

ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร

ปรีดา ศรีเต็ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนครฉบับนี้สำเร็จได้ด้วย
ความกรุณา ความช่วยเหลือ แนะนำ และเอื้อเฟื้อจากบุคคลหลายท่าน

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง ประธานกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการตรวจแก้ไข
ข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งให้ความรู้และปลุกฝังคุณธรรมทุกๆ ด้านแก่ผู้วิจัยอันเป็นผลให้ผู้วิจัย
สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบคุณอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรมทุกท่าน
ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้ผู้วิจัย
มีความรู้และสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณช่างถมเมืองนครและร้านจำหน่ายเครื่องถมเมืองนคร ในความอนุเคราะห์
การให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลเครื่องถมที่เป็นปัจจัยต่างๆ และเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแก่ คุณพ่อประกอบ
และคุณแม่จินดา ศรีเต็ง ผู้คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา ตั้งแต่วันแรกที่เริ่ม
เข้าศึกษาจนกระทั่งวันที่จบการศึกษา

ปรีดา ศรีเต็ง

50922760: สาขาวิชา: การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม; ศศ.ม. (การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม)

คำสำคัญ: การฟื้นฟู/ การพัฒนา/ เครื่องถมเมืองนคร

ปริตา ศรีเต็ง: ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร (A STUDY TO REVIVE AND DEVELOP NAKHON SI THAMMARAT NIELLOWARE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุชาติ เกาทอง, ศศ.ม. 156 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนครครั้งนี้ถือเป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาประวัติและปัญหาของเครื่องถมเมืองนคร เพื่อฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนครให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในประเทศ และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน กลุ่มประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถมเมืองนคร กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร และกลุ่มประชากรผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า

ลักษณะเด่นของเครื่องถมเมืองนครสามารถสังเกตได้จาก การที่ทำด้วยเนื้อเงิน 95 เปอร์เซ็นต์ นิยมเคาะขึ้นรูปด้วยมือ รูปทรงได้สัดส่วน ลวดลายเกิดจากการสลักด้วยสิ่วเล็กๆ อ่อนช้อยสวยงาม สามารถมองเห็นรอยสลักทางด้านหลัง ร่องลายลงด้วยยาถมสีดำเป็นมันวาวไม่มีตามด ไม่กะเทาะหลุดง่าย ตกแต่งลวดลายด้วยการเปลวลายหรือการแรเงาลายด้วยสิ่วเล็กๆ ทำให้เกิดริ้วมีแพรวพราว ถมทองใช้ทองคำแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ ทาเคลือบผิวหลายครั้งทำให้คงทนถาวรใช้งานได้ยาวนาน

ประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร จากการศึกษาปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนครสรุปได้ว่า ปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนครแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ ปัจจัยปัญหาด้านบุคลากรช่างถม ปัจจัยปัญหาด้านการตลาด และปัจจัยปัญหาด้านกระบวนการผลิตและรูปแบบของรูปพรรณ

แนวทางการฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนครจากการศึกษาความเป็นมา ประเด็นปัญหาทัศนคติของช่างถม ร้านจำหน่ายเครื่องถม และความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องถม เมืองนครสรุปได้ว่าควรพัฒนาช่างถมให้สามารถผลิตชิ้นงานได้อย่างมีคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ตลอดจนเคล็ดลับ หรือสูตรต่างๆ ส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมไทย เลือกใช้และสนับสนุนสินค้าไทย มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ สนับสนุนควบคู่กับการท่องเที่ยว

แนวทางในการพัฒนาเครื่องมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน
จากการศึกษาสรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาเครื่องมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์
ในปัจจุบัน ประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนาคือสำรวจความต้องการของผู้บริโภค จึงควรมีหน่วยงาน
เข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อเร่งศึกษาสำรวจความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค เพื่อนำไปสู่
กระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน

50922760 : MAJOR: ART AND CULTURAL ADMINISTRATION; M.A.
(ART AND CULTURAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: RESTORATION/ DEVELOPMENT/ NAKHON SI THAMMARAT ' S
NIELLOWARE.

PARITA SARITA: A STUDY TO REVIVE AND DEVELOP NAKHON SI
THAMMARAT NIELLOWARE. ADVISORY COMMITTEE: SUCHAT THAOTHONG, M.
FINE PAINTING., 156 P. 2011.

The study on guidelines to revive and develop Nakhon Si Thammarat's nielloware was mixed analytical research. Techniques of quantitative and qualitative were applied in order to study the history and problems of niellowares in Nakhon Si Thammarat. Accordingly, Nakhon Si Thammarat's niellowares can be revived to become well-known and well-accepted nationwide. In addition, this research offered ways to develop the niellowares of Nakhon Si Thammarat to meet their current demands. The population used comprised a group of Nakhon Si Thammarat nielloware makers, a group of Nakhon Si Thammarat nielloware entrepreneurs, and a group of people in Muang District in Nakhon Si Thammarat Province. The instruments used were closed-end questionnaire, and in-depth interviews.

The findings revealed that the outstanding characteristics of niellowares from Nakhon Si Thammarat were that they were made of 95% silver; and perfectly shaped by hand; their patterns were delicately carved by tiny gouges that could be seen from the back. All the engraved patterns were stably filled with black alloy; the glittering details of the patterns were hatched by very tiny gouges. The gold filled patterns were made of 100% gold and coated many times, so they lasted very long.

The problems affecting Nakhon niellowares could be concluded into 3 points which were craftsmen, marketing of niellowares, and manufacturing process and patterns.

In regard to the study on problems of the craftsmen's attitudes, the shops, and the consumers' demands, it was found that the craftsmen should be developed, so that they could produce their crafts with quality. The manufacturing processes and tactics should be collected. People should be promoted to well- recognize about the values of niellowares, and Thai crafts.

They should use and support Thai products. The niellowares should be publicized along with tourism campaigns of the province.

The study found that the ways to develop Nakhon niellowares to meet the current demands were to survey the consumer needs. There should be supporting institutions to be in charge of promoting the niellowares. These institutions were to conduct surveys on consumer needs and tastes in order to develop the crafts to meet the current demands and applications

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินงานวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความเป็นมาของจังหวัดนครศรีธรรมราช	6
งานหัตถกรรมในบริบททางวัฒนธรรม	11
งานหัตถกรรมพื้นบ้านไทย	12
เครื่องประดับไทยในอดีต	13
ศิลปหัตถกรรม	13
ประวัติและความเป็นมาของเครื่องถม	15
ผู้เกี่ยวข้องกับชุมชนเครื่องถมเมืองนคร	31
แนวทางการพัฒนา	32
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
3	วิธีดำเนินการวิจัย	37
	สถานที่เก็บข้อมูล	37
	การรวบรวมข้อมูล	37
	การวิเคราะห์ข้อมูล	38
	แนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องมืองนคร	39
4	ผลการวิจัย	40
	กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องมืองนคร	41
	กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องมืองนคร	65
	กลุ่มประชากรผู้บริโภค	81
5	อภิปรายและสรุปผล	99
	ประวัติความเป็นมาของเครื่องมืองนคร	100
	ปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องมืองนคร	102
	กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมืองนคร	105
	แนวทางการฟื้นฟูเครื่องมืองนคร	121
	แนวทางการพัฒนาเครื่องมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน	123
	ข้อเสนอแนะ	127
	บรรณานุกรม	129
	ภาคผนวก	131
	ภาคผนวก ก	132
	ภาคผนวก ข	136
	ภาคผนวก ค	146
	ภาคผนวก ง	152
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	156

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไป	81
2	ท่านเคยซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมประเภทใดบ้าง	82
3	ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องมที่ต้องการซื้อมากที่สุด	83
4	ถ้าท่านคิดจะซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมท่านจะซื้อจากที่ใด	84
5	เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม	85
6	พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม	88
7	ระดับความคิดเห็นต่อราคา	89
8	ระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบ	91
9	ระดับความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์การซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม	92
10	ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน	93
11	ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องม	95
12	ข้อมูลทั่วไปของผู้บริ โภคผลิตภัณฑ์เครื่องมเมืองนคร	116
13	พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมของผู้บริ โภคผลิตภัณฑ์เครื่องมเมืองนคร	117
14	เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม	118
15	พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมของผู้บริ โภคผลิตภัณฑ์เครื่องมเมืองนคร	119
16	ระดับความคิดเห็นต่อราคา รูปแบบ และจุดประสงค์การซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม	120
17	ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน และการส่งเสริม และพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องม	121

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 พระที่นั่งภัทรบิฐในพระที่นั่งไพศาลทักษิณพระบรมมหาราชวัง	17
2 ทรงประทับพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาสน์ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยฯ	17
3 พระที่นั่งถมทองเรือประจำทวีปสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มิตรอารัมภ์ประจำรัชกาลและรูปสัตว์นานาชาติ	18
4 พระที่นั่งราชยานพุดตานถม ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท (พระยาเพชรพิชัย (จิน) สร้างทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ในรัชกาลที่ 5)	20
5 ขันเงินเชิงคูนลายกลีบบัว สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	22
6 กำไลถมเงิน (ปัจจุบัน)	22
7 ผอบถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	23
8 กระเป๋าทรงหอยเชลล์ (ปัจจุบัน)	23
9 ขันถมตะทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	24
10 ขันถมตะทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	24
11 ตะบันหมากคร่ำทอง กรรไกรหนีบหมากและกรรไกรตัดผม สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 23-24	25
12 เขียนหมากและผอบ ตัวเขียนหมากเป็นถมทอง ซองพลู ผอบ และจอกหมาก ลงยาราชาวดี ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พุทธศตวรรษที่ 24.....	25
13 เครื่องถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	26
14 เครื่องถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	26
15 ขันถมทองลายดอกพุดตานก้านแย่ง และลายสิงห์ก้านขด สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	26
16 ขันถมตะทองลายเทพนมก้านขดขนานไปด้วยคชสีห์และราชสีห์ สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	27
17 ชุดพานหมากถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	27
18 กรรไกรหนีบหมากคร่ำทองค้ำทองและนาค เต้าปูนเงิน สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	27
19 กรรไกรตัดผมถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	28

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
20	ขันเงินเชิงคูนลายกลับบัว สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	28
21	มิดพับด้ามถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	28
22	ตะบันหมากคร่ำเงินหัวไม้ทำด้วยงาช้าง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	28
23	ช้อนเงินด้ามถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	29
24	กรรไกรหนีบหมากหัวหงส์ ด้ามถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24	29
25	หัวคานหามถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 25	29
26	ผอบใส่แป้งถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 26	29
27	ชุดทรงพระสุหร่าย สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 26	30
28	กรอบภาพ ส.ค.ส. ดอกไม้ทับแห้ง กรอบถมทอง	30
29	ชุดถมทอง ขัน พานรอง และทัพพี สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 26	30
30	อุปกรณ์ในการทำเครื่องถม	148
31	อุปกรณ์ในการขึ้นรูป	148
32	ขั้นตอนการเผรีด ขั้นตอนการตอกลาย	148
33	ขึ้นรูปและตอกลายแล้ว	149
34	ขึ้นรูปและตอกลายแล้ว	149
35	ปลอกปากที่ลงถมแล้ว	149
36	กำไลถมที่ทาทองแล้ว	149
37	แหวนถม จากร้านอิงดาวเครื่องเงิน	150
38	จี้ถมและกำไลถม จากร้านนครหัตถกรรม	150
39	กรอบพระและกำไลถม จากร้านนครหัตถกรรม	150
40	กำไลถมทอง จากร้านทองบุญรัตน์	151
41	กำไลถมเงินและกำไลถมทอง จากร้านทองบุญรัตน์	151
42	ก๊ีบติดผถมทอง จากร้านทองบุญรัตน์	151
43	เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำเครื่องถม	153
44	ลวดลายเบื้องต้นที่ใช้ในการทำเครื่องถม	154
45	ลักษณะการแรงงานถม	155

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดีมาช้านาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบ อาทิ รูปเคารพ เครื่องปั้นดินเผา ตลอดจนเครื่องใช้อื่นๆ สันนิษฐานได้ว่า เมืองนครศรีธรรมราชเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของคนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ เป็นเมืองท่าสำคัญที่ติดต่อระหว่างประเทศจีนและอินเดีย ทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางด้านศิลปกรรม และศาสนาที่ได้รับอิทธิพลจากการค้าขายกับกลุ่มชนชาติจากดินแดนทะเลโพนัน ที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 21)

ศิลปหัตถกรรมนับเป็นงานอีกแขนงหนึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญา เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยมนุษย์คิดค้นขึ้นจากวัสดุที่มีแล้วตามธรรมชาติ เพื่อนำเอาหัตถกรรมมาใช้ประโยชน์ตามที่มนุษย์ต้องการ หัตถกรรมเป็นงานที่ผลิตขึ้นจากช่างพื้นบ้าน ดังนั้นงานหัตถกรรมชิ้นหนึ่งนอกจากฝีมือในการประดิษฐ์สร้างสรรค์แล้ว หัตถกรรมยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวที่ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อม หรือสะท้อนสภาพแวดล้อมต่างๆ ของกลุ่มชน ได้เป็นอย่างดี เมืองนครศรีธรรมราชถือเป็นเมืองที่กล่าวได้ว่าเป็นเมืองช่าง งานศิลปหัตถกรรมหลายชิ้นของเมืองนี้เรียกว่าเป็นงานหัตถศิลป์ชั้นสูงที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาล เช่น เครื่องถม เครื่องเงิน ฝ้ายก งานจักสานย่านลิเภา เป็นต้น

เครื่องถมเมืองนครนับเป็นหนึ่งในบรรดาศิลปอาชีพชั้นสูงที่มีมาตั้งแต่ครั้งอยุธยา นับเป็นศิลปหัตถกรรมชั้นเลิศของไทยหนึ่งในสามอย่างงานฝีมือของช่างศิลป์ไทยในอดีต ประกอบด้วย เครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องถม ซึ่งเครื่องถมเป็นงานหัตถศิลป์ชั้นสูงที่มีคุณค่าแก่การรักษาไว้ไม่ให้สูญหาย โดยเฉพาะเครื่องถมเมืองนครที่มีความงามเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว จากความเจริญรุ่งเรืองของชาวเมืองนครศรีธรรมราชที่มีมาแต่อดีตทำให้การสั่งสมสืบทอดวิชาความรู้แขนงต่างๆ มาจนถึงปัจจุบัน วิชาความรู้ต่างๆ ที่สืบทอดกันมาได้แทรกซึมเข้าไปในวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิต ในปัจจุบันของชาวเมืองนครอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะวิชาเชิงช่างและงานศิลปหัตถกรรม สมกับคำว่า “แดนหัตถศิลป์ ถิ่นปัญญาชนช่าง” (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 134)

งานศิลปหัตถกรรมของชาวนครศรีธรรมราชนั้นมีทั้งระดับช่างฝีมือในราชสำนักลงมาจนถึงภูมิปัญญาชาวบ้านระดับท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องถม ซึ่งเครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในอดีตนั้นเครื่องถมถือเป็นเครื่องราชูปโภคของกษัตริย์ และเป็นเครื่องยศของขุนนางชั้นสูงทั้งยังใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการ เช่น ในสมัยพระนารายณ์มหาราชก็ได้ส่งเครื่องถมนี้ไปเป็นเครื่องบรรณาการพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และพระสันตะปาปาแห่งกรุงโรม และในสมัยรัตนโกสินทร์เจ้าพระยานครศรีธรรมราชได้ส่งเครื่องถมไปถวายพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลต่างๆ อย่างเช่น พระแท่นพุดตานที่ตั้งอยู่หน้าท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 134)

นอกจากเป็นเครื่องราชูปโภคแล้วเครื่องถมเมืองนครยังเป็นราชบรรณาการ กล่าวคือเป็นของขวัญชิ้นสำคัญของพระเจ้าอยู่หัวเสมอมา เช่นครั้งสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานถวายแด่สมเด็จพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษ และจนถึงบัดนี้ยังแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานพระราชมังคลาภิเษม (ตฤณ สุขนวน และวิเชียร ไทยเจริญ, 2549, หน้า 45)

เครื่องถมนคร เป็นหัตถกรรมสำคัญของนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาแต่อดีต ประเภทของเครื่องถมแบ่งเป็น ถมคำซึ่งจะมีลวดลายเป็นสีขาว พื้นเป็นสีดำ และถมทองหรือถมตะทอง ซึ่งจะมีลวดลายเป็นสีทอง พื้นเป็นสีดำ ผลิตร่วมกับเครื่องถมเมืองนครได้รับความนิยมจนปัจจุบันเนื่องจากยังรักษาคุณภาพไว้ได้ ลวดลายต่างๆ ยังสลักด้วยมือ น้ำยาถมเมืองนครก็มีสีดำสนิทเป็นเงา สีน้าเครื่องถมได้แก่ แหวน สร้อยคอ กำไล ขัน พาน ถาด ซึ่งเป็นการทำโดยใช้มือทั้งสิ้น

ช่างถมเมืองนครเคยมีอยู่เป็นจำนวนมากในช่วงที่มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมของไทย โดยเฉพาะในช่วงรอยต่อระหว่างรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์กับรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ช่วงปี พ.ศ. 2531 ที่มีการส่งเสริมและอนุรักษ์งานด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างมากตามพระประสงค์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบกับเป็นช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง ทำให้ความต้องการเครื่องถมเมืองนครของตลาดมีมากจนผลิตไม่ทัน ซึ่งช่วงนี้นับเป็นช่วงที่เครื่องถมเฟื่องฟูมากที่สุด ด้วยสาเหตุนี้เองจึงได้เกิดช่างถมขึ้นมากมายเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด นับว่าเป็นช่วงที่มีช่างถมเกิดขึ้นมากที่สุด และในช่วงเวลาอีกไม่นานเมื่อเกิดเหตุวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นช่วงปลายรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ตลาดเครื่องถมก็พลอยตกลงไปด้วยอย่างรุนแรง การผลิตเครื่องถมเริ่มเกินความต้องการของตลาด ช่างถมผู้ผลิตเริ่มค่อยๆ ลดลงจนเหลือเพียงเล็กน้อย (ตฤณ สุขนวน และวิเชียร ไทยเจริญ, 2549, หน้า 45)

ปัจจุบันตลาดเครื่องถมเมืองนครยังคงอยู่ในสถานะที่ซบเซา ผลิตภัณฑ์เครื่องถมที่พอจะจำหน่ายได้ส่วนใหญ่จะเป็นกำไลข้อมือ ส่วนผลิตภัณฑ์เครื่องถมชิ้นใหญ่ๆ เช่น ชั้นน้ำพานรอง ชั้นน้ำมนต์ ชุดน้ำชา เหล่านี้ไม่น่าค่อยมีผู้มาสั่งทำมากนักเนื่องจากมีราคาค่อนข้างแพง ชุดหรือใบละประมาณ 10,000-500,000 บาท ผู้ที่สั่งเครื่องถมชิ้นใหญ่ที่ราคาค่อนข้างแพงส่วนใหญ่จึงเป็นคหบดีที่มีอันจะกิน ซึ่งส่วนใหญ่จะสั่งเพื่อไปเป็นของกำนัลผู้ใหญ่มากกว่าที่จะเก็บไว้เอง แต่ก็นานๆ ครั้งถึงจะมีการสั่งเครื่องถมชิ้นใหญ่ๆ อีกทั้งความแตกต่างระหว่างความนิยมเครื่องประดับ เครื่องใช้ในยุคปัจจุบันและในอดีต มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในเรื่องรูปทรง วัสดุที่นำมาใช้ เครื่องประดับในอดีตการออกแบบจะมีความหรูหรา โครงสร้างซับซ้อน วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่มีราคาแพง มีความประณีตละเอียดอ่อน ส่วนเครื่องประดับในปัจจุบันจะมีรูปทรงที่เรียบง่าย รูปแบบสัมพันธ์กับวัสดุ ดังนั้นนอกจากสถานะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้ช่างผู้ผลิตเครื่องถมต้องค่อยๆ เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น จนทำให้ช่างถมในนครศรีธรรมราชมีเหลือเพียงไม่กี่คน รสนิยมของคนที่เปลี่ยนไปก็เป็นอีกข้อสังเกตที่ทำให้เครื่องถมเมืองนครยังคงอยู่ในสถานะที่ซบเซา

อย่างไรก็ตามแม้ว่าในปัจจุบันเครื่องถมเมืองนคร ยังสามารถรับมือกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้ แต่ในอนาคตคาดว่าเครื่องถมเมืองนครจะต้องเผชิญกับปัญหาเรื่อง คุณค่าของเครื่องถมที่จะสูญหาย จากการขาดภูมิปัญญาช่างท้องถิ่น และค่านิยมที่เปลี่ยนไปตามยุคและสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาประวัติและปัญหาของเครื่องถมเมืองนคร เพื่อฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนคร เสนอแนวทางการพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาช่างท้องถิ่นให้ดำรงอยู่เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและปัญหาของเครื่องถมเมืองนคร
2. เพื่อฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนครให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในประเทศ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร ให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

เครื่องถมเมืองนครเป็นงานประณีตศิลป์ชนิดหนึ่งที่มีมาแต่อดีตทำให้เกิดการสั่งสม สืบทอดวิชาความรู้มาจนถึงปัจจุบัน วิชาความรู้ต่างๆ ที่สืบทอดกันมาได้แทรกซึมเข้าไปในวิถีชีวิต แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เครื่องถมดั้งเดิมถูกกลืนเลื่อนไป ดังนั้น การที่จะพัฒนาเครื่องถมขึ้นจำเป็นต้องมีการออกแบบให้เหมาะสมกับความนิยมและประโยชน์

ใช้สอยกับชีวิตประจำวันในปัจจุบันให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อุปโภค ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษารวบรวมข้อมูลของเครื่องถมเมืองนคร และนำเสนอแนวทางในการพัฒนา โดยศึกษาจากข้อมูลทางประวัติและสภาพปัญหาของเครื่องถมเมืองนคร งานวิจัยเน้นที่ประเด็นเกี่ยวกับการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน โดยการสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้ กลุ่มผู้ประกอบการ ช่างผู้ผลิตเครื่องถมเมืองนคร และประชากรผู้อุปโภค

ขอบเขตของโครงการวิจัย

พื้นที่ทำการวิจัยคือกลุ่มผู้ประกอบการและผู้ผลิตเครื่องถมเมืองนคร บริเวณหน้าและในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และประชากรจำนวน 100 ราย

วิธีการศึกษาวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 สัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถมเมืองนคร
- 1.3 สัมภาษณ์ช่างถมเก่าแก่ของเมืองนครและช่างถมในปัจจุบัน
- 1.4 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ความคิดเห็นของประชากรผู้อุปโภค

2. วิเคราะห์ข้อมูล

- 2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเครื่องถมเมืองนคร รวมไปถึงเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เป็นผลกระทบให้เครื่องถมเมืองนครเกิดสภาวะซบเซา
- 2.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปเป็นผลงานวิจัย
- 2.3 นำเสนอข้อมูลเป็นรูปเล่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบประวัติและปัญหาของเครื่องถมเมืองนคร
2. สามารถรวบรวมข้อมูลของเครื่องถมเมืองนคร
3. เป็นแนวทางในการฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนครให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในประเทศ
4. พัฒนาเครื่องถมเมืองนคร เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน

นิยามศัพท์

ฟื้นฟู หมายถึง ทำให้กลับเจริญงอกงามขึ้นมาใหม่ เช่น ฟื้นฟูศิลปะและวัฒนธรรม

พัฒนา หมายถึง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้อย่างชัดเจนแน่นอนล่วงหน้า (Planned change) โดยจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา (Desired change) ด้วย

เครื่องถม หมายถึง การทำภาชนะให้มีลวดลายโดยลงยาตะกั่วทับ หรือถมลอยเป็นลวดลายต่างๆ คำว่า “ถม” นั้นเป็นภาษาไทย ซึ่งเข้าใจว่ามาจาก “ถมภ” ชาติในภาษาบาลี หรือ “สทมภ” ชาติในภาษาสันสกฤต ซึ่งแปลว่าทำให้แน่น อัด ยัด ดัด และทำให้เต็ม ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงเครื่องถมของคนไทยเราก็คือการทำลวดลายที่ขุดลงในภาชนะที่เป็นเงิน ทองให้เด่นขึ้น ด้วยการถมน้ำยาคาลงไปในร่องให้เต็มนั่นเอง

เครื่องถมเมืองนคร หมายถึง ภาชนะหรือเครื่องประดับที่ทำโดยใช้ผงยาถมผสมน้ำผสมานทองลงบนลวดลายที่แกะสลักบนภาชนะหรือเครื่องประดับนั้น แล้วขัดผิวให้เงางาม เครื่องถมมีครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา เล่าสืบกันมาว่า ชาวโปรตุเกสที่เข้ามาค้าขายได้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ แก่ชาวนครศรีธรรมราช หนึ่งในความรู้นั้นก็คือการทำเครื่องถม ต่อมาชาวนครศรีธรรมราชได้ดัดแปลงแก้ไขตามแบบศิลปกรรมไทยให้มีลวดลายวิจิตรสวยงาม ใช้น้ำยาถมสีค่าสนิท เนื้อแน่นเป็นมันเงา กลายเป็นเอกลักษณ์ประจำเมืองนครศรีธรรมราช จนได้ชื่อว่า “ถมนคร” ติดปากมาถึงทุกวันนี้

ช่างเครื่องถม หมายถึง ช่างผู้ทำงานด้วยมือใช้แรงงานสร้างสรรค์งานศิลปะออกมาในสมัยโบราณ ช่างมีปัญหาถ้าเลิศสามารถเนรมิต สร้างผลงานศิลปะการทำภาชนะให้มีลวดลายโดยลงยาตะกั่วทับหรือถมลอยเป็นลวดลายต่างๆ เรียกว่า เครื่องถม

อุปสงค์ หมายถึง ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะซื้อ และสามารถซื้อหามาได้ในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ ที่ตลาดกำหนดมาให้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร เป็นการศึกษาศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟูและพัฒนา เครื่องถมเมืองนครอย่างเหมาะสม การศึกษาครั้งนี้มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อ เป็นกรอบและแนวทางสำหรับการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. งานหัตถกรรมในบริบททางวัฒนธรรม
3. งานหัตถกรรมพื้นบ้านไทย
4. เครื่องประดับไทยในอดีต
5. ศิลปหัตถกรรม
6. ประวัติและความเป็นมาของเครื่องถม
7. ผู้เกี่ยวข้องกับชุมชนเครื่องถมในเมืองนคร
8. แนวทางการพัฒนา
9. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติศาสตร์เมืองนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี และประวัติศาสตร์ สืบเนื่องกันมาไม่ขาดระยะ นครศรีธรรมราชเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์อย่างแท้จริงในพุทธศตวรรษที่ 12 เมื่อพบศิลาจารึกอักษร ปัลลวะ 3 หลัก ศิลาจารึกเหล่านี้เป็นหลักฐานอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรที่แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ระหว่างดินแดนนครศรีธรรมราชกับประเทศอินเดีย ซึ่งกำหนดเวลาสอดคล้องกับ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่ค้นพบกำหนดอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน แสดงการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชน ชาวอินเดียการรับวัฒนธรรมอินเดีย อันเนื่องมาจากกลุ่มชนฮินดูทั้งที่เป็นลัทธิพราหมณ์ ไศวนิกาย และไวษณพนิกาย ซึ่งแทรกซึมและฝังแน่นในวิถีชีวิตชนชาวใต้ไม่น้อยกว่าพุทธศาสนา ผสานกับ วัฒนธรรมของชนพื้นเมืองดั้งเดิม จนเป็นวัฒนธรรมศรีวิชัยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13-16 ติดตาม

ด้วยพุทธศาสนาแบบลัทธิกวางศซึ่งส่งผลให้นครศรีธรรมราชเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19

การศึกษาประวัติศาสตร์ช่วงต้นของเมืองนครศรีธรรมราช จากหลักฐานทางเอกสารและโบราณสถาน โบราณวัตถุ ในปัจจุบันยังไม่ต่อเนื่องชัดเจน เพียงแต่พอสรุปได้ว่าก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 นครศรีธรรมราชเป็นเมืองใหญ่ เมืองหนึ่งบนคาบสมุทรมาลายูเป็นศูนย์กลางการค้าตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นอย่างช้า เป็นเมืองที่มีแสนยานุภาพทางการทหาร โดยเฉพาะกองทัพเรือ สามารถยกทัพไปตีลังกา 2 ครั้ง และกษัตริย์นครศรีธรรมราชเคยยกทัพไปตีละโว้ได้

ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18-19 เป็นช่วงเวลาที่นครศรีธรรมราชมีพัฒนาการเจริญรุ่งเรืองสูงสุด เป็นรัฐอิสระที่ยิ่งใหญ่ มีกษัตริย์ปกครองในนามพระเจ้าศรีธรรมมาโสกราชมีอำนาจเหนือเมืองต่างๆ บนคาบสมุทรมาลายู ที่เรียกว่าเมืองสิบสองนักษัตร และเป็นยุคที่พระพุทธรูปทองคำสูงที่สุดในดินแดนภาคใต้ เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาเถรวาทลัทธิลัทธิลังกาวงศ์ ที่เผยแพร่ไปทั่วดินแดนใกล้เคียง และนครศรีธรรมราชยังมีความสัมพันธ์กับดินแดนต่างๆ ทางตอนเหนือตั้งแต่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ไปจนถึงสุโขทัย

จนกระทั่งในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 20 จึงถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา แต่ยังคงเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้านานาชาติในคาบสมุทรภาคใต้ มีพ่อค้าต่างชาติ อาทิ โปรตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ และ ฝรั่งเศส เข้ามาติดต่อค้าขาย การแข่งขันเพื่ออำนาจทางการค้าระหว่างชาติตะวันตก ทำให้เกิดหัวเมืองการค้าขึ้น ในระยะเดียวกันคือสงขลาและปัตตานี และต่อมาในปี พ.ศ. 2172 ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศวงศ์โปรดให้ออกญาเสนาภิมุข (ยามะคะ นางามาชะ) เจ้ากรมอาสาญี่ปุ่น ไปเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งสร้างความไม่พอใจอย่างมากต่อข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อออกญาเสนาภิมุขเสียชีวิต นครศรีธรรมราชก่อกบฏ แต่พระเจ้าปราสาททองทรงส่งกองทัพจากอยุธยาปราบปรามจนสำเร็จ นครศรีธรรมราชจึงตกอยู่ในอำนาจกรุงศรีอยุธยาดังเดิม

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) ทรงส่งพระยารามเดโชมาเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ทำการฟื้นฟูให้นครศรีธรรมราชกลับมาเป็นเมืองการค้าตามเดิม และสร้างความมั่นคงแข็งแรงเป็นปราการป้องกันการรุกรานของบรรดาหัวเมืองทางใต้ด้วย เมืองนครศรีธรรมราชกลับมา มีความแข็งแกร่งอีกครั้งหนึ่ง ทำให้เจ้าเมืองเกิดความกระด้างกระเดื่อง ไม่ยอมขึ้นไปถึงน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ดังนั้นในปี พ.ศ. 2235 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเพทราชา กองทัพจากอยุธยาลงมาปราบปราม และคืนนครศรีธรรมราชแด่ใน พ.ศ. 2238 จนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 นครศรีธรรมราชจึงตั้งตนเป็นอิสระเรียก “ชุมนุมเจ้านคร” ซึ่งต่อมาพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงยกกองทัพมาปราบปรามจนสำเร็จ

ในสมัยธนบุรีเป็นช่วงที่เมืองนครศรีธรรมราชกลับมาที่มีความสงบอีกครั้งหนึ่ง บ้านเมืองมีการพัฒนาทางด้านต่างๆ แม้ว่าจะอยู่ในฐานะของเมืองประเทศราชก็ตาม แต่ก็มีพระเจ้านครศรีธรรมราชปกครองตนเอง มีอำนาจเหนือเมืองประเทศราชอื่นๆ และมีอำนาจปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้หลายเมือง แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ 1 อำนาจและบทบาทลดลงมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอก ผู้ครองเมืองมีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช โปรดเกล้าฯ ให้แยกเมืองสงขลา ตรง ไปขึ้นตรงกับกรุงเทพฯ และโปรดเกล้าฯ ให้ยกเมืองปัตตานี เมืองตรังگانู ไปขึ้นกับเมืองสงขลา

สมัยรัชกาลที่ 3 นครศรีธรรมราช ในสมัยเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชมีอำนาจ บทบาทและหน้าที่มากขึ้น จนเป็นที่ยอมรับของราชธานีและหัวเมืองใกล้เคียง ได้ทำหน้าที่ดูแลหัวเมืองปักษ์ใต้บางส่วน ในสมัยรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2439 เปลี่ยนฐานะเป็นเมืองหนึ่งในมณฑลนครศรีธรรมราช และตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในสมัยรัชกาลที่ 7 จึงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งในราชอาณาจักรไทยตั้งแต่นั้นมาจวบจนปัจจุบัน (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 21-23)

จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ในภาคใต้ตอนบน เนื้อที่ทั้งหมด 99,425,022 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,214,064 ไร่ มีพื้นที่มากเป็นอันดับสองของภาคใต้รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทย โดยมีชายฝั่งทะเลยาว 236 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดตรัง และจังหวัดกระบี่

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา เนินเขา และที่ราบชายฝั่งทะเล แบ่งออกเป็น 3 เขต คือ

1. เขตเทือกเขาตอนกลาง มีเทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นแนวแบ่งเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสุราษฎร์ธานีในตอนเหนือ ส่วนทางตอนใต้เทือกเขานี้ จะแบ่งพื้นที่ออกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกและที่ราบชายฝั่งตะวันตกเทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นเทือกเขาขนาดใหญ่ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช มียอดเขาที่สูงที่สุดคือ เขาหลวง โดยมีความสูงถึง 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล และเป็นต้นน้ำลำธารเกือบทุกสายในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เขตที่ราบชายฝั่งตะวันออกเกิดจากการทับถมของทะเล บางตอนมีลักษณะเป็นสันทรายตามแนวเหนือใต้ เป็นพื้นที่ราบถัดจากเทือกเขาตอนกลางไปทางด้านตะวันออกจนจดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ได้แก่บริเวณพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และดินเหนียวร่วนซึ่งเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก

3. เขตพื้นที่ราบตะวันตก เป็นที่ราบเชิงเขาและที่ราบบริเวณหุบเขา มีเนินเขาเป็นตอนๆ คลุมพื้นที่บริเวณอำเภอฉวาง อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งสง อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอดำพระนคร และกิ่งอำเภอช้างกลาง พื้นที่ราบด้านตะวันตกนี้ ลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย และเป็นเขตที่มีการปลูกยางพาราและผลไม้มีนานาชนิดเป็นจำนวนมาก

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งทำให้มีฤดูกาลเพียงสองฤดูเท่านั้น คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน

อุณหภูมิต่ำ

จังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ในเขตร้อน จึงมีอุณหภูมิต่ำเฉลี่ยรายปีเท่ากับ 27-28 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม และอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนธันวาคมถึงมกราคม

ทรัพยากร

สืบเนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแผ่นดินและพื้นที่น้ำที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยต่างๆ ทำให้เกิดแร่ธาตุสำคัญหลายชนิด ที่มีบทบาทสำคัญของเศรษฐกิจของนครศรีธรรมราช ได้แก่ ดินบุก วุลแฟรม (ทังสเดน) โคลโลไมต์ เฟลด์สปาร์ ยิบซัม หินปูน สำหรับทำปูนซีเมนต์ หินดินดาน บอลเคลย์ ดินขาว แร่ธาตุต่างๆ เหล่านี้ สร้างรายได้จำนวนมากให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราช ทรัพยากรดินมีเนื้อที่ประมาณ 6,214 ล้านไร่ มีความอุดมสมบูรณ์จากธรรมชาติหลากหลายเหมาะแก่การทำนา ทำสวน ทรัพยากรน้ำก็มีอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นต้นน้ำของแม่น้ำลำคลองหลายสาย นอกจากนี้ยังมีป่าไม้ที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์แบบป่าฝนเมืองร้อน ป่าไม้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ ป่าเพื่อเศรษฐกิจ ป่าเพื่อปฏิรูปที่ดิน เพื่อการเกษตรกรรม และป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งทะเลเป็นพื้นที่น้ำทะเลท่วมถึง กระจายตัวอยู่

ในเขตอำเภอขนอม อำเภอเมือง อำเภอปากพนัง มีลักษณะเป็นป่าโปร่ง มีพันธุ์ไม้ได้แก่ ลำพู โกงกาง ตาตุ่ม นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรประมงที่สำคัญ ได้แก่ ปลาทุ ปลาลัง ปลาเคย ปลาฉลาม ปลากระเบน ปลาเต กุ้ง กุ้งเคย ปู ปลาหมึก หอย แมงกะพรุนและสัตว์น้ำอื่นๆ

ประชากร

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในจังหวัดภาคใต้ ประมาณ 1.5 ล้านคนเศษ และเป็นอันดับ 6 ของประเทศไทย ตามสถิติของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ซึ่งสำรวจใน พ.ศ. 2539 (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 11-17)

ในอดีตการแบ่งกลุ่มคนภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชจะแยกย่อยไปตามถิ่นที่อยู่อาศัย และตามสภาพภูมิประเทศ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองเรียกว่า กลุ่มในเมือง หมายถึง เจ้าหน้าที่ราชการที่อาศัยอยู่ในเขตกำแพงเมือง อาศัยอยู่แถบถนนราชดำเนิน พวกที่อาศัยอยู่ในชนบท แบ่งเป็น กลุ่มชาวนอก อยู่ตามที่ราบลุ่มริมฝั่งทะเลตะวันออกของตัวเมือง กลุ่มชาวเหนือ อยู่ในบริเวณที่ราบเชิงเขาทางด้านตะวันออกของเขาลวง กลุ่มเขานอก อยู่ตามที่ราบเชิงเขาและหุบเขาของเขาลวงทางฝั่งตะวันตก ปัจจุบันกลุ่มคนต่างๆ ประสานกันสนิทด้วยระบบการคมนาคม การสื่อสารที่สะดวก รวมทั้งระบบการเมืองที่ให้ความเสมอภาคแก่บุคคลอาชีพทั่วไปในจังหวัด นครศรีธรรมราช ได้แก่ การทำนา การทำสวนยางพาราสวนมะพร้าว สวนกาแฟ สวนผลไม้ พืชไร่ เลี้ยงสัตว์ การประมง การทำนาเกลือ การทำเหมืองแร่และอุตสาหกรรม

การปกครอง

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ผ่านรูปแบบการปกครองหลายแบบที่เหมาะสมแก่สภาวะทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ เป็นนครรัฐ เป็นเมืองพระยามหานคร เป็นมณฑลเทศาภิบาล ปัจจุบันเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย แบ่งการปกครองเป็น 3 ส่วนได้แก่

- ราชการบริหารส่วนกลาง
- ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
- ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งการปกครองออกเป็น 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอทุ่งสง อำเภอท่าศาลา อำเภอนางรอง อำเภอสิชล อำเภอหัวไทร อำเภอลานสกา อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอพิปูน อำเภอนาบอน อำเภอพรหมคีรี อำเภอขนอม อำเภอบางขัน อำเภอดำพระนคร อำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอพระพรหม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ กิ่งอำเภอนบพิตำ และกิ่งอำเภอช้างกลาง

การคมนาคม

จังหวัดนครศรีธรรมราช นับว่าเป็นจังหวัดที่มีการคมนาคมที่สะดวกมากจังหวัดหนึ่ง สามารถติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างสะดวก ทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

ทางบก มีรถไฟ และรถยนต์

ทางเรือ ใช้เส้นทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ในการขนส่งสินค้าทางทะเล

ทางอากาศ มีสนามบินพาณิชย์ที่ บ้านบางปู ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทางคมนาคมภายในจังหวัด มีรถสองแถวให้บริการวิ่งรอบเมือง จากนครศรีธรรมราช ไปอำเภอต่างๆ และจังหวัดใกล้เคียง

การศึกษา

นครศรีธรรมราชจัดได้ว่าเป็นจังหวัดที่ประชาชนสนใจ และใฝ่ในการศึกษามากที่สุด จังหวัดหนึ่ง นับตั้งแต่อดีตที่การศึกษาถ่ายทอดกัน ในวัด จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการศึกษา พระรัตนธัชมุนีศรีธรรมราช (ม่วง รตนชุกร) ได้เป็นกำลังสำคัญในการจัดการศึกษาในระบบ โรงเรียนจนการศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราช เจริญก้าวหน้ามาก เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการเรียนให้แก่ลูกหลานชาวนครศรีธรรมราชสืบมา จนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากสถานศึกษาซึ่งมีอยู่หลายระดับ ตั้งแต่อุดมศึกษา มีมหาวิทยาลัย วลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถาบันราชภัฏ สถาบันราชมงคลและสถานศึกษาอื่นๆ ระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษาที่มีจำนวนมาก ทั้งที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 11-17)

งานหัตถกรรมในบริบททางวัฒนธรรม

ศิลปหัตถกรรมจัดเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเฉพาะชาวบ้านหรือชุมชน ที่อาศัยอยู่ในชนบท เพราะวัฒนธรรมประกอบขึ้นด้วยปัจจัยหลายอย่างที่มนุษย์อยู่กันได้ในสังคม ซึ่งใช้เป็นวิธีดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การศึกษา ศาสนา (ความเชื่อ) การสื่อสาร ศิลปะ นันทนาการ การแพทย์ สิ่งที่รวมกันทั้งหมดดังกล่าวจัดเป็น วัฒนธรรม ส่วนวัฒนธรรมในด้านงานศิลปหัตถกรรมนั้น พระยาอนุมานราชชน ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมทางศิลปหัตถกรรมจัดเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ ซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนอง ความจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้ทำสืบทอดกันมาจนเป็นความก้าวหน้าด้านประโยชน์ใช้สอย (เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ, 2546, หน้า 10)

ในการศึกษางานศิลปหัตถกรรม จำเป็นต้องศึกษาปัจจัยแวดล้อมของถิ่นกำเนิดของงาน ด้วย เพราะการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมในอดีตมาจากปัจจัยแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบและเป็นตัวกำหนดในการสร้างสรรค์งาน เพราะงานศิลปหัตถกรรมส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นมีระยะเวลาในการพัฒนาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคนมานับร้อยนับพันปี จึงนับได้ว่าการสร้างงานศิลปหัตถกรรม ไม่ได้สร้างขึ้นจากความสามารถของผู้สร้างเพียงคนเดียว แต่ต้องผสมผสานและหล่อหลอมปัจจัยทางสภาพแวดล้อมไว้ด้วย (เกลียวพันธ์ จจรผดุงกิตติ, 2546, หน้า 11)

งานหัตถกรรมพื้นบ้านไทย

หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นประยุกต์ศิลป์หรือศิลปะที่มีประโยชน์ใช้สอยประเภทหนึ่ง ที่ชาวบ้านธรรมดาเป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองหรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นผู้สร้างเครื่องมือ ภาชนะ สำหรับใช้เองในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีหัตถกรรมพื้นบ้านอยู่อีกสองลักษณะ คือ งานหัตถกรรมที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคนในระดับหนึ่งหรืออีกสังคมหนึ่งคือ ขุนนาง ข้าราชการ และพระมหากษัตริย์ และลักษณะสุดท้ายคือ งานหัตถกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อสนองความเชื่อของตนในพิธีกรรมต่างๆ หัตถกรรมดังกล่าวนี้มีหลายชนิดด้วยกัน แบ่งตามลักษณะของวัสดุและเทคนิคการทำ อันมีอยู่ทั้งสิ้น 9 ชนิดด้วยกัน คือ เครื่องไม้ เครื่องจักสาน เครื่องดิน เครื่องทอง (เครื่องผ้า) เครื่องรัก เครื่องโลหะ เครื่องหนัง เครื่องกระดาษ และเครื่องหิน (มาโนช กงกะนันท์, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 13, หน้า 55-78)

งานหัตถกรรมพื้นบ้านไทย เป็นงานที่มีคุณค่าในตนเองเพราะช่างพื้นบ้านไทยได้ใช้ฝีมือสร้างสรรค์งานที่สะท้อน ถ่ายทอดความเข้มซ้อย งดงาม ประณีต จากจิตใจของตนโดยถ่ายทอดลงในรูปแบบของหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา งานช่าง งานทำเครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องถม งานจักสาน งานถักทอ งานหล่อ และงานตีเหล็ก งานหัตถกรรมพื้นบ้านเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความเจริญ ในด้านวัฒนธรรมและจิตใจจะเห็นได้จากลวดลายที่ออกมาจากเนื้องาน แสดงถึงคุณค่าและความงดงามที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ (พิสิฏฐ์ บุญไชย, 2541, หน้า 8)

เครื่องประดับไทยในอดีต

มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสิ่งมีชีวิตเพียงชนิดเดียวที่สามารถใช้จินตนาการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อตอบสนองต่อการดำเนินชีวิตของตนเองได้ดีที่สุด ผลแห่งความสามารถทางด้านนี้ จะเห็นได้จากงานศิลปะทุกแขนงที่มนุษย์ได้คิดประดิษฐ์ขึ้น โดยหนึ่งในผลงานที่ล้ำค่านี้คือ เครื่องประดับ ซึ่งมีรูปแบบและลวดลายที่แตกต่างกันไปตามสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ ความแตกต่างที่กล่าวถึงนี้ก็ยังมีความเหมือนกันในสาระสำคัญเรื่องการให้คุณค่าความเห็นพ้องต้องกันว่า เครื่องประดับเป็นสิ่งที่ยังบอกถึงความสง่างาม มีฐานะ และให้ความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ครอบครอง โดยมนุษย์จะให้คุณค่าแก่โลหะจำพวก ทอง เงิน นาก มากกว่าโลหะผสมชนิดอื่นๆ และให้คุณค่าแก่อัญมณีหรือรัตนชาติซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เครื่องประดับจึงเป็นที่ต้องการของมนุษย์ ทุกยุคทุกสมัยตราบเท่าที่จินตนาการยังดำเนินควบคู่ไปกับกาลเวลา

ในสมัยโบราณแล้วคนไทยใช้เครื่องประดับไม่เพียงแต่ความหมายเพื่อความสวยงามเท่านั้น หากแต่ยังแสดงถึงฐานะในสังคมของผู้สวมใส่ว่าเป็นชั้นใดในระดับใด เป็นกษัตริย์ เจ้านายชั้นสูงในราชสำนักหรือขุนนาง สามัญชน ทาส โดยมีการตั้งกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนในการใช้เครื่องประดับด้วย ดังปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งเขียนไว้ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทองว่า ผู้อยู่ในฐานะใดสมควรจะมีเครื่องประดับที่มีค่าได้จำนวนมาเพียงใด และวัสดุที่นำมาใช้ประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับนั้น บุคคลฐานะใดที่ควรสวมใส่ได้ ถ้าฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษอย่างไร กล่าวโดยสรุปแล้ว การใช้เครื่องประดับทองคำอัญมณีต่างๆ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ก่อนข้างไม่เคร่งครัดเฉพาะในหมู่เจ้านายและขุนนาง เพราะชาวบ้านสามัญชนก็สามารถมีไว้ในครอบครองได้ (วัฒนธรรม จุฑะวิภาต, 2545, หน้า 4-9)

ศิลปหัตถกรรม

หัตถกรรมคืองานช่างที่ทำด้วยมือหรืออุปกรณ์ง่ายๆ อาศัยทักษะและเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก โดยทั่วไปเป็นผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและศาสนา สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หรือผลิตด้วยเครื่องจักร ไม่เรียกว่าหัตถกรรม

ชาติไทยเป็นชาติที่มีศิลปวัฒนธรรม และประวัติกวามเป็นมาที่ยาวนาน ประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยปรากฏหลักฐาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เป็นงานประณีตศิลป์จำนวนมาก ที่ผ่านการคิดค้น สร้างสรรค์ ประดิษฐ์ ขึ้นมาด้วยความเพียรพยายาม ประณีตวิจิตร บรรจง สืบต่อกันมาเป็นเวลานานหลายร้อยปี หรืออาจถึงพันปี งานที่จัดว่าเป็นประณีตศิลป์ของไทย ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ได้แก่ งานศิลปะดังต่อไปนี้

เครื่องเงินไทย หมายถึง เครื่องเงินชนิดที่ทำเป็นเครื่องรูปพรรณ เครื่องถม และเครื่องลงยาสีที่ทำในประเทศไทย ทำด้วยโลหะเงินมาตรฐาน ให้มีโลหะอื่นๆ เจือปนได้ไม่เกินร้อยละ 7.5 ของ น้ำหนัก ส่วนประกอบของเครื่องเงินไทยต้องแข็งแรง ทนทาน มีลวดลายที่ชัดเจน เรียบร้อย ในประเทศไทยมีหลักฐานของการใช้โลหะเงินมาตั้งแต่ ก่อนยุคทวารวดี เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในแต่ละท้องถิ่น ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคเหนือ โดยเฉพาะ เครื่องเงินของล้านนา นับว่ามีชื่อเสียงมาก

เครื่องทอง เป็นสินแร่ที่มีราคา และมนุษย์นิยมนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแลกเปลี่ยน ความสำคัญทองเกิดจากการที่มีค่าสูงไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่างๆ มากนักมีความสวยงาม มีสีเหลืองสว่างสดใสและมีประกายสุกปลั่งเสมอ ไม่เป็นสนิม มีความอ่อนเหนียวจนสามารถนำมาตีเป็นแผ่นบางมาก ๆ ขนาด 0.000005 นิ้วได้ และเป็นโลหะที่ไม่ละลายในกรดชนิดใด แต่จะละลายได้อย่างช้าๆ ในสารละลายผสมระหว่างกรดดินประสิวกับกรดเกลือ

เครื่องถม จัดเป็นงานประณีตศิลป์ชนิดหนึ่งที่มีมาแต่โบราณ และสืบทอดต่อมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของเครื่องถมไว้ว่า เรียกภาชนะหรือเครื่องประดับที่ทำโดยใช้ผงยาคำผสมน้ำประสานทองถมลงบนลวดลายที่แกะสลักบนภาชนะ หรือเครื่องประดับนั้น แล้วขัดผิวให้เงางามว่า เครื่องถม หรือ ถม เช่น ถมนคร ถมทอง ถมเงิน (กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์, 2551)

เครื่องมุก การประดับมุก เป็นงานประณีตศิลป์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ในการตกแต่งวัสดุให้สวยงามของคนไทยมาแต่โบราณ โดยใช้เปลือกหอยมุก ซึ่งมีทั้งหอยมุกทะเล และหอยมุกน้ำจืด นำมาถูเป็นลวดลายขึ้นเล็กๆ ประดับลงไปบนภาชนะ บานประตู หน้าต่าง ตู้ ฯลฯ โดยใช้รักสีดำ เป็นตัวเชื่อมให้ชิ้นมุกเกาะติดฝังลงไปกับภาชนะ หรือวัสดุ สีขาวแกมชมพูและความแวววาวของหอยมุก จะตัดกับสีดำของรัก ทำให้ภาชนะ เครื่องใช้ หรือวัตถุชิ้นนั้นๆ สวยงามมาก ภาชนะที่นิยมประดับมุก ได้แก่ พาน กล้อง หีบ เครื่องใช้สำหรับพระสงฆ์ ถาด ฯลฯ

ไม้แกะสลัก ไม้ที่นิยมนำมาแกะสลักมากที่สุดคือไม้สัก ไม้ตะเคียน ไม้ชิงชัน ไม้ประดู่ ไม้มะค่า คนชาติไทยมีฝีมือทางด้านงานแกะสลัก ไม้มาแต่โบราณ และมีศิลปวัตถุที่แกะสลักจากไม้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากในภูมิภาคแถบนี้ มีไม้สัก และไม้อื่นๆ ที่นำมาแกะสลักได้จำนวนมาก แต่ปัจจุบันได้ลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้หาได้ยากขึ้น ไม้แกะสลักมักนำมาทำเป็นบานประตู หน้าต่าง พระพุทธรูป ลวดลายประดับตกแต่งอาคาร สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

เครื่องปั้นดินเผาไทย มนุษย์รู้จักทำเครื่องปั้นดินเผา มาตั้งแต่สมัยหินกลาง ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อ 10,000-7,000 ปี มาแล้ว และทำกันมาจนถึงปัจจุบัน ในทุกภูมิภาคของโลก

อาจกล่าวได้ว่า ชาติใดๆ ก็รู้จักการทำเครื่องปั้นดินเผาทั้งสิ้น ในประเทศไทย มีการทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่ทุกภูมิภาค ในสมัยดั้งเดิมเป็นการเผาดินดิบ ต่อมามีการเคลือบด้วยน้ำยาเคลือบและพัฒนาไปสู่การเขียนลวดลายลักษณะต่างๆ จากสีเดียว (เอกรงค์) มาเป็นหลายสี (พหุรงค์) ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ซึ่งใช้สี 5 สี เรียกว่า ลายเบญจรงค์ และต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ มีการเขียนลายทองที่เรียกว่าเบญจรงค์ลายน้ำทอง

งานช่างแกะสลัก เป็นงานประณีตศิลป์ที่มีความละเอียด และต้องใช้ฝีมือที่เชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่ง โดยปกติงานช่างปั้นของมีค่าซึ่งต้องเก็บรักษาไว้อย่างดี เดิมมีสีขาวนวล เมื่อนานไปอาจเปลี่ยนเป็นสีเข้มขึ้นถึงน้ำตาล และมีรอยแตกราน อย่างที่เรียกว่า แตกกลายงานช่างสลักนิยมนำมาทำเป็น พระพุทธรูป กล้อง หรือตลับ ตราสัญลักษณ์ ตุ๊กตา ค้ำหรือปลอกมิด ฯลฯ

เรือพระราชพิธี เป็นงานประณีตศิลป์อีกประเภทหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ซึ่งผูกพันกับแม่น้ำมาตั้งแต่โบราณกาลโดยใช้เรือ ชนิดต่างๆ เรือพระราชพิธี มักใช้ในขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ซึ่งเป็นริ้วขบวนเรือที่จัดขึ้นในการที่พระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปในการต่างๆ ทั้งเป็นการส่วนพระองค์ และพระราชพิธี ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย การจัดขบวนพยุหยาตราทางชลมารคนี้ กล่าวได้ว่า มีวิวัฒนาการมาจากการจัดกระบวนทัพเรือ ในยามว่างจึงมีการจัดขบวนทัพเพื่อฝึกซ้อม มีการตกแต่งเรืออย่างสวยงาม และมีการประโคมดนตรี ไปในขบวนเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนานอีกด้วย ถือเป็น การแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ ทางด้านวัฒนธรรมประเพณีอย่างหนึ่งของชาติไทยและพระราชวงศ์ ซึ่งมีอารยธรรมสูงส่งมาแต่โบราณกาล (กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐี, 2551)

ประวัติและความเป็นมาของเครื่องถม

เครื่องถม หมายถึง การทำภาชนะให้มีลวดลายโดยลงยาตะกั่วทับ หรือถมลาย เป็นลวดลายต่างๆ คำว่า “ถม” นั้นเป็นภาษาไทย ซึ่งเข้าใจว่ามาจาก “ถมก” ชาติในภาษาบาลี หรือ “สทมก” ชาติในภาษาสันสกฤต ซึ่งแปลว่าทำให้แน่น อัด ยัด ตัด และทำให้เต็ม ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงเครื่องถมของคนไทยเราก็คือ การทำลวดลายที่ขุดลงในภาชนะที่เป็นเงิน ทองให้เด่นขึ้น ด้วยการถมน้ำยาคาลงไปในร่องให้เต็มนั่นเอง (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 136)

การทำถม คำอังกฤษว่า niello ในเอ็นไซโคลพีเดียบริแทนนิกาอธิบายไว้ว่าเป็นคำแบบอิตาลีจากคำละติน nigellum แผลงมาจากคำว่า niger ซึ่งแปลว่า ดำ ความรู้ที่เกี่ยวกับกรรมวิธีและวัตถุที่ใช้ในการทำถมนั้น ส่วนใหญ่จะทราบได้จากหนังสือของ อีแรคเลียสชาวโรมัน ผู้เป็นนักประพันธ์อาจจะอยู่ในพุทธศตวรรษที่ 16 ของอีโอพิลุส นักบวช ซึ่งเขียนในพุทธศตวรรษที่ 17 หรือ 18 และของเบนเวนนูโต เซลลินี กับ กิออกิโอ วาซารี เขียนในพุทธศตวรรษที่ 21 การทำถม

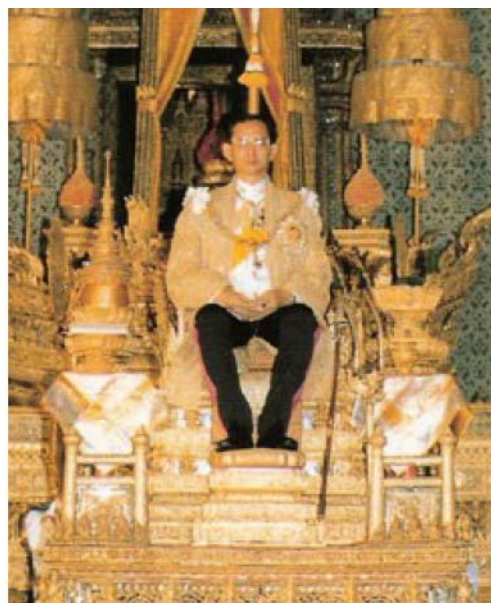
ส่วนมากทำกับเครื่องเงิน เพราะเหตุที่ความสุกสกาของเนื้อเงินนั้นตรงกันข้ามกับความดำของ
 ยากม จึงเป็นสีตัดกันทำให้ลวดลายงามเด่น เครื่องถมที่เก่าที่สุดเท่าที่มีอยู่ในเวลานี้ เป็นของ
 ในสมัยโรมัน (ประมาณตั้งแต่สร้างกรุงโรม 210 ปีก่อนพุทธกาล ถึง พ.ศ.1019) ตัวอย่างอันงดงาม
 มีเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานอังกฤษ 2 ชิ้น ชิ้นหนึ่งเป็นรูปนายทหาร โรมันเชื่อว่าเป็นฝีมือในพุทธศตวรรษ
 ที่ 6 (พ.ศ.544-645) อีกชิ้นหนึ่งประมาณว่าทำไม่ต่ำกว่าพุทธศตวรรษที่ 9 เป็นหีบเครื่องสำอาง
 ของสตรีจากสมัยโรมันลงมาจนกระทั่งพุทธศตวรรษที่ 21 ศิลปะการทำถมดูเหมือนจะมีทำกันอยู่
 เป็นปรกติในบางส่วนของทวีปยุโรปเป็นอย่างน้อย แต่ในรัสเซียและอินเดียนั้นได้ทำกันตกทอด
 สืบมาจนถึงในสมัยปัจจุบัน พิพิธภัณฑสถานอังกฤษมีสมบัติอยู่ชิ้นหนึ่งเป็นรูปกระดูก ท้องแข็ง (Fibular)
 เงินถมธรรมดาประดับด้วยแผ่นทองลายคุน แม้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับของสแกนดิเนเวีย และ
 ของอังกฤษอย่างที่สุด แต่ของชิ้นนี้ก็ขุดพบในหลุมฝังศพแห่งหนึ่งในเคิร์ช (Kerch) ประเทศรัสเซีย
 ศิลปอุตสาหกรรมนี้ได้รับการวิวัฒนาการขึ้นสู่ความสมบูรณ์อย่างสูงสุดในอดีตตลอดเวลาแห่ง
 สมัยกลาง (พุทธศตวรรษ 13-20 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 8-15) ได้ใช้ในการแต่งภาคเรียไรตามโบสถ์
 แต่งหน้าแทนบุชาและของอื่นๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ลงยาสีดำ (Black enamel) กับถม
 (Niello) จะดูคล้ายคลึงกัน และในบางกรณีก็เป็นการยากที่จะชี้ลงไปว่าแตกต่างกัน โดยดูด้วยตา
 เปล่าแต่ตามกรรมวิธีประดิษฐ์นั้นไม่เหมือนกัน ด้วยยาในการทำถมเป็นส่วนผสมของโลหะต่างๆ
 ล้วน (Metallic) ไม่ใช่เป็นวัตถุพวกแก้วใส (Vitreous) ดังเช่นด้วยยาในการลงยา ส่วนผสม คือ เงิน 2
 ทองแดง 1/3 ตะกั่ว 1/6 ส่วน (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 21, หน้า 125-126)

สำหรับประวัติศาสตร์ไทย หลักฐานของไทยที่เก่าแก่ที่สุดกล่าวถึงเครื่องถม มีอยู่ในสมัย
 สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) ที่ว่า “ขุนนางศักดิ์นา 10,000 กินเมืองกินเจียด
 เงินถมยาคำรองตุ่ม...” แสดงว่าสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นนั้น ไทยเราทำเครื่องถมเงินได้แล้ว
 จนมีกฏให้ใช้เป็นเครื่องยศของพวกขุนนางชั้นสูง (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 136) เครื่องถมนับเป็น
 หนึ่งในเครื่องราชูปโภคตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และที่สำคัญคือเมื่อครั้งสมเด็จพระ
 พระนารายณ์มหาราช ส่งคณะราชทูตไทยไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ณ ประเทศฝรั่งเศสนั้น
 พระราชสาส์นถูกบรรจุไว้ในหีบถมตะทองพร้อมกับราชบรรณาการถมทองด้วย พร้อมกันนั้น
 ในการเข้าเฝ้าสมเด็จพระสันตะปาปา ณ กรุงวาติกันของคณะราชทูตกรุงสยามครั้งนั้น
 ราชบรรณาการก็คือกางเขนพร้อมราชสาส์นในหีบถมตะทอง บนพานถมตะทอง และเครื่องถม
 ทั้งหลายในครั้งนั้นสมเด็จพระนารายณ์ทรงโปรดรับสั่งให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช จัดหาช่างถม
 ที่มีฝีมือเข้าไปทำ ณ กรุงศรีอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. 2199-2231 จึงทำให้หลายฝ่ายสรุปว่าถมนครนั้น
 รับมาจากฝรั่งเศสที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในนครศรีธรรมราชตั้งแต่ปีพ.ศ. 2061
 (เทศบาลเมืองทุ่งสง, 2552)

ครั้งรัตนโกสินทร์นั้นเครื่องถนบเป็นของสูง เป็นสมบัติของผู้สูงศักดิ์โดยช่าง
แทบทั้งนั้นเป็นชาวนคร แม่ที่อพยพไปตั้งบ้านช่างถนบที่กรุงเทพฯ แต่คุณภาพก็ยังสู้ถนบเมืองนคร
ไม่ได้ สมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งมีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมนั้น
เครื่องถนบครก็รุ่งเรืองมาก ถึงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) เครื่องราชูปโภค
ทั้งหลาย ล้วนแต่เป็นเครื่องถนบ ได้แก่ พระแท่นที่เสด็จออกขุนนางกับพระเสลี่ยง ในสมัยพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) มีพระที่นั่งภัทรบิฐ และพระที่นั่งกรับด้วยถนบ
ครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เมื่อสร้างพระที่นั่งพุดตานกาญจน
สิงหาสน์ ประดิษฐานไว้ในท้องพระโรงกลางภายในตึกปหลุมมหาเศวตฉัตร และยังมีพระที่นั่ง
ถนบทองขนาดใหญ่ที่เจ้าพระยานคร ให้ช่างทำขึ้นเพื่อทูลเกล้าถวายอีกด้วย

ภาพที่ 1 พระที่นั่งภัทรบิฐในพระที่นั่ง
ไพศาลทักษิณ พระบรมมหาราชวัง
(www.romphosai.com)

ภาพที่ 2 ทรงประทับพระที่นั่ง
พุดตานกาญจนสิงหาสน์ ณ
พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยฯ
(www.upload.wikipedia.org)

ภาพที่ 3 พระที่นั่งถมทองเรือประจำทวีปสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีตราอาร์มประจำรัชกาลและรูปสัตว์นานาชาติ

นอกจากเป็นเครื่องราชูปโภคแล้ว เครื่องถมนครยังนับเป็นราชบรรณาการ กล่าวคือ เป็นของขวัญชิ้นสำคัญของพระเจ้าอยู่หัวเสมอมา เช่น ครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานเครื่องถม ถวายแด่สมเด็จพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษและจนถึงบัดนี้ยังตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังบวรวิเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงพระราชทานเครื่องถมแด่สมเด็จพระราชินีอลิซาเบธที่ 2 แห่งอังกฤษแก่ประธานาธิบดีไอเซนฮาวแห่งสหรัฐอเมริกา เฉพาะอย่างยิ่งทรงเลือกหีบบุหรีถมทอง และคลับเป็งถมทองแก่แพทย์ และนางพยาบาลทั้ง 4 ที่ร่วมกันถวายการประสูติและอภิบาลพระองค์ท่าน ณ เมืองบอสตัน

ช่างถมในกรุงเทพฯ ทั้งที่บ้านพานถมและที่ได้รับบรรดาศักดิ์ถึงชั้นขุนปราณีตถมกิจ ขุนประดิษฐถมการ นั้นไม่สืบทอดถึงปัจจุบันแต่ทางนครนั้นพระรัตนธัชมุนีศรีธรรมราช (ม่วง รัตนธัชโช) หรือเจ้าคุณ วัดท่าโพธิ์ ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนวิชาช่างถมขึ้นในวัด จนพัฒนาเป็นวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ทำให้ยังมีเครื่องถมนครผลิตอยู่ถึงปัจจุบัน ทั้งถมทองและถมเงิน เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปี พ.ศ. 2530 นายเหิง โสภาพงศ์ ช่างถมชาวนครศรีธรรมราช ก็ได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (เครื่องถม) (เทศบาลเมืองทุ่งสง, 2552)

แต่เดิมนั้น เครื่องเงินถมยาคำนี้อาจจะเด่นชัดและสวยงาม เพราะช่างจะใช้ลายห่างๆ พื้นที่ถมยาคำนี้อาจจะช่วยทำให้ลวดลายเด่นชัด แต่ต่อมาได้มีการรังเกียจพื้นที่ว่างห่างๆ กันขึ้น จึงใช้ลายมากจนแทบไม่มีพื้นที่จะถมยาเลย นอกจากนี้การทำถมเงินหรือถมค่านั้น คงจะเป็นที่ชินตากันทั่วไป จึงมีความคิดที่จะหาวิธีให้ดูลายเด่นชัดสวยงามยิ่งไปกว่าเดิม จึงได้เกิดมีการพัฒนาให้เครื่องถมดูสวยงามขึ้นอีกด้วยการ “ตะทอง” เป็นแห่งๆ เครื่องถมจึงมีลายทองสลับกับลายเงิน และต่อมาก็เกิดนิยมมีทองมากๆ จึงเกิด “ถมทอง” ขึ้น และถมทองนี้ก็ถือว่าเป็นของดีมีราคา

การทำถมตะทอง เข้าใจว่าคงมีผู้คิดทำขึ้นในรัชกาลพระเจ้าทรงธรรมเป็นอย่างช้า เพราะปรากฏว่าในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการติดต่อกับประเทศฝรั่งเศสอยู่ระยะหนึ่ง ตรี กับพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศสอย่างสนิทสนม และในรัชกาลของพระองค์นี้ ได้มีการส่งพระราชสาส์นและเครื่องราชบรรณาการไปถวายพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ด้วย จากรายการบัญชีเครื่องราชบรรณาการ ปรากฏว่ามีไม้กางเขนถมทอง ซึ่งเจ้าพระยาวิชาเยนทร์กราบบังคมทูลเสนอให้ส่งทำเพื่อส่งไปถวายพระสันตะปาปาที่กรุงโรมด้วยอันหนึ่ง และจากความในพระราชพงศาวดารที่ว่า “...ราชทูตเชิญพานแว่นฟ้าทองคำ รับราชสาส์นม้วนบรรจุไว้ในผอบนั้นตั้งอยู่ในหีบถมตะทอง...” จึงทำให้เราทราบว่าในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช การทำเครื่องถมของไทย ได้วิวัฒนาการไปมากแล้ว โดยพัฒนาจาก “ถมยาคำ” ไปเป็น “ถมทอง” และ “ถมตะทอง” ได้แล้วด้วยเหตุนี้จึงทำให้คิดว่าไทยเราอาจจะเพิ่งเริ่มทำเครื่องถมตะทองและถมทองได้ในสมัยนี้จึงถือว่าเป็นของดีพิเศษ สมควรทำส่งไปถวายเป็นเครื่องราชบรรณาการสำหรับกษัตริย์ต่างประเทศ

เครื่องถมที่ทำด้วยเงินหรือทองนี้ตามศัพท์โบราณเขาเรียกว่า “ถมปรักมาศ” การทำเครื่องถมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่กรุงเทพฯ มีทำอยู่แถบบางขุนพรหมกับที่บ้านพานถม สำหรับที่บางขุนพรหมปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว แต่ยังคงมีอยู่ที่บ้านพานถม และในต่างจังหวัดก็มีอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเพียงจังหวัดเดียวที่การทำเครื่องถมยังเจริญมากเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งตามประวัติการทำเครื่องถมที่บางขุนพรหมนั้น ไม่มีประวัติแน่นอน แต่ถือว่าเป็นช่างที่อพยพมาจากอยุธยา และเครื่องถมที่ผลิตนี้เรียกว่า “ถมบางขุนพรหม” ส่วนที่บ้านพานถมนั้นก็กล่าวว่าเป็นช่างที่หนีอพยพมาจากนครศรีธรรมราช ตั้งแต่สมัยรัชกาลพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และผลิตเครื่องถมเป็นอาชีพสืบต่อกันมา (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 136-139)

เครื่องถมเมืองนคร

จากความเจริญรุ่งเรืองของเมืองนครศรีธรรมราช ที่มีมาแต่อดีต ทำให้เกิดการสั่งสมสืบทอดวิชาความรู้แขนงต่างๆ มาจนถึงปัจจุบันวิชาความรู้ต่างๆ ที่สืบทอดต่อกันมาได้แทรกซึมเข้าไปในวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของชาวเมืองนครศรีธรรมราชอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะวิชาช่างและงานศิลปหัตถกรรม สมกับคำว่า “แดนหัตถศิลป์ ถิ่นปัญญาชนช่าง”

เครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราช มีชื่อเสียงมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในอดีตนั้นเครื่องถมถือเป็นเครื่องราชูปโภคของกษัตริย์ และเป็นเครื่องยศของขุนนางชั้นสูง ทั้งยังใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการ เช่นในสมัยพระนารายณ์มหาราช ก็ได้ส่งเครื่องถมนี้ไปเป็นเครื่องบรรณาการพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และพระสันตะปาปาแห่งกรุงโรม และในสมัยรัตนโกสินทร์เจ้าพระยานครศรีธรรมราชได้ส่งเครื่องถมไปถวายพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลต่างๆ ซึ่งงานแต่ละชิ้นมีความงดงามทางศิลปะ และทรงคุณค่ายิ่ง อย่างเช่น พระแท่นพุดตาน ตั้งอยู่หน้าห้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 134)

ภาพที่ 4 พระที่นั่งราชยานพุดตานถม ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
(พระยาเพชรพิชัย (จีน) สร้างทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ในรัชกาลที่ 5)
(<http://atdoud.com/stories>)

เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม) เมื่อครั้งยังเป็นพระยานครศรีธรรมราช ได้กล่าวว่า เจ้าพระยานคร (น้อย) ได้เป็นผู้ส่งเสริมให้ทำในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยที่ในครั้งนั้นเมืองนครศรีธรรมราชได้ทำศึกมีชัยชนะต่อเมืองไทรบุรีและได้เกณฑ์พวกมลายูให้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นครศรีธรรมราช เจ้าพระยานครน้อยอยากจะฝึกให้พวกมลายูเหล่านี้มีฝีมือในการช่างต่างๆ บ้าง และงานช่างอย่างหนึ่งคือทำเครื่องถม จึงได้ไปหาครูช่างถมลงมาจากกรุงเทพฯ มาฝึกและวิชาการทำเครื่องถมนี้ เจ้าพระยานครน้อยก็พยายามกวาดขันส่งเสริมจนช่างถมที่นครศรีธรรมราช มีฝีมือเป็นเยี่ยมตั้งแต่นั้นมา ปรากฏว่าในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้นำเสลี่ยงหรือพระราชยานถม และพระแท่นถมสำหรับเสด็จออกขุนนาง ชั้นน้อมเกล้ากระหม่อมถวาย เมื่อเดือน 7 พ.ศ. 2343

ต่อมาเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ก็นำเรือพระที่นั่งกอบถมกับพระเก้าอี้ถม ซึ่งใช้เป็นพระที่นั่งภัทรบิฐขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็โปรดให้เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม) ทำแทนพุดตานถมถวายสำหรับตั้งในท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ดังนั้นในปัจจุบันเมื่อกล่าวถึง “ถมเมืองนคร” ก็ต้องถือว่าเป็นเครื่องถมที่มีคุณภาพดีฝีมือประณีตงดงามที่สุดในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ดี ประวัติช่างถมที่นครศรีธรรมราชก็มีผู้เล่าแตกต่างกัน ไปอีกคือกล่าวว่าการนครศรีธรรมราช ได้รับวิชาการทำเครื่องถม มาจากชาวโปรตุเกส ครั้งที่พระเจ้ามานูเอล ทรงส่งทูตมาเจริญทางพระราชไมตรีกับไทย ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ได้ทรงอนุญาตให้ชาวโปรตุเกสเข้ามาทำการค้าครั้งแรกในพระราชอาณาจักรไทย ตามหัวเมืองใหญ่ 4 หัวเมือง คือ นครศรีธรรมราช ปัตตานี มะริด และกรุงศรีอยุธยา ที่นครศรีธรรมราชจึงได้รับเอาวิธีการทำเครื่องถมไว้ และต่อมาจึงได้แพร่หลายเข้ามายังกรุงศรีอยุธยา (กรมศิลปากร, 2543, หน้า 134-136)

ประเภทของเครื่องถม

เครื่องถมเป็นศิลปหัตถกรรมประเภทประณีตศิลป์ เครื่องถมมีอยู่ 3 แบบ คือ ถมเงิน (หรือถมคำ) ถมทอง และถมตะทอง

ถมเงินหรือถมคำ เป็นถมที่เก่าแก่ที่สุดตามความนิยมถมที่ดีต้องมีลีลาสนิท ไม่มี "ตามด" (ตามดคือ จุดขาวบนสีดำ) ถมเป็นกรรมวิธีในการผสมของโลหะสามอย่างเข้าด้วยกัน คือ เงิน ตะกั่ว และทองแดง นำมาป่นจนเป็นผงละเอียดเพื่อโรยลงบนพื้นแผ่นเงินที่ชุบร่อง หรือตอกเป็นลวดลายไว้แล้ว การที่จะให้ผงถมเกาะแน่นอยู่ที่การเหยียบพื้น (คือการแกะหรือตอกร่องลงบนเนื้อเงินที่เป็นพื้นของลายที่ตอก) ถ้าเหยียบพื้นให้มีรอยขรุขระมากเท่าใด ผงถมก็เกาะได้มากเท่านั้น การถมพื้นนั้นเริ่มด้วยการ โปยผงถม ลงในช่องพื้นที่สลักหรือตอกลายเหยียบพื้น เมื่อเต็มพื้นแล้วนำไปอบจนผงถมละลายทั่วพื้นหลังจากนั้นจึงขัดให้เนื้อสม่ำเสมอจนเห็นลายเด่นชัดบนพื้นสีดำ ต้องอาศัยความชำนาญในการเขียนและการแลลาย การแลลาย หมายถึง การต้องแลเป็นเส้นเล็กๆ ตามลวดลายที่สลักจนเพื่อให้เกิดความวาว ดูแล้วเหมือนเคลือบไหมได้ ถมเมืองนครผลิตและสลักด้วยมือ นครศรีธรรมราชยังได้ชื่อว่ามีฝีมือในการทำถมคำ

ภาพที่ 5 ชันเงินเชิงคุณลายกลีบบัว
สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24
(จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
จังหวัดนครศรีธรรมราช)

ภาพที่ 6 กำไลถมเงิน (ปัจจุบัน)
(พิพิธภัณฑสถานเครื่องถม)

ถมทอง ก็คือถมดำนั่นเอง แต่แตกต่างที่ลวดลาย คือลายสีเงินได้เปลี่ยนเป็นสีทอง ช่างถมจะเปียกหรือละลายทองคำให้เหลวเป็นน้ำ โดยใส่ทองแท่งลงในปรอท ปรอทจะละลายทองแท่งให้เป็นน้ำ ช่างถมจะชุบน้ำทองผสมปรอทด้วยพู่กันเขียนทับลงบนลวดลายสีเงิน การเขียนน้ำทองละลายปรอทนี้ จะต้องใช้ความประณีตเป็นอย่างมาก ต้องเขียนทับลงบนเส้นเงินเท่านั้น เมื่อเขียนเสร็จแล้วจะใช้ความร้อนไล่ปรอทออกจากทอง ทองก็จะติดแน่นอยู่บนพื้นที่เขียนน้ำทองนั้น ถมทองมีความงามตรงที่เป็นสีทอง ลวดลายกระจ่างเด่นชัดทองที่ทาทับก็จะมีคามคงทนนับร้อยปี

ภาพที่ 7 ผอบถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24
(จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
จังหวัดนครศรีธรรมราช)

ภาพที่ 8 กระเป๋าทรงหอยเชลล์ (ปัจจุบัน)
(พิพิธภัณฑณ์เครื่องถม)

ถมตะทอง เป็นศัพท์ของช่างถม หมายถึง วิธีการระบายทองคำละลายปรอทหรือ
แต้้มทองเป็นแห่งๆ เฉพาะที่ มิใช่ระบายจนเต็มเนื้อที่อย่างเดียวกับการทำถมทอง โดยเอาทองคำ
แท้ๆ ใส่ลงในปรอท ทองละลายอยู่ในน้ำปรอท เมื่อเอาน้ำปรอทที่มีทองคำละลายปนอยู่ไปแต้้ม
ตรงตำแหน่งที่ต้องการให้เป็นสีทองนั้น ในขั้นแรกปรอทจะยังคงอยู่เมื่อไล่ด้วยความร้อนปรอท
จะหนีทองก็จะติดแน่นอยู่บนตำแหน่งหรือลายที่แต้้มทองนั้น การแต้้มทองหรือระบายทองในที่
บางแห่งของถมคำเป็นการเน้นจุดเด่น หรือต้องการแสดงอวดภาพหรือลายเด่นๆ ฉะนั้นเครื่องถม
ตะทองจึงเป็นของที่หายากกว่าถมเงินหรือถมทองในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีความนิยมในถมตะทอง
มากกว่าถมทอง (ละม่อม โอชกะ และมนตรี จันทพันธ์, 2539)

ภาพที่ 9 ชั้นถมตะทอง สมัยรัตน โกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24

ภาพที่ 10 ชั้นถมตะทอง สมัยรัตน โกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24

(ชั้นถมตะทองทั้ง 2 ชิ้น จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดนครศรีธรรมราช)

ขั้นตอนการทำเครื่องถม

เครื่องถมมีขั้นตอนวิธีการทำโดยย่อ คือ ขั้นแรกต้องเตรียมเงินซึ่งเป็นเงินเม็ด เป็นเงินแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ นำมาผสมเป็นเงินบริสุทธิ์ 95 เปอร์เซ็นต์ ผสมกับทองแดง 5 เปอร์เซ็นต์ เพื่อให้ได้เนื้องานที่แข็งหากเป็นเงินบริสุทธิ์ 100 เปอร์เซ็นต์ จะได้เนื้องานที่นิ่มเป็นรอยและบุบได้ง่าย เมื่อได้เงินผสมแล้วนำมาหลอมด้วยความร้อน แล้วเทลงในภาชนะที่ทำเป็นลักษณะกลมๆ แล้วค่อยๆ ตีขึ้นรูปโดยใช้ค้อนทุบๆ ไปให้ได้ขนาดตามที่ต้องการหลังจากขึ้นรูปเสร็จก็เก็บผิวให้เรียบแล้วนำมาใส่ชั้นซึ่งเป็ยขางไม้ที่มีความแข็ง ต้องนำมาเกี่ยวกับน้ำมันผสมให้ได้ความพอเหมาะพอดีที่สามารถยืดหยุ่นได้ ไม่นิ่มหรือแข็งจนเกินไป เทลงในรูปที่เราขึ้นไว้เรียบร้อยแล้ว รอให้เย็นและแข็งตัว จากนั้นจึงนำมาเขียนลาย ซึ่งมีทั้งลายไทยและลายไบเทศเมื่อเขียนลายเสร็จก็นำมาเคาะลายอีกครั้งหนึ่งเรียกว่าคดลาย เพื่อให้ลายเรียบ แล้วจึงใส่ขอบที่ด้านบนของชั้นหรือปากชั้นโดยการนำเงินที่ผสมแล้วมาตีเป็นลักษณะหยาบๆ ซึ่กกรอบที่ปากชั้น ตีอัดให้แน่นใช้ตะไบแต่งให้แนบกับตัวชั้น

หลังจากเข้าขอบเรียบร้อยแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนการลงถม ถมนี้ได้จากการผสมกันขึ้นจากเงิน ตะกั่ว ทองแดง และกำมะถัน จะได้ถมออกมามีสีต่างๆ การลงถมนั้นจะใช้ความร้อนเป่าถมให้ละลายแล้วค่อยๆ เชี่ยวไปเรื่อยๆ บนลายที่ต้องการให้เรียบเสมอกัน ตอนที่เราลงถมนี้จะมองไม่เห็นลาย เพราะน้ำยาถมจะละลายเต็มไปหมด หลังจากที่ตั้งทิ้งไว้ให้เย็นจึงใช้ตะไบถูให้ถึงรอยที่เราสลักจนกระทั่งเป็นลาย หลังจากนั้นก็ใช้กระดาษทรายอย่างหยาบขัดก่อน แล้วจึงขัดตามด้วยกระดาษทรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ขั้นตอนต่อไปก็จะนำมาขัดด้วยลูกผ้า ซึ่งลูกผ้านี้ ทำมาจากเศษผ้าที่นำมาช้อนกันเย็บเป็นลูกกลมๆ นำลูกผ้านี้มาขัดด้วยดินขัดเพื่อให้เกิดความเงา ดินขัดนี้จะมีขาย

ตามร้านทำเงินทำทองทั่วไป หลังจากปิดด้วยลูกผ้าแล้วก็มาถึงวิธีการทำถมคำและถมทอง

การทำถมทองนั้นจะต้องใส่ชั้นลงไปชั้นอีกทีหนึ่งแล้วรอให้ชั้นเย็นและแข็งตัว นำทองคำผสมกับปรอท ทาลงบนผิวของเครื่องถม แล้วนำไปปรนความร้อนเพื่อให้ปรอทระเหยออก ทองคำก็จะติดกับเนื้อเงินแน่น จากนั้นจึงนำมาเรเงาเพื่อให้รัศมีของลายนั้นเด่นชัดขึ้นส่วนพื้นที่ลงถมก็ยังคงเป็นสีคำเหมือนเดิม เมื่อเรเงาเสร็จแล้วก็นำไปให้ความร้อนเพื่อเอาชั้นออกแล้วล้างด้วยน้ำมันเบนซินเพื่อให้ชั้นละลายออกให้หมด ส่วนด้านในของชั้นที่ไม่ได้ถมทองจะนำน้ำกรด ซึ่งเป็นกรดกำมะถัน 5 เปอร์เซ็นต์ เทใส่ด้านในแช่ไว้เพื่อให้ได้ความขาวนั้น ตอนสุดท้ายคือการนำชั้นมาแปรงกับลูกประจำตีควาย ซึ่งลูกประจำตีควายนี้เมื่อแช่น้ำแล้วจะเกิดฟองขึ้นมาเมื่อแปรงเสร็จแล้วจึงนำไปปิดด้วยลูกปิด เป็นการเสียดสีเพื่อให้เกิดความเงาเป็นมันวาวเป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการผลิตทั้งหมด (ตฤณ สุขนวล และวิเชียร ไทยเจริญ, 2549, หน้า 37-39)

ภาพเครื่องถมแต่ละสมัย

จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 11 ตะบันหมากคร่ำทอง

กรรไกรหนีบหมากและกรรไกรตัดผมสมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 23-24 ซื้อมาจากนางวิสุตา สาณะเสน สมบัติของทายาทนายหัตถ์บ่าเรอ (ขุนสภาระนอง) ข้าหลวงในรัชกาลที่ 6

ภาพที่ 12 เชี่ยนหมากและผอบ

ตัวเชี่ยนหมากเป็นถมทองของพลู ผอบและจอกหมาก ลงยาราชาวดี ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พุทธศตวรรษที่ 24 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ประทาน

ภาพที่ 13 เครื่องถมทองสมัยรัตนโกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24 สมบัติของ
ทนายทนายห้ศบ้ำเรอ (ขุนสกา
ระนอง)ข้าหลวงในรัชกาลที่ 6

ภาพที่ 14 เครื่องถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24 สมบัติของ
ทนายทนายห้ศบ้ำเรอ (ขุนสกา
ระนอง) ข้าหลวงในรัชกาลที่ 6

ภาพที่ 15 ชั้นถมทอง ลายดอกพุดตานก้านแย่ง
และลายสิงห์ก้านขด สมัย
รัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24

ภาพที่ 16 ชันถมตะทอง ลายเทพนมก้านขด
ขนาดด้วยคชสีห์และราชสีห์
สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษ
ที่ 24

ภาพที่ 17 ชุดพานหมากถมทอง สมัย
รัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24
มรดกของนางวิสุตา สาณะเสน
สมบัติของทายาทนายห้ศบำเรอ
(ขุนสภาระนอง) ข้าหลวงในรัชกาล
ที่ 6

ภาพที่ 18 กรรไกรหนีบหมากคร่ำทอง
ด้ามทองและนาค เต้าปูนเงิน
สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษ
ที่ 24 มรดกของนางวิสุตา สาณะเสน
สมบัติของทายาทนายห้ศบำเรอ
(ขุนสภาระนอง) ข้าหลวงในรัชกาล
ที่ 6

ภาพที่ 19 กรรไกรตัดผมถมทอง สมัย
รัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24
คุณหญิงโพยม (ณ นคร)
เสนาณรงค์ฤทธิ์ มอบให้

ภาพที่ 20 ชันเงินเชิงคูนลายกลับบัว
สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษ
ที่ 24 นางสร้อย ศรีสวัสดิ์ มอบให้

ภาพที่ 21 มีดพับด้ามถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24 นางระย่อ
(ณ นคร) ณ สงขลา มอบให้

ภาพที่ 22 ตะบันหมากคร่ำเงิน หัวไม้ทำด้วย
งาช้าง สมัยรัตนโกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24 นางระย่อ
(ณ นคร) ณ สงขลา มอบให้

ภาพที่ 23 ซ้อนเงินค้ำมถมทอง สมัย
รัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24
นางระย้อ (ณ นคร) ณ สงขลา
มอบให้

ภาพที่ 24 กรรไกรหนีบหมากหัวหงส์
ค้ำมถมทอง สมัยรัตนโกสินทร์
พุทธศตวรรษที่ 24 นางระย้อ
(ณ นคร) ณ สงขลา มอบให้

ภาพที่ 25 หัวคานหามถมทอง สมัย
รัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 25
นางระย้อ (ณ นคร) ณ สงขลา
มอบให้

ภาพที่ 26 ผอบใส่แป้งถมทอง สมัย
รัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 26
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดี
รังสิต ประทาน

ภาพที่ 27 ชุดทรงพระสุหร่าย สมัย
รัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 26
สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช
ฝากเก็บรักษา

ภาพที่ 28 กรอบภาพ ส.ค.ส. ดอกไม้ทับแห้ง
กรอบถมทอง ฝีพระหัตถ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราช
ชนนี คุณหญิงโทยม (ฉ นคร)
เสนาณรงค์ฤทธิ์ มอบให้

ภาพที่ 29 ชุดถมทอง ชั้น พานรองและทัพพี
สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษ
ที่ 26 ฝีมือ นายชุ่ม สุวรรณทิพย์
บุคนดีเด่นด้านอนุรักษ์มรดก
ศิลปหัตถกรรมไทย จังหวัด
นครศรีธรรมราช (เครื่องถม)
ผลิต พ.ศ. 2539 -2540

ผู้เกี่ยวข้องกับชุมชนเครื่องถมในเมืองนคร

1. สถาบันการศึกษาที่ผลิตช่างถมเมืองนคร สถาบันที่สอนเรื่องเครื่องถมเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2456 โดย พระรัตนธัชมุนี (ม่วง รัตนธัชโช) วัดท่าโพธิ์ตั้งโรงเรียนสอนช่างถมในวัด ต่อมาได้เปลี่ยนสถานที่มาตั้งที่วัดวังตะวันออก โดยเปลี่ยนเป็นชื่อโรงเรียนช่างโลหะรูปพรรณ นครศรีธรรมราช และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นวิทยาลัยศิลปหัตถกรรม นครศรีธรรมราชในปัจจุบัน โดยได้เปิดหลักสูตรเครื่องถมทั้งระดับ ปวช. และระดับ ปวส. เป็นการส่งเสริมและสร้างช่างเครื่องถมที่มีคุณภาพอีกแห่งหนึ่ง นอกจากนี้ก็มีสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่จัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมเรื่องเครื่องถมอยู่เสมอ รวมทั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ที่มีกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมเช่นกัน

2. ร้านจำหน่ายเครื่องถม ในอดีตร้านจำหน่ายเครื่องถมจะเป็นผู้ผลิตเองด้วย โดยแต่ละร้านจะมีช่างประจำร้านที่มีฝีมืออยู่แทบทุกร้าน เช่น ร้านวิโรจน์พานิช (ปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว) เป็นร้านที่จำหน่ายและเป็นที่ชุมชนของช่างถมที่มีฝีมือมาก ซึ่งเป็นร้านที่เกิดขึ้นใกล้เคียงกับร้านสุพจน์ ต่อมาช่างส่วนใหญ่ที่เคยอยู่ร้านวิโรจน์พานิชได้พากันมาอยู่ร้านสุพจน์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากได้ค่าจ้างดีกว่า ร้านศิลปการช่าง (ปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว) ที่มีช่างฝีมืออย่าง จำนวนอนอม ศิลปินฝีมือยอดเยี่ยม (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) อยู่ประจำร้านส่วนใหญ่ในปัจจุบันร้านที่ผลิตและจำหน่ายเครื่องถมโดยเฉพาะ เหลือเพียงร้านสุพจน์ (ซึ่งก็มีจำนวนน้อยแล้ว) และร้านที่เกิดขึ้นใหม่ที่ยังมีการผลิตและจำหน่ายเครื่องถมที่ใหญ่ที่สุดอยู่เพียงร้านเดียวคือร้านถมลายไทยของ กระแจง บัวแก้ว อดีตช่างของร้านสุพจน์ ที่พลิกผันมาเป็นเจ้าของร้านเอง เพราะเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของเครื่องถมเมืองนครและต้องการที่จะอนุรักษ์ไว้ ส่วนร้านอื่นๆ ที่มีเครื่องถมจำหน่ายบ้างก็มีน้อย และไม่มีช่างของร้านเอง เป็นการรับมาจำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องประดับชิ้นเล็กๆ ส่วนชิ้นใหญ่ที่เห็นอยู่บ้างเพียงเล็กน้อยก็เป็นการตั้งแสดงให้รู้ว่าเป็นร้านจำหน่ายศิลปหัตถกรรมเมืองนครเสียมากกว่า เช่น ร้านศรีนคร ร้านเพชรทองต่างๆ เป็นต้น แต่ร้านที่จำหน่ายเครื่องถมนครเอง ก็เชื่อว่าจะเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนช่างทำถมเมืองนครเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ส่วนหนึ่งร้านจำหน่ายเครื่องถมก็มีส่วนทำให้ช่างถมสูญหายไปด้วย โดยเฉพาะช่างถมที่อิสระไม่ได้สังกัดร้าน โดยการกดราคาชิ้นงานที่นำมาขายหรือคิดเปอร์เซ็นต์ในการฝากขายค่อนข้างสูง ทำให้ช่างถมไม่สามารถที่จะผลิตเครื่องถมออกมาสู่ตลาดได้มากนัก เนื่องจากมีต้นทุนสูง

3. ผู้ซื้อและผู้ผลิตนิยมเครื่องดนตรี เครื่องลมและช่างลมเมืองนครไม่สามารถดำรงอยู่ได้ถ้าขาดผู้อุปถัมภ์ในรูปแบบของผู้ซื้อ ไม่ว่าจะซื้อเพื่อการเก็บสะสมด้วยความนิยมชมชอบ ซื้อเพื่อใช้ประดับ หรือซื้อเพื่อกำนำลผู้อื่น ดังนั้นคนกลุ่มนี้จึงมีส่วนในการช่วยให้เครื่องลมดำรงอยู่ได้อันเป็นผลให้ชุมชนช่างทำเครื่องลมยืนยงอยู่ได้เช่นกัน แม้ว่าในปัจจุบันจะมีผู้ซื้อใช้เองหรือซื้อเป็นของฝากของกำนำลน้อยลงตามภาวะเศรษฐกิจ แต่ผู้ซื้อเพื่อเก็บสะสมซึ่งส่วนใหญ่เป็นคหบดีก็ยังมีอยู่พอสมควร เช่น อนุพาสน์ สุวรรณมงคล เจ้าของกลุ่มอิชูซุหาคีใหญ่ ซึ่งจะรักและนิยมเครื่องลมอย่างมาก จนซื้อเก็บไว้จนเกือบครบทุกฝีมือช่างนคร ทั้งช่างรุ่นเก่า และรุ่นปัจจุบันแทบอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่สะสมเครื่องลมไว้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะของช่างรุ่นเก่า นพ.บัญชา พงษ์พานิช เป็นอีกผู้หนึ่งที่เป็นผู้นิยมเครื่องลมและสนับสนุนส่งเสริมช่างลมเมืองนครอยู่เสมอเช่นกัน นอกจากนี้ก็มีผู้นิยมเครื่องลมอีกมากพอสมควร แต่เมื่อมองภาพรวมก็ยังมีอยู่น้อยที่จะมา สนับสนุนส่งเสริมอนุรักษ์เครื่องดนตรีอย่างจริงจัง (ตฤณ สุขนวน และวิเชียร ไทยเจริญ, 2549, หน้า 46-47)

แนวทางการพัฒนา

ปฐม มณีโรจน์ (2518) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม ไปสู่สภาพใหม่ที่ก้าวหน้าหรือเป็น ไปในเชิงบวก โดยวิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วิรัช วิรัชนิการธรรม (2551) ได้ให้ความหมายของการการพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ขณะเดียวกันการพัฒนามิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย

ตัณญา ตัญญาวิวัฒน์ (2541) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้อย่างชัดเจนแน่นอนล่วงหน้า (Planned change) โดยจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา (Desired change) ด้วย

โดยสรุปแล้วการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์หรือแผนที่วางไว้

กนกวรรณ นิลเพ็ชร (2539) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไว้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขายสินค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพราะผู้ซื้อ

มักจะ ไม่ชอบความจำเจ การพัฒนาคุณภาพสินค้าหัตถกรรมแต่ละชนิด ย่อมจะมีความแตกต่างกัน ไปตามลักษณะเฉพาะตัวสินค้า เช่น สินค้าที่มีประโยชน์ทางการใช้สอย นอกจากจะต้องมี รูปแบบใหม่สวยงามแล้ว จะต้องมีความคงทนด้วย ส่วนสินค้าที่เป็นของที่ระลึกก็จะต้องเน้น ถึงวัสดุใช้สอยในท้องถิ่นนั้นๆ ให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัว และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือความประณีต พิถีพิถันในการผลิต ส่วนสินค้าประเภทที่ใช้ในด้านการตกแต่งและเครื่องประดับชนิดต่างๆ จะต้องเน้นทั้งในด้านความงดงามของศิลปะและรูปแบบ ซึ่งจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม นอกจากการพัฒนาารูปแบบให้มีความแปลกใหม่แล้ว สิ่งที่ต้องทำอย่างอื่นก็คือ การนำเอาเทคนิค การผลิตสมัยใหม่รวมทั้งเครื่องมือสมัยใหม่เข้ามาช่วย เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดีและต้นทุน การผลิตที่ไม่สูงจนเกินไป

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราวรรณ ฉายสุวรรณ (2542) ได้ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศต่อการใช้เครื่องประดับอัญมณีไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการซื้อ เครื่องประดับอัญมณีไทยส่วนมากจะเป็นปัญหาในระดับกลางซึ่งปัญหาที่พบ 3 อันดับแรก ได้แก่ สินค้าที่ซื้อเป็นของปลอม ราคาแพง และไม่ได้มาตรฐานสำหรับอุปสรรค พบว่าอุปสรรค จากการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขาดความตั้งใจซื้อเครื่องประดับอัญมณีไทย ก่อนเดินทางเข้ามา ประเทศไทย เนื่องจากขาดความรู้หรือมีทัศนคติในทางลบเกี่ยวกับเครื่องประดับอัญมณีไทย ต่อมาคืออุปสรรคจากการที่นักท่องเที่ยวไม่ได้ไปชมแหล่งผลิตหรือจำหน่ายเครื่องประดับอัญมณี ไทย เนื่องจากการที่มีการบรรจุการเข้าชมแหล่งขายใน โปรแกรมทัวร์ และการไม่รู้จักแหล่งขาย อัญมณีไทย และอุปสรรคที่ทำให้นักท่องเที่ยวไปชมเครื่องประดับอัญมณีไทยแล้วไม่ซื้อเนื่องจาก นักท่องเที่ยวกลัวว่าจะเป็นของปลอม ราคาไม่ได้มาตรฐาน

โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะกลยุทธ์การตลาดโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. การเสริมสร้างความรู้ความสนใจและทัศนคติ โดยจัดทำ Pocket Guide Book ให้ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องประดับอัญมณีไทย ด้านเรื่องราว ความสำคัญของอัญมณีในประเทศ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการเลือกซื้อเครื่องประดับอัญมณีไทย
2. การสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและราคา ร้านค้าต่างๆ ควรเน้นในด้านการออกไป รับประกันสินค้า การสร้างตราที่หือ และควรร่วมกันรณรงค์ให้มีการสร้างทัศนคติด้านความซื่อสัตย์ แก่ผู้ขาย การให้บริการตรวจสอบรับรองสินค้าของแท้
3. การสร้างความพอใจในสินค้าและบริการ ควรเน้นที่การพัฒนาารูปแบบของผลิตภัณฑ์ โดยมีแหวนเป็นหลักและออกแบบเครื่องประดับอื่น เช่น สร้อยคอ ต่างหู หรือ กำไล ที่เข้ากัน

เป็นชุดและใช้ร่วมกับกลยุทธ์หีบห่อ โดยการออกแบบหีบห่อที่สามารถบรรจุเครื่องประดับ
ได้หลายชุด อย่างสวยงาม

4. กลยุทธ์เพื่อกระตุ้นการซื้อซ้ำและการแนะนำต่อ ผู้จัดจำหน่าย ควรจัดทำฐานข้อมูล
ลูกค้าที่ซื้อสินค้าไปแล้ว เพื่อติดต่อให้มีการซื้อครั้งต่อไปโดยอาจจัดส่งแคตตาล็อกให้ส่งชื่อทาง
ไปรษณีย์หรือจัดทำเว็บเพจ ให้สามารถสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ตได้ เพราะลูกค้าเคยซื้อจะเกิด
ความมั่นใจที่จะสั่งซื้อได้อีก

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวนี้ บางกิจกรรมจะต้องกระทำอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่องเพื่อ
ผลในระยะยาว โดยอาศัยความร่วมมือ จากผู้เกี่ยวข้องทุกระดับคือ รัฐบาล และสมาคมต่างๆ
ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอัญมณีและการท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์

พทุทธิ์ สุกเศรษฐศิริ (2548) ได้ศึกษา เครื่องเบญจรงค์ไทยปัจจุบัน กรณีศึกษา
เครื่องเบญจรงค์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่าแหล่งผลิต
เครื่องเบญจรงค์ไทยปัจจุบันที่เป็นกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทุกกลุ่มในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
มีกระบวนการผลิตในลักษณะการเพิ่มมูลค่าให้แก่เครื่องปั้นดินเผา หรืองานเซรามิกที่ผ่านการเผา
เคลือบเป็นสีขาวมาแล้ว ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อของขาว หรือเซรามิกเคลือบขาวจากโรงงานมาเป็นวัสดุ
ขั้นต้นแล้วเขียนลวดลายเบญจรงค์ มีเพียงสองแหล่งที่มีการซื้อของขาวจากสมาชิกในชุมชน ได้แก่
กลุ่มหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อดี และกลุ่มเบญจรงค์ที่ตำบลนาดี แต่ทว่าก็มีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 30
ของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต

ในด้านการจัดการ ทุกแหล่งผลิตจะเป็นการรวมกลุ่มของผู้ผลิตในชุมชนแล้วเลือก
หัวหน้ากลุ่มคนใดคนหนึ่งมาเป็นผู้นำกลุ่ม ช่วงที่ทำเบญจรงค์ในทั้งแหล่งที่ศึกษาส่วนมาก
เป็นคนในชุมชน ผู้นำกลุ่มกว่าร้อยละ 50 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีเพียงรายเดียว
ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในการผลิตเป็นผลจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
งาน โดยตรงมาก่อน และกลุ่มมีผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของแหล่ง ทุกกลุ่มใช้แหล่งผลิตเป็นที่
จำหน่ายหลัก การกำหนดราคาก็ขึ้นกับความประณีตและความละเอียดของลวดลายของผลิตภัณฑ์
ไม่ปรากฏเรื่องการส่งเสริมการขายในทุกแหล่งผลิต

การสร้างช่างใหม่ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ในแหล่งผลิตเบญจรงค์หนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตจังหวัดสมุทรสาครทุกแหล่งที่ได้ศึกษาเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน กล่าวคือ
เป็นการถ่ายทอดในแบบการมุ่งฝึกช่างฝีมือ ที่ฝึกหัดทีละขั้นตามลำดับ ช่างรุ่นเก่าเป็นผู้ฝึกหัด
โดยให้ผู้เรียนกระทำตามแบบ อย่างไรก็ตามก็ดีผู้นำกลุ่มทุกคนในแหล่งที่ศึกษาเชื่อว่าเครื่องเบญจรงค์
ยังคงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอนาคตอีกไกล และยังคงเป็นงานหัตถกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ที่
เกี่ยวข้องได้อย่างดี ทว่าผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ก็จำเป็นต้องมีการพัฒนาด้วย

วิไลศรี ชำนาญกิจ (2549) ได้ศึกษา อาชีพการทำเครื่องถม ในอำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อาชีพการทำเครื่องถม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกำเนิดมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี สมัยพระรามาธิบดีที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2061 อาชีพ การทำเครื่องถมเมืองนครมีการสืบทอดความรู้มาจากบรรพบุรุษมากกว่า 500 ปี ปัจจุบันเครื่องถม เมืองนครเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ อาชีพการทำเครื่องถม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชมากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านการผลิต คือ ประโยชน์ใช้สอยของเครื่องถมนคร ได้เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตเครื่องถมเมืองนครผลิตเพื่อ ประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน การผลิตเป็นเครื่องใช้ของเจ้าขุนมูลนายหรือบ้านของผู้มีฐานะดี แต่ปัจจุบันผลิตโดยเน้นหนัก ไปเป็นของที่ระลึกของตกแต่งบ้านเรือนเป็นเครื่องประดับมีการใช้ วัสดุปลอมแปลงมาผสมในเครื่องถมเมืองนคร และนำเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตทำให้เครื่องถม เมืองนครด้อยคุณภาพ

โดยผู้วิจัยได้เสนอแนวทางด้านการอนุรักษ์ในอาชีพการทำเครื่องถมของชาวอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชมี 3 แนวทางคือ ด้านการถ่ายทอดทางภูมิปัญญา ด้านการสนับสนุนและ ส่งเสริมของหน่วยงานในการรับการทำเครื่องถมเมืองนครทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ด้านการ อนุรักษ์อาชีพการทำเครื่องถมเมืองนครให้คงอยู่ โดยมีการพัฒนารูปแบบของผลงาน ให้ช่างถม เมืองนครมีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพสร้างความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนเองสร้างขึ้น ขั้นตอน การผลิตมีเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถสร้างรายได้ที่สูงให้กับช่างถมเมืองนคร

สุดาพร ศิริ โภคากิจ (2552) ได้ศึกษา ปัญหาทางการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องเงินไทย ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินไทยเป็นหัตถกรรมที่ได้มีการทำสืบทอดกันมานานแล้ว ในจังหวัดเชียงใหม่ และได้รับการส่งเสริมฟื้นฟูจากหน่วยงานของรัฐบาลมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ก็ยังไม่เจริญรุดหน้าเท่าที่ควรปัญหาของผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ด้านการผลิต ได้แก่ ปัญหา เรื่องปริมาณและราคาวัตถุดิบไม่แน่นอน ขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ คุณภาพและปริมาณการผลิต ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ขาดการปรับปรุงเทคนิคการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ ด้าน การจัดการ ได้แก่ ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจปัญหาเงินทุนไม่เพียงพอ ทางด้านการตลาด ได้แก่ ปัญหาการแข่งขันตัดราคาทั้งผู้ผลิตและจำหน่ายไม่สามารถหาตลาด ที่แน่นอนได้พ่อค้าคนกลางกดราคารับซื้อ การส่งเสริมการจำหน่ายมีน้อยมากและปัญหาเรื่อง การส่งออก

สำหรับข้อเสนอแนะ ด้านการผลิต ได้แก่ หน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดการฝึกอบรมทางด้านการจัดการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมเพื่อให้ผู้ผลิตและจำหน่ายมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดำเนินธุรกิจ และพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานให้ความช่วยเหลือเรื่องเงินทุนในส่วนภูมิภาคด้วยเทคนิคการผลิตอย่างต่อเนื่อง และการห้ามการส่งออกยางรักด้านการตลาด ได้แก่ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายควรใช้กลยุทธ์ทางการตลาดในการขยายตลาดมีการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เครื่องเงินให้เป็นที่ไปตามความต้องการของตลาดการใช้หีบห่อและตราสินค้าเพื่อส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มและผู้ผลิตควรมีการรวมตัวกันในรูปของชมรมผู้ผลิตเครื่องเงินเพื่อแก้ปัญหาด้านการตลาดและส่งเสริมการจำหน่ายร่วมกัน นอกจากนี้หน่วยงานรัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือในการอบรมผู้ผลิตและจำหน่ายให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการตลาดและด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่องกันไปอีกด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอข้อมูลดังนี้

1. วิธีดำเนินการวิจัย
2. สถานที่เก็บข้อมูล
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. แนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเชิงวิเคราะห์โดยใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นแบบกรณีศึกษา โดยเลือกกลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถม ร้านจำหน่ายเครื่องถม และประชากรผู้อุปโภคเครื่องถม บริเวณหน้าและในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถม	จำนวน	6	คน
2. ร้านจำหน่ายเครื่องถม	จำนวน	6	ร้าน
3. ประชากรผู้อุปโภคเครื่องถม	จำนวน	100	คน

สถานที่เก็บข้อมูล

บริเวณหน้าและในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชั้นปฐมภูมิ (Primary data)

- 1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การเก็บข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่จริง จากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ใช้แบบสอบถามประชากรผู้อุปโภคโดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ราย
- 1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น

2 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องยนต์ จำนวน 6 คน
- ร้านจำหน่ายเครื่องยนต์ จำนวน 6 ร้าน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

- จากเอกสาร บทความ วารสาร และเอกสารงานวิจัยตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามใช้สถิติร้อยละ

เกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลข้อมูล ดังนี้

1.1 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้

1.2 การลงรหัส เป็นการนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจากผู้ตอบแบบสอบถามมาลงรหัสในแบบบันทึกข้อมูล

1.3 การประมวลผลข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลที่ลงรหัสมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spss สำหรับ windows เพื่อทำการประมวลผลตามสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยการใช้การแจกแจงในรูปของความถี่ คำนวณเป็นค่าร้อยละในการนำเสนอ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยด้านการส่งเสริมและการขาย โดยการใช้การแจกแจงในรูปของความถี่ คำนวณเป็นค่าร้อยละในการนำเสนอ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอุปสงค์ของเครื่องยนต์เมืองนคร

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม นำผลการวิเคราะห์มาศึกษาหาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องยนต์เมืองนคร

ขั้นจัดกระทำกับข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้บันทึกในเทปบันทึกเสียงมาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

ตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การสังเกต การเข้าร่วม มาตรวจสอบ และสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตของการศึกษา

ตอนที่ 3 นำข้อมูลด้านภาพถ่ายมาตรวจสอบความชัดเจนโดยเลือกภาพที่เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อนำไปเป็นภาพประกอบในการวิจัย

ตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ตรวจสอบความถูกต้องแล้วทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตเนื้อหาของการศึกษา ได้แก่

- ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและปัญหาของเครื่องถม
- ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุปัจจัยที่เป็นผลกระทบให้เครื่องถมเมืองนครเกิดภาวะ

ซบเซา

- ศึกษาจากกลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถม จำนวน 6 คน
- ศึกษาจากร้านจำหน่ายเครื่องถม จำนวน 6 ร้าน

ตอนที่ 5 ขึ้นรายงานผลการศึกษา โดยนำผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนา มาวิเคราะห์และมีภาพประกอบ สรุปผลการศึกษา และเสนอแนะแนวทางในการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร

แนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร

ได้แบ่งแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนครเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเครื่องถม
2. ด้านการส่งเสริมการขายและการตลาด
3. ด้านการพัฒนากระบวนการการผลิตและรูปแบบของรูปพรรณ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถม กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถม และกลุ่มประชากรผู้บริโภครวม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผู้การค้นหาคำตอบถึงประวัติของเครื่องถม ปัญหาและผลกระทบต่อเครื่องถม รวมไปถึงแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน

การนำเสนอข้อมูลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม แบ่งออกเป็นประเด็นการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถม แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 1.2 อาชีพช่างถม
 - 1.3 ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถม
 - 1.4 การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ
 - 1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร
2. กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถม
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 1.2 ธุรกิจเครื่องถม
 - 1.3 ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถม
 - 1.4 การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ
 - 1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร
3. กลุ่มประชากรผู้บริโภครวม
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.2 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม
 - 1.3 ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถม

ช่างนิคม นกอักษร

ข้อมูลทั่วไป

นิคม นกอักษร เป็นชาวนครศรีธรรมราชโดยกำเนิด มีบ้านเกิดอยู่ที่บ้านหอยกัน ตำบลปากแพรก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุ 61 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 1 ถนนสระเวียง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดาเป็นผู้ใหญ่บ้านและมีอาชีพทำนา ส่วนมารดามีอาชีพทำนา มีพี่น้องทั้งหมด 5 คน นิคม นกอักษร มีบุตรธิดา 2 คน ผู้ชายจบช่างกล เคยทำงานอยู่ที่ร้านอาหารของน้องชายของเขาที่เยอรมนี ปัจจุบันช่วยงานและฝึกทำเครื่องถมอยู่กับเขาเอง ส่วนบุตรสาวเรียนจบสาขาบริหารธุรกิจจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัจจุบันทำงานอยู่ที่ธนาคารกรุงเทพ สาขาหาดใหญ่ใน

นิคม นกอักษร สำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษาจากมหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช (ปัจจุบันคือสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช) เดิมรับราชการครูอยู่ที่โรงเรียนศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช

นิคมยังเล่าเรื่องชีวิตสมัยเด็กเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ให้ฟังอีกว่าพ่อของตนนั้นเป็นคนอ่านหนังสือออก สอนหนังสือให้กับลูกตั้งแต่ลูกยังเล็กๆ แต่แม่เป็นคนอ่านหนังสือไม่ออก การสอนของแม่สอนในลักษณะว่าให้เป็นคนดี และพูดในลักษณะว่าอย่ารังแกใครอย่าเกรจะสอนลูกในเชิงนี้มนวล โดยคนเมื่อก่อนมักจะหลอกสอนเด็ก เพื่อให้เด็กกลัวและเชื่อฟัง เช่น หลอกสอนว่ากลางคืนอย่าออกไปไหนเดี๋ยวผีจะมาหลอก แต่สิ่งที่แฝงไว้กับคำสอนดังกล่าว คือความหวังดีของผู้ใหญ่ที่จะไม่ให้เด็กได้รับอันตราย พ่อแม่จะสอนให้เลือกคบเพื่อน และตัวของช่างนิคมเองก็ไม่เคยจะสร้างความหนักใจให้กับพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องก็เป็นที่ไปในรูปแบบของเครือญาติที่มีความช่วยเหลือกันตลอดเวลา เช่น พี่ทำงานส่งให้น้องเรียน โดยที่พี่นั้นไม่มีโอกาสเรียน ผู้เป็นน้องจะต้องสำนึกในพระคุณของพี่ที่เสียสละให้น้องได้เรียนหนังสือ แม้จนกระทั่งปัจจุบันระบบเครือญาติก็มีความสำคัญในการพึ่งพาอาศัย สภาพครอบครัวของนิคมในวัยเยาว์ สะท้อนให้เห็นว่าเขาเติบโตมาในครอบครัวชนบท ที่รายล้อมไปด้วยระบบความสัมพันธ์เชิงเครือญาติที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งห้องทุ่งนาและศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นพื้นฐานของการสานใจงานศิลปะ

นิคมรู้จักงานช่างและเรียนรู้งานช่างอย่างจริงจัง เริ่มตั้งแต่สมัยที่เรียนเครื่องถมที่โรงเรียนศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช เน้นวิชาเครื่องถมเป็นวิชาหลัก รวมทั้งมีการเรียนการสอนวิชางานปั้น แกะสลักคุณ และอื่นๆ ช่างนิคมให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม ควรที่จะศึกษาเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ยากขึ้น เจาะลึกมากขึ้น เช่นเดียวกับวิชาช่างที่จะต้องมีการพัฒนาฝีมือ

อย่างต่อเนื่อง ประสบการณ์จากการเรียนรู้งานช่างและคลุกคลีกับงานศิลปะจนนำมาสู่กระบวนการที่ทำให้เกิดการดูงานเป็นหรือดูงานออก เช่น ประสบการณ์จากการฝึกฝน ลองผิดลองถูก ถ้ามจากผู้รู้ สัมผัสจากการทำงานของผู้ที่มีความชำนาญ

ชีวิตการทำงาน หลังจากเรียนจบจาก โรงเรียนเพาะช่างในระดับปวส. นิคมก็สอบบรรจุเข้ารับราชการที่โรงเรียนศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2515 สอนเรื่อยมาจนกระทั่งลาออกจากโรงเรียน เมื่อตอนอายุ 50 ปี ช่วงชีวิตของการทำงานของช่างนิคมที่โรงเรียนศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช ทำให้มีประสบการณ์มากมายทั้งประสบการณ์ในการสอนและการทำงาน ความเป็นครูของช่างนิคมเขาถือว่าครูเป็นบุคคลสำคัญของศิษย์ทุกคนไม่ว่าจะเรียนสาขาใดก็ตาม ศิษย์จะต้องมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง เขาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากเพราะเห็นว่าช่างจะต้องมีครู มีอาจารย์ จึงจะประสบความสำเร็จได้ ขณะนี้ช่างนิคมมีลูกศิษย์มากมาย และยังคงมาเยี่ยมครูของตนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อถึงเทศกาลปีใหม่มักมีลูกศิษย์ก็จะนำกระเช้ามาเยี่ยมช่างนิคม แต่ในความรู้สึกเล็กๆ ของช่างนิคมแล้วก็รู้สึกภาคภูมิใจว่าลูกศิษย์บางคนยังนึกถึงตน ซึ่งสมัยที่สอนเด็ก เด็กบางคนไม่ตั้งใจเรียนแต่ภายหลังเด็กพวกนี้ก็ต้องออกมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับศิลปะ จึงทำให้บางคนนึกได้ว่าการทำงานที่พวกเขาได้ดีมาจนถึงตอนนี้ เพราะการสอนของครู นั่นจึงเป็นลักษณะความผูกพันของครูกับลูกศิษย์

อาชีพช่างถม

การเป็นช่างของนิคม นกอักษร ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน แต่เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ขณะนั้นนิคมมีอาชีพหลักคือรับราชการครู อยู่ที่วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช และมีโอกาสได้สอนวิชาเครื่องถม ในระยะแรกแม้นิคมจะมีทักษะไม่มากนัก แต่เมื่อเห็นครูรุ่นพี่ๆ ซึ่งก็คือครูของเขานั้นเองต่างทำเครื่องถมควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพรับราชการครู โดยช่างนิคมเห็นครูเหล่านั้นทำเครื่องถมแล้วได้เงินเป็นงานอดิเรกที่ทำนอกเหนือจากงานประจำ คือครูบางครั้งก็เอาตัวอย่างเครื่องถมนั้นมาเป็นตัวอย่างให้เด็กดูในห้องเรียน เมื่อเวลาว่างจากการทำงานช่างนิคมจะใช้เวลาในการฝึกฝนฝีมือ และในตอนนั้นช่างนิคมก็มีความพร้อมในการที่จะฝึกฝนพัฒนาฝีมือตนเองให้ดีขึ้น เนื่องจากมีความเข้าใจในทุกขั้นตอน เมื่อมีครูรู้จักและทราบว่าช่างนิคมสามารถทำงานศิลปะแขนงต่างๆ ได้ จึงมีคนมาสั่งทำเครื่องถม รวมทั้งเมื่อมีร้านขายเครื่องเงิน เครื่องถมเป็นของตนเอง จึงทำให้เมื่อขายสินค้าออกไปก็มีงานสั่งเข้ามา ก็เริ่มมีคนสั่งไปจากงานเล็กๆ ไปจนถึงงานชิ้นใหญ่ ช่วงระหว่างการทำงานนั้นก็เก็บเกี่ยวประสบการณ์ไปเรื่อย บางครั้งขั้นตอนบางอย่างในงานเครื่องถมก็ไม่เคยได้เรียนมาแต่กระบวนการคล้ายๆ กันก็นำมาประยุกต์ ศึกษา ลองผิดลองถูก ถ้ามจากผู้รู้ดูมาจากเพื่อนบ้างฝึกฝนไปเรื่อย เพราะจะทำให้มีประสบการณ์มาก โดยการทำงานที่ยากนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย

ความสามารถของช่างนิคม เนื่องจากว่าถ้าหากทำสิ่งที่ยากได้ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เขาเล่าว่า “ช่างที่จะก้าวขึ้นมาเป็นช่างจะต้องมีหลักการในการเรียนรู้ในองค์ประกอบของการทำเครื่องถม นั้นหมายถึงกระบวนการทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการทำ เช่น การออกแบบ เขียนแบบ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ การหลอมขยวม การแผรีด การขึ้นรูป มีความรู้เรื่องรูปแบบ และที่สำคัญคือช่างจะต้องศึกษาตลอดหลาย ต้องเริ่มฝึกจากแบบที่ง่ายไปสู่ขั้นตอนที่ยาก และมีการนำตลอดหลายมาจากตำราโบราณ โดยการลอกเลียนแบบในการเขียน การแกะสลัก ซึ่งการเรียนตลอดหลายก็ต้องเรียนตามหลักที่ตำรานั้นว่าไว้ โดยยึดเป็นแบบในการเขียนที่ถูกต้องและมีแบบแผน ถ้าหากทำตลอดหลายที่แตกต่างไปจากแบบดั้งเดิมแล้วถือว่าตลอดหลายนั้นผิดเพี้ยน ส่วนขั้นตอนการทำขยวม ถ้าใครมีสูตรตามที่เรียนมาก็ทำไปตามสูตรจากครูบาอาจารย์ที่สอน และสูตรที่ช่างคิดเพื่อเอาไว้ทำเป็นอาชีพก็จะเป็นสูตรของใครของมัน ช่างจะต้องใช้ความชำนาญที่จะไม่ให้เกิดตามด (ลักษณะของผลที่ได้จากการลงขยวมปรากฏเป็นรูเล็ก ๆ บนผิวของชิ้นงาน เนื่องจากขยวมไม่ถล่มไปในส่วนที่แกะสลัก ทำให้ชิ้นงานไม่ถล่ม) นอกจากนี้ช่างถมจะต้องเรียนรู้ขั้นตอนการขัดผิวที่จะต้องอาศัยความพอดีหรือความสมดุลในการลงน้ำหนักมือให้ใกล้เคียงกัน คือ ถ้าหากถูกตะไบมากเกินไปก็จะทำให้พื้นบวมลงไป เวลาขัดจะต้องขัดให้พื้นเท่า ๆ กัน เช่นเดียวกับขั้นตอนของการแกะสลักหลาย เนื่องจากถ้าขัดผิวมากเกินไปก็ทำให้เกิดลายซุด (ผลที่เกิดจากการขัดหลายมากเกินไปจนถึงร่องของรอยที่ขยวมถล่มลงไป) หรือถ้าขัดน้อยเกินไปก็จะทำให้ขยวมออกไม่หมด หรือถ้าเป็นขั้นตอนของการแกะสลักจะต้องลงน้ำหนักมือให้ใกล้เคียงกัน เพื่อให้เส้นของตลอดหลายมีความสม่ำเสมอ นอกจากนี้การเรียนรู้ในงานช่างจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เครื่องมือกับส่วนของร่างกาย เพื่อให้เกิดความรู้และสร้างความชำนาญ โดยสร้างความคุ้นเคยในการใช้เครื่องมือ เช่น ขั้นตอนการแกะสลักจะต้องใช้ลิ้วและค้อนให้มีความสัมพันธ์กับการใช้นิ้วและมือ และการแรงงาซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการตกแต่งเครื่องถมให้สวยงาม โดยรวมแล้วกระบวนการขั้นตอนการทำงานทั้งหมดต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญแทบทั้งสิ้น

สำหรับช่างนิคมเห็นว่าอุปสรรคของการเรียนรู้งานช่างก็คือ การไม่เคยผ่านงานหรือไม่มีประสบการณ์จากการเรียนรู้งานช่างจะทำไม่ได้ นั้นหมายความว่าพื้นฐานของการฝึกฝนงานช่างนั้นสำคัญมาก ณ วันนี้ นิคมเป็นทั้งครูและเป็นทั้งช่างที่คนในวงการช่างถมให้ความเคารพนับถือและเชื่อมั่นในฝีมือของเขา สำหรับชีวิตบั้นปลายของช่างนิคมเห็นว่าตนเองนั้นมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นครูและเป็นช่างอย่างสมบูรณ์ และคิดว่าชีวิตก็ต้องสู้ต่อไป

ช่างนิคมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาช่างถมและเครื่องถมเป็นวิชาที่อยู่ในระดับชั้นสูง เป็นเอกลักษณ์และควบคู่กับเมืองนคร เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นวิชาที่ต้องอาศัยความประณีต มีคุณค่าและมีความหมายในตัว เพราะสร้างสรรค์จากฝีมือช่างที่มีความชำนาญ

ถึงแม้ว่างานชิ้นนั้นจะเป็นงานชิ้นเล็กๆ แต่ถ้าใครได้รับจากผู้ให้ก็จะมีความประทับใจมาก เพราะถือว่าเป็นของที่มีค่า ซึ่งถือได้ว่าอาชีพช่างถมที่ช่างนิคมยึดถือเป็นอาชีพนั้นเป็น ความภาคภูมิใจของตัวช่างนิคม เนื่องจากเห็นว่างานเครื่องถมนี้ต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้ และการฝึกฝนมากพอสมควร เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความประณีต ที่ต้องอาศัยความชำนาญและ ประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อให้งานออกมามีความสมบูรณ์และสวยงามมากที่สุด กว่าบางคน จะเป็นช่างถมได้ก็ต้องผ่านการเรียนรู้งานอย่างน้อย 5 ปี หรือบางคน 10 ปี ก็ไม่สามารถเป็นช่างถม ได้อย่างเต็มตัว ซึ่งแตกต่างจากสาขาวิชาบางอย่างที่ใช้เวลาเพียงไม่กี่วันก็สามารถเรียนรู้งานได้ดี และนี่คือลักษณะพิเศษของงานเครื่องถม

อาชีพช่างถมเป็นอาชีพที่ช่างนิคมภูมิใจ เนื่องจากเครื่องถมที่ผลิตขึ้น ทำขึ้นเพื่อ ตอบสนองความต้องการของคนที่อยู่ในฐานะปานกลางจนถึงระดับสูง มีตั้งแต่คนธรรมดาไปจนถึง ชนชั้นสูง วัสดุที่นำมาใช้ค่อนข้างแพง และวิชาเครื่องถมเป็นวิชาที่ถูกยกกระดบัให้เป็น วิชาช่างชั้นสูง ซึ่งทำให้ช่างนิคมรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้ทำเครื่องถม

ความยากง่ายในการทำเครื่องถมขึ้นอยู่กับขนาด รูปทรงของงาน ขั้นตอนการทำ ชิ้นส่วน ในการประกอบของงาน เช่น แหวนถม เมื่อทำออกมาเป็นรูปพรรณแล้วก็นำไปขัดหรืออย่างเดียว (ลักษณะของการใช้ความร้อนโดยใช้ตะเกียงฟู่หรือเป่าลมเล่นเป็นเครื่องมือในการขัดกรีเพื่อให้ เนื้อโลหะเงินติดกัน ซึ่งคล้ายกับการเชื่อมโลหะในงานเหล็ก แต่เมื่อนำมาใช้ในงานเครื่องถมจะ เรียกว่า “การขัดกรี”) แล้วเขียนลวดลาย สลักลวดลาย ลงยาถม ขัดเงา และเพลาลาย เป็นอันเสร็จ ขั้นตอน แต่ถ้าเป็นก็บก็ก็ต้องมีส่วนที่หนีบติดกับผม ส่วนนั้นก็ไม่สามารถขึ้นรูปตั้งแต่ตอนแรกได้ จะต้องนำมาขัดกรีติดที่หลัง แล้วยังมีส่วนที่ยังเป็นบานพับเปิดปิด เวลาหนีบผม ซึ่งการทำรูปพรรณ นี้นี้มักจะมีส่วนที่จุกจิก เป็นงานที่ตกแต่ง ต่อเติม และเพิ่มเติมทีหลัง ราคารูปพรรณขึ้นอยู่กับ น้ำหนักของวัสดุหรือโลหะ กระบวนการทำที่ยุ่งยากซับซ้อน ระยะเวลาในการทำ ความยากง่าย ในการทำ วัสดุที่นำมาใช้ เทคนิคการทำ สิ่งเหล่านี้จะต้องบวกเข้าไปในค่าแรงด้วย บางครั้งงาน บางอย่างจะคิดเพียงน้ำหนักของเนื้อโลหะเงินเพียงอย่างเดียวไม่ได้ในการตีราคาขาย จึงต้อง คำนึงถึงสิ่งที่กล่าวไว้ข้างต้นด้วยแล้วมาบวกกับเนื้อโลหะเงิน งานชิ้นเล็กดูว่าไม่น่าจะทำยาก แต่ใช้ เวลาในการทำงาน เช่น ก็บติดผม กรอบพระ บางครั้งการทำชิ้นงานที่มีขนาดใหญ่กว่าก็อาจทำเสร็จ เร็วกว่างานชิ้นเล็ก เช่น กำไลวงใหญ่ กระบวนการทำไม่ยุ่งยากซับซ้อนอาจจะทำเสร็จเร็วกว่าก็มี แสดงว่าราคาเนื้อเงินจะเป็นราคาที่ช่างคิดตายตัว เมื่อพิจารณาจากราคาเงินในขณะนั้น แต่สิ่งที่ กำหนดราคาค่าแรงแตกต่างกันคือปัจจัยข้างต้น หรือบางครั้งช่างที่มีประสบการณ์หรือเป็นช่างที่มี ฝีมือและความชำนาญจนเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง ก็สามารถที่จะกำหนดราคาที่สูงกว่าช่างคนอื่นๆ เช่น ศิลปินแห่งชาติก็มีดีกรีในตัว เพราะฉะนั้นช่างกลุ่มนี้จึงสามารถตีราคาได้ ผู้ว่าจ้างก็จะเกิดความ

ภาคภูมิใจว่างานที่ตนเองสั่งทำได้จากช่างที่มีฝีมือ เพราะมีประสบการณ์ในการทำงานมาก ซึ่งรูปพรรณที่ขายดีในตอนนี้ คือกำไลถม เนื่องจากเป็นรูปพรรณที่คนนิยมใช้มากที่สุดในผลิตภัณฑ์เครื่องถมที่ทำออกมา และมีราคาที่ไม่สูงจนเกินไป เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปเป็นเครื่องประดับเครื่องถมบางประเภทลูกค้าซื้อไปไม่ได้เอาไปเป็นของขวัญ ของประดับ แต่เอาไปเพื่อเป็นของตกแต่งบ้าน เช่น ชั้น พาน ถ้าเป็นกำไลลูกค้าจะซื้อไปเป็นเครื่องประดับจริงๆ และถือว่าเป็นรูปพรรณที่ได้กำไรพอสมควร เหมาะสมกับเวลา คือ ไม่ใช้เวลาในการทำมากเกินไป ส่วนรูปพรรณที่ได้รับความนิยมในอดีตช่างนิคมก็บอกว่าเป็นกำไลเช่นกัน โดยตนเองได้สังเกตมานานแล้วว่าผ่านไปก็สมัยกำไลก็ยังเป็นที่นิยมอยู่ จึงมีความเห็นว่ารูปพรรณของเครื่องถมมีความจำเจ ซ้ำซาก ไม่มีความแปลกใหม่ กลุ่มผู้บริโภคที่สั่งซื้อเครื่องถมประเภทกำไลส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง ผู้ชายก็มีบ้าง แต่ก็ซื้อเพื่อไปเป็นของฝาก ของที่ระลึก กลุ่มผู้หญิงที่ซื้อก็จะไปเป็นกลุ่มผู้หญิงที่มีงานทำแล้วมีเงินเดือนใช้ อายุประมาณ 20-40 ปี สาเหตุที่กำไลเป็นรูปพรรณที่ได้รับความนิยมจากผู้หญิง และเป็นผู้หญิงในช่วงอายุดังกล่าวนี้ ช่างนิคมให้ความเห็นว่า “กำไลเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกายเมื่อผู้บริโภคเห็นเพื่อนใส่แล้วก็อยากใส่บ้าง เพราะรูปพรรณมีความสวยงาม ส่วนใหญ่เป็นที่นิยมในกลุ่มข้าราชการ”

ปัจจุบันช่างนิคมไม่ได้ทำเครื่องถมแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังรับงานอื่นด้วยเช่นกัน เช่น ทำป้ายตัวหนังสือ เป็นงานที่เกี่ยวกับโลหะลักษณะเป็นรูปตัวนูน งานแกะสลักไม้ค้นหาสำหรับถือนิ้ว ลวดลายตั้งแต่ปลายค้ำจนถึงหัวค้ำ งานเครื่องเงิน ทำเป็นหัวเข็มขัดแกะสลักคุด และงานทำแหวนเงิน เป็นงานที่ลูกค้าสั่งทำเข้ามาจากลูกค้าคนเก่าแนะนำลูกค้ารายใหม่เข้ามา

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถม

สิ่งที่เป็นข้อจำกัดในการทำเครื่องถมคืองานจะมีมากขึ้นอยู่กับว่าเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากหรือน้อย เช่น ช่วงเทศกาลจะมีลูกค้าเข้ามาสั่งงานจำนวนมาก โดยช่วงวันปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ หรือช่วงเดือนกันยายนถึงตุลาคม จะมีนักท่องเที่ยวมาก ส่วนใหญ่จะซื้อของไปเป็นของขวัญ ของที่ระลึก ของฝาก บางครั้งการตัดสินใจจะรับงานหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของช่างว่าจะทำงานให้ลูกค้าได้หรือไม่ ถ้างานยากและเป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับช่างช่างก็อาจจะไม่รับงาน เนื่องจากการทำงานประเภทนี้มันเสี่ยงว่างานจะออกมาดีหรือไม่ ได้กำไรหรือขาดทุน และเครียดในระหว่างที่ทำงาน ช่างก็ต้องพิจารณาในส่วนนี้เช่นกัน เนื่องจากหากรับงานมากเกินไปจนทำไม่ทัน ต้องเร่งงานให้เสร็จงานจะออกมาไม่ดี จะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของช่างในภายหลัง โดยลูกค้าจะไม่มีการสั่งทำจากช่างในครั้งต่อไป หรือไม่มีการชักนำเชื่อมโยงลูกค้ามาให้ช่าง

ด้านประโยชน์การใช้สอย แต่เดิมเครื่องถมเป็นที่นิยมนำมาใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น ขัน พาน ถ้าของตกได้รับความเสียหายเจ้าของก็ไม่เสียดาย เนื่องจากวัสดุที่นำมาใช้ยังมีราคาไม่แพง แต่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัสดุที่แพงขึ้น ทำให้เครื่องถมที่เคยนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ลูกค้าที่ซื้อส่วนใหญ่จะซื้อเก็บไว้ตกแต่งบ้านเรือน เป็นของฝาก หากนำมาใช้ จะเกิดความเสียดายถ้าของตกและเสียหาย จึงทำให้อัตราการซื้อและการสั่งทำเครื่องถม โดยเฉพาะเครื่องถมชิ้นใหญ่ลดลงและช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำราคาราคาทองสูงขึ้น ส่งผลให้การทำเครื่องถมชะงัก ถึงกับต้องหยุดการผลิตก่อน

ด้านเงินทุน การนำทุนมาทำเครื่องแต่ละครั้งส่วนใหญ่ได้มาจากการลงทุนส่วนตัว หรือบางครั้งได้มาจากการรับงานแล้วขอมัดจำไว้ก่อน หรือธนาคารของ SMEs จะส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อยในครัวเรือนซึ่งสามารถกู้เงินได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ แต่ส่วนใหญ่แล้วช่างจะรับงานที่ลูกค้าสั่งแล้วขอมัดจำไว้ก่อนเพื่อเป็นต้นทุนในการซื้อวัสดุ ส่วนงานที่ใช้ทุนส่วนตัวก็จะทำงานขนาดเล็กเพราะต้นทุนถูกกว่าและไม่สามารถรู้ว่าจะขายได้เมื่อไหร่ ช่างไม่นิยมกู้เงินเพราะกลัวจะเป็นหนี้สิน ช่างบางคนจะรับเฉพาะงานที่ลูกค้าสั่งเท่านั้น เพราะสามารถมั่นใจได้ว่าจะมีรายได้แน่นอน จึงไม่ลงทุนทำก่อนเพราะทุนจะจมแล้วทำให้ขาดรายได้

อย่างไรก็ตามนอกจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านประโยชน์การใช้สอยที่เปลี่ยนไป และเงินทุนในการทำเครื่องถมแล้ว ปัญหาการขาดช่างฝีมือดีที่มีความชำนาญ ก็ส่งผลต่อการทำเครื่องถม เพราะช่างถมฝีมือดีมีน้อยอัตราการผลิตเครื่องถมก็ลดลง ปัจจุบันช่างถมน้อยลงมาก ช่างนิคมมีความเห็นว่า “ความสนใจในการเรียนรู้งานช่างอื่นๆ และงานช่างถมในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้ขาดความตั้งใจในการเรียนรู้ฝึกฝน ความสะดวกสบายทำให้คนหาความสุขใส่ตัวมากกว่าความอดทน การเรียนรู้ในปัจจุบันนั้น ไม่ยากถ้าหากมีความตั้งใจ หากที่เรียนได้ง่าย เพราะปัจจุบันช่างเป็นช่างสมัยใหม่แล้วไม่ค่อยหวงวิชา ไม่รู้จากที่นี้ไปถามจากช่างคนอื่นก็ได้ฝึกไปเรียนไป วัดกันที่ทักษะและฝีมือ หากหวงวิชาไว้ก็ตายไปกับช่าง ถ่ายทอดให้ลูกหลานให้ลูกศิษย์ยังได้เป็นวิทยาทาน ลูกศิษย์ก็ได้ถ่ายทอดกันต่อไป วิชาช่างถมก็จะไม่สูญหาย งานเครื่องถมเป็นสิ่งน่าภูมิใจ ถ้าเปรียบเทียบแล้วก็ไม่น้อยหน้าไปกว่างานหัตถกรรมอื่นๆ งานเครื่องถมมีรายละเอียดมากในแต่ละชิ้น เป็นงานที่มีคุณค่าควรมีไว้คู่เมืองนครและประเทศไทย”

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ

หน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามาสนับสนุนเครื่องถมเมืองนครอย่างจริงจังนั้นมีน้อย เช่น องค์กรพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด การท่องเที่ยว เป็นต้น หน่วยงานหรือองค์กรข้างต้นสนับสนุนโดยการจัดอบรมช่าง เพื่อพัฒนาตนเองทั้ง ด้านรูปแบบ และกระบวนการต่างๆ มีกองทุน

ให้คุ้มสำหรับผู้ที่ขาดเงินทุนในการผลิต แต่การอบรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ได้จัดขึ้นไม่ได้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านรูปแบบและกระบวนการต่างๆ จะมีบ้างก็น้อยมาก เนื่องมาจากจัดขึ้นเป็นครั้งคราวไม่ต่อเนื่อง ไม่สานต่ออย่างเป็นระบบ และอาจไม่ตรงกับปัญหาของช่างจริงๆ นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการที่ช่างจะทำเรื่องถมในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม ช่างจะทำต่อเมื่อมีลูกค้าสั่งทำเท่านั้น เพราะถ้าทำเองไม่มีความแน่นอนว่าทำแล้วจะเป็นที่ต้องการของลูกค้าหรือไม่ อีกทั้งช่างถมส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำงานอิสระ ไม่มีการรวมกลุ่มหรือจัดระบบเหมือนกลุ่มงานอื่น ส่งผลให้เกิดช่องว่างเรื่องมาตรฐานของงานถม เพราะไม่ว่าจะผลิตจากช่างคนใดก็ขึ้นชื่อว่าเป็นเครื่องถมเมืองนคร ร้านจำหน่ายจะเลือกที่จะจ้างช่างคนใดจากฝีมือช่างรุ่นใหม่ที่ไม่ว่างฝีมือก็ไม่มีคนจ้าง บางคนก็อาจเลิกทำถ้าไม่มีความอดทน จึงทำให้ช่างถมมีน้อยลง และหาช่างที่มีความชำนาญและมีฝีมือดียากขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

เอกลักษณ์ของเครื่องถมเมืองนครคือลวดลายและรูปแบบลายไทยและลายใบเทศเป็นลายที่นำมาใช้ในงานเครื่องถม ลายไทย เช่น ลายกนกเปลว ลายก้านขด ลายเครือเถา และไม้ใช้เครื่องจักรเข้ามาในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการแกะสลัก คือ เครื่องถมเมืองนครใช้ลวดตอก ทำให้พื้นร่องที่สลักนั้นมีความขรุขระของรอยที่ลวดตอกลงไป ทำให้เป็นตัวยึดยาถมไม่กะเทาะหลุดง่าย ซึ่งต่างจากเครื่องถมของกรุงเทพมหานครจะใช้กรดกัด ถึงแม้ลวดลายที่ออกมาจะมีความละเอียดเช่นกัน แต่ความลึกที่ได้จะลึกไม่เท่าการใช้ลวดสลักและการที่พื้นร่องมีความเรียบนั้น ทำให้เวลาลงยาถมไปแล้วยาถมจะกะเทาะหลุดง่าย เนื่องจากร่องที่กรดกัดนั้นตื้นเกินไป ทำให้ยาถมจับผิวโลหะได้ไม่ดีลักษณะที่บ่งบอกว่าเครื่องถมชิ้นนี้เป็นเครื่องถมเมืองนคร คือ ด้านในของรูปพรรณจะมีรอยนูนของผิวโลหะ เกิดจากการแกะสลักลงบนผิวโลหะ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเครื่องถมนครเป็นงานที่ทำด้วยมือ ลวดลายที่ใช้ในงานเครื่องถมของกรุงเทพมหานคร นิยมใช้ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนเครื่องเคลือบดินเผาหลายๆ ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้บนเครื่องถม ซึ่งลวดลายจะมีความหลากหลายมากกว่าลวดลายที่ใช้บนเครื่องถมเมืองนคร

ด้านรูปแบบช่างนิคมเห็นว่าไม่มีการพัฒนาในรูปแบบที่ใหม่และทันสมัย ซึ่งแตกต่างจากงานเครื่องถมในศูนย์ศิลปาชีพที่มีความทันสมัยต่อยุคปัจจุบัน มีการปรับปรุงรูปแบบและพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดต่างชาติ ส่วนรูปแบบของเครื่องถมเมืองนครที่ไม่มี ความหลากหลาย เนื่องจากช่างทำของจีนมาเพื่อเอาไว้นำขายได้เท่านั้น โดยที่ไม่ได้ทำไปในการค้าหรืออุตสาหกรรมที่เน้นไปในด้านของการผลิตมากเพื่อการค้าหรือการส่งออก

ด้านความงาม เครื่องถมเมืองนครความงามนั้นดูได้จากลวดลาย รูปทรง ลักษณะของยาถม ท่อง และส่วนประกอบอื่นๆ ที่จะต้องมีความลงตัวและมีความสมดุลที่พอดีกัน เช่น

การเขียนลวดลายให้มีช่องไฟระยะที่เท่ากัน ไม่ห่างหรือแออัดเกินไป รูปทรงจะต้องได้สัดส่วนเท่ากัน ด้านซ้ายจะต้องเท่ากับด้านขวา หากมก็จะต้องเป็นยามที่ดี คือ ขึ้นเงา แฉ่ววาว ดำเป็นมันทองที่ใช้ก็จะต้องเป็นทองที่สุก เหลือง อร่าม ช่างนิคมให้ความสำคัญกับลวดลายมาก เพราะเครื่องถมจะสวยหรือไม่นอกจากกระบวนการทำแล้วก็ขึ้นอยู่กับลวดลายด้วย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องถมเมืองนครเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน ช่างนิคมให้ความเห็นว่า ไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ตามเครื่องถมจำเป็นที่ต้องมีความเป็นไทยใส่ลงไปในงาน เพราะเครื่องถมทำมาจากเงินและสลักและลงยาถม ลวดลาย ที่ใช้ก็เป็นลวดลายของไทย ในปัจจุบันลวดลายที่ใช้มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นที่ต้องการของกลุ่มลูกค้าต่างชาติ ดังนั้นจึงมีการทำชิ้นงานเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดกลุ่มนั้น เช่น การแกะสลักอักษรเป็นภาษาอังกฤษแล้วสลักลวดลายเป็นลายไทย ช่างนิคมเห็นว่าเป็นชิ้นงานที่ไม่สมบูรณ์เป็นลวดลายที่ขัดกัน เพราะของไทยก็ต้องทำเป็นของไทย แต่ในความขัดแย้งก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเครื่องถมเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าบางกลุ่ม การทำเครื่องถมนอกจากจะต้องคำนึงถึงการทำชิ้นงานที่มีคุณภาพและมีความสวยงามแล้ว ยังต้องคำนึงถึงของที่ทำขึ้นนั้นทำเพื่อขายคนกลุ่มใด การทำชิ้นงานที่เป็นความต้องการของผู้บริโภคจะทำให้งานสามารถขายได้ส่วนใหญ่จะเป็นพวกเครื่องประดับเป็นงานชิ้นเล็กมากกว่าของใช้สอยเป็นงานชิ้นใหญ่ที่เคยใช้ในอดีต เช่น จี๋ สร้อย กำไล ต่างหู เข็มกลัดเสื้อ กิ๊บติดผม เป็นต้น

ช่างยงยุทธ บัวแก้ว

ข้อมูลทั่วไป

นายยงยุทธ บัวแก้ว หรือช่างดำ เกิดเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2504 อายุ 49 ปี เป็นคนอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 27 ถนนพัฒนาการคูขวาง ซอยทิพย์จักขุ 62 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดาประกอบอาชีพรับจ้างตัดไม้บนภูเขา ในอำเภอรัตนพิบูลย์ ส่วนมารดาทำงานมหานขาย ยงยุทธมีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ผู้ชาย 4 คน ผู้หญิง 2 คน พี่ชายคนโตทำงานรับจ้างทั่วไป พี่สาวคนแรกเป็นแม่บ้าน พี่ชายคนที่สองมีอาชีพช่างถมทำงานอยู่หลังสโมสรที่ร้านถมลายไทย พี่สาวคนที่สองมีอาชีพค้าขาย พี่ชายคนที่สามมีอาชีพรับจ้างและสุดท้ายคือยงยุทธปัจจุบันมีอาชีพเป็นช่างถมทำเครื่องถม ยงยุทธมีลูก 2 คน ผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 1 คน คนโตเป็นผู้หญิงกำลังศึกษาอยู่ และคนเล็กเป็นผู้ชายกำลังศึกษาอยู่เช่นกัน ลูกทั้งสองของยงยุทธไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเครื่องถม อย่างไรก็ตามยงยุทธก็ได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเครื่องถมกระบวนการและขั้นตอนการทำ ให้กับทุกคนที่มีความสนใจจะเรียนด้านช่างถม โดยหวังว่าจะมีช่างถมฝีมือดีเพิ่มมากขึ้น และวิชาช่างถมจะไม่สูญหาย

ขงยุทธเติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างและแม่เป็นแม่ค้าขายขนมหวาน เขาได้เข้าไปช่วยงานแม่ เช่น ชูตะปิ้ง ห่อขนม หาร้านมาใส่เตา พ่อและแม่ก็จะสอนลูกๆ ทุกคนให้เป็นคนดีไม่เอาเปรียบผู้อื่น เมื่อลูกทำความผิดจะได้รับการลงโทษจากพ่อ และปลูกฝังให้ขยันทำงาน ตั้งแต่เด็ก เช่น กลับมาจากโรงเรียนพ่อจะให้ช่วยขนดินจากจอมปลวกกลางนา เพื่อนำมาทำพื้นบ้านให้สูง คือ เมื่อเอาจอมปลวกออกก็จะทำให้พื้นที่นากว้างขึ้น โดยขณะนั้นครอบครัวก็มีอาชีพทำนาควบคู่ไปด้วย ข้าวที่ได้จากการทำนาส่วนใหญ่จะนำมาบริโภคภายในครอบครัวเท่านั้น เนื่องจากที่ดินในการทำนามีเพียงประมาณ 10 ไร่ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวมีความรัก ความกลมเกลียวซึ่งกันและกัน และพ่อแม่จะส่งลูกทุกคนให้เรียนหนังสือเห็นได้จากการที่ลูกทั้ง 6 คนได้เรียนหนังสือกันทั้งหมด แม้ว่าจบการศึกษาที่ไม่สูงแต่ก็ทำให้ทุกคนได้อ่านและเขียนหนังสือได้

ช่วงขงยุทธได้รับการศึกษาครั้งแรกที่โรงเรียนวัดเขาพนมที่อำเภอรัตนวาปี ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 หลังจากนั้นศึกษาต่อที่โรงเรียนวัดเขาน้อยอยู่ในอำเภอดงหลวง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 จากนั้นเข้ามาเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่โรงเรียนจรัสพิชการในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และเรียนต่อที่โรงเรียนภาษาต่างประเทศ เลขานุการ และพาณิชยการจนจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 หลังจากนั้นก็ไปเรียนที่กรุงเทพมหานครที่โรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครู ย่านหนองแขม เรียนเกี่ยวกับช่างสำรวจ การออกโฉนดพื้นที่ ส่องหมุดแผนที่ และความรู้เกี่ยวกับระดับในการทำถนน ช่วงขงยุทธบอกว่าที่เขาเรียนสาขาวิชานี้เนื่องจากตนเองนั้นเห็นเพื่อนเรียนก็เลยเรียนตามเพื่อน และเห็นว่าเมื่อจบจากวิชานี้สามารถจะหางานทำได้ง่าย เช่น งานกรมที่ดิน กรมชลประทาน หรือกรมทางหลวงก็ได้ สมัยก่อนอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่ได้เงินค่อนข้างดี ภายหลังจากจบการศึกษาเขาได้ทำงานในสาขาที่สำเร็จมาเพียงสองปี ก็รู้สึกเบื่อหน่าย ไม่ชอบงานที่ทำ จึงกลับมาทำงานเครื่องถมที่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อาชีพช่างถม

การเริ่มต้นงานช่างถมของขงยุทธนั้น ไม่ได้เริ่มจากการยึดอาชีพเป็นช่างถมโดยตรง แต่เริ่มที่ขงยุทธช่วยงานเครื่องเงินและเครื่องถม กระเป๋าย่านลิเกากับพี่ชาย คือ นายกระจ่าง บัวแก้ว สมัยที่ขงยุทธเรียนอยู่ที่โรงเรียนจรัสพิชการ ตอนนั้นเข้าไปช่วยงาน โดยที่ยังไม่คิดว่าจะยึดเป็นอาชีพหลักดังเช่นปัจจุบัน เมื่อขงยุทธได้เข้ามาศึกษาและอาศัยอยู่กับพี่ชายที่ทำอาชีพเป็นช่างถม ทำให้ขงยุทธมีโอกาสเรียนรู้งานช่างจากพี่ชายของตน ศึกษางานช่างเรื่อยมาพร้อมกับการเรียนหนังสือ เมื่อกลับจากโรงเรียนก็จะเข้ามาช่วยงานพี่ชายที่บ้าน ต่อมาขงยุทธได้ช่วยเหลืองานพี่ชาย โดยการติดต่อลูกค้าและส่งของมายังจังหวัดนครศรีธรรมราช จะทำจำพวกของบั้งลายหรือบานพับ

ย่านลิเกา หลังจากที่เราเรียนจบกระทั่งทำงานเกี่ยวกับสาขาที่เรียนมา 2 ปี เริ่มรู้สึกเบื่อหน่ายแล้ว ตัดสินใจกลับมาอยู่ที่นครศรีธรรมราช ทำอาชีพช่างถม เพราะเห็นว่าตนเองมีพื้นฐานงานช่างอยู่แล้ว และเริ่มเรียนรู้วิชาช่างถมอย่างจริงจังจากพี่ชาย เช่น ศึกษาขั้นตอนการขึ้นรูปขึ้น การทำเครื่องเงินให้ขัด การรวบเนื้อเงิน การเก็บเนื้อเงินให้เรียบ ตอนนั้นก็แค่เพียงพื้นฐานงานช่าง ยังไม่มีความชำนาญ จากนั้นช่างกระจ่างได้สอนเกี่ยวกับการทำรูปพรรณที่ทำได้ง่าย เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในงานช่าง เช่น สร้อยนโม หรือเทคนิคการทำที่ไม่ยาก นอกจากการสอนของช่างกระจ่างแล้ว ынยุทธได้ศึกษาดาราศาสตร์เกี่ยวกับเครื่องถมโดยตรง หัดทำรูปพรรณต่างๆ เช่น กำไล ซ้อนส้อม จาน ขึ้นรวมทั้งรูปพรรณอื่นๆ เมื่อเห็นว่าฝีมือของตนเองมีความชำนาญขึ้นอีกระดับหนึ่งแล้วจึงทำของที่ยากขึ้น โดยการทำรูปพรรณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองนคร โดยศึกษาจากรูปพรรณที่ช่างสมัยก่อนทำไว้ยึดเป็นต้นแบบในการทำงาน และพยายามที่จะพัฒนาฝีมือตนเองอยู่ตลอดเวลา

หลังจากคิดที่จะประกอบอาชีพช่างถมแล้ว ช่างынยุทธจึงเริ่มวางแผนอนาคตในการทำงาน โดยช่วงแรกยังอาศัยอยู่กับพี่ชายก่อน ช่วงเวลานี้จะรับงานของช่างคนอื่นมาทำและทำส่งเองที่ร้าน เมื่อได้เงินทุนมาจากการทำงานจึงนำเงินส่วนนี้มาสร้างที่ทำงานเพื่อเป็นสถานที่ทำเครื่องถมของตนเอง การทำงานของช่างынยุทธจะคำนึงถึงความสมบูรณ์ของงาน ก็จะต้องทำงานให้มีความละเอียดและมีตำหนิให้น้อยที่สุด ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย บางครั้งงานที่ทำออกมาถือว่ายังไม่สมบูรณ์ เพราะลูกค้าอาจเร่งให้ได้งานจึงทำให้ช่างต้องรีบทำงานเพื่อให้ทันกำหนดเวลาส่งงานแก่ลูกค้า ช่างจึงไม่มีเวลามากในการพิจารณา พิถีพิถัน และความละเอียดของชิ้นงาน ช่างынยุทธมีความเห็นว่า ชิ้นงานที่ทำจากมือนั้น ต่างจากชิ้นงานที่ใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยตรงที่ เครื่องจักรไม่มีความอ่อนหวาน ชิ้นงานจะมีความแข็งกระด้างแม้ชิ้นงานที่นำเครื่องจักรเข้ามาใช้จะทำให้รูปทรงสวยกว่าการทำด้วยมือ แต่การใช้กรดกัดจะทำให้ความละเอียดของลายไม่มีสูงงานที่ทำจากมือ ไม่ได้การแกะสลักด้วยมือจะทำให้ลายอ่อนช้อยมากกว่า ลวดลายของงานเครื่องถมที่ทำด้วยมือเป็นงานที่มีความเป็นธรรมชาติ เช่น ลวดลายไทย ได้แก่ กนกเปลวไฟ ปลายกนกมีความพลิ้วไหว สะบัด อ่อนช้อย ลูกค้าไม่ว่าเป็นผู้บริโภคกลุ่มใดจะนิยมในงานฝีมือ เพราะเป็นงานที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวช่าง นั่นคือผลงานที่ช่างแต่ละคนทำขึ้นจะมีลักษณะเฉพาะของช่างคนนั้น

อาชีพช่างถมเป็นอาชีพที่ынยุทธสามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอย่างเพียงพอและไม่ขัดสน เพราะเห็นว่าความขยันมากจะได้งานมากและมีรายได้มาก ถ้าขยันน้อยจะได้งานน้อยและมีรายได้น้อย หากคิดเฉลี่ยรายได้เป็นรายเดือนนั้นคงบอกเป็นเงินที่แน่นอนตายตัวไม่ได้ เนื่องจากบางครั้งขึ้นอยู่กับช่วงงาน ถ้าช่วงไหนรับงานชิ้นใหญ่ก็จะได้เงินมากแต่ถ้างานชิ้นเล็กก็จะได้เงินน้อย อีกทั้งถ้าช่างรวมกลุ่มกันทำหลายคนก็จะรับงานได้มากขึ้น เพราะการแบ่งงานกันทำจะทำให้

งานเสร็จเร็ว และได้เงินมากขึ้น ช่างยงยุทธบอกว่าเมื่อก่อนมีงานเข้ามามากเพราะวัสดุยังไม่แพงนัก งานชิ้นใหญ่ก็มีมาก บางเดือนที่ตนเองได้งานมามากรายได้ในเดือนนั้นมีถึง 80,000 บาท แต่ถ้าเดือนไหนได้งานน้อย จะได้เงินประมาณ 8,000 บาท เงินจะมากหรือน้อยในความคิดของช่างยงยุทธ นอกเหนือจากปัญหาทางเศรษฐกิจแล้วก็ขึ้นอยู่กับฝีมือและความขยันเป็นหลัก

ความยากง่ายในการทำเครื่องถมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการผ่านงานของช่าง ถ้าช่างที่มีประสบการณ์มากไม่ว่างานจะยากหรือง่าย ชิ้นเล็กหรือใหญ่ช่างก็สามารถทำได้ ซึ่งกำไลเป็นรูปพรรณที่ได้รับความนิยมมากที่สุดจากกลุ่มผู้บริโภค เนื่องจากราคาไม่แพงเกินไป ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้หญิง มีทั้งประกอบอาชีพรับราชการและอาชีพทั่วไป เช่น ครู พยาบาล แม่ค้า อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 20-50 ปี ส่วนรูปพรรณชิ้นใหญ่มักเป็นงานที่สั่งจากลูกค้า งานรูปพรรณชิ้นแรกที่ช่างยงยุทธทำแล้วนำไปขายที่ร้านด้วยตนเอง คือ กำไล ขายในราคา 600 บาท ซึ่งตอนนั้นยังไม่ได้เป็นช่างอย่างเต็มตัว ยังเป็นช่างฝึกหัดอยู่ สิ่งที่ต้องเรียนรู้ในงานช่างเพื่อเข้ามาเป็นช่างที่มีความชำนาญ จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ เรียนทฤษฎีเป็นพื้นฐานควบคู่กับการเรียนภาคปฏิบัติ นำทฤษฎีมาใช้พร้อมกับที่ทำงาน เมื่อเรียนรู้จากผู้อื่นจะต้องนำมาฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ที่ได้เห็นและสัมผัสมา งานจะเป็นตัวสอนประสบการณ์ในงานช่างให้กับตัวช่าง รวมทั้งเป็นการเพิ่มความมั่นใจในการทำงานให้กับตัวช่าง ดังนั้นการฝึกฝนงานจึงต้องแลกกับความสูญเสียเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด ในภาคทฤษฎี ทุกกระบวนการผลิตเครื่องถมเป็นสิ่งที่ช่างทุกคนจะต้องเรียนรู้ เช่น การขึ้นรูปจะต้องตีเงินอย่างไรให้เนื้อเงินมีความเท่ากันตลอดทั้งหมด ทักษะ การเขียนลายช่างควรจะศึกษาจากสิ่งที่อยู่รอบตัวประกอบกับการศึกษาจากตำรา ช่างรุ่นใหม่มักจะนำลวดลายมาประยุกต์จนได้รูปแบบใหม่ โดยเอาส่วนของลวดลายมาเหมือนเดิม แต่เอาโครงลายเป็นลายใหม่ ถือว่าไม่ผิดจากแบบแผนเดิม เนื่องจากยังเป็นลายที่มีเค้าโครงความต่อเนื่องของลายอยู่ หลักการเรียนรู้การเขียนลายใช้หลักการเดียวกันทั้งหมด คือ การวาดลวดลายให้มีความต่อเนื่อง ต่างกันเพียงการนำลวดลายมาใช้ในขนาดของพื้นที่ที่ต่างกัน ทำให้ลวดลายมีช่องว่างหรือช่องไฟในการเขียนที่แตกต่างกันไปตามขนาดของรูปพรรณ ลายที่เขียนจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ลายเส้น ลายย่ำพื้น ลายลอย ลายเส้นเป็นลายที่ติดกันเป็นทางยาว ลายย่ำพื้นจะมีพื้นขอบเป็นตัวลาย จะทำให้ลายเด่นชัด ส่วนลายลอย เป็นลายที่วาดลอยอยู่บนพื้นว่างๆ ไม่มีเส้นลายอื่นมาเชื่อมโยง นอกจากความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในกระบวนการผลิตแล้ว ช่างจำเป็นจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่อยู่รายรอบตัว เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับเครื่องมืออุปกรณ์ในการใช้ทำเครื่องถมได้แก่ การเลือกขนาดของสว่านให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน บางครั้งจะต้องจินตนาการว่าจะใช้สว่านแบบนี้จะทำให้ลายเด่นชัดหรือไม่ โดยจะต้องพิจารณาถึงการเคาะหรือการขึ้นรูป

อุปสรรคในการเรียนรู้งานช่างในความคิดเห็นของช่างขงยุทธ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตเครื่องถม ซึ่งเห็นว่างานเครื่องถมต้องอาศัยความพอดีความสมดุลเป็นหลัก เช่น ขั้นตอนการลงยาถม ถ้ำลงยาถมใช้ไฟสูงเกินไปก็ทำให้ยาถมเสีย เมื่อเสียแล้วก็แก้ไขงานยากจะต้องสำรอง (การเอายาถมออกให้หมด โดยการให้ความร้อนแล้วเอาแปรงถู และใช้กำมะถันเป็นตัวช่วยไล่ยาถม) ออกหมด การฝึกฝน การทำงานมากขึ้น จะสั่งสมประสบการณ์จนทำให้เป็นช่างถมฝีมือดี และมีความชำนาญได้

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถม

สิ่งที่เป็นข้อจำกัดของเครื่องถมคือความไม่แน่นอนของจำนวนงานที่จะเข้ามา งานจะเข้ามามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางสามารถขายเครื่องถมได้มากหรือน้อย ถ้าร้านขายเครื่องถมสามารถขายชิ้นงานออกไปได้มาก ทางร้านก็จะสั่งงานมาให้ช่างขงยุทธทำเพิ่ม อย่างไรก็ตามก็ขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจ ในช่วงนั้นเศรษฐกิจเป็นอย่างไร ราคาวัสดุแพงหรือไม่ ถ้าเศรษฐกิจดีมีผู้บริโภคมาก ขายได้มากร้านก็จะสั่งงานเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกันหากเศรษฐกิจตกต่ำ ราคาวัสดุขึ้นสูง จำนวนการสั่งงานก็น้อยลงมากตามไปด้วย ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี จะมีการจัดแสดงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์งานฝีมือ เช่น OTOP ทางร้านก็จะสั่งงานเพิ่มเพื่อนำไปจัดแสดงและขายตามงานต่างๆ ช่างจะทำงานส่งร้านตามที่ร้านสั่ง และทำขึ้นเองไปเสนอร้านที่ไม่ได้สั่งด้วย ปัจจุบันช่างขงยุทธรับงานทั้งที่ลูกค้าสั่งมาโดยตรง และงานที่ร้านสั่งมาให้ทำ รวมทั้งบางครั้งก็ทำส่งด้วยตนเอง นอกจากนี้จะรับงานมาจากลูกค้าแล้วยังรับงานมาจากช่างอื่นๆ แต่เป็นงานในลักษณะช่วยเหลือกัน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานช่าง หรือช่วยงานในบางขั้นตอน ค่าแรงก็แล้วแต่น้ำใจที่ช่างจะให้ การทำเครื่องถมของช่างขงยุทธเขาจะเป็นคนทำทุกอย่างเองทั้งหมด ถ้าหากรับงานมากจนทำให้ลูกค้าไม่ทันตามกำหนด ก็จะให้ช่างคนอื่นช่วยงานในบางขั้นตอน จะให้ค่าแรงเป็นรายชิ้นหรือเหมาจ่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาการทำเครื่องถมที่รับงานจากลูกค้าต่างชาติ ลูกค้ามักไม่มั่นใจในคุณภาพการผลิต และความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมีที่ใช้ในการทำเครื่องถม ถ้าใครมีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศก็จะสามารถอธิบายถึงขั้นตอนและวัตถุดิบที่ใช้ให้ลูกค้าเข้าใจได้ ถ้าไม่สามารถบอกหรืออธิบายอะไรได้ก็จะเสียลูกค้ากลุ่มดังกล่าวไป

ช่างขงยุทธเล็งเห็นปัญหาว่า ปัจจุบันฝีมือในการทำงานถมของช่างลดลง เพราะเด็กรุ่นใหม่ไม่ใส่ใจฝึกฝน อยากเรียนรู้ให้เป็นในระยะสั้นมีความอดทนน้อย พอเริ่มทำงานถมได้ก็ออกไปรับงานทั้งที่ยังไม่มีความชำนาญ ทำให้มาตรฐานของเครื่องถมลดลงนำไปเสนอขายที่ร้านเขาก็จะไม่รับซื้อถ้างานไม่ประณีต หรือถ้าเป็นงานที่ลูกค้าสั่งทำก็จะไม่มาสั่งอีกและไม่แนะนำเชื่อมโยงลูกค้ารายอื่นมาให้ บางคนก็ท้อไม่ฝึกฝนต่อแล้วเลิกทำไป บางคนก็ฝึกฝนต่อจนชำนาญ แต่ก็ยังมีบางคนที่ใช้การลดราคาลงซึ่งก็ไปตัดราคามาตรฐานของช่างถมทั่วไป

ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ช่างฝีมือดีในการทำเครื่องถม ช่างที่มีอยู่เดิมก็น้อย ช่างยุคยุคยังบอกอีกว่า “จะทำอะไรก็ค่อยๆ ทำให้ดีขึ้นเรื่อยๆ อย่าโลภมากเพราะจะทำร้ายตนเองภายหลัง” ปัญหาการขาดช่างมีความสำคัญมาก เพราะกว่าจะเป็นช่างที่มีฝีมือและความชำนาญต้องผ่านการฝึกฝน และเรียนรู้โดยประสบการณ์ ในช่วงเวลาที่ช่างฝึกฝนการทำเครื่องถมแต่ละกระบวนการนั้น จะทำให้ขาดรายได้เพราะจะต้องฝึกฝนจนกว่าฝีมือจะดีและความชำนาญ จึงจะสามารถรับงานได้ ช่างต้องมีความอดทน เอาใจใส่เพื่อการเรียนรู้ ต้องมีความละเอียดในผลงาน และขยันฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง หากช่างมีพื้นฐานเดิมมาบ้างแล้ว ฝึกประมาณ 2 ปี ก็สามารถรับงานเครื่องถมและทำเครื่องถมเป็นอาชีพได้

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ

เครื่องถมเมืองนครแทบไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดเข้ามาสนับสนุนช่างถม และร้านจำหน่ายเครื่องถมอย่างจริงจัง เคยมีบางหน่วยงานเข้ามาเสนอเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเครื่องถม แต่พอเวลาผ่านไปก็เงียบหายไปด้วย ในส่วนของทางจังหวัดมีการสนับสนุนในช่วงเทศกาลของแต่ละปีเป็นครั้งๆ ไป เช่น การจัดแสดงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์งานฝีมือต่างๆ ช่างยุคยุคมีความเห็นว่า ระบบการสนับสนุนของหน่วยงานยังไม่มี ความเข้มแข็งและไม่ต่อเนื่อง อาจมีบ้างก็เป็น การสนับสนุนด้านการขาย การจัดจำหน่ายของพ่อค้าคนกลางมากกว่าการสนับสนุนในส่วนของช่างหรือผู้ผลิต กลุ่มช่างเคยมีการจัดตั้งชมรมของเครื่องถมขึ้นมา โดยการรวมกลุ่มกันเองไม่เกี่ยวกับหน่วยงานใด แต่ก็ไม่มี ความคืบหน้าเท่าที่ควร เพราะช่างส่วนใหญ่รับงานอิสระของตนเองทำงานที่บ้าน เป็นสาเหตุให้รวมกลุ่มกันได้ยาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

ลักษณะเฉพาะของเครื่องถมเมืองนครแตกต่างจากเครื่องถมของที่อื่นคือเครื่องถมเมืองนครนิยมการแกะสลักด้วยมือ ถ้าเป็นเครื่องถมในกรุงเทพมหานครจะใช้วิธีกัดกรด รวมทั้งการลงยาถมเพื่อให้เกิดลวดลายถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของเมืองนครเช่นกัน โดยยาถมเป็นสูตรการคิดค้นที่คนนครศรีธรรมราชคิดขึ้นใช้เอง ถ้าเป็นกรุงเทพมหานครนิยมทำเครื่องลงยาตี ลวดลายที่ช่างถมส่วนใหญ่นิยมใช้บนงานเครื่องถม และเป็นลายที่ช่างต้องเรียนรู้เพื่อนำเอามาใช้ คือ ลายไทยและลายไบเทศ ลายไทยเป็นลายประจำชาติ เช่น ลายกนกเปลว ลายประจำยาม ช่างยุคยุคเห็นว่า เครื่องถมคืองานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับเมืองนครศรีธรรมราช เพราะเครื่องถมเป็นสิ่งที่ทำมาหลายชั่วอายุคน

ความเปลี่ยนแปลงของเครื่องถมในปัจจุบันจากอดีตคือเครื่องถมปัจจุบันใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต เพื่อช่วยประหยัดเวลาในการทำ ทำให้งานเสร็จเร็วและได้ค่าแรงมาใช้เร็วขึ้น ต่างจากอดีตงานจะทำได้ช้าแต่ผลงานจะออกมาสวยกว่าปัจจุบัน เพราะเมื่อก่อนช่างทำด้วย

เมื่อทุกชั้นตอนความละเอียดในการทำมีมากกว่า เนื่องจากช่างไม่ต้องรีบทำงาน เพราะเมื่อก่อนเศรษฐกิจดีกว่าปัจจุบัน ช่างจึงไม่ต้องรีบทำงานเพื่อที่จะนำค่าแรงมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิต

การทำงานของช่างถมในปัจจุบัน ช่างยุคใหม่มีความเห็นว่า ช่างปัจจุบันมีความละเอียดของชิ้นงานสู้ช่างในอดีตไม่ได้เพราะช่างในอดีตใช้ความคิด ไม่ทำงานรีบร้อน รวมทั้งทำชิ้นงานด้วยมือทั้งหมด ถึงแม้จะไม่มีการใช้เครื่องจักรแต่ช่างในอดีตก็สามารถทำเครื่องถมได้อย่างประณีต เพราะมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำงาน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ที่สวยงาม เมื่อเทียบกับช่างในปัจจุบันมักคำนึงถึงความรวดเร็วในการทำงาน เพื่อให้งานเสร็จเร็ว โดยเห็นว่าที่ช่างต้องรีบทำงานเพื่อให้ทันกับระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ความประณีตและความเอาใจใส่ในการทำงานจึงน้อยลง ช่างยุคใหม่เองอยากเอาหลักของคนโบราณมาใช้ทั้งหมด เพราะรูปทรงสวยงาม ความหนาบางแข็งแรงกว่า แต่ก็ทำได้ยากต้องผสมผสานกันไป งานถมยุคใหม่มันจะบางเบา เพราะต้องใช้วัสดุดิบให้น้อยลง ในปัจจุบันราคาเงิน ราคาทองก็แพงขึ้น ทำให้ขั้นตอนการทาทองที่เคยทาทองหนา ปัจจุบันช่างจะทาทองบางลง

ช่างยุคใหม่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้งานช่างว่า งานเครื่องถมที่ทำจากช่างที่เรียนรู้จากระบบโรงเรียนกับช่างที่เรียนรู้ด้วยตนเอง งานของช่างที่เรียนรู้ด้วยตนเองมักออกมาดีกว่า เนื่องจากช่างที่เรียนมาจากระบบโรงเรียนจะเน้นเรียนทางทฤษฎีเป็นหลัก ซึ่งช่างที่เก็บเกี่ยวประสบการณ์ด้วยตนเองก่อนที่จะมาเป็นช่างจะต้องอาศัยความพยายามในการเรียนรู้ ภาคปฏิบัติมากกว่างานทฤษฎี โดยการเรียนทฤษฎีในลักษณะการถามจากผู้รู้ ผู้ชำนาญ ส่วนช่างที่ได้รับ การถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จะเป็นช่างที่ได้เปรียบทางด้านโอกาสในการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดขอบเขตด้านเวลาและสถานที่ เพราะสามารถเรียนรู้ในเวลาใดก็ได้เนื่องจากมีผู้สอนอยู่ในบ้าน ด้านความงามของเครื่องถม ความงามของเครื่องถมอยู่ที่รูปทรงและลวดลายและอีกนัยหนึ่งคือความงามของเครื่องถมอยู่ที่สีสันหรือความชอบของผู้บริโภคด้วย การเรียนรู้รูปทรงและลวดลายมีทั้งที่ศึกษาจากเอกสาร การถามจากผู้รู้หรือมีความชำนาญในงานช่าง ศึกษาจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ และการศึกษาด้วยตนเอง เช่น การจินตนาการจากธรรมชาติที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ใหม่ นำลักษณะของดอกไม้ชนิดต่างๆ มาประยุกต์เป็นลายไทย

อย่างไรก็ตามเครื่องถมเมืองนครยังสามารถพัฒนาไปได้อีกไกล ทรายที่ช่างยังคงมีฝีมือที่ประณีตและมีความชำนาญ แต่ด้วยปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทุกด้านในปัจจุบัน ส่งผลให้คุณภาพของเครื่องถมลดลงตามเหตุปัจจัยดังกล่าวมาแล้ว การที่ช่างถมผลิตงานผ่านพ่อค้าคนกลางทำให้โดนกดราคาลง งานที่ช่างจะทำออกไปก็ลดคุณภาพลงไปด้วย เนื่องจากต้องทำตามค่าแรงและลดจำนวนวัสดุลง ถ้ามีการจัดการในคุณภาพของเครื่องถมให้ผลงานของช่างมีมาตรฐานเท่าเทียมกัน และมีการส่งเสริมให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ก็ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการซื้อ และสั่งทำเครื่องถมเมือง

นครจากกลุ่มผู้บริโภคมักขึ้นและกว้างขึ้น

ช่างจริญทร์ สายควรเกย

ข้อมูลทั่วไป

จริญทร์ สายควรเกย อายุ 47 ปี ปัจจุบันทำงานถม อยู่บ้านเลขที่ 20/154 หมู่ที่ 5 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำงานร่วมกับช่างอุดม ขวัญสงค์ มีบุตรชาย 2 คน บุตรทั้งสองคนรับทำงานเกี่ยวกับเครื่องถม จะรับทำงานเฉพาะส่วน ไม่ได้รับทำทุกขั้นตอน

ช่างจริญทร์ศึกษาการทำงานถมจากช่างฝีมือรุ่นเก่า และหมั่นฝึกฝนจนตนเองมีความชำนาญและยึดงานถมเป็นอาชีพ ช่างจริญทร์ประกอบอาชีพช่างถมมากกว่า 17 ปี ช่างจริญทร์เล่าว่า การฝึกทำงานเครื่องถมต้องมีความอดทน เพราะการทำเครื่องถมมีขั้นตอนที่ละเอียดและประณีต ต้องหมั่นฝึกฝนใช้ทั้งพรสวรรค์และพรแสวง บางคนอาจฝึกไม่นานก็สามารถทำได้ บางคนต้องฝึกเป็นปี บางคนฝึกแล้วทำไม่ได้ก็มี เพราะฉะนั้นช่างที่มีฝีมือและความชำนาญจึงลดน้อยลง ตนเองได้ถ่ายทอดงานเครื่องถมให้บุตรชาย เพื่อได้นำไปเป็นประโยชน์สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ แต่การสั่งงานเครื่องถมมีน้อยลงและต้องใช้เวลาในการทำงาน จึงทำให้รายได้ไม่มีความแน่นอน

อาชีพช่างถม

การก้าวเข้ามาเป็นช่างถมของช่างจริญทร์ ไม่ได้เริ่มขึ้นจากการทำงานถมตั้งแต่ต้น แต่เดิมนั้นช่างจริญทร์ได้ทำงานเครื่องเงินมาก่อน ช่างจริญทร์ได้รับการฝึกฝนจากช่างโบราณ เป็นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ หมั่นฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ และสามารถรับงานมาทำได้ ช่างจริญทร์รับงานเครื่องเงินจากร้านแล้วมาทำที่บ้าน ต่อมาได้พัฒนาตนเองจากการทำงานเครื่องเงิน เป็นการทำงานเครื่องถมควบคู่ไปด้วย ช่างจริญทร์เล่าว่างานเครื่องถมมีความละเอียดและประณีตมาก มีหลายขั้นตอนในการทำ ทุกขั้นตอนล้วนมีความสำคัญส่งผลต่อความสมบูรณ์ของผลงานทั้งสิ้น ช่างจริญทร์ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยแบ่งหน้าที่กันทำ ใครเป็นคนตอกลาย ใครเป็นคนลงยาถม ซึ่งจะใช้ช่างที่มีความชำนาญเฉพาะอย่างไร เพราะงานเครื่องถมแต่ละชิ้นมีหลายขั้นตอน ช่างบางคนไม่สามารถทำงานถมให้เสร็จกระบวนการเพียงลำพัง และช่างแต่ละคนมีฝีมือความชำนาญงานแต่ละด้านต่างกัน จึงหาช่างที่มีฝีมือแต่ละด้านมารวมกลุ่มกันทำ นอกจากส่งผลให้งานมีความสมบูรณ์ที่สุดแล้ว ยังส่งผลให้งานเสร็จเร็วขึ้น ทำงานได้มากยิ่งขึ้นด้วย

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถม

สิ่งที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมื่อนครในปัจจุบัน คือช่างถมที่มีฝีมือและมีความชำนาญในงานถมหายากขึ้น จำนวนช่างก็ลดลงเพราะไม่มีเด็กรุ่นใหม่มาเรียนรู้ฝึกฝน

งานถนัดอย่างจริงจัง ช่างโบราณก็ทยอยเสียชีวิตไปเรื่อยๆ ตามอายุไข ถ้าไม่มีการฝึกฝนช่างรุ่นใหม่ ก็ไม่มีช่างมาสานต่องานถนัด เพราะการเรียนรู้งานถนัดต้องใช้เวลาในการฝึกฝนความชำนาญ ความละเอียดในแต่ละขั้นตอนจนกว่างานจะสมบูรณ์ ส่วนปัญหาด้านเศรษฐกิจ การทำเครื่องถนัด อัตราค่าวัสดุก็จะขึ้นอยู่กับราคาทองคำในแต่ละช่วง เพราะราคาราคาเงิน จะขึ้นลงตามราคาทองคำด้วย ถ้าเป็นช่วงที่ราคาทองคำขึ้นสูงก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงานถนัด งานถนัดจะจำหน่ายได้น้อยลง ต้นทุนแพงขึ้น ช่างบางคนก็หยุดทำเพราะ ไม่มีต้นทุน จะทำก็เฉพาะงานที่ลูกค้าสั่งเท่านั้น

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนเครื่องถนัดมนครนั้นมีน้อย เช่น หน่วยงานของจังหวัด หน่วยงานการท่องเที่ยว ได้มีการพยายามรวมกลุ่มเพื่อก่อตั้งกลุ่มเครื่องถนัดเมืองนครขึ้น ก็ไม่ได้ ประสานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่งผลให้การก่อตั้งกลุ่มเครื่องถนัดเมืองนครไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นการรวมกลุ่มการทำเครื่องถนัดของช่าง จะรวมกลุ่มตามความพอใจ ช่างบางคนก็ทำ คนเดียวไม่ได้รวมกลุ่มกับใคร ช่างถนัดส่วนใหญ่ทำงานถนัดอยู่ที่บ้านจะมีลูกค้าประจำและส่งร้าน ต่างๆ การรวมกลุ่มจึงเป็นไปได้ยากเพราะมีการแข่งขันสูงเนื่องมาจากมีลูกค้ากลุ่มเดียวกัน ด้านคุณภาพและราคาของเครื่องถนัดก็เกิดความไม่แน่นอนแล้วแต่ช่างจะตั้งราคา และตามฝีมือ ของช่าง จึงส่งผลต่อการตัดราคาและมาตรฐานของสินค้า

ช่างจิรัฐมีความเห็นว่าต้องมีองค์กรหรือหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจัง และ ตรงจุด โดยการตรวจสอบมาตรฐานของสินค้าและราคาที่แน่นอน เพื่อสร้างความมั่นใจให้ลูกค้าทั้ง ลูกค้าประจำและลูกค้าทั่วไป มีการประชาสัมพันธ์เพื่อขยายตลาด สืบหาความต้องการของกลุ่มลูกค้า สนับสนุนสินค้าจากช่าง ส่งเสริมช่างเก่าพร้อมกับการฝึกฝนและพัฒนาช่างใหม่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถนัดเมืองนคร

เอกลักษณ์ของเครื่องถนัดเมืองนครคือลวดลายและการลงยาถนัดที่ดำเนินที่มีความประณีต ทุกขั้นตอน มีความละเอียดอ่อนเพราะเครื่องถนัดเมืองนครไม่ใช่เครื่องจักรในขั้นตอนการผลิต

ช่างมีความเห็นว่าเครื่องถนัดเมืองนครเป็นงานหัตถศิลป์ที่ทรงคุณค่าทั้งด้านเอกลักษณ์ ความงามและเป็นมรดกของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงควรแก่การส่งเสริมทั้งช่างผู้ผลิต และผลิตภัณฑ์เครื่องถนัด เพื่อการพัฒนาช่างและผลิตภัณฑ์เครื่องถนัดให้มีคุณภาพอย่างยาวนาน ควรมีหน่วยงานส่งเสริมเครื่องถนัดอย่างจริงจัง มีการประชาสัมพันธ์เพื่อขยายตลาดเครื่อง ถัดให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ส่งเสริมควบคู่กับการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวหรือกลุ่มชนต่างๆ รู้จัก เครื่องถนัดทั้งด้านความงามและความเป็นมา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้เห็นคุณค่าของเครื่องถนัด เมืองนคร และอาจส่งผลให้เครื่องถนัดเมืองนครเป็นที่นิยมมากขึ้น รายได้ช่างก็เพิ่มขึ้นและทำให้ มีคนอยากเป็นช่างและฝึกฝนฝีมือ ทำให้มีช่างเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ช่างอุดม ขวัญสงค์

ข้อมูลทั่วไป

ช่างอุดม ขวัญสงค์ เป็นชาวนครศรีธรรมราชโดยกำเนิด มีพี่น้องทั้งหมด 3 คน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 20/154 หมู่ที่ 5 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุ 44 ปี มีบุตรชาย 1 คน

ช่างอุดมศึกษาการทำเครื่องถมจากสถาบัน และศึกษาด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากช่างโบราณที่มีความชำนาญและฝึกฝนฝีมือด้วยตนเองเรื่อยมา ช่างอุดมเริ่มงานสายช่างจากการทำเครื่องเงินตั้งแต่อายุ 17 ปี และพัฒนาฝึกฝนฝีมือมาจนปัจจุบัน ช่างอุดมเริ่มทำเครื่องถมเมื่อ พ.ศ. 2537 ควบคู่กับการทำเครื่องเงิน มีการรวมทีมกับช่างอื่นๆ เลือกช่างที่มีความชำนาญเฉพาะขั้นตอน จะส่งผลให้ชิ้นงานมีความสมบูรณ์สูง เสร็จเร็วขึ้นและผลิตได้มากขึ้น ช่างจะคิดค่าแรงตามชิ้นงานต่อชิ้นที่ตนทำ

ครอบครัวของช่างอุดมมีช่างอุดมเพียงคนเดียวที่ประกอบอาชีพช่างเงินช่างถม ช่างอุดมได้ถ่ายทอดวิชาช่างให้กับบุตรชายคนเดียวของตน ซึ่งกำลังฝึกฝนอยู่ ช่างอุดมให้ความเห็นว่าการฝึกฝนการทำเครื่องถมนอกจากต้องมีความประณีต และละเอียดรอบคอบแล้วยังต้องมีพรสวรรค์ในงานหัตถศิลป์ด้วยจะเป็นความสามารถของตัวบุคคล ใครที่มีพรสวรรค์ควบคู่กับความใฝ่รู้ก็จะสามารถเรียนรู้การทำเครื่องถมได้ไม่ยากนัก ส่วนความชำนาญต้องอาศัยการฝึกฝนหมั่นเพียรและประสบการณ์ แต่ถ้าไม่มีพรสวรรค์บ้างถึงจะขยันฝึกฝนตั้งใจทำก็จะเป็นงานได้ช้าและความสมบูรณ์ของงานก็จะน้อยลงด้วย เด็กบางคนที่มาฝึกถึงกับทิ้งไปเพราะทำไม่ได้ดี ไม่พอใจในผลงาน รวมถึงเด็กรุ่นใหม่มีความอดทนน้อยลง จึงส่งผลให้ปัจจุบันหาช่างถมที่มีฝีมือและความชำนาญยากขึ้น

อาชีพช่างถม

ช่างอุดมเริ่มดำเนินงานช่างจากการทำเครื่องเงิน เมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยการเรียนรู้จากช่างเครื่องเงินโบราณที่มีฝีมือและประสบการณ์ จากนั้นเข้าเรียนเกี่ยวกับงานถมจากสถาบันทางศิลปะและพัฒนาตนเอง โดยการหมั่นฝึกฝนเรื่อยมาจนมีความชำนาญ จึงรับงานเครื่องเงินมาทำด้วยตนเอง ช่างอุดมประกอบอาชีพการทำเครื่องเงินเรื่อยมา จนเริ่มทำเครื่องถมควบคู่ไปด้วยเมื่อปี พ.ศ. 2537 เนื่องด้วยตนมีพื้นฐานการทำเครื่องเงินอยู่แล้วจึงเรียนรู้งานถมไม่ยากนัก แต่ก็ต้องใช้เวลาเพื่อความชำนาญและประสบการณ์ หลังจากฝึกฝนงานถมจนชำนาญจึงทำเครื่องถมส่งขายควบคู่กับการทำเครื่องเงิน รูปพรรณที่ผลิตส่วนใหญ่เป็นรูปพรรณจำพวก กำไลแหวน ปากกา กีบติดผม ช่างออกแบบลวดลายและรูปพรรณด้วยตนเอง ช่างอุดมได้คิดค้นเครื่องจักรที่สามารถขึ้นรูปเงินแทนการทำด้วยมือขึ้น สามารถทำได้จำนวนมากขึ้น ลดเวลา

ขั้นตอนการขึ้นรูป แต่ในขั้นตอนอื่นๆ ยังคงใช้การทำด้วยมือตามขั้นตอนงานถนัด และยังคงไว้ซึ่งความละเอียดประณีต ปัจจุบันช่างอุดมได้รวมกลุ่มกับช่างที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน อาทิ ช่างจรัญทร์ สายควรเกย เพื่อให้ช่างแต่ละคนได้ทำงานในขั้นตอนที่ตนมีความชำนาญ ส่งผลให้งานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้จำนวนมากขึ้นและเสร็จเร็วขึ้น ส่วนค่าแรงจะคิดตามงานที่ทำต่อชิ้น

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถม

สิ่งที่ปัญหาและส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถมในปัจจุบันคือปัญหาการขาดช่างฝีมือที่มีความชำนาญ อย่างไรก็ตามการที่จะสามารถขยายตลาดเครื่องถมให้เป็นที่นิยมและมีความต้องการมากเพียงไร แต่ถ้ายังคงสภาพขาดช่างผู้ผลิตก็ไม่สามารถผลิตงานถนัดให้ได้ตามความต้องการของตลาด การที่จะเรียนรู้งานถนัดจะต้องใช้เวลาในการฝึกฝนและประสบการณ์ ช่างรุ่นใหม่มักต้องขยันหมั่นเพียรหมั่นฝึกฝนด้วยตนเอง ช่างอุดมให้ความเห็นว่า ในการฝึกช่างถมแต่ละคนต้องใช้เวลา บางคนฝึกฝนพอทำเป็นผลงานยังไม่สวยงามสมบูรณ์ ก็ออกไปรับงานด้วยตนเอง ทำให้มาตรฐานของเครื่องถมต่ำลง ผลงานของตนไม่ได้มาตรฐานก็ลดราคาลง ซึ่งเป็นการตัดราคาของช่างคนอื่น บางคนฝึกไปสักพักก็ท้อเลิกไปเองก็มี ช่างอุดมมีความเห็นว่าเด็กรุ่นใหม่มีความอดทนน้อยลง อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย เป็นยุคสะดวกใช้ไม่ต้องใช้ความอดทนในการรอคอยมากนัก เยาวชนปัจจุบันจึงมีความอดทนน้อย รีบร้อน อยากเห็นผลสำเร็จโดยเร็วไม่รอคอยเวลา คนที่จะเรียนรู้และฝึกฝนงานถนัดจนกลายเป็นช่างที่มีความชำนาญนั้น นอกจากพรสวรรค์ ความละเอียด ประณีตแล้ว ความอดทนขยันหมั่นเพียรก็ยังเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้สร้างงานถนัดที่สมบูรณ์ออกมาได้

เนื่องจากเครื่องถมเมืองนคร ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน ทั้งด้านความสมบูรณ์ของรูปพรรณ และราคาของเครื่องถมเอง จึงส่งผลให้กลุ่มลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศขาดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์เครื่องถม ส่วนปัญหาด้านเศรษฐกิจก็มีผลกระทบตามอัตราการขึ้นลงของราคาทองคำ เพราะถ้าราคาทองคำสูงช่างก็จะไม่สามารถคิดค่าแรงเต็มได้เนื่องจากจะทำให้งานถนัดราคาสูงขึ้นอีก และจะไม่มีการเข้ามา ช่วงราคาทองคำขึ้นสูงช่างจะได้กำไรน้อย และงานก็น้อยลง ช่างบางคนอาจต้องหยุดทำงานถนัดไว้ก่อนแล้วไปรับจ้างทำอาชีพอื่น เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ช่างอุดมมีความเห็นว่า น่าจะมีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาดในการวางจำหน่าย ตรวจสอบคุณภาพและราคาของเครื่องถมเพื่อให้มีมาตรฐานไปในทิศทางเดียวกัน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มผู้บริโภค

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุนเครื่องถมเมืองนครอย่างจริงจังมีน้อย หน่วยงานที่มีอยู่บ้างก็จะเป็นหน่วยงานของจังหวัด แต่ก็ไม่ทั่วถึงเป็นการสนับสนุนด้านการขาย

จัดตั้งร้าน เช่น ศูนย์ OTOP ของจังหวัด มีการจัดอบรมพัฒนาช่างฝีมือ แต่หลังจากเสร็จจากการอบรมก็ไม่มีโอกาสสานต่อ จึงทำให้ไม่ส่งผลที่เป็นประโยชน์ที่ชัดเจน ประกอบด้วยช่างส่วนใหญ่ทำงานที่บ้านตนเอง ไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานของจังหวัดเพราะไม่แน่ใจในความแน่นอนและยุ่งยาก จึงเลือกทำงานตามที่ร้านและลูกค้าสั่งมากกว่า งานเครื่องถมของช่างแต่ละคนก็มีคุณภาพที่แตกต่างกัน ความชำนาญและฝีมือก็ต่างกัน ราคาที่ต่างกันด้วย การรวมกลุ่มจำเป็นต้องให้ผลิตภัณฑ์คุณภาพและราคาที่มีมาตรฐานที่เชื่อถือได้ จะส่งผลให้ลูกค้ามีความมั่นใจในการเลือกซื้อเครื่องถมเมืองนครมากขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

เครื่องถมเมืองนครเป็นงานหัตถศิลป์ที่เป็นความภาคภูมิใจ และเป็นมรดกของชาวนครศรีธรรมราช มีเอกลักษณ์ทั้งด้านรูปพรรณและกระบวนการทำที่ประณีตงดงาม ช่างอุดมมีความเห็นว่า เครื่องถมเมืองนครเป็นเอกลักษณ์ของเมืองนคร ควรแก่การรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและความงดงามของงานถม ควรมีการส่งเสริมงานเครื่องถมให้เป็นที่รู้จักทั้งด้านคุณค่า และด้านความงาม มีการขยายตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้ช่างฝีมือ ตรวจสอบความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเพื่อพัฒนารูปพรรณให้เป็นที่นิยมและตามความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค พัฒนาช่างฝีมือฝึกฝนช่างรุ่นใหม่ให้ผลิตงานอย่างมีคุณภาพและมีความสมบูรณ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มผู้บริโภค

ส่วนงานถมของช่างอุดม ช่างอุดมได้กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาของตนว่า ตอนนี้งานถมของตนได้ออยู่ในช่วงพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง คือการพัฒนาด้านรูปแบบและการรับประกันคุณภาพของสินค้า โดยจะมีการออกแบบและทำตราสินค้าที่เป็นตราเฉพาะสินค้าของตน เพื่อรับประกันคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นในตัวสินค้า อย่างไรก็ตามเครื่องถมเมืองนครยังสามารถพัฒนาได้อีกไกล トラบายใดที่คุณภาพของเครื่องถมไม่ต่ำลง จึงควรฝึกฝนช่างฝีมือให้มีความชำนาญและมีฝีมือที่ประณีตผลิตเครื่องถมได้สมบูรณ์และสวยงาม

ช่างโกปวน ทองสุข

ข้อมูลทั่วไป

โกปวน ทองสุข เป็นชาวนครศรีธรรมราชโดยกำเนิด มีบ้านเกิดอยู่ที่ ตำบลบางศาลา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุ 48 ปี ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่างโกปวนมีพี่น้องทั้งหมด 7 คน ประกอบอาชีพทำเครื่องถมทั้งหมด 3 คน รวมตนเองด้วย

ช่างโกปวนได้ทำงานเครื่องถมตั้งแต่อายุ 15 ปี โดยการเรียนรู้วิชางานถมจากญาติที่ตั้งร้านถมอยู่ที่กรุงเทพฯ ตนและน้องสาวอีกสองคนได้ทำงานเครื่องถมอยู่ที่ร้านของญาติ หลังจากช่างโกปวนทำงานถมจนมีประสบการณ์และชำนาญงานแล้ว จึงกลับมาทำงานถมที่นครศรีธรรมราช โดยเข้าร่วมทำงานกับช่างอุดมใช้วิธีแบ่งงานกันทำแต่ละขั้นตอนตามความชำนาญของช่างแต่ละคน

โกปวนแต่งงานและมีบุตรธิดา 2 คน คนโตเป็นผู้ชายประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื้อ ส่วนคนเล็กเป็นผู้หญิงกำลังศึกษาอยู่

อาชีพช่างถม

โกปวนเริ่มต้นอาชีพช่างตั้งแต่อายุ 15 ปี จากการเรียนรู้จากญาติที่ทำงานถมอยู่ก่อนแล้วที่กรุงเทพฯ ช่างโกปวนได้ฝึกฝนฝีมือหาประสบการณ์ควบคู่กับการประกอบอาชีพช่างถมเรื่อยมา เดิมทีตนทำงานอยู่กับญาติและน้องสาวของญาติที่กรุงเทพฯ แต่ปัจจุบันได้ย้ายกลับมาทำงานถมที่นครศรีธรรมราชกับช่างอุดม โดยแบ่งงานกันทำแต่ละขั้นตอนตามความถนัดของช่างแต่ละคน ช่างโกปวนทำงานถมในขั้นตอนการขึ้นรูปและตกแต่ง

รูปพรรณที่ได้รับความนิยมที่สุด เป็นสินค้าจำพวกกำไลลูกคำส่วนใหญ่เป็นสุภาพสตรี กำไลถมเป็นเครื่องประดับที่มีความงดงาม สามารถสวมใส่ได้ในทุกโอกาส เป็นเครื่องประดับที่มีคุณค่าทั้งด้านเอกลักษณ์และความงาม ประกอบด้วยราคาของกำไลถมไม่สูงนัก จึงเป็นที่นิยมที่สุดเรื่อยมา

งานเครื่องถมมีเข้ามาให้ทำเรื่อยๆ อาจจะมิงานไม่มากนักก็ไม่ถึงกับขาดเพราะกลุ่มของช่างโกปวนมีร้านรับงานประจำอยู่ เป็นที่ไว้วางใจของร้านในมาตรฐานและคุณภาพของสินค้า จึงมิงานสั่งทำเข้ามาเรื่อยๆ ตามความต้องการของร้าน ร้านจะสั่งทำประมาณ 20 ชิ้นงานต่อครั้ง ช่างจะตีราคาตามขนาดและน้ำหนักของเงินและทองคำที่ใช้ ในส่วนของแบบร้านจะสั่งแบบเดิมๆ ที่เคยสั่งกับช่างถม ถ้าช่างมีแบบใหม่ก็ทำเป็นชิ้นงานไปเสนอให้ร้าน โดยช่างอุดมจะเป็นคนคิดและออกแบบเพราะช่างอุดมมีความรู้และความชำนาญในด้านนี้ ถ้าเป็นที่สนใจทางร้านก็จะสั่งทำ

ปัจจุบันต้นทุนในการทำงานถมสูงมาก จากประสบการณ์การทำงานถมมาตลอดกว่า 20 ปี ของตนเองนั้นทำให้รู้ว่า ราคาทองคำ และวัสดุต่างๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงส่งผลให้สินค้ามีราคาสูงตามขึ้นด้วย แต่ต่างกับค่าแรงของช่างที่เพิ่มขึ้นน้อยมาก รายได้ของช่างจึงมีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนสินค้าที่ทำส่ง แม้การรวมกลุ่มกันทำจะทำให้ได้ชิ้นงานมากขึ้น และมีความสมบูรณ์ในทุกขั้นตอน แต่ค่าแรงของช่างก็ไม่มากนักเพราะจะคิดเป็นชิ้นตามขั้นตอนที่ทำ แต่ถึงอย่างไรช่างเองก็ไม่มีทุนที่จะรับงานมาทำเองทุกขั้นตอน การรวมกลุ่มและแบ่งหน้าที่กันทำจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในตอนนี้จะสามารถสร้างรายได้ให้กับช่างโกปวนเอง

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถม

สิ่งที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถมในปัจจุบันคือปัญหาด้านการตลาด ตลาดการจำหน่ายเครื่องถมยังจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่ม ไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ลูกค้าน้อย ไม่ทราบถึงความแตกต่างของสินค้าแต่ละประเภท ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเพราะลูกค้าจะคำนึงถึงราคาของสินค้าเลือกสินค้าที่ราคาถูกกว่าโดยไม่ทราบเกี่ยวกับคุณภาพหรือความแตกต่างของประเภทสินค้า เครื่องถมเป็นรูปพรรณที่มีขั้นตอนการทำที่ซับซ้อนกว่ารูปพรรณจำพวกเครื่องเงินและทองคำ ถ้าลูกค้าเข้าใจและทราบถึงที่มาจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการตัดสินใจซื้อของลูกค้า เครื่องถมเป็นสินค้าที่รู้จักในเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น บางคนซื้อไปก็ไม่ทราบว่าเป็นสินค้าประเภทงานถม จึงควรมีการประชาสัมพันธ์งานถมแก่กลุ่มนักท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไปให้รู้จักงานถมมากขึ้นเพื่อขยายกลุ่มลูกค้า

ด้านต้นทุนการผลิต ช่างฝีมือส่วนใหญ่ขาดต้นทุนในการผลิต เพราะงานแต่ละชิ้นใช้ต้นทุนสูง ตามอัตราการแข่งขันลงของราคาทองคำ ถ้าช่วงที่ราคาทองคำขึ้นสูงมากๆ ทางร้านที่ส่งสินค้าก็จะลดจำนวนชิ้นงานลงเพราะงานถมจำหน่ายออกยากกว่างานจำพวกเครื่องเงิน ช่างก็จะมีรายได้น้อยลงตามไปด้วย

และปัญหาด้านช่างฝีมือเอง เกี่ยวกับความไม่แน่นอนของราคาและคุณภาพของชิ้นงานช่างแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนกันถ้าช่างหมั่นฝึกฝนตั้งใจทำงานทุกชิ้นให้สมบูรณ์ก็จะไม่มีปัญหาด้านคุณภาพของสินค้าและข้อแตกต่างของชิ้นงานที่ช่างมาตัดราคาตัวเอง ถ้าลูกค้าซื้อสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานกลับไปก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเครื่องถมเมืองนคร ไม่มั่นใจในคุณภาพของสินค้า ลูกค้าจะบอกต่อถึงความไม่ได้มาตรฐานของสินค้าจะส่งผลให้เกิดทัศนคติในแง่ลบต่อเครื่องถมเมืองนคร ซึ่งมีชื่อเสียงยาวนานมาตั้งแต่ในอดีต อย่างเช่นในปัจจุบันช่างฝีมือที่มีความชำนาญมีจำนวนน้อยลง จึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาช่าง ตรวจสอบรับประกันคุณภาพของสินค้า เพื่อให้เครื่องถมเมืองนครยังเป็นทัศนคติที่ดีขึ้นชื่อของเมืองนครต่อไป

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

หน่วยงานที่สนับสนุนเครื่องถมเมืองนคร จะมีหน่วยงานของทางจังหวัดที่สนับสนุนการขายโดยการจัดงานออกร้าน ตามเทศกาลต่างๆ ที่จังหวัดจัดขึ้น ส่วนตัวของช่างโกพนันทำงานกันเป็นกลุ่มที่รวมกันเองอย่างอิสระ ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของทางจังหวัด การจำหน่ายเครื่องถมก็จะทำส่งร้านต่างๆ ที่สั่งงานเข้ามา เคยมีหน่วยงานของทางจังหวัด และมีนักเรียนจากวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช เข้ามาเยี่ยมชมดูกระบวนการทำในขั้นตอนต่างๆ เพื่อนำไปประกอบความรู้ และพัฒนางานถมต่อไป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

ช่างโกพวนมีความเห็นว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนครเพิ่มขึ้น ให้อู้จักเครื่องถมประเภทต่างๆ ทราบถึงความแตกต่างระหว่างงานถมกับงานประเภทอื่นๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวและบุคคลโดยทั่วไป

สร้างมาตรฐานและตรวจสอบคุณภาพของสินค้า เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้าและชื่อเสียงของเครื่องถมเมืองนคร พัฒนาช่างฝีมือให้มีคุณภาพ และขยายตลาดเครื่องถมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ช่างฝีมือเองก็พัฒนารูปแบบและลวดลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ลูกค้า ถ้ามีตลาดรองรับความต้องการการซื้อขยายเครื่องถมเพิ่มขึ้น ก็จะมีช่างเพิ่มขึ้นตามความต้องการมีการฝึกฝนฝีมือเพื่อมาเป็นช่างต่อไป แต่ถ้าตลาดเครื่องถมยังไม่เป็นที่รู้จักและเป็นความต้องการของกลุ่มคนส่วนน้อย ช่างก็ไม่สามารถสร้างงานใหม่ๆ ขึ้นมาเองได้เพราะต้นทุนในการผลิตสูง การปรับเปลี่ยนรูปแบบและลวดลายจะส่งผลกระทบต่อช่างล่างและต้องเพิ่มค่าแรงน้ำหนักรของเงิน และทองคำรวมถึงวัสดุอื่นที่จำเป็น จึงไม่คุ้มถ้าทำขึ้นแล้วจำหน่ายไม่ได้ ช่างจึงทำเฉพาะรูปแบบเดิมๆ ตามที่ร้านสั่ง

ช่างชาติ จำพันธ์

ข้อมูลทั่วไป

ชาติ จำพันธ์ เป็นชาวนครศรีธรรมราชแต่กำเนิด มีบ้านเกิดอยู่ที่ ตำบลท่าเสา อำเภอลพบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุ 43 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 23 ซอยพิศาลสุข ตำบลในเมือง อำเภอลพบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบครัวของช่างชาติมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน ช่างชาติเป็นบุตรคนที่ 3 พี่สองคนประกอบอาชีพทำสวน น้องสาวประกอบอาชีพรับราชการ และตนเองนั้นประกอบอาชีพช่างถม ช่างชาติแต่งงานและมีบุตร 3 คน คนโตเป็นผู้ชาย ทำงานร้าน เฟอร์นิเจอร์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช คนกลางเป็นบุตรสาวกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และบุตรสาวคนเล็กก็กำลังศึกษาอยู่เช่นกัน

ช่างชาติสำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิชาถม จากวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช หลังจากสำเร็จการศึกษาช่างชาติออกมาหาประสบการณ์ และประกอบอาชีพช่างถมเรื่อยมา เป็นเวลากว่า 20 ปี ในช่วงประมาณ 10 ปีแรกช่างชาติรับงานจำพวกเครื่องเงินเป็นส่วนใหญ่ และต่อมาก็ทำงานเครื่องถมควบคู่ไปด้วย ช่างชาติกล่าวว่า ประสบการณ์ในการทำงานมีความสำคัญ เพราะทำให้เรารู้ถึงปัญหาและรู้จักหาทางออกหาทางแก้ไข ทำให้การทำงานพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ และเป็นการพัฒนาฝีมือของช่างเองด้วย

หลังจากแต่งงานช่างชาติก็ได้สอนวิชางานถมให้แก่ภรรยา ภรรยาได้ฝึกฝนจนสามารถช่วยตนทำงานถมได้ ปัจจุบันช่างชาติทำงานถมระบบรวมกลุ่มกันทำโดยแบ่งงานกันทำกับกลุ่มของ

ช่างอุดม

อาชีพช่างถม

ช่างชาติเริ่มต้นอาชีพช่างตั้งแต่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิชาถม จากวิทยาลัยศิลปหัตถกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่ออายุประมาณ 17 ปี ช่างชาติเรียนรู้วิธีการทำงานถมมาจากวิทยาลัย และเมื่อจบการศึกษา ก็ออกมาทำงานช่าง เริ่มจากการทำงานเครื่องเงิน ก่อน ช่างชาติหมั่นฝึกฝนหาประสบการณ์ สอบถามจากผู้รู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาทั้งความรู้และฝีมือของตนเองอยู่เสมอ ช่างชาติทำงานเครื่องเงินมากกว่า 10 ปี จึงขยายลู่ทางโดยการรับงานเครื่องถมควบคู่ไปด้วย เมื่อครั้งประมาณปี พ.ศ. 2547 งานถมได้รับความนิยมมาก เนื่องจากการสนับสนุนจากรัฐบาลและเศรษฐกิจดีด้วย ตลาดการซื้อขายเครื่องถมเป็นไปในทิศทางที่ดีมาก จนกระทั่งต่อมาเศรษฐกิจตกต่ำซ้ำของเครื่องใช้แพงขึ้น ผู้คนส่วนใหญ่ซื้อหาเฉพาะของใช้ที่จำเป็น ตลาดเครื่องถมจึงซบเซาตามไปด้วย ช่างชาติเล่าว่าตลอดเวลากการเป็นช่างมา 20 ปี ราคาทองคำไม่ลดลงเลยมีแต่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากราคาทองคำบาทละ 5,000-6,000 บาท ปัจจุบันราคาทองคำขึ้นสูงถึงบาทละ 18,000 บาทแล้ว ช่างบางคนต้องหยุดทำเพราะสู้ราคาวัสดุไม่ไหวไม่มีเงินทุนในการผลิตงาน

ปัจจุบันช่างชาติทำงานกันเป็นกลุ่มรวมกับกลุ่มของช่างอุดม แบ่งงานกันทำตามความชำนาญของช่าง ช่างชาติทำงานในส่วนของ การลงยาถมและการเพลาลาย (การเร่งเงาลาย) งานที่ทำเป็นรูปพรรณจำพวก แหวน กำไล และปากกา เพราะเป็นรูปพรรณที่ขายดีที่สุด ช่างจะส่งงานให้ร้านเครื่องถมต่างๆ อัตราค่าจ้างช่างจะได้ตามขั้นตอนและจำนวนชิ้นงานที่ทำ ร้านจะส่งประมาณครั้งละ 20 ชิ้น

หลังจากที่ช่างชาติได้แต่งงานมีบุตร 3 คน ช่างชาติได้ฝึกฝนวิชาช่างถมให้กับภรรยา จนสามารถรับงานช่วยเหลือตนได้ และส่งบุตรชายคนโตเข้าเรียนวิทยาลัยศิลปหัตถกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่บุตรชายออกจากการศึกษา ก่อน ปัจจุบันทำงานอยู่ที่ร้านเฟอเนเจอร์ ช่างชาติกำลังฝึกฝนวิชาช่างถมให้บุตรชายได้มีความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อได้มีฝีมือและความชำนาญจนสามารถประกอบเป็นอาชีพได้

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถม

สิ่งที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อการทำเครื่องถมเมื่อนครมากที่สุดคือปัญหาด้านการตลาด ตลาดการจำหน่ายเครื่องถมยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก ลูกค้าส่วนใหญ่ไม่รู้จักงานเครื่องถมที่ซื้อไปบ้างอาจเพราะชอบในรูปแบบและลวดลาย โดยไม่ทราบระหว่างข้อแตกต่างของงานถมและงานประเภทเครื่องเงินหรืองานประเภทอื่นๆ ถ้าลูกค้าได้ทราบถึงที่มาและข้อแตกต่างระหว่างงานถมกับงานประเภทอื่นๆ จะทำให้สามารถสร้างความน่าสนใจ และการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า

แต่ละประเภท เข้าใจถึงรูปแบบกระบวนการและราคาที่แตกต่างกันไป จึงควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเครื่องมือนักท่องเที่ยวทั้งในด้านความเป็นมา และขบวนการขั้นตอนในการทำเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับสินค้า

อีกทั้งราคาของค่าสูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ค่าแรงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย วัสดุในการทำงานมามีราคาสูง ทำให้รูปพรรณมามีราคาสูงตามไปด้วย ส่งผลให้รูปพรรณต่างๆ จำหน่ายได้จำนวนน้อยลงและปัญหาในด้านคุณภาพของงานถมที่ไม่มีคุณภาพแน่นอน เนื่องมาจากการทำของช่างฝีมือหลายคนต่างกันไป ทำให้มาตรฐานงานถมต่างกัน ปัจจุบันช่างฝีมือที่มีความชำนาญก็หายากขึ้น ทำให้เครื่องมือนำมาผลิตออกมาวางขายทั่วไปบางครั้งขาดคุณภาพ สร้างความไม่น่าเชื่อถือให้กับลูกค้า เพราะลูกค้าอาจดูความแตกต่าง ไม่ออกทางร้านจึงควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้าอย่างซื่อสัตย์และถูกต้องแก่ลูกค้า ควรฝึกฝนช่างรุ่นใหม่ให้มีความประณีตและชำนาญ สามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานที่มีคุณภาพ

ปัญหาด้านเงินทุน เครื่องมือนำมาผลิตเป็นงานที่ต้องใช้ต้นทุนในการทำสูง ช่างฝีมือส่วนใหญ่รวมถึงช่างชาติเอง ไม่มีเงินทุนที่จะสามารถนำมามลงทุนเองได้ จะต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัดของช่าง ถึงชิ้นงานจะเสร็จเร็วขึ้น แต่ค่าแรงก็น้อยลงเพราะการแบ่งกันทำตามขั้นตอนก็จะได้ค่าแรงเฉพาะส่วนที่ตนทำต่อชิ้นงาน ซึ่งแตกต่างกับการทำงานชิ้นเดียวจบจะได้ค่าแรงเต็มราคา

ด้านการสนับสนุนการให้ทุนกู้ยืมสำหรับช่างหรือ SMEs ก็มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและซ้ำมาก ต้องมีผู้ค้ำประกันตามระดับที่องค์กรกำหนดไว้ ซึ่งบางครั้งช่างก็ไม่สามารถหาผู้ค้ำประกันได้ ก็ไม่สามารถยื่นกู้ได้ ส่วนเงินนอกระบบก็มีดอกเบี้ยสูง ซึ่งไม่คุ้มกับการลงทุน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มหนี้สิน ช่างจึงทำงานตามที่สามารถทำได้ตามที่ร้านจำหน่ายเครื่องมือต่างๆ สั่งงานเข้ามา

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนเครื่องมือเมืองนคร มีหน่วยงานของทางจังหวัดที่จัดให้มีงานออกร้านจำหน่ายสินค้าในช่วงเทศกาลต่างๆ ให้สมาชิกเข้าร่วมออกร้านขายสินค้าในงานซึ่งจะเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยอะ แต่ทางช่างชาติและกลุ่มไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นร้านที่จำหน่ายเครื่องมือเครื่องเงินต่างๆ

ช่างชาติมีความเห็นว่าถ้ามีหน่วยงานเข้ามาดูแลเครื่องมืออย่างจริงจัง ควรดูแลเกี่ยวกับการตลาดในการจัดจำหน่ายเครื่องมือ และเรื่องคุณภาพของเครื่องมือให้มีคุณภาพมาตรฐานที่เท่ากัน ไม่เช่นนั้นก็ต้องแยกงานออกเป็นกลุ่มๆ ระบุถึงความแตกต่าง เพื่อให้ลูกค้าได้เลือกและเข้าถึงความแตกต่างของงานแต่ละชิ้นทั้งด้านคุณภาพและราคา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

ช่างชาลิมมีความเห็นว่า เครื่องถมถือได้ว่าเป็นของดีเมืองนครมาช้านาน มีความประณีต สวยงาม และมีชื่อเสียง จึงควรรักษาคุณภาพนั้นไว้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความประทับใจ ต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนครแก่กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มลูกค้าต่างๆ ควรมีหน่วยงาน เข้ามาส่งเสริม และสนับสนุนช่างฝีมือในการพัฒนาเครื่องถม พัฒนาฝีมือ และสร้างรายได้เพิ่ม ให้กับกลุ่มช่างฝีมือ

ควรมีการพัฒนาช่างฝีมือรุ่นใหม่ให้สามารถสร้างงานได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนา ด้านรูปแบบให้เป็นที่น่าสนใจ กำหนดราคาให้มีมาตรฐานเดียวกันตามคุณภาพของสินค้า

สรุป

วิชาชีพช่างถมของช่างแต่ละคนสะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตและสภาพแวดล้อม ของช่างถมตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม และปัจจัยต่างๆ ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเครื่องถมและช่างถม ความสัมพันธ์ระหว่างช่างและผู้ที่ใช้ช่างมีความเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสามารถเห็นได้จากเรื่องราวที่ปรากฏ เกี่ยวกับช่าง การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตช่างถมทำให้ทราบว่า ช่างถมเมืองนครมีกระบวนการที่เข้ามา เป็นช่างในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ช่างที่เรียนรู้มาจากสถาบัน ช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทาง การเป็นช่างด้วยตนเอง และช่างที่มาจากการเป็นสมาชิกหรือครอบครัวที่เป็นช่าง อีกทั้ง กระบวนการเรียนรู้ในงานช่างจำเป็นต้องใช้ทักษะของการปฏิบัติ ทำให้รู้จักการทำงานและ เกิดความชำนาญในเวลาต่อมา และทราบถึงความเป็นไปของเครื่องถมในอดีต ปัจจุบัน อนาคต จนนำไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของเครื่องถม การส่งเสริมและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร ต่อไป

กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถม

ร้านนครหัตถกรรม

ข้อมูลทั่วไป

นายนิคม นกอักษร เป็นชาวนครศรีธรรมราชโดยกำเนิด อายุ 61 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 1 ถนนสระเวียง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช นายนิคมสำเร็จการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช (ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช) เดิมรับราชการอยู่ที่ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช จนกระทั่งลาออกเมื่อตอนอายุ 50 ปี ช่วงชีวิตของการทำงานของนายนิคมที่วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม นครศรีธรรมราช ทำให้มีประสบการณ์มากมายทั้งประสบการณ์ในการสอนและประสบการณ์การทำงาน

ขณะที่นายนิคมมีอาชีพหลักคือรับราชการครูอยู่ที่วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม นครศรีธรรมราช และมีโอกาสได้สอนวิชาเครื่องถม นายนิคมสังเกตเห็นครูรุ่นพี่ต่างทำเครื่องถม ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพข้าราชการครู และในตอนนี้ นายนิคมได้ฝึกฝนพัฒนาฝีมือของตนเองจนมีความพร้อม จึงเริ่มรับงานเครื่องถมประกอบด้วยเมื่อมีคนรู้จักและทราบว่านายนิคมสามารถทำงานศิลปะแขนงต่างๆ ได้ จึงมีลูกค้ามาสั่งทำงานศิลปะต่างๆ รวมทั้งงานถม ต่อมา นายนิคมจึงเปิดร้านขายเครื่องเงินและเครื่องถมของตนเอง ทั้งที่บ้านที่ตนอาศัยอยู่และเปิดในบริเวณ วัดพระมหาธาตุ นครศรีธรรมราช จากการที่นายนิคมทำงานเครื่องเงินและเครื่องถมด้วยตนเอง จึงทำให้ที่ร้านมีงานใหม่ๆ ตลอดและงานตามลูกค้าสั่งโดยไม่ต้องหักค่าช่างจากกำไรที่ได้เนื่องจาก ทำด้วยตนเอง

ธุรกิจเครื่องถม

นายนิคม นักอักษรเริ่มธุรกิจเครื่องถมเมื่อปี พ.ศ. 2517 เริ่มต้นจากการเป็นครูสอนเครื่องถมที่วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช และเปิดร้านนครหัตถกรรมควบคู่ไปด้วย ร้านนครหัตถกรรมแบ่งเป็น 2 สาขา คือในบริเวณวัดพระมหาธาตุ นครศรีธรรมราช และที่บ้านของตน ณ บ้านเลขที่ 1 ถนนสระเวียง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ร้านนครหัตถกรรมจำหน่ายเครื่องเงิน เครื่องถม และรับทำงานศิลปะหลากหลายชนิดตามทีลูกค้าสั่ง นายนิคมเป็นทั้งเจ้าของร้านและช่างฝีมือในร้านผลิตงานด้วยตนเอง อัตราการขายผลิตภัณฑ์ไม่มีความแน่นอน จะขายได้เป็นช่วง เช่น เทศกาล วันเสาร์และวันอาทิตย์ จะขายได้จำนวนมากกว่าปกติลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็น กลุ่มลูกค้าผู้หญิง ซึ่งนิยมซื้อเครื่องประดับประเภทต่างๆ ร้านในบริเวณวัดพระมหาธาตุจะจำหน่ายได้มากกว่าร้านที่บ้าน เพราะมีผู้คนแวะมาสักการะพระธาตุอย่างต่อเนื่องเป็นผลทำให้สินค้าภายในวัดขายได้ด้วย แต่ภายในวัดมีร้านจำหน่ายเครื่องถมกว่าสิบร้าน คุณภาพของสินค้าและความมั่นใจของลูกค้าจึงมีความสำคัญต่อการขายมาก เพราะมีการแข่งขันค่อนข้างสูง ร้านจะต้องมีวิธีสร้างความประทับใจให้ลูกค้าเพื่อที่ลูกค้าจะได้ออกไป และกลับมาซื้อสินค้าที่ร้านอีก ทางร้านนครหัตถกรรมสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้าด้วยวิธีรับประกันสินค้า การพูดคุยอย่างเป็นกันเองสามารถสอบถามสินค้าและต่อรองได้ อัจฉาศัยที่เป็นมิตรจะทำให้ลูกค้าไม่อึดอัดที่จะสอบถามและต่อรองสินค้า ส่วนร้านที่บ้านจะเป็นกลุ่มลูกค้าประจำหรือรับงานที่สั่งมาทำมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยว เครื่องถมเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นตอบสนองความต้องการของคนที่อยู่ในฐานะปานกลางจนถึงระดับสูง มีตั้งแต่คนธรรมดาไปจนถึงชนชั้นสูง วัสดุที่นำมาใช้ค่อนข้างแพง ราคาของเครื่องถมขึ้นอยู่กับขนาด ความยากง่ายของชิ้นงาน และส่วนประกอบของชิ้นงาน รูปพรรณที่ขายดีที่สุดในตอนนี้ คือกำไลถม เนื่องจากเป็นรูปพรรณที่คนนิยมใช้มากที่สุด ในสินค้าถมทั้งหมดที่ทำออกมา เพราะมีราคาไม่สูงจนเกินไป กลุ่มผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องถมประเภทกำไล

ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงวัยทำงาน และกลุ่มข้าราชการเป็นกลุ่มที่นิยมที่สุด จุดประสงค์การซื้อนำไปสวมใส่เป็นเครื่องประดับของตนเอง บางคนซื้อเป็นของฝาก ของกำนัลหรือของที่ระลึก

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถม

ผลกระทบต่อการขายเครื่องถมคือความไม่แน่นอนของการจำหน่ายสินค้าขึ้นอยู่กับ การสั่งงานการซื้อของลูกค้า จะสามารถจำหน่ายได้มากในช่วงเทศกาลต่างๆ ได้แก่ เทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ และวันสารท เดือนสิบ เป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากนิยมซื้อไปเป็นของขวัญ ของกำนัล ของฝาก และเป็นของที่ระลึก ส่วนปัญหาด้านเศรษฐกิจจะขึ้นอยู่กับอัตราการขึ้นลงของราคาทองคำ ในช่วงที่ทองคำราคาสูงมากตลาดเครื่องถมก็จะซบเซงัก ไม่มีลูกค้า แม้แต่ช่างฝีมือเองก็ไม่สามารถทำ สินค้าออกมาได้ ช่างบางคนถึงกับต้องหยุดการทำงานลงไปทำอย่างอื่นก่อนทำให้ไม่มีสินค้ามาวางจำหน่ายเพื่อเป็นตัวเลือกให้กลุ่มลูกค้าที่สนใจ แต่ทางร้านนครหัตถกรรมมีนาคมเป็นช่างของร้านเองจึงทำให้พอจะมีงานเครื่องถมมาวางบ้าง แต่ก็ลดการผลิตลง ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2552 ถึง ต้นปี พ.ศ. 2553 ราคาทองคำขึ้นสูงมากทางร้านต้องหยุดทำงานถมก่อน เพราะวัสดุแพงมากทำแล้วไม่คุ้ม ถ้าไปขายในช่วงที่ราคาทองคำลดลงก็จะขาดทุน จึงจำเป็นต้องหยุดก่อนอาศัยงานเก่าที่ยังเหลืออยู่ วางจำหน่าย ประกอบกับลูกค้าเองก็จะเปลี่ยนไปซื้อของฝากจำพวกอื่นที่ราคาไม่สูงมาก ไม่ซื้อเครื่องถมเหมือนก่อน

นายนิคมมีความเห็นว่า เครื่องถมเป็นงานหัตถศิลป์ที่มีคุณค่า ประณีต สวยงาม จึงควรรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของงานถมเมืองนคร เนื่องจากปัจจุบันงานถมเมืองนครมีมาตรฐานที่ไม่แน่ชัด เนื่องมาจากช่างฝีมือต่างกันส่งผลถึงความน่าเชื่อถือ และการตัดสินใจซื้อชิ้นงานจากลูกค้าควรมี การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องถมเมืองนคร ลูกค้าจะได้มีความเชื่อมั่น ในการตัดสินใจซื้อ มีหน่วยงานเข้ามาดูแลเรื่องคุณภาพและส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อขยายตลาดเครื่องถมให้กว้างขึ้น

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

หน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามาสนับสนุนเครื่องถมเมืองนครมีน้อย จะมีการสนับสนุนจาก ทางจังหวัดเป็นช่วงๆ เช่น มีการจัดงาน OTOP ขายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ในเทศกาลวันสารทเดือนสิบ ของทุกปี การสนับสนุนจากทางวัดพระมหาธาตุ ได้จัดสันพื้นที่ให้เช่าเป็นร้านขายภายในวัดอื่นๆ ก็เป็นการขายโดยอิสระของเจ้าของร้าน ร้านที่ตั้งในวัดพระมหาธาตุถึงจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก มาสักการบูชาพระธาตุตลอดทั้งปี ก็มีการแข่งขันสูงเช่นกัน เพราะภายในบริเวณวัดมีร้านจำหน่าย สินค้าจำพวกเครื่องเงินและเครื่องถมกว่าสิบร้าน แต่ละร้านจะต้องมีวิธีสร้างความประทับใจให้ ลูกค้าเพื่อที่ลูกค้าจะได้บอกต่อและกลับมาซื้อสินค้าที่ร้านอีก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

นายนิคมมีความเห็นว่า ปัจจุบันเครื่องถมผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ทั้งด้านรูปพรรณ ประโยชน์ใช้สอย รสนิยม ของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตามไม่ว่ายุคสมัยใดเครื่องถมยังต้องคงความเป็นไทยไว้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยอย่างลงตัวและงดงาม การทำเครื่องถมนอกจากจะต้องคำนึงถึงการทำชิ้นงานให้มีคุณภาพและความงดงามแล้ว ยังต้องคำนึงถึงรูปแบบชิ้นงานที่สร้างขึ้นว่าตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มใด สินค้าประเภทใดที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ต้องการของลูกค้า การทำชิ้นงานที่คำนึงถึงกลุ่มผู้บริโภคจะทำให้ชิ้นงานนั้นๆ สามารถจำหน่ายได้ ส่วนใหญ่จะเป็นชิ้นงานจำพวกเครื่องประดับ

ร้านอิงดาวเครื่องเงิน

ข้อมูลทั่วไป

นายสาทร ทิพย์เหรียญ อายุ 50 ปี เปิดร้านขายเครื่องเงิน เครื่องถม ในบริเวณวัดพระมหาธาตุ ทางร้านได้เช่าพื้นที่จากผู้จัดการวัดมาเป็นเวลากว่าสิบปี รายได้ในการจำหน่ายเครื่องถมไม่มีความแน่นอน เพราะจะขึ้นอยู่กับความนิยมหรือเทศกาลต่างๆ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจถึงจะเป็นช่วงเทศกาลถ้าเศรษฐกิจตกต่ำก็ส่งผลต่อการจำหน่ายทั้งสิ้น ผู้บริโภคเองก็จะเลือกซื้อสินค้าที่ราคาไม่แพงนัก ในการจะซื้อของขวัญ หรือของฝากในช่วงเทศกาลต่างๆ เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่าย

ธุรกิจเครื่องถม

ร้านอิงดาวเครื่องเงินเปิดจำหน่ายในบริเวณวัดพระมหาธาตุ เมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยการเช่าพื้นที่ของวัดจากผู้จัดการวัด ธุรกิจการจำหน่ายเครื่องถมไม่มีความแน่นอนเรื่องรายได้ แต่เดือนอัตราการทำจำหน่ายไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับว่าเป็นช่วงเวลาใด ในช่วงเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ และสารทเดือนสิบจะจำหน่ายได้จำนวนมาก เพราะมีนักท่องเที่ยวมากก็จะซื้อกลับไปเป็นของขวัญของฝาก ของกำนัลบุคคลต่างๆ ลูกค้าบางคนซื้อให้ตนเองเพื่อเป็นที่ระลึกหรือเครื่องประดับต่างๆ แต่ในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2553) อัตราการขายกลับลดลงมาก เนื่องจากราคาทองคำขึ้นสูงสินค้าจำพวกเครื่องเงิน เครื่องถมก็จะสูงขึ้น ทำให้ลูกค้าหันไปซื้อหาสินค้าประเภทอื่นที่มีราคาต่ำกว่า ทำให้ยอดขายและรายได้ของร้านลดลงมาก

ร้านอิงดาวเครื่องเงินรับงานเครื่องเงิน เครื่องถมมาจากช่างประจำและช่างทั่วไป

ตามคุณภาพของสินค้า ช่างจะเป็นคนเสนอราคาของสินค้าให้กับทางร้านเป็นราคาขายส่ง ทางร้านก็จะมาตั้งราคาตามความเหมาะสมในการจำหน่ายอีกครั้ง รูปพรรณที่ขายดีและเป็นที่นิยมมากที่สุด

ในหมู่ลูกค้า ได้แก่ รูปพรรณจำพวกแหวน กำไลอม และสร้อยขโม แหวนขโม เพราะมีขนาดไม่ใหญ่มาก สามารถสวมใส่เป็นเครื่องประดับได้งดงามหลายโอกาส อีกทั้งราคาก็ไม่สูงนัก จะซื้อเป็นของฝาก ของที่ระลึกก็ได้ ส่วนผลิตภัณฑ์ชิ้นใหญ่จำพวก ขันน้ำพานรองนานๆ ครั้งถึงจะสามารถจำหน่ายได้บางครั้งอาจนานเป็นปี ทางร้านไม่ได้รับผลิตภัณฑ์ชิ้นใหญ่มาวางจำหน่ายเพราะต้นทุนสูง ถ้าลูกค้าสนใจสามารถสั่งทำได้แต่ต้องวางมัดจำตามน้ำหนักของเงินหรือทองที่ใช้แล้ว ค่อยคิดว่าเป็นเงินเท่าไร ร้านจะติดต่อสั่งทำกับช่างฝีมืออีกที ในส่วนของการออกแบบชิ้นงานช่างจะเป็นผู้ออกแบบเอง ทางร้านจะส่งไปเป็นรูปพรรณ เช่น กำไล แหวน ส่วนแบบช่างจะกำหนดเอง ถ้าเป็นการสั่งชิ้นงานในลักษณะนี้ทางร้านจะสั่งกับช่างประจำที่ทำงานส่งร้านอยู่ ส่วนการรับงานจากช่างทั่วไปทางร้านจะเลือกสินค้า คุณภาพและรวดเร็วความประณีตของสินค้าจึงจะรับงานมาจำหน่าย

ในบริเวณวัดพระมหาธาตุมีร้านจำหน่ายเครื่องเงิน เครื่องถมกว่าสิบร้านทำให้เกิดการแข่งขันสูงเพื่อที่ให้ร้านตนได้ลูกค้า ทางร้านแต่ละร้านก็ต้องมีวิธีในการดึงลูกค้ามาซื้อสินค้าจากร้านตน ร้านอิงดาวเครื่องเงินจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า โดยมีใบรับประกันสินค้าทุกชิ้น มีความซื่อสัตย์และจริงใจในการแนะนำสินค้าอธิบายถึงคุณสมบัติและความแตกต่างของสินค้า แต่ละชิ้น ความแตกต่างของราคาสินค้า สามารถสอบถามและต่อรองราคาได้ ทางร้านจะพิจารณาตามความสมควร

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถม

ปัญหาของการจำหน่ายเครื่องถม อยู่ที่ความไม่แน่นอนของรายได้ เพราะเครื่องถมเป็นสินค้าที่มีต้นทุนสูง ราคาในการจำหน่ายก็สูงตามไปด้วย จึงไม่สามารถประมาณได้ว่าในแต่ละวันจะมีลูกค้าซื้อสินค้าจำพวกถมหรือไม่ หรือซื้อเล็กน้อยเพียงใด การตัดสินใจซื้อสินค้าจำพวกงานถมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น เศรษฐกิจ ความนิยม ซื้อเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านใด ไปเป็นเครื่องประดับ เป็นของฝาก ของขวัญ ของกำนัล ประดับตกแต่งบ้านเรือน หรือของสะสม เพราะลูกค้าเครื่องถมมีหลายกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามถ้าไม่ใช่ช่วงเทศกาลซึ่งมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนั้น การจำหน่ายสินค้าของทางร้านก็จะจำหน่ายได้น้อย ในช่วงเดือนพฤษภาคมและเดือนมิถุนายน เป็นช่วงที่การจำหน่ายเครื่องถมประสบปัญหาที่สุด เพราะนักท่องเที่ยวมีน้อยและเข้าฤดูฝน ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยึดอาชีพชาวสวน กรีดยางพารา รายได้ก็ลดลงการซื้อสินค้าก็จะซื้อเฉพาะของจำเป็น สินค้าจำพวกงานถม เงิน ทอง ที่มีราคาค่อนข้างสูงจึงจำหน่ายไม่ได้ จะพอจำหน่ายได้บ้างก็เป็นจำพวก แหวนเงิน สร้อยข้อมือเงิน ซึ่งราคาอยู่ที่ประมาณ 50-500 บาท ยิ่งเป็นช่วงที่ราคาทองคำขึ้นสูงด้วยแล้วแทบจะขายสินค้าจำพวกนี้ไม่ได้เลย

นายสาทรมีความเห็นว่า สินค้าจำพวกเครื่องถมมีคนรู้จักน้อยจะรู้จักบ้างก็เพียงผิวเผิน ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่อาจบังเอิญมาเห็นและชอบเลยตัดสินใจซื้อ บางคนไม่ซื้อเพราะราคาสูงเลือกซื้อจำพวกเครื่องเงินแทนเพราะราคาต่ำกว่า โดยลูกค้าไม่ทราบถึงความแตกต่างของสินค้า และคุณค่าของชิ้นงาน จึงควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณค่า กระบวนการทำและความเป็นมาในเบื้องต้น เพื่อให้บุคคลโดยทั่วไปรู้จักในงานถมมากขึ้น กลุ่มคนที่มีความสนใจก็สามารถสอบถามเพิ่มเติมได้ ยังเป็นการเผยแพร่งานหัตถศิลป์ของเมืองนครให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้น อาจส่งผลให้มีผู้สนใจซื้อหางานถมมากขึ้นด้วย

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

ร้านอิงดาวเครื่องเงิน ไม่ได้รวมกลุ่มหรือเข้าร่วมกับหน่วยงานใด เป็นร้านจำหน่ายสินค้าทั่วไปในบริเวณวัดพระมหาธาตุ ส่วนหน่วยงานที่ทำหน้าที่หรือเข้ามาสนับสนุนงานถมมีน้อยมาก จะมีก็เป็นการจัดของทางจังหวัดเป็นการออกร้านขายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน หรืองาน OTOP ในช่วงเทศกาลวันสารทเดือนสิบของทุกปี และมีศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP ของทางจังหวัด ตั้งอยู่หลังสวนสาธารณะหรือเรือนจำเก่าจังหวัดนครศรีธรรมราช

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

เครื่องถมเมืองนครเป็นสินค้าที่มีคุณค่า งดงาม และเป็นมรดกของชาวนครศรีธรรมราช มาช้านาน ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและกระบวนการทำในเบื้องต้นแก่ประชาชนในจังหวัดเอง ตลอดจนนักท่องเที่ยวและบุคคลโดยทั่วไป เป็นการสร้างพื้นฐานความรู้ที่ถูกต้อง ถึงความแตกต่างของงานถมกับงานจำพวกอื่น เป็นทางเลือกในการตัดสินใจของลูกค้า เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่อาจบังเอิญมาเห็นและชอบเลยตัดสินใจซื้อ บางคนไม่ซื้อเพราะราคาสูงเลือกซื้อจำพวกเครื่องเงินแทนเพราะราคาต่ำกว่า โดยลูกค้าไม่ทราบถึงความแตกต่างของสินค้า และคุณค่าของชิ้นงาน

จึงควรมีหน่วยงานเข้ามาทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาเครื่องถมอย่างจริงจัง ในด้านการประชาสัมพันธ์นำเสนอถึงคุณค่าและความงดงามของงานถม ในด้านรูปพรรณมีการพัฒนางานถมที่หลากหลายขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้า และในด้านการตลาดมีการจัดการเกี่ยวกับการขยายตลาดให้กว้างขึ้น เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ช่างฝีมือและร้านจัดจำหน่ายด้วย

ร้านเครื่องถมพิมพ์นคร สาขาอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลทั่วไป

นางสาวศุภกาญจน์ สังข์ช่วย อายุ 27 ปี เปิดตลาดการขายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนับว่าเป็นทางเลือกเพื่ออำนวยความสะดวกในสังคมยุคปัจจุบัน ร้านเครื่องถมพิมพ์นคร ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 267/2-4 ถนนศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นร้านของเครือญาติซึ่งเปิดขายเครื่องถมมานานกว่าสิบปี โดยศุภกาญจน์ได้ขยายตลาดเป็นจัดจำหน่ายทางอินเทอร์เน็ตและรับสินค้าจากทางร้านมาจำหน่าย ซึ่งเป็นการทดลองตลาดใหม่ มีทั้งลูกค้าปลีก และลูกค้าส่ง การจำหน่ายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ตเริ่มเปิดจำหน่าย เมื่อต้นปี พ.ศ. 2552 และเป็นที่น่าสนใจของลูกค้าต่างจังหวัดที่เข้าไปดูสินค้าทางเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต แล้วสามารถสั่งและรอรับสินค้าที่บ้านได้เลย ไม่ต้องมาเลือกซื้อเองถึงร้านและยังลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปัจจุบันการจำหน่ายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ตกำลังขยายตลาดให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ถึงในตอนนี้ตลาดเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ตยังรู้จักไม่แพร่หลาย แต่คาดว่าจะเป็นที่รู้จักกว้างขวางในอนาคต สังคมปัจจุบันถึงอนาคตล้วนสร้างแต่สิ่งอำนวยความสะดวก เพราะประชาชนต้องการความสะดวกสบาย รวดเร็ว ในการดำรงชีวิต การจำหน่ายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตนับว่าสามารถตอบสนองความต้องการในสังคมยุคเร่รีบที่บางคนกล่าวว่า เวลาเป็นเงินเป็นทอง อย่างเช่นในปัจจุบันนี้ได้

ธุรกิจเครื่องถม

นางสาวศุภกาญจน์ สังข์ช่วย เริ่มเปิดจำหน่ายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ต เมื่อต้นปี พ.ศ. 2552 โดยรับสินค้าจากร้านเครื่องถมพิมพ์นครที่เป็นร้านของเครือญาติซึ่งเปิดขายเครื่องถมมานานกว่าสิบปี ตลาดการจำหน่ายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ตยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อยู่ในช่วงขยายตลาดให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น การจัดจำหน่ายมีทั้งขายปลีกและขายส่ง จำหน่ายเฉพาะสินค้าประเภทสร้อยคอและกำไลถม ศุภกาญจน์มีความเห็นว่า การเปิดตลาดทางอินเทอร์เน็ตเป็นทางเลือกที่ดีในปัจจุบัน เพราะสามารถติดต่อได้ง่ายไม่ต้องเดินทางไปถึงร้านที่จำหน่าย ลดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นการเจาะกลุ่มลูกค้าต่างจังหวัด และไม่จำเป็นต้องรอนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลต่างๆ ลูกค้าสามารถเข้าเว็บไซต์ดูสินค้าที่ไหนก็ได้ ไม่ต้องรอให้ถึงวันหยุดหรือเทศกาลต่างๆ ก็สามารถโทรศัพท์สั่งซื้อสินค้าได้เลย หลังจากลูกค้าโอนเงินค่าสินค้าแล้วสินค้าก็จะจัดส่งให้ถึงบ้าน เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในปัจจุบัน สินค้าทุกชิ้นมีการรับประกัน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า ทางร้านจะจำหน่ายเฉพาะสร้อยคอและกำไลถม เพราะเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากราคาไม่สูงมากขนาดพอเหมาะ สามารถซื้อสวมใส่เป็นเครื่องประดับในโอกาสต่างๆ และยังเป็นขวัญของฝากได้ ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้หญิงวัยกำลัง

ทำงาน ส่วนด้านรูปแบบลวดลายของสินค้าช่างฝีมือจะเป็นผู้กำหนดเอง ทางร้านจะเลือกชิ้นงานที่หลากหลายจากช่างฝีมือหลายคน ช่างฝีมือแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์และรายละเอียดในการทำต่างกัน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้า ลูกค้าสามารถเข้าชมและเลือกแบบ ลวดลาย ขนาด ราคา ได้จากภาพที่นำเสนอไว้ในเว็บไซต์ ถ้าสนใจก็สามารถสอบถามต่อรองราคาได้จากเบอร์โทรศัพท์ที่ให้ไว้

ในส่วนของราคาสินค้าช่างฝีมือจะคิดจากขนาด น้ำหนักของเงินและทองคำ ความยากง่าย รายละเอียดของงานแต่ละชิ้นแล้วจึงรวมค่าแรงเพิ่มเข้าไปอีก ทางร้านจะมากำหนดราคาอีกครั้งหนึ่งตามความเหมาะสมของงานแต่ละชิ้น

ปัจจุบันธุรกิจการจำหน่ายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ตกำลังเติบโต มีการโฆษณาให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย สร้างความสะดวกสบายและเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในปัจจุบัน คาดว่าจะเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่ก้าวหน้าในอนาคต

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถม

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ต การจำหน่ายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ตยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเริ่มเปิดตลาดการจำหน่ายเครื่องถมทางอินเทอร์เน็ตได้ไม่นานนัก จึงต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากขึ้นเพื่อให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มลูกค้าอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ปัญหาข้างต้นแล้วยังมีปัญหากับความไม่แน่ใจและไม่เชื่อมั่นในสินค้า ไม่มั่นใจในคุณภาพว่าจะได้รับสินค้าที่เป็นของแท้หรือไม่ เนื่องจากลูกค้าไม่ได้เห็นตัวสินค้าจริง จึงต้องมีการพูดคุยอธิบายเกี่ยวกับสินค้าแต่ละชิ้นและตกลงกับลูกค้าก่อนสินค้าทุกชิ้นมีใบรับประกันเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า ต้องมีเวลาให้คำปรึกษาเรื่องสินค้าบอกและอธิบายถึงรายละเอียดให้เป็นที่ไว้วางใจของลูกค้าให้ได้

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

ทางร้านไม่ได้เข้าร่วมหรือได้รับการสนับสนุนจากองค์กรใด ทำเป็นธุรกิจส่วนตัวทางจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการสนับสนุน โดยมีการจัดจำหน่ายเป็นการออกร้านขายผลิตภัณฑ์พื้นบ้านหรืองาน OTOP ในช่วงเทศกาลวันเสาร์ที่เดือนสิบของทุกปี และมีศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP ของทางจังหวัด ตั้งอยู่หลังสวนสาธารณะหรือเรือนจำเก่าจังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างไรก็ตาม ศุภกาญจน์มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมงานถม อย่างจริงจัง ประชาสัมพันธ์ให้เครื่องถมเป็นที่รู้จักมากขึ้น นำเสนอเกี่ยวกับความเป็นมาและคุณค่าของเครื่องถม เพื่อสร้างความน่าสนใจและเป็นการเผยแพร่งานหัตถศิลป์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

ศุภกาญจน์มีความเห็นว่า เครื่องถมเมืองนครยังไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป เป็นการรู้จักเฉพาะกลุ่ม ทั้งที่จริงแล้วเครื่องถมเป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงควรเผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลในจังหวัดเอง นักท่องเที่ยว และบุคคลโดยทั่วไป ไม่ใช่แค่รูปพรรณแต่รวมถึงความเป็นมา คุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของถมนคร ส่งผลให้มีความน่าสนใจและรู้ถึงคุณค่าของชิ้นงาน สร้างความประทับใจและค่าทางใจให้กับลูกค้าด้วย อีกทั้งต้องมีการตรวจสอบมาตรฐานของเครื่องถมแต่ละชิ้นต้องมีคุณภาพที่สามารถเชื่อมั่นได้ มีหน่วยงานเข้ามาดูแลคุณภาพสินค้าก่อนการจำหน่าย

ร้านน้องดา

ข้อมูลทั่วไป

นางมยุรี หนูนุรักษ์ อายุ 46 ปี เปิดร้านเครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องทองเหลือง ในบริเวณวัดพระมหาธาตุ ทางร้านได้เช่าพื้นที่บริเวณวัดจากผู้จัดการวัด ร้านน้องดาเป็นธุรกิจของครอบครัว เปิดมานานกว่าสามสิบปี ซึ่งในช่วงแรกเปิดเป็นร้านเล็กๆ และขยายกิจการมาจนถึงปัจจุบัน รายได้จากการขายเครื่องถมไม่มีความแน่นอนนัก ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ เทศกาล และกระแสความนิยมในแต่ละช่วงเวลาด้วย

ธุรกิจเครื่องถม

ร้านน้องดาเปิดจำหน่ายเครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องทองเหลือง ในบริเวณวัดพระมหาธาตุ ทำสัญญาเช่ากับทางวัด เริ่มธุรกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ธุรกิจเครื่องถมไม่มีความแน่นอนในเรื่องรายได้ อัตราการจำหน่ายในแต่ละเดือนก็ไม่เท่ากัน จะขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ เทศกาล และกระแสความนิยมในแต่ละเวลานั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2530 เป็นช่วงที่เครื่องถมขายดีที่สุดของทางร้าน ปัจจัยที่ส่งผลให้เครื่องถมขายดีในช่วงนั้น เนื่องมาจากความนิยมของ นโม (เงินตรา นโม หรือ เงินนโม เป็นเงินตราที่เก่าแก่ที่สุดของเมืองนครศรีธรรมราช เงินตราชนิดนี้ทำด้วยโลหะเงินลักษณะคล้ายเงินพดด้วง มีตราสัญลักษณ์สกฤตอักษร “น” อยู่ด้านหน้า) ทำเป็นหัวแหวน สร้อยคอ กำไลเป็นที่นิยมมากจึงผลิตออกมาจำนวนมากและผลิตเป็นรูปพรรณชนิดอื่นด้วย รวมไปถึงในช่วงปีดังกล่าวเศรษฐกิจของไทยดีด้วย ผู้คนสามารถจับจ่ายใช้สอยได้โดยไม่กระทบรายได้ วัสดุอุปกรณ์รวมถึงราคาทองคำก็ไม่สูงมาก สามารถซื้อเครื่องเงิน เครื่องถม และเครื่องทองเหลืองไปใช้สอยในบ้านได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2539-2542 ตลาดเครื่องถมประสบปัญหาเนื่องจากจากระบบเศรษฐกิจที่ตกต่ำและประโยชน์ในการใช้สอยเครื่องถมลดน้อยลง เพราะกลุ่มคนหันไปนิยมสินค้าสะดวกซื้อและราคาถูกมาเป็นของใช้แทน เช่น ผลิตภัณฑ์จำพวกพลาสติก ซึ่งต่างจากเครื่องถมที่ทำจากวัสดุที่มี

ราคาสูง ความนิยมจึงลดน้อยลงไป การผลิตเครื่องถมก็ลดลงช่างฝีมือก็น้อยลงไปด้วย เครื่องถมที่ยังเป็นที่นิยมในปัจจุบันก็จะเป็นรูปพรรณจำพวกกำไลถม แหวนถม ซึ่งมีขนาดไม่ใหญ่มากและราคาไม่แพงจนเกินไป จะจำหน่ายได้เพิ่มขึ้นในช่วงเทศกาลวันปีใหม่ สงกรานต์ วันสารทเดือนสิบ ลูกค้าจะซื้อเพื่อนำไปเป็นของขวัญ ของฝาก ของที่ระลึกแก่บุคคลต่างๆ และจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวมาสักการะพระสาริกธาตุ ก็จะซื้อสินค้ากลับไปเป็นของฝากเช่นกัน ต่อมาในตอนปลายปี พ.ศ. 2552 ถึงต้นปี พ.ศ. 2553 ตลาดเครื่องถมประสบปัญหาอย่างหนักอีกครั้ง เนื่องมาจากอัตราราคาทองคำสูงมาก แม้จะเป็นช่วงเทศกาลวันปีใหม่ลูกค้าส่วนใหญ่จะเลือกซื้อสินค้าประเภทอื่นเพราะมีราคาถูกกว่า ทางร้านก็ไม่ได้สั่งงานถมมาเพิ่มเนื่องจากต้นทุนสูงมากถ้าขายไม่ได้และต่อไปราคาทองคำลดลงก็จะขาดทุน ฝ่ายช่างฝีมือเองก็ไม่ได้ทำงานถมมาเสนอขายจะทำเฉพาะงานสั่งเท่านั้น ช่างฝีมือบางคน ไม่มีงานก็ต้องหยุดทำงานรับจ้างอย่างอื่นทำเพื่อหารายได้

ร้านน้องดา รับงานเครื่องถมจากช่างประจำเนื่องจากช่างมีฝีมือและชำนาญงานจะมีคุณภาพไม่ต้องคัด ถ้าเป็นงานจากช่างทั่วไปทางร้านจะเลือกเป็นชิ้นจากคุณภาพของงานและความประณีต เพราะถ้าไม่เลือกงานที่มีคุณภาพลูกค้าซื้อไปมีปัญหาก็จะไม่กลับมาซื้อที่ร้านอีก ด้านรูปแบบของรูปพรรณช่างฝีมือจะเป็นคนกำหนดเอง อาจมีบ้างที่ทางร้านจะสั่งตามความนิยมของลูกค้าในแต่ละช่วงเวลา มีสินค้าที่หลากหลายเพื่อเพิ่มตัวเลือกให้กับลูกค้า ด้านราคาของชิ้นงานช่างจะคิดตามขนาด น้ำหนักของเงินและทองคำ ความยากง่ายของลาย และเพิ่มค่าแรงของช่าง ทางร้านจะมาตั้งราคาอีกครั้งตามความเหมาะสม

อย่างไรก็ตามในบริเวณวัดพระมหาธาตุ มีร้านจำหน่ายเครื่องเงิน เครื่องถมกว่าสิบร้าน จึงมีการแข่งขันสูงแต่ละร้านก็ต้องสร้างความประทับใจให้ลูกค้า เพื่อจะได้ซื้อของจากร้านตน และอาจกลับมาซื้ออีกในภายหน้า ร้านน้องดาจะเน้นบริการที่เป็นกันเอง พูดคุยอธิบายถึงความแตกต่างของสินค้าแต่ละประเภท แนะนำสินค้าอย่างซื่อสัตย์ ลูกค้าสามารถพูดคุยสอบถามต่อรองราคาได้ มีการรับประกันสินค้า เน้นคุณภาพของสินค้าเป็นสิ่งสำคัญ

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถม

เครื่องถมประสบปัญหาเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของรายได้และอัตราการจำหน่าย การจำหน่ายเครื่องถมขึ้นอยู่กับความนิยมของคนในแต่ละช่วง เศรษฐกิจการขึ้นลงของราคาทองคำ เครื่องถมเป็นรูปพรรณที่ไม่มีความหลากหลายมีรูปแบบคล้ายๆ กันจะต่างกันก็ที่ขนาด มีความคงทนแข็งแรง ส่งผลให้ลูกค้าที่ซื้อรูปพรรณจำพวกเครื่องถมไม่จำเป็นต้องซื้อบ่อยหรือซื้อเพิ่ม นอกจากจะสร้างความน่าสนใจให้ลูกค้า โดยมีรูปแบบรายละเอียดที่ต่างออกไปจากเดิมเพื่อเป็นตัวเลือกที่หลากหลายให้กับลูกค้า ลูกค้าที่เคยซื้อไปแล้วก็สามารถซื้ออีกได้เพราะรูปแบบต่างจากของเดิม แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะผ่านมาเป็นเวลานานเท่าใดรูปแบบงานถมก็

ไม่แตกต่างกันไปจากเดิมนัก จะต่างไปก็จะเป็นงานที่สั่งทำเฉพาะและมีราคาสูงกว่างานที่วางจำหน่ายทั่วไป สาเหตุนี้จึงทำให้ลูกค้าลดลงจากเดิมมากขึ้นเรื่อยๆ

ในด้านคุณภาพของเครื่องมื้อมีความแตกต่างกันของช่างฝีมือ ช่างที่มีความประณีตก็จะคิดค่าแรงสูงกว่า จึงมีช่องว่างในการจำหน่ายทางร้านน้องดาเลือกรับเฉพาะงานมื้อมีคุณภาพ ต้นทุนมาแพงกว่า ราคาจึงลดได้ตามความสมควร แต่ถ้าวางงานมาถูกก็จะลดราคาได้มาก ลูกค้าที่ไม่ทราบทางร้านไม่ได้อธิบายถึงความแตกต่างก็จะเลือกซื้อสินค้าที่ถูกกว่าแต่คุณภาพต่ำกว่า เพราะอัตราส่วนในการทำช่างจะผสมเนื้อเงินน้อยกว่าปกติ พอนำไปสวมใส่ใช้งานอาจทำให้รูปพรรณเสียได้ เมื่อลูกค้าขาดความเชื่อมั่นก็จะไม่มาซื้ออีก จึงควรมีการตรวจสอบถึงมาตรฐานของสินค้าให้มีคุณภาพและมีการรับรองสินค้าแต่ละชิ้น

ในด้านการประชาสัมพันธ์เครื่องมื้อมยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ลูกค้าไม่ทราบถึงความแตกต่างระหว่างงานมื้อมกับงานประเภทอื่น ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ธิบายเกี่ยวกับงานมื้อมให้พอเป็นที่เข้าใจ แก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปสร้างแรงจูงใจและขยายตลาดเครื่องมื้อมให้กว้างขึ้น

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

ร้านน้องดาได้รับการสนับสนุนจากทางวัดพระมหาธาตุ ได้เปิดให้เช่าที่ในบริเวณวัด ทางวัดจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลและรักษาความปลอดภัย ส่วนหน่วยงานอื่นก็จะเป็นหน่วยงานของทางจังหวัดเข้ามาดูแลบ้าง แต่ส่วนใหญ่ร้านจะดูแลรับผิดชอบเอง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องมื้อมเมืองนคร

เครื่องมื้อมเป็นเอกลักษณ์ของเมืองนคร เป็นมรดกของชาวนครจึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเครื่องมื้อมในด้านต่างๆ ที่ประสบปัญหา ควรพัฒนาด้านคุณภาพมีการตรวจสอบงานมื้อมให้มีส่วนผสมที่ได้มาตรฐาน ปรับปรุงประยุกต์รูปพรรณให้มีความแตกต่างมีทางเลือกสำหรับลูกค้า และรสนิยมค่านิยมในแต่ละสมัย แต่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของความงดงาม ความประณีต และคุณภาพของเครื่องมื้อมเมืองนคร ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมื้อมแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป ขยายตลาดส่งเสริมการขายให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ร้านราชวดีเครื่องเงิน

ข้อมูลทั่วไป

นายกิจจา กิจผดุง อายุ 47 ปี เปิดร้านราชวดีเครื่องเงินจำหน่ายเครื่องเงิน เครื่องมื้อมที่ศูนย์การค้าแฟชั่นวอร์ด ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มขายเครื่องเงินเครื่องมื้อมมากกว่า 5 ปี ทางร้านรับงานมาจากช่างฝีมือที่ส่งประจำของร้าน การจำหน่ายเครื่องมื้อม

ขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจและกระแสนิยมของแต่ละช่วงเวลา สินค้าที่ขายดีที่สุดเป็นรูปพรรณจำพวก กำไลถมเงิน กำไลถมทอง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงวัยทำงาน

ธุรกิจเครื่องถม

ร้านราชวดีเครื่องเงินเปิดจำหน่ายเครื่องเงิน เครื่องถม ที่ศูนย์การค้าแฟชั่นวอร์ด ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2549 แต่ละเดือนอัตราการจำหน่ายเครื่องถมไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจและกระแสนิยม รวมไปถึงช่วงเทศกาลต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2549-2550 เครื่องถมขายดีมากเพราะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เนื่องจากกระแสความรุ่มรวยทำให้ผู้คนทั่วสารทิศหลั่งไหลมาจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อเข้ามาช้อปปิ้งต่าง ๆ สินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ ล้วนขายดีรวมไปถึงเครื่องถมด้วย เครื่องเงินเครื่องถมจะจำหน่ายได้มากในรูปพรรณจำพวก กรอบพระ ช่างฝีมือจะทำขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มดังกล่าว ต่อมาเมื่อกลางปี พ.ศ. 2550 กระแสความนิยมมองคัจฉาความรุ่มรวยเยียบลง ผู้คนลดน้อยลงนัดตาสินค้าก็จำหน่ายได้น้อยลงตามไปด้วย ตลาดการขายเครื่องเงินเครื่องถมไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะไม่สามารถจำหน่ายได้ ทางร้านก็ลดประมาณการรับสินค้าจากช่างฝีมือ ส่วนช่างฝีมือเองงานก็น้อยจะรับเฉพาะงานสั่งทำที่มีราคาค่อนข้างสูงกว่างานที่วางจำหน่ายทั่วไป และลูกค้าจะต้องวางมัดจำตามราคาของน้ำหนักเงินและทองที่ใช้ เรื่อยมาจนถึงปลายปี พ.ศ. 2552 ถึงต้นปี พ.ศ. 2553 ตลาดเครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องถมก็เกิดวิกฤตอย่างหนักเมื่อราคาทองคำเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ทั้งที่เป็นช่วงเทศกาลที่ผู้คนนิยมซื้อของขวัญ ของฝาก จำพวกเครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องถมเพราะมีคุณค่า งดงาม และเป็นมงคล ก็เปลี่ยนไปหาซื้อสินค้าจำพวกอื่นที่มีราคาถูกกว่า เพื่อลดรายจ่ายเนื่องจากสินค้าที่จำเป็นต้องอุปโภคบริโภคก็มีราคาสูงขึ้น เครื่องถมเป็นรูปพรรณที่ทำจากวัสดุที่มีค่า มีราคา และมีความทนทาน จึงสามารถใช้ได้นานเพราะรูปพรรณที่ขายดีที่สุด คือกำไลถมเงิน ถมทอง เป็นรูปพรรณที่มีขนาดพอดีและราคาไม่แพงมาก สามารถซื้อฝากหรือใช้สวมใส่ในโอกาสต่างๆ ได้ แต่ด้วยรูปแบบที่มีน้อยไม่มีความหลากหลาย ลูกค้าที่ซื้อเครื่องถมไปแล้วก็ไม่จำเป็นต้องซื้ออีก ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงประยุกต์รูปพรรณงานถมให้มีหลายรูปแบบเพื่อเป็นตัวเลือกให้กับลูกค้า กลุ่มลูกค้าที่เคยซื้องานถมไปแล้วก็จะสามารถซื้อเพิ่มได้อีก โดยไม่ซ้ำกับแบบเดิมแต่ที่ผ่านมาจนถึงตอนนี้ถ้าลูกค้าต้องการรูปแบบใดก็ต้องสั่งกับช่างฝีมือโดยตรง ราคาที่สูงขึ้นซึ่งทำให้ลูกค้าไม่สั่งทำงานถมเอง ลูกค้าทั่วไปก็ไม่มีตัวเลือกในรูปพรรณเครื่องถมก็จะไปซื้อรูปพรรณประเภทอื่นที่มีรูปแบบที่หลากหลายกว่า การซื้อขายรูปพรรณเครื่องถมจึงมีปริมาณลดน้อยลง

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถม

เครื่องถมเมืองนครเป็นงานหัตถศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราชมาช้านาน แต่กลับไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของกลุ่มคนโดยทั่วไป นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเมืองนครศรีธรรมราชบ้างซื้อเครื่องถมไปเพราะชอบในความสวยงาม แต่ก็ไม่ได้ทราบถึงความแตกต่างของเครื่องเงินและเครื่องถม บางคนเห็นว่าราคาสูงกว่ากันมากก็ไม่ซื้อเพราะไม่ทราบถึงข้อแตกต่างเช่นกัน จึงควรมีการแนะนำและนำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลของเครื่องถมทั้งในด้านความเป็นมาและกระบวนการทำให้กับนักท่องเที่ยวและบุคคลโดยทั่วไปได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญ ส่วนการจะซื้อหาหรือไม่ขึ้นอยู่กับความชอบและกำลังของแต่ละบุคคล

ในด้านรูปแบบของสินค้า กำไลซึ่งถือว่าเป็นรูปพรรณที่ขายดีที่สุดของเครื่องถมนั้น รูปพรรณก็มีรูปแบบและลวดลายคล้ายคลึงกันมาก จะแตกต่างกันก็เฉพาะขนาดเท่านั้น จึงไม่ครอบคลุมถึงความต้องการของลูกค้า ควรมีการเพิ่มรูปแบบรูปพรรณให้มีความหลากหลายขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้า

ในด้านของช่างฝีมือ ปัจจุบันช่างฝีมือที่มีความชำนาญทำงานได้อย่างมีคุณภาพมีน้อยมาก ช่างที่ทางร้านรับสินค้าก็ทำส่งร้านอื่นๆ สินค้าก็ได้จำนวนน้อยลงถ้าช่างรีบทำเพื่อให้ได้จำนวนที่ทางร้านต้องการ งานก็จะไม่ประณีต ถ้าจะรับจากช่างอื่นแล้วขาดคุณภาพ ทางร้านก็จะไม่น่าเชื่อถือ จึงควรพัฒนาฝีมือให้กับช่างรุ่นใหม่ที่สามารทำงานได้อย่างมีคุณภาพเทียบเท่าช่างฝีมือในอดีต

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

มีหน่วยงานของจังหวัดสนับสนุนด้านการขาย โดยจัดออกร้านสินค้าพื้นบ้าน OTOP ในช่วงเทศกาลวันเสาร์ เดือนสิบของทุกปี และมีศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP ของจังหวัดตั้งอยู่ที่หลังสวนสาธารณะหรือเรือนจำเก่าจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางร้านราชวดีเครื่องเงินเป็นร้านจำหน่ายสินค้าอิสระ ไม่ได้เข้าร่วมหรือรวมกลุ่มกับหน่วยงานใด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

เครื่องถมเป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่กลับไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของกลุ่มคนโดยทั่วไป ตลาดการขายเครื่องถมยังอยู่ในวงแคบ ความสำคัญและประโยชน์ด้านการใช้สอยของเครื่องถมเปลี่ยนไป จากที่ภายในครัวเรือนเคยใช้รูปพรรณจำพวกขันท้า พาน ทัพพี และอื่นๆ ที่เป็นงานเครื่องถม เครื่องเงิน และเครื่องทองเหลือง ก็เปลี่ยนมาใช้สิ่งอำนวยความสะดวกจำพวกพลาสติกแทนอาจเป็นเพราะมีรูปแบบหลากหลายสะดวกแก่การใช้งาน หาซื้อได้ง่าย ราคาถูก การซื้อเครื่องถมจำพวก ขันท้า พานต่างๆ จะซื้อก็เฉพาะเป็นของฝากของกำนัน หรือประดับบ้านเรือนเท่านั้น และไม่ใช่ว่าจะมีบุคคลซื้อบ่อยนักเพราะราคาสูงต่างจากใน

อดีต ส่วนรูปพรรณที่ขายดีที่สุด คือกำไลถมเงิน กำไลถมทอง ก็มีรูปแบบและลวดลายที่คล้ายคลึงกันมาก ลูกค้าที่ซื้อไปแล้วจึงไม่ได้ซื้อเพิ่มอีกเพราะไม่มีรูปแบบใหม่ๆ ถ้าจะสั่งทำเฉพาะราคาก็จะสูงกว่าปกติ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้อัตราการซื้อขายเครื่องถมลดน้อยลง จึงควรมีการส่งเสริมพัฒนารูปแบบที่หลากหลายเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับลูกค้า ส่งเสริมและพัฒนาช่างฝีมือให้ทำงานถมได้อย่างมีคุณภาพน่าเชื่อถือ มีการนำเสนอประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเครื่องถมให้นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปได้รับรู้ ตรวจสอบคุณภาพของสินค้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า

ร้านทองบุญรัตน์

ข้อมูลทั่วไป

นายเจษฎา อายุ 55 ปี เปิดร้านจำหน่ายทองคำรูปพรรณ และเครื่องถมเป็นเวลากว่า 50 ปี นายเจษฎารับธุรกิจร้านทองต่อจากครอบครัว อัตราการจำหน่ายไม่มีความแน่นอนขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ ค่าเงิน ราคาทองคำ และกระแสความนิยม ปัจจัยต่างๆ ล้วนส่งผลต่อการขายเครื่องถมเครื่องทองทั้งสิ้น ทางร้านมีช่างฝีมือประจำร้านประมาณ 10 คน อัตราค่าจ้างจะจ่ายช่างฝีมือเป็นรายเดือน ช่างทำงานที่ร้านทางร้านจะเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้ รูปพรรณประเภทเครื่องถมที่ขายดีที่สุดจะเป็นกำไลถม ขนาดมาตรฐานไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป ราคาไม่สูงมากลูกค้าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงวัยทำงานแล้ว

ธุรกิจเครื่องถม

ร้านทองบุญรัตน์เริ่มธุรกิจเมื่อปี พ.ศ. 2500 โดยปัจจุบันนายเจษฎาเป็นผู้ดูแลธุรกิจต่อจากครอบครัว ร้านทองบุญรัตน์ขายทองคำรูปพรรณ และเริ่มขายเครื่องถมเมื่อปี พ.ศ. 2520 โดยปัจจุบันมีช่างฝีมือทั้งช่างทองและช่างถมประจำร้านประมาณ 10 คน อัตราค่าจ้างจะจ่ายช่างฝีมือเป็นรายเดือน การจำหน่ายเครื่องถมไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ทั้งด้านเศรษฐกิจ การขึ้นลงของราคาทองคำ และกระแสความนิยมในแต่ละช่วง รูปพรรณเครื่องถมที่ได้รับความนิยมที่สุด คือกำไลถม เพราะราคาไม่สูงมากรูปพรรณสวยงามเป็นที่นิยมของสุภาพสตรีวัยทำงาน ธุรกิจเครื่องถมของร้านบุญรัตน์ประสบปัญหาหนักในปี พ.ศ. 2540 เนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจตกต่ำ ความสำคัญและประโยชน์ด้านการใช้สอยของเครื่องถมลดน้อยลง ผู้บริโภครุ่นใหญ่หาซื้อสินค้าที่ราคาถูก หาซื้อได้ง่ายและสะดวกในการใช้งาน จากที่ในครัวเรือนเมื่อก่อนการใช้น้ำดื่มที่เย็น ขันเงิน ขันถม และขันทองเหลือง เพราะมีความทนทานสามารถใช้นานนั้น กลายเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากพลาสติกเพราะหาซื้อง่ายราคาถูก ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 เครื่องถมกลับมาขายได้อีกครั้งจากการส่งเสริมของรัฐบาลมีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์เครื่องถมนคร จะขายได้ในช่วงเทศกาลต่างๆ ลูกค้าจะซื้อเป็นของขวัญของฝากในโอกาสพิเศษต่างๆ สินค้าที่จำหน่ายได้จะเป็นรูปพรรณจำพวก

แหวนถม กำไลถม เพราะนอกจากจะเป็นของฝากแล้วยังซื้อเพื่อนำมาสวมใส่ในโอกาสต่างๆ ทั้งราคาก็ไม่สูงมากนักขึ้นอยู่กับขนาดของผลิตภัณฑ์ ส่วนผลิตภัณฑ์จำพวกเครื่องใช้จะขายยาก เนื่องจากราคาสูง ทางร้านจะทำก็ต่อเมื่อมีการสั่งทำจากลูกค้าแล้วตกลงวางเงินมัดจำไว้แล้ว ส่วนด้านรูปแบบรูปพรรณต่างๆ ของร้านนายเจษฎาจะเป็นผู้ดูแลในการออกแบบด้วยตนเอง มีช่างออกแบบด้วยอีกทางหนึ่ง และรับทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการขายเครื่องถม

เครื่องถมมีข้อจำกัดในด้านการผลิต งานถมมีกระบวนการทำหลายขั้นตอนงานแต่ละชิ้นกว่าจะเสร็จสมบูรณ์ต้องใช้เวลา การผลิตชิ้นงานได้ช้าก็นับเป็นปัญหาของทางร้าน เนื่องจากจะได้ชิ้นงานน้อยซึ่งทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น เพราะทางร้านจ้างช่างฝีมือเป็นรายเดือนถ้าช่างผลิตงานได้น้อยทางร้านก็จะได้กำไรน้อยลง ถ้าสินค้ามีน้อยความน่าสนใจในการเลือกซื้อของลูกค้าก็น้อยลง

ยังมีปัญหาด้านการตลาด ตลาดการจำหน่ายเครื่องถมนับว่าเติบโตช้าเนื่องจากมีกลุ่มผู้บริโภคในวงแคบ ไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบถึงความแตกต่างของรูปพรรณชนิดต่างๆ ควรมีการแนะนำและให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและกระบวนการทำเครื่องถม สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวหรือบุคคลต่างๆ ทราบถึงของแตกต่าง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนครมากขึ้น

ด้านรูปแบบรูปพรรณเครื่องถมเป็นแบบที่ใกล้เคียงกัน ไม่เหมือนรูปพรรณจำพวกเครื่องเงินและทองคำที่มีรูปแบบที่หลากหลาย อาจเป็นข้อจำกัดของกระบวนการที่ซับซ้อนกว่า จึงไม่มีงานถมในแบบที่หลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาแบบก็เป็นสิ่งสำคัญเพื่อตอบสนองความต้องการ และรสนิยมของคนในแต่ละสมัยถ้าไม่เช่นนั้นงานถมก็จะไม่สามารถจำหน่ายได้ ทางร้านบุญรัตน์เองก็พยายามพัฒนาให้มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้า

การสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร

หน่วยงานที่ดูแลและให้ความสนับสนุนเกี่ยวกับเครื่องถม จะมีหน่วยงานของทางจังหวัดเป็นผู้ดูแลมีศูนย์จัดจำหน่ายสินค้า และมีการจัดออกร้านผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ในเทศกาลวันเสาร์ที่เดือนสิบ กลุ่มพัฒนาชุมชน และมีการจัดสรรพื้นที่ให้เช่าเพื่อจำหน่ายสินค้าในบริเวณวัด เคยมีการจัดอบรมช่างถมและรวมกลุ่มถนอมนครขึ้น แต่ในปัจจุบันได้เลิกกลุ่มไปแล้ว ส่วนทางร้านจัดจำหน่ายที่ร้าน จะเข้าร่วมในช่วงเทศกาลวันเสาร์ที่ เดือนสิบในการจัดซุ้มจำหน่ายสินค้า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

เครื่องถมเมืองนครเป็นงานฝีมือที่มีความงดงาม บางคนรู้จักแต่ชื่อไม่รู้จักถึงรูปพรรณควรมีหน่วยงานเพื่อส่งเสริมให้ข้อมูลเรื่องเครื่องถมมีการแนะนำสินค้า มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวและบุคคลโดยทั่วไป งานถมเป็นงานที่ใช้ฝีมือในการทำ

ทำให้ซ้ำและความต้องการของลูกค้าก็น้อยลงเนื่องมาจากราคาสูง ปัจจุบันเครื่องใช้จำพวกงานถม ไม่ได้นำมาใช้สอยเหมือนเมื่อก่อน แต่จะนำมาประดับตกแต่งมากกว่า งานที่ขายได้จะเป็นงานชิ้นเล็กๆ จำพวกเครื่องประดับต่างๆ นายเจษฎามีความเห็นว่าการจัดแสดงสินค้าเพื่อสร้างความหลากหลายให้แก่ผู้ซื้อและมีการแนะนำเกี่ยวกับสินค้าเพื่อให้ลูกค้ารู้จักงานเครื่องถมมากขึ้น ฝึกพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีฝีมือและมีความชำนาญผลิตงานที่มีคุณภาพ มีการส่งเสริมควบคู่กับการท่องเที่ยว เมื่อเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปแล้วตลาดการซื้อขายเครื่องถมก็จะกว้างขึ้น นอกจากงานถมจะขายได้เพิ่มขึ้นแล้ว ช่างฝีมือก็มีรายได้เพิ่มขึ้นและยังช่วยให้มีการฝึกช่างเพิ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าอีกด้วย

สรุป

จากการศึกษากลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถม สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราช รวมไปถึงทัศนคติ ค่านิยม ที่มีความเกี่ยวข้องกับเครื่องถมมาตั้งแต่อดีต จวบจนปัจจุบัน ในแง่ของการดำเนินชีวิตวิถีพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลง ในด้านประโยชน์ใช้สอยของเครื่องถมประเภทต่างๆ ทั้งนี้ยังได้ทราบว่าการจำหน่ายเครื่องถมของแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการมีกระบวนการจัดการเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องถมต่างกัน ไป แบ่งออกเป็นลักษณะต่างๆ ได้แก่ ร้านที่มีช่างถมเป็นเจ้าของร้านและผลิตงานออกมาจำหน่ายเอง ร้านที่รับงานเครื่องถมมาจากช่างประจำและช่างทั่วไปมาจำหน่าย ร้านที่มีช่างถมเป็นช่างประจำที่ร้าน และร้านที่จำหน่ายเครื่องถมทางระบบอินเทอร์เน็ต โดยการรับงานถมจากร้านเครื่องถมอีกต่อหนึ่ง อีกทั้งได้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องถม กลยุทธ์ของร้านที่จำหน่ายเครื่องถมที่แตกต่างกันไป

กลุ่มประชากรผู้บริโภคร

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	35	35.0
	หญิง	65	65.0
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	21	21.0
	อายุ 25-30 ปี	16	16.0
	อายุ 30-39 ปี	20	20.0
	อายุ 40-49 ปี	26	26.0
	อายุ 50-60 ปี	17	17.0
3. ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษา (ป.ว.ช)	23	23.0
	อนุปริญญา (ป.ว.ส.)	8	8.0
	ปริญญาตรี	62	62.0
	สูงกว่าปริญญาตรี	7	7.0
4. อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	20	20.0
	เจ้าของกิจการ	12	12.0
	ผู้จัดการหรือผู้บริหารข้าราชการ	2	2.0
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	44	44.0
	พนักงานบริษัท	9	9.0
	อื่น ๆ	13	13.0

ตารางที่ 1 ต่อ ข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
5. รายได้	ต่ำกว่า 15,000 บาท	52	52.0
	15,001-20,000 บาท	16	16.0
	20,001-25,000 บาท	11	11.0
	25,001-30,000 บาท	7	7.0
	30,001 บาทขึ้นไป	14	14.0

พฤติกรรมการณ์ซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการณ์ซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ตารางที่ 2 ท่านเคยซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถมประเภทใดบ้าง

ประเภท	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ขันน้ำพานรอง	ไม่เลือก	90	90.0
	เลือก	10	10.0
2. ประเภทเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล	ไม่เลือก	17	17.0
	เลือก	83	83.0
3. ประเภทเครื่องใช้ประดับตกแต่ง เช่น กรอบรูป แจกัน	ไม่เลือก	92	92.0
	เลือก	8	8.0
4. ประเภทของฝากของที่ระลึก	ไม่เลือก	52	52.0
	เลือก	48	48.0

ตารางที่ 3 ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องมืที่ต้องการซื้อมากที่สุด 3 อันดับแรก

ประเภท	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ชั้นน้ำพานรอง	ไม่เลือก	56	56.0
	อันดับที่ 1	8	8.0
	อันดับที่ 2	10	10.0
	อันดับที่ 3	26	26.0
2. ประเภทเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล	ไม่เลือก	3	3.0
	อันดับที่ 1	72	72.0
	อันดับที่ 2	19	19.0
	อันดับที่ 3	6	6.0
3. ประเภทเครื่องใช้ประดับตกแต่ง เช่น กรอบรูป แจกัน	ไม่เลือก	39	39.0
	อันดับที่ 1	3	3.0
	อันดับที่ 2	29	29.0
	อันดับที่ 3	29	29.0
4. ประเภทของฝากของที่ระลึก	ไม่เลือก	22	22.0
	อันดับที่ 1	17	17.0
	อันดับที่ 2	39	39.0
	อันดับที่ 3	22	22.0

ตารางที่ 4 ถ้าท่านคิดจะซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม (สินค้า 3 อันดับที่เลือก) ท่านจะซื้อจากที่ใด

ประเภท	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. ห้างสรรพสินค้า	ไม่เลือก	34	34.0
	อันดับที่ 1	13	13.0
	อันดับที่ 2	29	29.0
	อันดับที่ 3	24	24.0
2. แก๊ตตาสีออกหรือพนักงานขายตรง	ไม่เลือก	82	82.0
	อันดับที่ 1	3	3.0
	อันดับที่ 2	12	12.0
	อันดับที่ 3	3	3.0
3. ร้านค้าทั่วไป	ไม่เลือก	17	17.0
	อันดับที่ 1	44	44.0
	อันดับที่ 2	35	35.0
	อันดับที่ 3	4	4.0
4. สั่งจากช่างผู้ผลิต	ไม่เลือก	38	38.0
	อันดับที่ 1	42	42.0
	อันดับที่ 2	10	10.0
	อันดับที่ 3	10	10.0
5. อินเทอร์เน็ต	ไม่เลือก	90	90.0
	อันดับที่ 1	-	-
	อันดับที่ 2	1	1.0
	อันดับที่ 3	9	9.0

ตารางที่ 5 เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. รูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ทันสมัย	มากที่สุด	5	5.0
	มาก	21	21.0
	ปานกลาง	58	58.0
	น้อย	16	16.0
	น้อยที่สุด	-	-
2. คุณภาพสินค้ามีมาตรฐาน	มากที่สุด	50	50.0
	มาก	39	39.0
	ปานกลาง	10	10.0
	น้อย	1	1.0
	น้อยที่สุด	-	-
3. ราคาเหมาะสม	มากที่สุด	43	43.0
	มาก	40	40.0
	ปานกลาง	15	15.0
	น้อย	2	2.0
	น้อยที่สุด	-	-
4. สะดวกหาซื้อง่าย	มากที่สุด	22	22.0
	มาก	56	56.0
	ปานกลาง	17	17.0
	น้อย	4	4.0
	น้อยที่สุด	1	1.0

ตารางที่ 5 เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม (ต่อ)

เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
5. ความจำเป็น	มากที่สุด	14	14.0
	มาก	22	22.0
	ปานกลาง	37	37.0
	น้อย	24	24.0
	น้อยที่สุด	3	3.0
6. เป็นของประดับตกแต่งบ้านเรือน	มากที่สุด	4	4.0
	มาก	21	21.0
	ปานกลาง	49	49.0
	น้อย	23	23.0
	น้อยที่สุด	3	3.0
7. เป็นของฝาก ของกำนัล	มากที่สุด	17	17.0
	มาก	53	53.0
	ปานกลาง	23	23.0
	น้อย	6	6.0
	น้อยที่สุด	1	1.0
8. เป็นของที่ระลึก	มากที่สุด	21	21.0
	มาก	37	37.0
	ปานกลาง	34	34.0
	น้อย	7	7.0
	น้อยที่สุด	1	1.0

ตารางที่ 5 เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม (ต่อ)

เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
9. เป็นของสะสม	มากที่สุด	7	7.0
	มาก	27	27.0
	ปานกลาง	44	44.0
	น้อย	14	14.0
	น้อยที่สุด	8	8.0
10. ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว	มากที่สุด	8	8.0
	มาก	26	26.0
	ปานกลาง	34	34.0
	น้อย	26	26.0
	น้อยที่สุด	6	6.0
11. การโฆษณาประชาสัมพันธ์	มากที่สุด	3	3.0
	มาก	15	15.0
	ปานกลาง	31	31.0
	น้อย	31	31.0
	น้อยที่สุด	20	20.0

ตารางที่ 6 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. ใครเป็นผู้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม	ตนเอง	79	79.0
	สามี/ภรรยา	5	5.0
	ร่วมกันตัดสินใจ	16	16.0
2. ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม (สินค้า 3 อันดับ ที่เลือก)	ทุกสัปดาห์	-	-
	2-3 สัปดาห์	2	2.0
	ทุก 1 เดือน	-	-
	ทุก 1-2 เดือน	7	7.0
	3เดือนขึ้นไป	91	91.0
3. ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม เฉลี่ย/ครั้ง	ต่ำกว่า 1,000 บาท	50	50.0
	2,000-3,000 บาท	30	30.0
	3,000-4,000 บาท	15	15.0
	4,000-5,000 บาท	2	2.0
	6,000 บาทขึ้นไป	3	3.0

ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ระดับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

1. ระดับความคิดเห็นต่อราคา ความคิดเห็นต่อรูปแบบ และวัตถุประสงค์การซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นต่อราคา

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. แหวนถมเงิน โค้งคันใหญ่	ถูกไป	18	18.0
	เหมาะสม	72	72.0
	แพงไป	10	10.0
2. กำไลถมเงิน	ถูกไป	4	4.0
	เหมาะสม	55	55.0
	แพงไป	41	41.0
3. กรอบรูปถมทอง	ถูกไป	4	4.0
	เหมาะสม	41	41.0
	แพงไป	55	55.0
4. มีดพับถมเงิน	ถูกไป	6	6.0
	เหมาะสม	48	48.0
	แพงไป	46	46.0
5. กระเป๋าหอยเชลล์ถมทอง	ถูกไป	2	2.0
	เหมาะสม	26	26.0
	แพงไป	72	72.0
6. ปากถม	ถูกไป	4	4.0
	เหมาะสม	29	29.0
	แพงไป	67	67.0

ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นต่อราคา (ต่อ)

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
7. ชุดแก้วน้ำถม	ถูกไป	2	2.0
	เหมาะสม	41	41.0
	แพงไป	57	57.0
8. ซ้อนส้มถมเงิน	ถูกไป	2	2.0
	เหมาะสม	22	22.0
	แพงไป	76	76.0
9. ชั้นถมเงิน	ถูกไป	3	3.0
	เหมาะสม	56	56.0
	แพงไป	41	41.0
10. จานรองถมเงิน	ถูกไป	3	3.0
	เหมาะสม	44	44.0
	แพงไป	53	53.0

ตารางที่ 8 ระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบ

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. แหวนถมเงินโค้งคันใหญ่	คงเดิม	20	20.0
	พัฒนา	80	80.0
2. กำไลถมเงิน	คงเดิม	26	26.0
	พัฒนา	74	74.0
3. กรอบรูปถมทอง	คงเดิม	27	27.0
	พัฒนา	73	73.0
4. มีดพับถมเงิน	คงเดิม	31	31.0
	พัฒนา	69	69.0
5. กระเป๋าทอเยลล์ถมทอง	คงเดิม	15	15.0
	พัฒนา	85	85.0
6. ปากกาถม	คงเดิม	36	36.0
	พัฒนา	64	64.0
7. ชุดแก้วน้ำถม	คงเดิม	49	49.0
	พัฒนา	51	51.0
8. ซ้อนส้อมถมเงิน	คงเดิม	40	40.0
	พัฒนา	60	60.0
9. ชั้นถมเงิน	คงเดิม	55	55.0
	พัฒนา	45	45.0
10. จานรองถมเงิน	คงเดิม	52	52.0
	พัฒนา	48	48.0

ตารางที่ 9 ระดับความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์การซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. แหวนถมเงินโค้งคันใหญ่	ใช้เอง	70	70.0
	ของฝาก	30	30.0
2. กำไลถมเงิน	ใช้เอง	67	67.0
	ของฝาก	33	33.0
3. กรอบรูปถมทอง	ใช้เอง	28	28.0
	ของฝาก	72	72.0
4. มีดพับถมเงิน	ใช้เอง	32	32.0
	ของฝาก	68	68.0
5. กระเป๋าทอเยลล์ถมทอง	ใช้เอง	35	35.0
	ของฝาก	65	65.0
6. ปากถม	ใช้เอง	43	43.0
	ของฝาก	57	57.0
7. ชุดแก้วน้ำถม	ใช้เอง	27	27.0
	ของฝาก	73	73.0
8. ซ้อนส้อมถมเงิน	ใช้เอง	48	48.0
	ของฝาก	52	52.0
9. ขันถมเงิน	ใช้เอง	49	49.0
	ของฝาก	51	51.0
10. จานรองถมเงิน	ใช้เอง	43	43.0
	ของฝาก	57	57.0

2. ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน และการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ตารางที่ 10 ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. แหวนถมเงิน โค้งตันใหญ่	ไม่เห็นด้วย	1	1.0
	เห็นด้วยน้อย	2	2.0
	ปานกลาง	19	19.0
	เห็นด้วยมาก	78	78.0
2. กำไลถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	-	-
	เห็นด้วยน้อย	2	2.0
	ปานกลาง	15	15.0
	เห็นด้วยมาก	83	83.0
3. กรอบรูปถมทอง	ไม่เห็นด้วย	2	2.0
	เห็นด้วยน้อย	6	6.0
	ปานกลาง	36	36.0
	เห็นด้วยมาก	56	56.0
4. มีดพับถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	2	2.0
	เห็นด้วยน้อย	9	9.0
	ปานกลาง	34	34.0
	เห็นด้วยมาก	55	55.0
5. กระเป๋าทอยเชลล์ถมทอง	ไม่เห็นด้วย	1	1.0
	เห็นด้วยน้อย	15	15.0
	ปานกลาง	21	21.0
	เห็นด้วยมาก	63	63.0

ตารางที่ 10 ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน (ต่อ)

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
6. ปากกาดม	ไม่เห็นด้วย	1	1.0
	เห็นด้วยน้อย	8	8.0
	ปานกลาง	31	31.0
	เห็นด้วยมาก	60	60.0
7. ชุดแก้วน้ำอม	ไม่เห็นด้วย	1	1.0
	เห็นด้วยน้อย	6	6.0
	ปานกลาง	31	31.0
	เห็นด้วยมาก	62	62.0
8. ซ้อนส้อมถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	3	3.0
	เห็นด้วยน้อย	11	11.0
	ปานกลาง	28	28.0
	เห็นด้วยมาก	58	58.0
9. ชั้นถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	1	1.0
	เห็นด้วยน้อย	6	6.0
	ปานกลาง	35	35.0
	เห็นด้วยมาก	58	58.0
10. จานรองถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	2	2.0
	เห็นด้วยน้อย	6	6.0
	ปานกลาง	33	33.0
	เห็นด้วยมาก	59	59.0

ตารางที่ 11 ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
1. แหวนถมเงินโค้งคันใหญ่	ไม่เห็นด้วย	-	-
	เห็นด้วยน้อย	3	3.0
	ปานกลาง	25	25.0
	เห็นด้วยมาก	72	72.0
2. กำไลถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	-	-
	เห็นด้วยน้อย	2	2.0
	ปานกลาง	19	19.0
	เห็นด้วยมาก	79	79.0
3. กรอบรูปถมทอง	ไม่เห็นด้วย	1	1.0
	เห็นด้วยน้อย	6	6.0
	ปานกลาง	34	34.0
	เห็นด้วยมาก	59	59.0
4. มีดพับถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	2	2.0
	เห็นด้วยน้อย	11	11.0
	ปานกลาง	32	32.0
	เห็นด้วยมาก	55	55.0
5. กระเป๋าหอยเชลล์ถมทอง	ไม่เห็นด้วย	3	3.0
	เห็นด้วยน้อย	9	9.0
	ปานกลาง	30	30.0
	เห็นด้วยมาก	58	58.0
6. ปากกาถม	ไม่เห็นด้วย	2	2.0
	เห็นด้วยน้อย	8	8.0
	ปานกลาง	33	33.0
	เห็นด้วยมาก	57	57.0

ตารางที่ 11 ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถม (ต่อ)

ประเภทผลิตภัณฑ์	แบ่งเป็น	ความถี่	ร้อยละ
7. ชุดแก้วน้ำถม	ไม่เห็นด้วย	2	2.0
	เห็นด้วยน้อย	6	6.0
	ปานกลาง	27	27.0
	เห็นด้วยมาก	65	65.0
8. ซ้อนส้อมถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	2	2.0
	เห็นด้วยน้อย	10	10.0
	ปานกลาง	32	32.0
	เห็นด้วยมาก	56	56.0
9. ชั้นถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	3	3.0
	เห็นด้วยน้อย	5	5.0
	ปานกลาง	24	24.0
	เห็นด้วยมาก	68	68.0
10. จานรองถมเงิน	ไม่เห็นด้วย	3	3.0
	เห็นด้วยน้อย	5	5.0
	ปานกลาง	33	33.0
	เห็นด้วยมาก	59	59.0

สรุป

จากการศึกษาของกลุ่มประชากรผู้บริโภคนครในด้านพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร บริเวณหน้าและในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ผู้บริโภคเครื่องถม ร้อยละ 65 เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 21 อายุ 25-30 ปี ร้อยละ 16 อายุ 30-40 ปี ร้อยละ 20 อายุ 40-49 ปี ร้อยละ 26 และอายุ 50-60 ปี ร้อยละ 17 ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 23 ระดับอนุปริญาตร้อยละ 8 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 62 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 7 ประกอบอาชีพนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 20 เจ้าของกิจการ ร้อยละ 12 ผู้จัดการหรือผู้บริหาร ร้อยละ 2 ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 44 พนักงานบริษัท ร้อยละ 9 และอื่นๆ ร้อยละ 13 อัตรารายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 52

15,000-20,000 บาท ร้อยละ 16 20,000-25,000 บาท ร้อยละ 11 25,000-30,000 บาท ร้อยละ 7 และ 30,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 14

ในด้านพฤติกรรมการซื้อเครื่องมพบว่าร้อยละ 83 ซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมประเภทเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล ร้อยละ 48 ซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมประเภทของฝากของที่ระลึก ร้อยละ 10 ซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ขันน้ำพานรอง และร้อยละ 8 ซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมประเภทเครื่องใช้ประดับตกแต่ง เช่น กรอบรูป แจกัน ผู้บริโภคเลือกซื้อเครื่องมจากร้านจำหน่ายเครื่องมทั่วไปร้อยละ 44 สั่งจากช่างผู้ผลิร้อยละ 42 ซื้อจากห้างสรรพสินค้าร้อยละ 13 และซื้อจาก เค็ตตาลี้อหรือพนักงานขายตรง ร้อยละ 3 เหตุผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม ด้านรูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ทันสมัย ร้อยละ 5 มีความเห็นว่างรูปแบบสินค้ามีความทันสมัยมากที่สุด ร้อยละ 21 มีความเห็นว่างรูปแบบสินค้ามีความทันสมัยมาก ร้อยละ 58 มีความเห็นว่างรูปแบบสินค้ามีความทันสมัยปานกลาง และร้อยละ 16 มีความเห็นว่างรูปแบบสินค้ามีความทันสมัยน้อย ในด้านคุณภาพของสินค้า ร้อยละ 50 มีความเห็นว่างสินค้ามีคุณภาพมากที่สุด ร้อยละ 39 มีความเห็นว่างสินค้ามีคุณภาพมาก ร้อยละ 10 มีความเห็นว่างสินค้ามีคุณภาพปานกลาง และร้อยละ 1 มีความเห็นว่างสินค้ามีคุณภาพน้อยที่สุด ในด้านความเหมาะสมของราคาสินค้า ร้อยละ 43 มีความเห็นว่างราคาสินค้ามีความเหมาะสมมากที่สุด ร้อยละ 40 มีความเห็นว่างราคาสินค้ามีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 15 มีความเห็นว่างราคาสินค้ามีความเหมาะสมปานกลาง และร้อยละ 2 มีความเห็นว่างราคาสินค้ามีความเหมาะสมน้อย ในด้านความจำเป็นในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม ร้อยละ 14 มีความเห็นว่างการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมมีความจำเป็นมากที่สุด ร้อยละ 22 มีความเห็นว่างการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมมีความจำเป็นมาก ร้อยละ 49 มีความเห็นว่างการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมมีความจำเป็นปานกลาง และร้อยละ 23 มีความเห็นว่างการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมมีความจำเป็นน้อย ในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 3 มีความเห็นว่างมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากที่สุด ร้อยละ 15 เห็นว่างมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์มาก ร้อยละ 31 มีความเห็นว่างมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ปานกลาง ร้อยละ 31 มีความเห็นว่างมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์น้อย และ ร้อยละ 20 มีความเห็นว่างมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์น้อยที่สุด ร้อยละ 79 ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมด้วยตนเอง ในด้านความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม ร้อยละ 91 ซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม 3 เดือนขึ้นไปต่อครั้ง ในการซื้อเครื่องมแต่ละครั้งค่าใช้จ่ายในการซื้อเฉลี่ย ร้อยละ 50 ซื้อต่ำกว่า 1,000 บาทต่อครั้ง ร้อยละ 30 ซื้อ 2,000-3,000 บาทต่อครั้ง ร้อยละ 15 ซื้อ 3,000-4,000 บาทต่อครั้ง ร้อยละ 2 ซื้อ 4,000-5,000 บาท ต่อครั้ง และร้อยละ 3 ซื้อ 6,000 บาทขึ้นไปต่อครั้ง

ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอมในด้านความคิดเห็นต่อราคาพบว่า รูปพรรณจำพวก เครื่องประดับ ร้อยละ 63.5 มีความเห็นว่าเครื่องถนอมมีราคาเหมาะสม และร้อยละ 23 มีความเห็นว่า เครื่องถนอมมีราคาแพงไป รูปพรรณจำพวกเครื่องใช้ประดับตกแต่งของฝากของที่ระลึก ร้อยละ 36 มีความเห็นว่าเครื่องถนอมมีราคาเหมาะสม และร้อยละ 52.25 มีความเห็นว่าเครื่องถนอมมีราคาแพงไป และรูปพรรณจำพวกเครื่องใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 56.75 มีความเห็นว่าเครื่องถนอมมีราคาเหมาะสม และร้อยละ 49 มีความเห็นว่าเครื่องถนอมมีราคาแพงไป ในด้านความคิดเห็นต่อรูปแบบพบว่า รูปพรรณจำพวกเครื่องประดับ ร้อยละ 77 มีความเห็นว่ารูปแบบเครื่องถนอมควรพัฒนา และร้อยละ 23 มีความเห็นว่ารูปแบบเครื่องถนอมควรคงเดิม รูปพรรณจำพวกเครื่องใช้ประดับตกแต่งของฝาก ของที่ระลึก ร้อยละ 73 มีความเห็นว่ารูปแบบเครื่องถนอมควรพัฒนา และร้อยละ 27 มีความเห็นว่า รูปแบบเครื่องถนอมควรคงเดิม และรูปพรรณจำพวกเครื่องใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 51 มีความเห็นว่า รูปแบบเครื่องถนอมควรพัฒนา และร้อยละ 49 มีความเห็นว่ารูปแบบเครื่องถนอมควรคงเดิม ด้านจุดประสงค์ในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม ร้อยละ 55.8 ซื้อเพื่อเป็นของฝาก และร้อยละ 44.2 ซื้อเพื่อนำมาใช้เอง ในด้านความคิดเห็นในการส่งเสริมเครื่องถนอมเป็นอาชีพให้ชาวบ้าน ร้อยละ 63.2 มีความเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ร้อยละ 28.3 มีความเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 7.1 มีความเห็นในระดับเห็นด้วยน้อย และร้อยละ 2.3 ไม่เห็นด้วยในการส่งเสริมเครื่องถนอมเป็นอาชีพให้ ชาวบ้าน และในด้านระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม ร้อยละ 62.8 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม ร้อยละ 28.9 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 6.5 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยน้อย และ ร้อยละ 1.8 มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม

บทที่ 5

อภิปรายและสรุปผล

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนครนั้น ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงประวัติความเป็นมาของเครื่องถมเมืองนคร ปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร เรื่องราวเกี่ยวกับช่างผู้ผลิตเครื่องถม ในด้านกระบวนการเข้าสู่การเป็นช่าง และกระบวนการทำงานของช่างถม กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถม ในด้านระบบการบริหารจัดการของร้าน และทราบถึงทัศนคติและความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค อีกทั้งแนวทางการฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนครและแนวทางในการพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเครื่องถมเมืองนคร
 - 1.1 ความเป็นมาของเครื่องถมเมืองนคร
 - 1.2 เอกลักษณะของเครื่องถมเมืองนคร
2. ปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร
 - 2.1 ปัจจัยปัญหาด้านบุคลากรช่างถม
 - 2.2 ปัจจัยปัญหาด้านการตลาด
 - 2.3 ปัจจัยปัญหาด้านกระบวนการผลิตและรูปแบบของรูปพรรณ
 - 2.4 สรุปประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร
3. กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
 - 3.1 กลุ่มช่างถมเมืองนคร
 - 3.1.1 กระบวนการเข้าสู่การเป็นช่างแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ
 - ช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบัน
 - ช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทางการทำงานด้วยตนเอง
 - ช่างที่มาจากการเป็นสมาชิกหรือมาจากครอบครัวที่เป็นช่าง
 - 3.1.2 ระบบการทำงานของช่างถมเมืองนครแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - ระบบการทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการ
 - ระบบการทำงานเป็นกลุ่มแบบแบ่งงานกันทำตามความถนัดของช่าง
 - 3.2 กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถม
 - ระบบการบริหารจัดการของร้านแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ
 - 3.2.1 ร้านที่มีช่างถมเป็นเจ้าของร้านและผลิตงานออกมาจำหน่ายเอง

- 3.2.2 ร้านที่รับงานเครื่องถมมาจากช่างถมมาจำหน่าย
- 3.2.3 ร้านที่มีช่างถมเป็นช่างประจำที่ร้าน
- 3.2.4 ร้านที่จำหน่ายเครื่องถมผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
- 3.3 ประชากรผู้บริโภค
 - ตารางสรุปพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร
 - 3.3.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 3.3.2 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม
 - 3.3.3 ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม
- 4. แนวทางการฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนคร
 - 4.1 ฟื้นฟูบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเครื่องถม
 - 4.2 ฟื้นฟูการส่งเสริมการขายและการตลาด
 - 4.3 ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์
 - 4.4 สรุปแนวทางการฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนคร
- 5. แนวทางในการพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน
 - 5.1 ด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเครื่องถม
 - 5.2 ด้านการส่งเสริมการขายและการตลาด
 - 5.3 ด้านการพัฒนากระบวนการผลิตและรูปแบบของรูปพรรณ
 - 5.4 ด้านความต้องการของประชากรผู้บริโภคในปัจจุบัน
 - 5.5 สรุปแนวทางในการพัฒนาเครื่องถมเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน
- 6. ข้อเสนอแนะ

ประวัติความเป็นมาของเครื่องถมเมืองนคร

1. ความเป็นมาของเครื่องถมเมืองนคร

เครื่องถมนับเป็นหนึ่งในงานศิลปหัตถกรรมชั้นเลิศของไทยในอดีตนั้นถือกันว่าเครื่องถมนั้นเป็นของสูงที่เกิดขึ้นมาเพื่อรับใช้งานในราชสำนัก โดยเป็นเครื่องราชูปโภคของกษัตริย์ เครื่องประกอบยศของขุนนางชั้นสูง เครื่องบรรณาการสำหรับกษัตริย์ต่างประเทศ และเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาว่าคนไทยมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเอง แต่ในปัจจุบันนี้อาจต้องอธิบายใหม่ ว่าเครื่องถมคืออะไร และมีความสำคัญเช่นไรเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจและเรียนรู้เรื่องราวของเครื่องถม เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัยต่างๆ ส่งผลให้บทบาทและความสำคัญของเครื่องถมเปลี่ยนไปด้วย ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีบันทึกไว้ในจดหมายเหตุว่า สมัย

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้โปรดรับสั่งให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชจัดหาช่างฝีมือดีไปทำเครื่องถมเพื่อส่งไปเป็นเครื่องบรรณาการแก่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส และในรัชกาลนี้ยังได้ส่งราชทูตสยามไปถวายเครื่องบรรณาการ กางเขนถม ให้แก่พระสันตะปาปา ณ กรุงโรมอีกด้วย จากหลักฐานนี้แสดงให้เห็นว่า แหล่งผลิตงานเครื่องถมที่เฟื่องฟูมากที่สุดอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และยังเป็นທີ່เลื่องลือมาจนถึงปัจจุบัน ช่างฝีมือชาวนครศรีธรรมราชได้พัฒนางานเครื่องถมของตนเองเรื่อยมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น และต่อมาจึงได้มีการเรียนขานกันว่า เครื่องถมเมืองนคร

เครื่องถมเมืองนครเป็นศิลปหัตถกรรมชนิดหนึ่ง มีความวิจิตรงดงามปรากฏสัญลักษณ์ไทยในรูปพรรณและลวดลายบนเครื่องถมเสมอ เครื่องถมเมืองนครมีลักษณะพิเศษโดดเด่นแตกต่างจากที่อื่น คือน้ำยาถมดำสนิทเนื้อแน่นมันเป็นเงา เนื้อถมเคลือบติดแน่นกับเนื้อเงินเหมือนเป็นเนื้อเดียวกัน ไม่หลุดกะเทาะง่ายแม้ถูกกระทบกระแทกแรงๆ เครื่องถมแบ่งเป็น 3 ชนิด คือ เครื่องถมเงิน เครื่องถมทอง และเครื่องถมตะทอง

ลักษณะทั่วไปของเครื่องถม เครื่องถมคือวัสดุที่ทำด้วยโลหะเงิน สลักลวดลายต่างๆ แล้วลงยาถม หรือถมตะทอง เช่น ทำเป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่งที่ทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

ลักษณะทั่วไปของเครื่องถมสมัยโบราณ เครื่องถมสมัยโบราณ คือช่างทำด้วยมือของช่าง ไม่มีเครื่องทุ่นแรงมาช่วย และค่าแรงก็ต่ำมากผิดกับปัจจุบัน ลักษณะรูปพรรณส่วนมากมักทำเป็นงานชิ้นใหญ่ จะทำเป็นเครื่องประดับตกแต่งยศ หรือบารมีของพระมหากษัตริย์ หรือเจ้าขุนคุณนาย เป็นส่วนใหญ่ รูปพรรณสมัยก่อนมักสลักลวดลายที่เป็นเรื่องราวทางวรรณคดี และประวัติศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่

ลักษณะทั่วไปของเครื่องถมในปัจจุบัน เครื่องถมในปัจจุบันส่วนมากไม่ได้ทำด้วยฝีมือช่างทุกขั้นตอนเหมือนอดีต เพราะมีเครื่องทุ่นแรงมากมายเข้ามาช่วยในกระบวนการต่างๆ มีเพียงช่างบางกลุ่มเท่านั้นที่ยังคงทำงานถมด้วยมือทั้งหมด ลักษณะรูปพรรณของเครื่องถมปัจจุบันมักทำเป็นรูปพรรณชิ้นเล็กๆ และลวดลายจะสลักเป็นลายไทยรูปพรรณที่ทำกันในปัจจุบันและจำหน่ายได้คือคือ แหวน กำไล สร้อยคอ ปากกา ถ้าทำเป็นรูปพรรณชิ้นใหญ่จะจำหน่ายได้ยาก เพราะมีราคาแพง

2. เอกลักษณ์ของเครื่องถมเมืองนคร

เครื่องถมเมืองนครเป็นศิลปหัตถกรรมชนิดหนึ่ง มีความวิจิตรงดงามปรากฏสัญลักษณ์ไทยในรูปพรรณและลวดลายบนเครื่องถมเสมอ เครื่องถมเมืองนครมีลักษณะพิเศษโดดเด่นแตกต่างจากที่อื่น ลักษณะเด่นของเครื่องถมเมืองนครสังเกตได้ดังนี้

1. ทำด้วยเนื้อเงิน 95 เปอร์เซ็นต์
2. นิยมแกะขึ้นรูปด้วยมือ รูปทรงได้สัดส่วน
3. ลวดลายเกิดจากการสลักด้วยสิ่วเล็กๆ อ่อนช้อย สวยงาม สามารถมองเห็นรอยสลักทางด้านหลัง
4. ร่องลายลงด้วยยาถม (โลหะผสม) สีดำเป็นมันวาวไม่มีตามด ไม่กะเทาะหลุดง่าย
5. ตกแต่งลวดลายด้วยการเพลาลายหรือการแรเงาลายด้วยสิ่วเล็กๆ ทำให้เกิดริ้วคี่มีแพรวพราว
6. ถมทองใช้ทองคำแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ ทาเคลือบผิวหลายครั้งทำให้คงทนถาวรใช้งานได้ยาวนาน

ปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร

1. ปัจจัยปัญหาด้านบุคลากรช่างถม

เครื่องถมเป็นงานหัตถศิลป์ที่ทรงคุณค่า มีกระบวนการและขั้นตอนในการทำที่ละเอียดซับซ้อน การเรียนรู้ฝึกฝนงานถมจนเกิดความชำนาญต้องใช้เวลาในการฝึกฝนหาประสบการณ์ในอดีตช่างถมมีมากเพราะเครื่องถมเป็นที่นิยมสามารถซื้อได้ทั้งระดับบุคคลทั่วไปถึงบุคคลที่มีฐานะร่ำรวย เพื่อนำไปเป็นเครื่องใช้ในบ้านเรือนและเครื่องประดับตกแต่ง ปัจจุบันบุคลากรช่างถมมีน้อยลง ทั้งนี้มาจากงานเครื่องถมเป็นงานหัตถศิลป์ที่มีความประณีตสูง ผู้ที่จะเป็นช่างถมต้องมีความรักในศิลปะแขนงนี้ ทั้งจะต้องมีความอดทน อดทน เรียนรู้ประสบการณ์ที่ถ่ายทอดจากช่างถมรุ่นก่อนๆ โดยปกติวิชาช่างถมจะถ่ายทอดกลุ่มบุคคลในครอบครัว การเรียนการสอนในระดับสถาบันก็มีผู้ศึกษาน้อยลง เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจเรียนวิชาทำเครื่องถม หรือที่เรียนจบไปแล้วก็ไม่ได้ประกอบอาชีพช่างถม อีกทั้งเครื่องถมมีราคาสูง เนื่องจากราคาเงินและราคาทองคำสูงขึ้นจากเดิมมาก เครื่องถมจึงจำหน่ายได้น้อยลงจำหน่ายได้ในรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับ ส่งผลให้ช่างถมลดลงเพราะมีงานน้อย ช่างรุ่นเก่าก็ทยอยเสียชีวิตไปบ้าง ช่างรุ่นใหม่ก็มีน้อยไม่ค่อยมีคนฝึกฝนเพราะต้องใช้เวลามากกว่าจะเป็นงาน และรับงานมาทำได้ ซึ่งก็ไม่มี ความแน่นอนว่าจะมีงานให้ทำจำนวนเท่าไร สามารถพอกับรายจ่ายหรือไม่ บางคนฝึกยังไม่ทันชำนาญก็ออกมาทำงานทำให้งานถมไม่มีมาตรฐาน ขาดคุณภาพ เสียชื่อเสียงของเครื่องถมเมืองนคร บางคนถึงกับส่งเครื่องถมในราคาที่ต่ำกว่าปกติเป็นการตัดราคาของช่างคนอื่น ด้วยปัจจัยดังกล่าว จึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อช่างถมเมืองนคร ทั้งด้านขาดช่างฝีมือในการทำถม ขาดขาดความชำนาญทำให้ชิ้นงานขาดคุณภาพ และการตัดราคาของช่างกันเอง จากผลกระทบดังกล่าวควรมีการฝึกฝนช่างฝีมือให้มีความชำนาญสร้างงานอย่างมีคุณภาพ มีการตรวจสอบชิ้นงาน

หรือจัดกลุ่มชิ้นงานให้ได้ตามคุณภาพและราคาที่เหมาะสม มีมาตรฐานที่ชัดเจนเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า

2. ปัจจัยปัญหาด้านการตลาด

เครื่องถมเมืองนครเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง ควบคู่กับเมืองนครศรีธรรมราชมายาวนาน ทั้งในด้านความงาม ด้านความประณีต และความทนทานของรูปพรรณ ทำให้เป็นที่สนใจของกลุ่มคนต่างๆ เรื่อยมา เดิมทีนั้นลูกค้านิยมซื้อรูปพรรณถมจำพวกเครื่องใช้ ชั้น พาน ทัพพี เพื่อเป็นเครื่องใช้ในงานมงคลหรืองานพิธีสำคัญต่างๆ เพราะมีความสวยงาม และทนทานสามารถใช้ได้นาน ส่วนรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับก็เป็นที่นิยมมากในกลุ่มสุภาพสตรี นอกจากจะมีความสวยงามแล้ว ยังบ่งบอกถึงรสนิยมและฐานะของผู้สวมใส่ ต่อมาระบบเศรษฐกิจตกต่ำลง ข้าวของเครื่องใช้ราคาแพงขึ้น วัสดุสำคัญในการทำเครื่องถม คือ โลหะเงิน และทองคำก็มีราคาสูงขึ้นมาก รูปพรรณจำพวกเครื่องใช้จึงจำหน่ายไม่ได้ เนื่องจากผู้คนหันมาซื้อสินค้าจำพวกอื่นที่มีให้เลือกมากมาย ตามท้องตลาดและราคายังถูกกว่าเครื่องถมมาก เช่น เครื่องใช้ที่ทำจากพลาสติก ดังนั้นรูปพรรณเครื่องถมที่ยังจำหน่ายได้จะเป็นรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับ ปัจจุบันเครื่องถมที่ยังได้รับความนิยมอยู่เป็นรูปพรรณจำพวก แหวน กำไล ปากกา

ปัจจัยปัญหาของเครื่องถมในปัจจุบัน คือความไม่แน่นอนของรายได้ ทั้งช่างถมและร้านจำหน่ายเครื่องถม เนื่องจากปัจจุบันเครื่องถมมีราคาสูงขึ้นกว่าเดิมมากตามการขึ้นลงของราคาทองคำ จึงทำให้เครื่องถมจำหน่ายได้น้อย ช่วงที่เครื่องถมจำหน่ายได้มากขึ้นนั้นเป็นช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ ของทุกปี เช่น เทศกาลวันสงกรานต์ เทศกาลวันสารทเดือนสิบ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมสถานที่สำคัญและสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของเมืองนคร ส่งผลให้สามารถจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะหาซื้อรูปพรรณต่างๆ ทั้งเครื่องเงิน เครื่องถม และเครื่องทองเหลือง เพื่อนำกลับไปเป็นของขวัญ ของฝาก และเป็นของที่ระลึกจากเมืองนคร แต่สินค้าที่จำหน่ายได้จะเป็นรูปพรรณจำพวกเครื่องเงินเป็นส่วนใหญ่ เพราะลูกค้าไม่ทราบถึงความแตกต่างของกระบวนการผลิตรูปพรรณ ลูกค้าจะเลือกรูปแบบแล้วเปรียบเทียบกับราคาสินค้า ซึ่งเครื่องเงินมีรูปแบบที่หลากหลายและมีราคาต่ำกว่าเครื่องถม แต่หากลูกค้ามีความเข้าใจที่มากกว่ากระบวนการทำ คุณสมบัติของเครื่องถม จะเข้าใจถึงความแตกต่างของราคาชิ้นงาน ส่งผลให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของลูกค้าในการตัดสินใจซื้อสินค้า

3. ปัจจัยปัญหาด้านกระบวนการผลิตและรูปแบบของรูปพรรณ

เครื่องถมเมืองนครเป็นงานหัตถศิลป์ที่มีคุณสมบัติทั้งเป็นเครื่องใช้สอยในครัวเรือน และเป็นเครื่องประดับตกแต่ง อาทิ ชั้น พาน ทัพพี ซ้อนส้อม จาน แก้ว แหวน กำไล ปากกา เป็นต้น รูปพรรณแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ ทั้งด้านรูปแบบและลวดลาย ปัจจุบันรูปพรรณที่ยังเป็น

ที่นิยมอยู่ จะเป็นรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับ ได้แก่ แหวน กำไล ส่วนรูปพรรณจำพวกเครื่องใช้ในครัวเรือน ไม่ได้ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เนื่องจากทำจากของมีค่าและราคาสูง อีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ราคาไม่สูงมากใช้เลือกซื้อทั่วไป ลูกค้าที่ซื้อรูปพรรณจำพวกเครื่องใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ได้นำไปใช้ หากซื้อไปเป็นของประดับตกแต่ง ของฝาก ของกำนัลบุคคลสำคัญ ในโอกาสต่างๆ

สำหรับปัญหาด้านกระบวนการผลิตและรูปแบบของรูปพรรณเครื่องถม การผลิตชิ้นงานถมเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือและความละเอียดประณีตสูง ซึ่งต้องทำด้วยมือล้วนๆ ทำให้ต้องเสียเวลาในการผลิตชิ้นงานมาก บางชิ้นอาจกินเวลาหลายสัปดาห์หรืออาจเป็นเดือน รูปพรรณเครื่องถมทำจากโลหะเงินผสม ทำให้เครื่องถมมีราคาแพง หากเป็นถมทองก็จะต้องเคลือบโลหะเงินด้วยทองคำบริสุทธิ์ ดังนั้นจึงทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องถมมีต้นทุนในการผลิตสูง ราคาขึ้นอยู่กับขนาด น้ำหนักของเงินและทองคำ ปัญหาในด้านรูปแบบเครื่องถมส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิมเหมือนที่เคยทำกันมา ไม่มีการพัฒนารูปแบบตามสมัยนิยม ส่งผลให้ตัวเลือกในการเลือกซื้อสินค้ามีน้อย ส่วนลูกค้าที่เคยซื้อไปแล้วก็ไม่ได้ซื้อเพิ่มอีก เพราะเป็นรูปแบบที่ไม่แตกต่างจากเดิมไม่มีตัวเลือกในการเลือกซื้อ อีกทั้งเครื่องถมยังมีความคงทนใช้งาน ได้นาน

4. สรุปประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร

จากการศึกษาปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร สรุปได้ว่า ปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนคร แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ

4.1 ปัจจัยปัญหาด้านบุคลากรช่างถม

- ขาดช่างฝีมือในการทำเครื่องถม
- ไม่มีเยาวชนรุ่นใหม่สนใจเรียนรู้ และสืบทอดวิชาถม
- ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล เคล็ดลับ หรือสูตรเฉพาะในการทำเครื่องถมจากช่าง

ที่มีความชำนาญได้ค้นคว้าเอาไว้ ส่งผลให้เคล็ดลับหรือสูตรต่างๆ สูญหาย

- คุณภาพและราคาของชิ้นงานไม่มีมาตรฐานชัดเจน

4.2 ปัจจัยปัญหาด้านการตลาด

- ปัญหาด้านเศรษฐกิจ
- วัสดุอุปกรณ์มีราคาแพงขึ้น
- เครื่องถมมีราคาสูงทำให้จำหน่ายยาก
- ความจำเป็นในการใช้เครื่องถมลดลง
- ไม่มีการประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างทั่วถึง
- ไม่มีหน่วยงานสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

4.3 ปัจจัยปัญหาด้านกระบวนการผลิตและรูปแบบของรูปพรรณ

- ขั้นตอนและกระบวนการผลิตมีความละเอียดใช้เวลานาน
- ต้นทุนในการผลิตสูง
- มีผลิตภัณฑ์ให้เลือกน้อย
- ไม่มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตามสมัยนิยม

จากประเด็นปัญหาทั้งหมดที่พบในการศึกษา ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องถมเมืองนครมากที่สุด เป็นประเด็นปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากปัจจุบันประโยชน์และความจำเป็นในการใช้เครื่องถมมีน้อย อีกทั้งเครื่องถมยังมีราคาสูงส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องถมมีให้เลือกน้อย และไม่มีการพัฒนารูปแบบตามสมัยนิยม ปัจจุบันเครื่องถมไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายเหมือนในอดีต เพราะขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ จึงควรเร่งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อให้ผู้ที่สนใจนักท่องเที่ยว รวมถึงประชาชนทั่วไปได้ทราบข่าวสารและรู้จักเครื่องถมมากขึ้น มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง เพื่อตลาดเครื่องถมจะกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง ห้าง

กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. ช่างถมเมืองนคร

1.1 กระบวนการเข้าสู่การเป็นช่างแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ

ช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบัน

ตัวแทนของช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบันที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือช่างนิคม นกอักษร ช่างอุดม ขวัญสงค์ และช่างชาติ จำพันธ์ จะเห็นว่าช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบันจะมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางกระบวนการในการเรียนรู้ จะต้องผ่านการฝึกฝนพื้นฐาน ทั้งด้านการวาด การออกแบบ การปั้น การแกะสลักคุณ จากนั้นจึงเริ่มเรียนเรื่องราวที่จะลึกมากขึ้นเป็นลำดับขั้นตอนจากขั้นตอนที่ง่ายไปสู่ขั้นตอนที่ยากขึ้น เริ่มจากการเรียนรู้องค์ประกอบของกระบวนการผลิตเครื่องถม ได้แก่ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การหลอมขยาถม การออกแบบ การแผรีด การขึ้นรูป การเขียนลาย และการแกะสลักลาย การลงขยาถม การขัดผิวขัดเงา รวมถึงการแรงเงา ความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้ด้านทฤษฎีที่ช่างในกลุ่มนี้ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้อมาแล้ว ทั้งนี้ เช่นความรู้เรื่องรูปแบบและลวดลาย มีการนำลวดลายมาจากตำราโบราณและการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือสิ่งที่ครูถ่ายทอดให้ รวมทั้งใช้ความรู้ในงานช่างที่ได้รับในห้องเรียนจากครูผู้สอนยึดเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ จากนั้นเพื่อเป็นการทำความเข้าใจกับงานช่างให้มากขึ้น จึงต้องมีการนำความรู้ทางทฤษฎีที่ได้เรียนในห้องเรียนมาปฏิบัติจริง โดยงานที่ครูมอบหมายให้ทำเป็นงานที่

เริ่มต้นจากงานที่ทำได้ง่าย ไปสู่งานที่ทำได้ยาก อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนในงานช่างของโรงเรียนจะเป็นไปตามหลักสูตรที่ถูกกำหนดไว้

ถือได้ว่าความรู้ของช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบันที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูผู้สอนนั้นเป็นความรู้ที่ถ่ายทอดออกมาอย่างมีกฎเกณฑ์และเป็นแบบแผนแน่นอน มีกระบวนการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ โดยการเรียนรู้จากกระบวนการที่ง่ายไปถึงกระบวนการที่ยากขึ้น ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวนับได้ว่าสถาบันการศึกษาได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ช่าง จากข้อสังเกตทำให้เห็นได้ว่าช่างที่จบออกมามีลักษณะการเรียนรู้ทางงานช่างเป็นไปในทางเดียวกัน เนื่องจากมีแบบแผนความรู้ที่ไม่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดความเป็นช่างในลักษณะเดียวกัน

ช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทางทางการเป็นช่างด้วยตนเอง

ตัวแทนของช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทางทางการเป็นช่างด้วยตนเองที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือช่างจิตรูทรี สายครุเกษ เมื่อศึกษาประวัติของช่างจิตรูทรี แล้วพบว่าการก้าวเข้ามาสู่การเป็นช่างโดยอาศัยความชื่นชอบในงานศิลปะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ในงานช่าง โดยการหมั่นฝึกฝนลงมือลงมือสร้างประสบการณ์เรียนรู้และศึกษางานเครื่องถมเรื่อยมา จนกระทั่งเป็นช่างถมในเวลาต่อมา

การเรียนรู้งานเครื่องถมได้รับการถ่ายทอดมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในงานช่างการเก็บเกี่ยวความรู้ในงานช่างของช่างกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นความรู้ทั่วไปในงานช่าง เช่น ขึ้นตอนหรือกระบวนการผลิตเครื่องถมในเบื้องต้น ถ้าอยากที่จะมีความรู้เพิ่มขึ้นต้องอาศัยการเข้าไปสังเกตการทำงานและถามงานจากผู้รู้ผู้ชำนาญงานเป็นแนวทางในการสั่งสมความรู้ เมื่อได้ฝึกฝนทักษะจนเกิดความชำนาญแล้ว จึงหัดทำรูปพรรณต่างๆ เช่น แหวน กำไล ซ้อน ส้อม จาน ชัน จากนั้นจึงเรียนรู้การทำรูปพรรณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองนคร ซึ่งศึกษาจากรูปพรรณที่ช่างสมัยก่อนทำไว้ยึดเป็นต้นแบบในการทำงาน และพยายามที่จะพัฒนาฝีมืออยู่ตลอดเวลาจะเห็นได้ว่าช่างกลุ่มนี้ต้องใช้ความพยายามและขวนขวายหาความรู้มาพัฒนาฝีมือ เนื่องจากเป็นกลุ่มช่างที่ต้องการหาแหล่งศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงถือได้ว่าเป็นช่างที่ต้องอาศัยเวลาในการสั่งสมความรู้และความชำนาญในฝีมือนานพอสมควร เมื่อเปรียบเทียบกับช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบันและช่างที่มาจากการเป็นสมาชิกหรือมาจากครอบครัวที่เป็นช่าง

กระบวนการเรียนรู้งานช่างของช่างกลุ่มนี้มีความแตกต่างกับการเรียนรู้ในสถาบันคือการเรียนรู้ไม่เป็นระบบไม่เป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่วางไว้ ช่างจะเรียนรู้ความรู้ต่างๆ โดยไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของความยากง่าย การสั่งสมประสบการณ์การทำงานของช่างเกิดจากการสัมผัสผลงาน หมั่นฝึกฝนเรียนรู้จนเกิดความชำนาญในที่สุด ต่างจากระบบสถาบัน

ที่ต้องมีการเรียนการสอนตามหลักสูตรหรือกฎเกณฑ์ที่วางไว้อย่างเป็นแบบแผน

ช่างที่มาจากการเป็นสมาชิกหรือมาจากครอบครัวที่เป็นช่าง

ตัวแทนของช่างที่มาจากการเป็นสมาชิกหรือมาจากครอบครัวที่เป็นช่างที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือช่างขงยุทธ บัวแก้ว และช่างโกพวน ทองสุข เมื่อศึกษาจากประวัติแล้วพบว่า ทั้งช่างขงยุทธและช่างโกพวนไม่ได้เรียนวิชาเครื่องถมจากระบบโรงเรียน แต่ความรู้ที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการเรียนที่บ้าน ช่างขงยุทธได้เรียนรู้งานถมมาจากพี่ชายที่เป็นช่างอยู่ก่อนแล้ว และช่างโกพวนก็ได้ความรู้มาจากญาติที่ทำงานถมอยู่เช่นกัน การที่ช่างมีญาติหรือคนในครอบครัวเป็นช่างนั้นถือว่ามีคามได้เปรียบกว่าช่างอื่นๆ เพราะถึงแม้ว่าจะไม่ชื่นชอบงานช่างมาตั้งแต่ต้น แต่การได้สัมผัสได้เห็นการทำงานถม และจากการต้องช่วยเหลืองานของคนในครอบครัวจึงทำให้เกิดความรู้และประสบการณ์ในงานช่างอยู่บ้าง เช่นการเห็นวิธีการทำงานและลักษณะของงานที่ทำ หรือความคุ้นเคยในการหยิบจับเครื่องมือและอุปกรณ์ในงานช่าง รวมทั้งต้องช่วยเหลืองานในครอบครัว ทำให้ช่างทราบเกี่ยวกับงานที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ เช่นพื้นฐานในการขึ้นรูปพื้นฐานในการใช้เครื่องมือให้สอดคล้องกับชิ้นงาน เมื่อมีข้อสงสัยในการทำงานก็สามารถถามได้ทุกเมื่อ โอกาสในการเรียนรู้งานช่างจึงเปิดกว้างกว่าช่างถมที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบัน และช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทางการเป็นช่างด้วยตนเอง เพราะช่างที่มาจากการเรียนในสถาบันจะมีเวลาจำกัดในการเรียนรู้จากครูผู้สอน และช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทางการเป็นช่างด้วยตนเองต้องขวนขวายหาความรู้ โดยพึ่งพาความพยายามของตนเองเป็นหลัก และต้องอาศัยความรู้จากผู้อื่น โดยการไปเสาะหาความรู้ เช่น การถามการสังเกตการทำงานของช่าง อีกทั้งข้อได้เปรียบของช่างที่มาจากครอบครัวที่เป็นช่าง คือการได้รับความรู้ซึ่งเป็นเคล็ดลับหรือสูตรของช่างผู้ชำนาญงาน อย่างเช่นกรณีของช่างขงยุทธก็ได้เคล็ดลับความรู้ในการทำถม จนปัจจุบันสามารถทำยาถมได้ และทำยาถมจำหน่ายให้กับช่างถมทั่วไปควบคู่ไปด้วย เนื่องจากเคล็ดลับหรือสูตรที่ได้มานั้นเกิดจากการคิดค้นและทดลองจนเห็นแล้วว่ามีความคุณภาพ และทำให้งานเครื่องถมที่ทำออกมาแล้วมีความสวยงามและมีข้อบกพร่องในชิ้นงานน้อยที่สุด

สรุป

ช่างถมทั้ง 3 รูปแบบที่กล่าวมาแล้วข้างต้นคือช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบันช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทางการเป็นช่างด้วยตนเอง และช่างที่มาจากการเป็นสมาชิกหรือมาจากครอบครัวที่เป็นช่างนั้น มีความแตกต่างกันที่กระบวนการเรียนรู้ ช่างที่มาจากการเรียนรู้ในสถาบัน จะมีขั้นตอนในการเรียนรู้ที่มีแบบแผน มีหลักเกณฑ์ จากการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน ส่วนช่างที่มาจากการแสวงหาช่องทางการเป็นช่างด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนต้องขวนขวายหาความรู้พึ่งพาความพยายามของตนเอง

และต้องอาศัยความรู้จากผู้อื่นนำมาฝึกฝนและปฏิบัติ ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง และช่างที่มาจาก การเป็นสมาชิกหรือมาจากครอบครัวที่เป็นช่าง ถึงแม้การเรียนรู้จะไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ไม่มีกฎเกณฑ์ของการเรียนรู้ที่เป็นแบบแผน แต่จะมีข้อได้เปรียบกว่าช่างอีกสองกลุ่ม คือ มีความคุ้นเคยกับวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการทำงาน มีโอกาสในการเรียนรู้ที่กว้าง ไม่จำกัดเวลา สามารถถามข้อสงสัยได้ทุกเวลา อีกทั้งยังได้เคล็ดลับหรือสูตรของครอบครัวในการทำงานช่าง ต่อไป

1.2 ระบบการทำงานของช่างถมเมืองนคร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

ระบบการทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการ

ตัวแทนของช่างในระบบการทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ คือช่างนิคม นกอักษร และช่างยงยุทธ บัวแก้ว เมื่อศึกษาจากกระบวนการทำงานของช่างทั้งสอง แล้วพบว่าช่างนิคมและช่างยงยุทธ เป็นช่างถมที่ทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการและรับงานมาทำ ที่บ้านของตน จากการรับงานสั่งทำจากลูกค้าและร้านจำหน่ายเครื่องถมทั่วไป การทำเครื่องถมนั้น มีหลายกระบวนการเกี่ยวกับขั้นตอนในการทำ เช่น การออกแบบ เขียนแบบ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ การหลอมยาถม การแผรีด การขึ้นรูป การเขียนลาย แกะสลักลาย ลงถมตลอดจนการเพลาลาย (การแรเงาลาย) เนื่องจากการทำเครื่องถมมีขั้นตอนที่ละเอียดและซับซ้อน ช่างฝีมือจึงต้องมีความชำนาญ และมีประสบการณ์ในการทำงานถม ช่างที่ทำงานถมด้วยตนเองทุกกระบวนการ จะต้องมีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดีในทุกขั้นตอน ฉะนั้นรูปพรรณแต่ละชิ้นจึงต้องใช้เวลาในการทำ ส่งผลให้ช่างสามารถรับงานได้ในจำนวนจำกัด อีกทั้งยังใช้ต้นทุนในการทำสูง ช่างที่ทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการจึงต้องมีเงินทุน เพื่อที่จะได้นำมาลงทุนในการทำชิ้นงาน รูปพรรณแต่ละชิ้น ใช้ทุนไม่เท่ากัน จะคิดตามน้ำหนักและขนาดของชิ้นงาน ถ้าช่างไม่มีทุนที่จะนำมาลงทุน ก่อนก็ต้องคุยกับลูกค้าที่สั่งงาน ตกลงเรื่องการวางมัดจำสินค้าก่อนครั้งหนึ่งหรือตามที่ตกลงกัน จะได้เป็นทุนในการทำชิ้นงานของช่างแต่บางชิ้นงานที่ต้องทำส่งร้านก็จะต้องลงทุนไปก่อน ถ้าเป็นช่วงที่ราคาเงินและทองคำขึ้นสูงก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของช่างด้วยเช่นกัน ในส่วนของราคารูปพรรณแต่ละชิ้นนั้น ช่างจะคิดตามขนาดและน้ำหนักของรูปพรรณ แล้วคิดค่าแรงเพิ่มตามความยากง่ายของลาย การทำงานถมด้วยตนเองทุกกระบวนการ สามารถผลิตชิ้นงานได้ในจำนวนจำกัดช่างจึงรับงานได้น้อย แต่ก็ได้ค่าแรงที่น่าพอใจ ถึงอย่างไรช่างก็มีความภาคภูมิใจ และใส่ใจกับรายละเอียดของงานทุกขั้นตอน ส่งผลให้ชิ้นงานหรือรูปพรรณนั้นๆ มีความงดงาม สมบูรณ์

ระบบการทำงานเป็นกลุ่มแบบแบ่งงานกันทำตามความถนัดของช่าง

ตัวแทนของช่างในระบบการทำงานเป็นกลุ่มแบบแบ่งงานกันทำตามความถนัดของช่างที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือช่างอุดม ขวัญสงค์ ช่างจริญทร์ สายควรเกษ ช่างโกพวน ทองสุข และช่างชาติ ขำพันธ์ เมื่อศึกษาจากการบวนการทำงานของช่างทั้งสี่คนแล้วพบว่า ช่างอุดม ช่างจริญทร์ ช่างโกพวน และช่างชาติ ทำงานกันเป็นกลุ่มโดยมีระบบในการทำงานแบบแบ่งงานกันทำตามความถนัดของช่างแต่ละคน ระบบการทำงานแบ่งออกโดยมีช่างอุดมเป็นคนออกแบบ ช่างงาน นำช่างงาน ไปเสนอและรับงานจากร้านจำหน่ายเครื่องถมแล้วมากระจายงานกันทำแยกเป็นขั้นตอนตามความถนัดของช่าง ช่างจริญทร์และช่างโกพวนทำงานในกระบวนการของการขึ้นรูป เขียนลายและแกะสลักลาย ช่างชาติทำในส่วนของกระบวนการ การลงยาถม ขัดเงาและเพลาลาย (แรเงาลาย) ช่างอุดมก็ทำในส่วนเดียวกับช่างชาติด้วย ระบบการทำงานเป็นกลุ่มแบบแบ่งงานกันทำตามความถนัดของช่างมีผลดี คือสามารถผลิตรูปพรรณได้ในจำนวนมากขึ้น ใช้เวลาน้อยลง ช่างงานมีความสมบูรณ์เพราะในแต่ละขั้นตอนช่างมีความชำนาญเป็นอย่างดี ช่างสามารถทำงานได้เร็วและรับงานได้ในจำนวนที่มากขึ้น

ค่าแรงที่ได้จะคิดตามจำนวนของช่างงานและคิดตามขั้นตอนของงานที่ทำ จึงทำให้ได้รับค่าแรงน้อยกว่าการทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการ เพราะต้องแบ่งเฉลี่ยตามหน้าที่ของช่างแต่ละคน จึงจำเป็นต้องทำงานให้ได้ในจำนวนมากขึ้นเพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ในด้านของต้นทุนช่างก็ไม่ต้องลงทุนด้วยตนเองทั้งหมด ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากการทำงานแบบเป็นกลุ่มจึงเหมือนการช่วยเหลือกันแบ่งงานกันทำ ถ้ารับงานได้มากผลิตได้จำนวนมากรายได้ก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

สรุป

ระบบการทำงานของช่างถมทั้งสองระบบคือระบบการทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการ และระบบการทำงานเป็นกลุ่มแบบแบ่งงานกันทำตามความถนัดของช่าง มีความแตกต่างกันที่กระบวนการทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน จำนวนช่างงาน และค่าแรงในการทำช่างงาน เพราะระบบการทำงานเป็นกลุ่มแบบแบ่งงานกันทำตามความถนัดของช่างสามารถผลิตรูปพรรณได้ในระยะเวลาที่สั้นกว่า และได้จำนวนมากกว่า เนื่องจากมีช่างหลายคนและช่างแต่ละคนทำงานในกระบวนการที่ตนเองมีความชำนาญ จึงสามารถผลิตช่างงานได้ในระยะเวลาที่สั้นกว่า และได้จำนวนมากกว่าระบบการทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการ แต่ถึงอย่างไรอัตราค่าแรงในการทำงานก็ต้องเฉลี่ยกันไปตามจำนวนของช่างงานและหน้าที่ของช่างฝีมือแต่ละคน ต่างจากการทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการถึงแม้จะผลิตช่างงานได้น้อย แต่ก็ได้ค่าแรงเป็นที่น่าพอใจ แต่ถึงอย่างไรช่างที่ทำงานด้วยตนเองทุกกระบวนการนั้นต้องมีเงินทุนเพื่อลงทุนในการทำ

ชิ้นงาน ถ้าช่างที่มีทุนน้อยก็มักจะรวมกลุ่มกันทำเหมือนเป็นการช่วยเหลือ และแบ่งงานกันทำถ้างานมาขายได้ก็จะเพิ่มขึ้นด้วย

2. ผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถม

ระบบการจัดการของร้านจำหน่ายเครื่องถม แบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ

2.1 ร้านที่มีช่างถมเป็นเจ้าของร้านและผลิตงานออกมาจำหน่ายเอง

ตัวแทนของร้านจำหน่ายเครื่องถมที่มีช่างถมเป็นเจ้าของร้านและผลิตงานออกมาจำหน่ายเองที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือร้านนครหัตถกรรม เมื่อศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับร้านนครหัตถกรรมแล้วพบว่าเจ้าของร้านนครหัตถกรรมคือนายนิคม นกอักษร มีอาชีพเป็นช่างถมและเปิดร้านจำหน่ายเครื่องถมเป็นของตนเอง จากการศึกษาพบว่าจากการที่ช่างถมเปิดร้านจำหน่ายเครื่องถมเองนั้น มีทั้งข้อได้เปรียบและข้อจำกัดซึ่งข้อได้เปรียบของช่างถมที่เปิดร้านเองนั้น ช่างถมสามารถรับงานโดยตรงจากลูกค้าไม่ต้องผ่านคนกลางหรือร้านจำหน่ายทั่วไป ทำให้ทราบถึงความต้องการของลูกค้า มีลูกค้าประจำสามารถอธิบายเกี่ยวกับงานถมถึงข้อแตกต่างกับงานชนิดอื่นให้ลูกค้าเข้าใจอย่างถูกต้องได้ ผลิตชิ้นงานได้ในรูปแบบที่หลากหลาย อีกทั้งยังไม่ต้องจ่ายค่าแรงให้แก่ช่าง ผลิตชิ้นงานและคิดค่าแรงได้ตามราคาขายไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้นต่อชิ้นงานที่ทำอธิบายพูดคุยกับลูกค้าได้ถึงที่มาตลอดจนกระบวนการผลิตเครื่องถม เพื่อเป็นการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ทั้งยังสร้างความประทับใจและแรงจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าแก่ลูกค้าอีกด้วย ส่วนในด้านข้อจำกัดของการที่ช่างถมเปิดร้านขายเครื่องถมเป็นของตนเองนั้น มาจากรายได้จากการทำงานเครื่องถมนั้น ไม่มีความแน่นอน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่นระบบเศรษฐกิจ อัตราการขึ้นลงของราคาโลหะเงินและทองคำ จำนวนลูกค้าและนักท่องเที่ยวในเทศกาลและวันสำคัญต่างๆ ความนิยมของกลุ่มลูกค้าในแต่ละช่วง ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเครื่องถมทั้งสิ้น หากทางร้านผลิตชิ้นงานออกมามากก็ไม่มีความแน่นอนว่าจะสามารถจำหน่ายสินค้าได้หรือไม่ หรือจะจำหน่ายได้เมื่อไหร่ ดังนั้นรูปพรรณที่ผลิตเพิ่มขึ้นมาส่วนใหญ่ก็จะเป็นการสั่งทำจากลูกค้า และลูกค้าจะวางมัดจำไว้ก่อนเพื่อเป็นทุนในการผลิตชิ้นงาน รูปพรรณประเภทเครื่องถมทุกรูปแบบล้วนใช้ต้นทุนในการผลิตสูง การที่ช่างถมเปิดร้านเพื่อจำหน่ายเองนั้นถึงแม้จะไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางก็มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากต้องใช้เงินในการลงทุนสูง และไม่มี ความแน่นอนในการจำหน่าย การที่รายได้ไม่มีความแน่นอนไม่พอกับรายจ่ายก็จะส่งผลกระทบต่อครอบครัว ช่างจึงต้องรับงานและจำหน่ายงานประเภทอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น งานจำพวกเครื่องเงินซึ่งได้รับความนิยมมาก และราคาไม่สูงมากนัก มีรูปแบบให้เลือกมากมาย มีลูกค้ามาหาซื้อเป็นประจำ สร้างรายได้ให้กับร้านควบคู่กับการจำหน่ายเครื่องถม

แต่อย่างไรก็ตามระบบการบริหารจัดการลักษณะที่มีช่างถมเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเองนั้น นอกจากช่างจะมีอาชีพแล้ว ยังทำงานได้อย่างอิสระ ทราบถึงความต้องการ และรสนิยมของลูกค้าโดยตรง สามารถอธิบายลักษณะของงานถมได้อย่างถูกต้องและไม่ต้องจำหน่ายเครื่องถมผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งต้องส่งถูกกว่าราคาขาย ลูกค้าสามารถสอบถามรายละเอียดและต่อรองราคาได้

2.2 ร้านที่รับงานเครื่องถมจากช่างถมมาจำหน่าย

ตัวแทนของร้านจำหน่ายเครื่องถมลักษณะที่รับงานเครื่องถมจากช่างถมมาจำหน่ายที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือร้านอิงดาวเครื่องเงิน ร้านน้องดา และร้านราชวดีเครื่องเงิน เมื่อศึกษาความเป็นมาของร้านจำหน่ายเครื่องถมทั้งสามร้านแล้วพบว่า ทางร้านจะรับซื้อเครื่องถมจากช่างถมที่ส่งประจำร้านและช่างทั่วไปที่มาเสนองานถม โดยทางร้านจะเลือกและสั่งสินค้าที่จะนำมาจำหน่ายจากช่าง ช่างจะทำชิ้นงานส่งให้ร้าน โดยคิดราคาสินค้าในราคาส่ง จากนั้นทางร้านจะตั้งราคาสินค้าอีกครั้งหนึ่งตามความเหมาะสม การที่ร้านรับงานเครื่องถมจากช่างถมมาจำหน่าย ทางร้านจะต้องคัดเลือกสินค้าที่มีคุณภาพ มีลวดลายที่งดงาม และมีความประณีตจากช่างที่ไว้ใจได้ ร้านจะสั่งสินค้าครั้งละประมาณ 20 ชิ้นงาน เป็นรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับจำนวนจะเพิ่มหรือลดลงก็ตามอัตราการจำหน่ายสินค้าว่าจำหน่ายได้จำนวนมากน้อยเพียงไร ร้านจะรับสินค้าจากช่างมาวางจำหน่ายประมาณ 1 สัปดาห์ก่อนช่างถมจึงจะมารับค่าแรง อาจจะจ่ายก่อนครั้งหนึ่งหรือตามที่ร้านกับช่างถมจะตกลงกัน การเปิดร้านจำหน่ายเครื่องถมนั้น ไม่มีความแน่นอนเรื่องรายได้ ทางร้านจะจำหน่ายรูปพรรณประเภทอื่นควบคู่ไปด้วย

ระบบการจำหน่ายเครื่องถมที่ร้านรับงานถมมาจากช่างถม มีทั้งข้อได้เปรียบและข้อจำกัด ข้อได้เปรียบจากการรับงานจากช่างถมมาจำหน่ายนั้น ทางร้านสามารถเลือกรูปพรรณได้ในรูปแบบที่หลากหลายได้จากช่างฝีมือแต่ละคนที่นำชิ้นงานมาเสนอเนื่องจากช่างฝีมือแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์มีลักษณะการทำงานที่ต่างกัน ถึงชิ้นงานจะมีความคล้ายคลึงกันก็จะไม่เหมือนกัน ในลักษณะของการเขียนลายต่างๆ สร้างความหลากหลายในการซื้อสินค้าของลูกค้า อีกทั้งร้านไม่ต้องเสียเวลาในการผลิต สามารถสั่งสินค้าจากช่างถมได้ตามเวลาและจำนวนชิ้นงานที่ต้องการ อีกทั้งยังสามารถควบคุมต้นทุนในการจำหน่ายได้ ถ้าเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหรือลูกค้าน้อย อัตราค่าเงินและทองคำขึ้นสูง เศรษฐกิจไม่ดี ทางร้านก็จะสั่งงานถมน้อยลง จะสั่งงานจำพวกอื่นที่สามารถจำหน่ายได้เพิ่มขึ้นแทน เช่นงานจำพวกเครื่องเงินซึ่งได้รับความนิยมทั่วไปทั้งราคายังถูกกว่างานจำพวกเครื่องถม ส่วนข้อจำกัดของการรับงานจากช่างถมมาจำหน่ายนั้น เนื่องจากรูปพรรณจำพวกเครื่องถมใช้โลหะเงินและทองคำในการผลิตซึ่งเป็นวัสดุที่มีราคาสูง อีกทั้งยังมีกระบวนการผลิตที่ละเอียดซับซ้อน อัตราค่าแรงของช่างถมก็จะมากกว่าช่างประเภทอื่น การรับซื้อรูปพรรณจำพวกงานถมมาวางจำหน่ายก็จะได้กำไรน้อย เนื่องจากต้นทุนที่รับมาสูงถ้ามาตั้งราคาเพิ่มขึ้นมาก

ก็จะจำหน่ายไม่ได้ ถ้าไรของงานจำพวกเครื่องถมจะได้น้อยกว่างานจำพวกอื่น ถ้าเป็นช่วงที่ราคาเงินและทองคำขึ้นสูง งานเครื่องถมแทบจะจำหน่ายไม่ได้เลย ทางร้านก็จะรับงานเครื่องถมน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม การจำหน่ายเครื่องถมจากรับงานถมมาจากช่างฝีมือนั้น นอกจากจะสามารถส่งสินค้าได้ตามเวลาและจำนวนที่ต้องการแล้ว ยังสามารถเลือกสินค้าได้จากช่างถมหลายคน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้า ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดีนักก็ยังสามารถจำหน่ายรูปพรรณจำพวกอื่นที่ราคาไม่สูงมากนักได้ควบคู่กันไป

2.3 ร้านที่มีช่างถมเป็นช่างประจำที่ร้าน

ตัวแทนของร้านจำหน่ายเครื่องถมลักษณะที่มีช่างถมเป็นช่างประจำที่ร้านที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือร้านทองบุญรัตน์ เมื่อได้ศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับร้านทองบุญรัตน์แล้วจะพบว่าร้านทองบุญรัตน์มีระบบการบริหารจัดการร้านในลักษณะที่มีช่างถมเป็นช่างประจำอยู่ที่ร้าน ทางร้านจะจ้างช่างถมเป็นช่างประจำอยู่ที่ร้านประมาณ 10 คน และจะจ่ายค่าแรงให้ช่างเป็นรายเดือน ส่งผลให้ช่างมีรายได้ที่แน่นอน ทางร้านจะเป็นผู้ออกแบบรูปพรรณรูปแบบต่างๆ และกำหนดจำนวนชิ้นงานที่ช่างถมต้องทำต่อเดือน ทางร้านจะเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าตามขนาด น้ำหนัก รูปแบบ และค่าแรงของช่างตามความเหมาะสมของชิ้นงานเพื่อวางจำหน่าย ในการทำธุรกิจการจำหน่ายรูปพรรณเครื่องถมนั้นไม่มีความแน่นอน ในด้านจำนวนชิ้นงานและรายได้ในการจำหน่ายสินค้าขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ระบบเศรษฐกิจ อัตราการขึ้นลงของราคาโลหะเงินและทองคำ จำนวนลูกค้าและนักท่องเที่ยวในเทศกาลและวันสำคัญต่างๆ ความนิยมของกลุ่มลูกค้าในแต่ละช่วง ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเครื่องถมทั้งสิ้น ทางร้านจึงจำหน่ายรูปพรรณจำพวกอื่นควบคู่ไปด้วย นอกจากรูปพรรณจำพวกงานถมร้านทองบุญรัตน์จำหน่ายรูปพรรณจำพวกทองคำด้วย ไม่ว่าจะเศรษฐกิจจะขึ้นลงราคาเงินและทองคำขึ้นสูงอย่างไร รูปพรรณจำพวกทองคำยังคงเป็นที่นิยมและมีลูกค้ามาหาซื้ออยู่เรื่อยไป

ระบบการจำหน่ายเครื่องถมลักษณะร้านที่มีช่างถมเป็นช่างประจำอยู่ที่ร้านนั้น มีทั้งข้อได้เปรียบและข้อจำกัด ข้อได้เปรียบของการที่มีช่างถมเป็นช่างประจำอยู่ที่ร้าน ทางร้านสามารถกำหนดรูปแบบ ลวดลาย รวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ของรูปพรรณได้ตามความต้องการของร้านและความต้องการของลูกค้า เนื่องจากทางร้านทราบความต้องการและรสนิยมของลูกค้าจากการซื้อสินค้าว่าลูกค้าแต่ละกลุ่มนิยมรูปพรรณลักษณะใดอยากได้รูปพรรณแบบใด การที่ร้านมีช่างถมเป็นช่างประจำอยู่ที่ร้านนั้นร้านยังสามารถกำหนดจำนวนชิ้นงานตามที่ต้องการ สามารถกำหนดรูปแบบและสั่งให้ช่างที่ร้านทำได้ ทำให้มีรูปแบบเพิ่มเป็นตัวเลือกที่หลากหลายให้กับลูกค้า อีกทั้งยังสามารถกำหนดคุณภาพของชิ้นงานให้มีมาตรฐาน ประณีตสวยงาม จากการตรวจสอบคุณภาพของสินค้า ส่งผลให้เป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจแก่ลูกค้า ส่วนข้อจำกัดของการมีช่างถมเป็นช่าง

ประจำที่ร้าน ทางร้านจะต้องใช้เงินทุนสูงนอกจากต้นทุนของวัสดุแล้วยังรวมไปถึงค่าจ้างของช่าง
 ถมซึ่งต้องจ่ายเป็นรายเดือน แม้สินค้าจะจำหน่ายไม่ได้หรือจำหน่ายได้น้อยทางร้านก็มีรายจ่ายที่ต้อง
 จ่ายประจำซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก ร้านจึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการการจำหน่ายของร้านอย่าง
 เป็นระบบ ต้องสร้างความเชื่อมั่นและความประทับใจต่อสินค้า เพื่อลูกค้าจะได้กลับมาซื้อสินค้าที่
 ร้านอีก อีกทั้งร้านต้องเลือกช่างที่มีฝีมือ และมีความชำนาญงาน เพราะนอกจากจะต้องทำงานให้ม
 ความละเอียดประณีตแล้ว ยังต้องทำงานให้ได้ตามจำนวนและตามเวลาที่กำหนดด้วย

อย่างไรก็ตามการจำหน่ายเครื่องถมที่มีช่างประจำอยู่ที่ร้านนั้น ทางร้านสามารถ
 ควบคุม รูปแบบ ลวดลาย รายละเอียด จำนวนและเวลาในการผลิตของชิ้นงานได้สร้างรูปแบบ
 รูปพรรณให้มีความหลากหลาย สามารถตรวจสอบคุณภาพของชิ้นงานในการผลิต ส่งผลให้ลูกค้า
 มีความเชื่อมั่น ในคุณภาพของสินค้า และสร้างทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์ของร้าน

2.4 ร้านที่จำหน่ายเครื่องถมผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยรับงานถมจากร้านเครื่องถม อีกต่อหนึ่ง

ตัวแทนของร้านจำหน่ายเครื่องถมลักษณะร้านที่จำหน่ายเครื่องถมผ่านระบบ
 อินเทอร์เน็ต โดยรับงานถมจากร้านเครื่องถมที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือร้านเครื่องถมพิมพันธ์ สาขา
 อินเทอร์เน็ต เมื่อศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับร้านเครื่องถมพิมพันธ์ สาขาอินเทอร์เน็ตแล้วพบว่า
 ร้านเครื่องถมพิมพันธ์ สาขาอินเทอร์เน็ตมีระบบการบริหารจัดการในการจำหน่าย เครื่องถม
 ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งนับว่าเป็นช่องทางที่สะดวกสบายสำหรับสังคมยุคปัจจุบัน ที่ผู้คน
 นิยมสั่งอำนวยความสะดวก การสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอาจจะได้รับความนิยม ในระยะหนึ่ง
 แล้ว แต่สำหรับการจำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตแล้วนับว่ายังเป็นตลาดที่ใหม่อยู่
 เนื่องจากกลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์จำพวกเครื่องถมยังมีจำกัดไม่แพร่หลายนัก อีกทั้งลูกค้าที่เคยซื้อ
 เครื่องถมอยู่ก่อนยังไม่ทราบสู่ทางการซื้อสินค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตมากนัก จึงต้องมีการ
 ประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงต่อไป

ระบบการจำหน่ายเครื่องถมผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั้น มีทั้งข้อได้เปรียบและข้อจำกัด
 ข้อได้เปรียบของการจำหน่ายเครื่องถมผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ลูกค้ามีความสะดวกสบายในการ
 เลือกซื้อหรือชมสินค้า เพราะสามารถเปิดชมสินค้าได้จากที่บ้านที่ทำงานหรือที่อื่นๆ ผ่านทางระบบ
 อินเทอร์เน็ตโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปร้านจำหน่ายสินค้า ทำให้ลูกค้าประหยัดเวลาและ
 ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งเหมาะสำหรับสังคมในยุคปัจจุบันที่ผู้คนไม่ค่อยมีเวลาว่างมากนัก ทั้งนี้
 ยังสามารถโทรศัพท์สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของสินค้าให้คำแนะนำสินค้า และสามารถต่อรองราคา
 กับทางผู้จำหน่ายสินค้าได้ ข้อได้เปรียบอีกประการหนึ่งของการจำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบ
 อินเทอร์เน็ตคือลงทุนน้อย เนื่องจากทางร้านไม่ต้องรับซื้อสินค้าจากช่างหรือร้านมาวางจำหน่าย

เพื่อให้ลูกค้าเลือกชมสินค้า แต่ลูกค้าจะเลือกชมสินค้าทางภาพถ่ายผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ที่ทางร้านได้นำเสนอเอาไว้ ลูกค้าสามารถทราบถึงราคา ขนาด และรายละเอียดต่างๆ ที่ได้นำเสนอพร้อมภาพถ่าย ถ้ามีข้อสงสัยลูกค้าสามารถโทรศัพท์สอบถามข้อสงสัยได้ตลอดเวลา ถ้าลูกค้าสนใจสินค้าชิ้นใดสามารถสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์จากผู้จำหน่าย และรอรับสินค้าทางร้านจะส่งสินค้าตามสถานที่ที่ลูกค้าสะดวก และลูกค้าสามารถชำระเงินผ่านทางธนาคาร ส่วนสินค้านั้นทางร้านจะรับสินค้ามาจากร้านจำหน่ายเครื่องถมอีกต่อหนึ่งในราคาส่งร้านจะได้กำไรจากส่วนต่างของราคาสินค้า ที่มาขายปลีกตามความเหมาะสมของชิ้นงานที่ทางร้านได้กำหนดขึ้น ส่วนข้อจำกัดของการจำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตนั้น เนื่องจากกลุ่มลูกค้าที่ซื้อสินค้าจำพวกเครื่องถมยังมีไม่มากนัก และบุคคลโดยทั่วไปก็ไม่รู้จักรูปพรรณเครื่องถม กลุ่มลูกค้าจึงมีน้อย อีกทั้งลูกค้าที่ซื้องานถมก็ยังไม่ทราบถึงช่องทางการสั่งซื้อสินค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต กลุ่มลูกค้าที่ทราบก็ยังคงขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า เนื่องจากเครื่องถมเป็นรูปพรรณที่มีราคาสูง การที่ลูกค้าไม่เห็นสินค้าจริงเห็นแค่ภาพถ่ายของรูปพรรณเครื่องถมที่จำหน่ายผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต จึงส่งผลให้ลูกค้าไม่แน่ใจในคุณภาพของสินค้าและขาดความเชื่อมั่น จึงต้องมีการพูดคุยอธิบายแนะนำสินค้าและรับประกันสินค้า เพื่อสร้างความมั่นใจต่อสินค้าให้แก่ลูกค้า

แต่อย่างไรก็ตามการจำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ก็เป็นช่องทางในการขยายตลาดเครื่องถม เพิ่มทางเลือกให้กับลูกค้า อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ทางระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งจะทำให้กลุ่มคนต่างๆ รู้จักงานเครื่องถมมากขึ้น ตลาดการจำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตยังเป็นตลาดที่ใหม่อยู่ จึงต้องสร้างความเชื่อมั่นและพัฒนาต่อไป เพื่อเป็นช่องทางการขยายตลาดสู่อนาคต

สรุป

ผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องถมเมืองนครทั้ง 4 ลักษณะ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นคือร้านที่มีช่างถมเป็นเจ้าของร้านและผลิตงานออกมาจำหน่ายเอง ร้านที่รับงานเครื่องถมจากช่างถมมาจำหน่าย ร้านที่มีช่างถมเป็นช่างประจำอยู่ที่ร้าน และร้านที่จำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต โดยรับงานถมจากร้านเครื่องถม มีความแตกต่างกันในระบบการบริหารจัดการของร้านแต่ละลักษณะ ซึ่งมีข้อได้เปรียบและข้อจำกัดในแต่ละด้านต่างกันไป จากการศึกษาลักษณะการบริหารจัดการของร้านที่มีช่างถมเป็นเจ้าของร้านและผลิตงานออกมาจำหน่ายเอง กับร้านที่ช่างถมเป็นช่างประจำที่ร้าน มีระบบการบริหารจัดการที่ใกล้เคียงกันตรงที่ เจ้าของร้านเป็นผู้ดูแลควบคุม ผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นตอนตรวจสอบคุณภาพ และเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมด และต้องใช้เงินทุนสูงกว่าร้านที่รับงานมาจากช่างเพื่อจำหน่าย จะต่างตรงที่มีเจ้าของร้านเป็นช่างถมที่ร้านเอง กับอีกลักษณะหนึ่งคือเจ้าของร้านจ้างช่างมาประจำที่ร้าน การบริหารจัดการลักษณะนี้ทำให้เจ้าของร้าน

เข้าถึงกลุ่มลูกค้า และทราบถึงความต้องการของลูกค้า อีกทั้งยังสามารถผลิตรูปพรรณออกมาได้ ตามความต้องการของลูกค้าโดยตรง

ในส่วนของลักษณะการบริหารจัดการของร้านที่รับงานเครื่องถมจากช่างถม มาจำหน่าย กับร้านที่จำหน่ายเครื่องถมทางระบบอินเทอร์เน็ต มีความใกล้เคียงในด้านการบริหารจัดการตรงที่ร้านทั้งสองลักษณะ ได้รับงานเครื่องถมจากช่างถมหรือจากร้านถมมาจำหน่าย อีกต่อหนึ่ง การจำหน่ายเครื่องถมในลักษณะนี้จะได้งานถมในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถเลือกรูปพรรณได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ต้นทุนยังต่ำกว่าการผลิตสินค้ามาจำหน่ายเอง ข้อแตกต่างของร้านจำหน่ายเครื่องถมโดยรับงานเครื่องถมจากช่างถมมาจำหน่ายกับการจำหน่าย เครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต คือการจำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ลูกค้าไม่จำเป็นต้องเดินทางมาซื้อสินค้าที่ร้านสามารถส่งสินค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต และรอรับสินค้าตามสถานที่ที่ลูกค้าสะดวก เป็นทางเลือกที่สะดวกสบายให้กับลูกค้า อีกทั้งการจำหน่ายเครื่องถมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ไม่จำเป็นต้องซื้อสินค้าจากช่างถมเพื่อเป็นตัวอย่างให้ลูกค้าเลือก ลูกค้าจะเลือกสินค้าจากภาพถ่ายผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มลูกค้าที่ต้องการซื้อสินค้าจากการเลือกรูปพรรณด้วยตนเองเพื่อความมั่นใจ ในคุณภาพของชิ้นงาน จึงต้องมีการรับประกันเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อไป

โดยสรุปแล้วการบริหารจัดการ การจำหน่ายเครื่องถมของร้านลักษณะต่างๆ มีข้อได้เปรียบและข้อจำกัดต่างกัน ไป ตามลักษณะของวิธีการจำหน่ายแต่ละประเภทซึ่งได้นำเสนอให้ทราบแล้วในข้างต้น

3. ประชากรผู้บริโภค

3.1 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร จากตัวแทนประชากรผู้บริโภค ในบริเวณหน้าและในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้พบว่า พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค (2) พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถมของผู้บริโภค และ (3) ระดับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม โดยนำเสนอในรูปแบบตารางสรุปพฤติกรรม และทัศนคติของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร ดังนี้

ตารางที่ 12 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคเครื่องนมเมืองนคร

ข้อมูลทั่วไป		ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	35
	หญิง	65
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	21
	อายุ 25-30 ปี	16
	อายุ 30-39 ปี	20
	อายุ 40-49 ปี	26
	อายุ 50-60 ปี	17
3. การศึกษา	มัธยมศึกษา (ป.ว.ช)	23
	อนุปริญญา (ป.ว.ส.)	8
	ปริญญาตรี	62
	สูงกว่าปริญญาตรี	7
4. อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	20
	เจ้าของกิจการ	12
	ผู้จัดการหรือผู้บริหาร	2
	ข้าราชการหรือพนักงาน รัฐวิสาหกิจ	44
	พนักงานบริษัท	9
	พนักงานบริษัท	13
	อื่น ๆ	-
5. รายได้	ต่ำกว่า 15,000 บาท	52
	15,001-20,000 บาท	16
	20,001-25,000 บาท	11
	25,001-30,000 บาท	7
	30,001 บาทขึ้นไป	14

ตารางที่ 13 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมืบริโภคเครื่องมืเมืองนคร

พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมื		ร้อยละ
1. ท่านเคยซื้อผลิตภัณฑ์ เครื่องมืประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1. ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ชั้นน้ำพานรอง	10
	2. ประเภทเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล	83
	3. ประเภทเครื่องใช้ประดับตกแต่ง เช่น กรอบรูป แจกัน	8
	4. ประเภทของฝากของที่ระลึก	48
2. ประเภทผลิตภัณฑ์ เครื่องมืที่ต้องการซื้อ มากที่สุด 3 อันดับแรก	1. ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ชั้นน้ำพานรอง	8
	2. ประเภทเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล	72
	3. ประเภทเครื่องใช้ประดับตกแต่ง เช่น กรอบรูป แจกัน	3
	4. ประเภทของฝากของที่ระลึก	17
3. ถ้าท่านคิดจะซื้อผลิตภัณฑ์ เครื่องมืท่านจะซื้อจาก ที่ใด	1. ห้างสรรพสินค้า	13
	2. แก๊ตตาล็อก หรือ พนักงานขายตรง	3
	3. ร้านค้าทั่วไป	44
	4. สั่งจากช่างผู้ผลิต	42
	5. อินเทอร์เน็ต	-

ตารางที่ 14 เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม

เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม	ร้อยละ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. รูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ทันสมัย	5	21	58	16	-
2. คุณภาพสินค้ามีมาตรฐาน	50	39	10	1	-
3. ราคาเหมาะสม	43	40	15	2	-
4. สะดวกหาซื้อง่าย	22	56	17	4	1
5. ความจำเป็น	14	22	37	24	3
6. เป็นของประดับตกแต่งบ้านเรือน	4	21	49	23	3
7. เป็นของฝาก ของกำนัล	17	53	23	6	1
8. เป็นของที่ระลึก	21	37	34	7	1
9. เป็นของสะสม	7	27	44	14	8
10. ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว	8	26	34	26	6
11. การโฆษณาประชาสัมพันธ์	3	15	31	31	20

ตารางที่ 15 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องมของผู้บริโภคเครื่องมเมืองนคร

พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม		ร้อยละ
1. ใครเป็นผู้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม	1. ตนเอง	79
	2. สามี/ภรรยา	5
	3. ร่วมกันตัดสินใจ	16
2. ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม	1. ทุกสัปดาห์	-
	2. 2-3 สัปดาห์	2
	3. ทุก 1 เดือน	-
	4. ทุก 1-2 เดือน	7
	5. 3เดือนขึ้นไป	91
3. ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม เฉลี่ย/ครั้ง	1. ต่ำกว่า 1,000 บาท	50
	2. 2,000-3,000 บาท	30
	3. 3,000-4,000 บาท	15
	4. 4,000-5,000 บาท	2
	5. 6,000 บาทขึ้นไป	3

ตารางที่ 16 ระดับความคิดเห็นต่อราคา รูปแบบ และจุดประสงค์การซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องม

ราคา	ร้อยละ		
	ถูกไป	เหมาะสม	แพงไป
	4.8	43.4	51.8

รูปแบบ	ร้อยละ	
	คงเดิม	พัฒนา
	35.1	64.9

จุดประสงค์การซื้อ	ร้อยละ	
	ใช้เอง	ของฝาก
	44.2	55.8

ตารางที่ 17 ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน และการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ			
	เห็นด้วย			ไม่เห็นด้วย
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน	63.2	28.3	7.1	2.3
ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถม	62.8	28.9	6.5	1.8

แนวทางการฟื้นฟูเครื่องถมเมืองนคร

1. ด้านการฟื้นฟูบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเครื่องถม

ลักษณะเครื่องถมเมืองนครในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทั้งด้านบทบาท ประโยชน์ใช้สอย รูปแบบรูปพรรณ และช่างฝีมือ ในอดีตช่างถมทำด้วยจิตใจที่รักในงานถม เพราะเมื่อก่อนชิ้นงานจะทำด้วยมือของช่างทุกขั้นตอน ไม่มีเครื่องทุ่นแรงมาช่วย ช่างทำด้วยความประณีต ลักษณะของรูปพรรณก็จะเป็เครื่องใช้ชิ้นใหญ่ จะทำเป็นเครื่องประดับตกแต่งยศ หรือบารมีของพระมหากษัตริย์ หรือเจ้าขุนคุณนายเป็นส่วนใหญ่ รูปพรรณสมัยก่อนมักสลักลวดลายที่เป็นเรื่องราวทางวรรณคดี และประวัติศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิต ช่างถมเองก็มีเครื่องมือที่สามารถใช้ทุ่นแรงได้ในบางกระบวนการ ทำให้สามารถผลิตงานได้เร็วขึ้น ลักษณะรูปพรรณของเครื่องถมปัจจุบัน มักทำเป็นรูปพรรณชิ้นเล็กๆ และลวดลายจะสลักเป็นลายไทยรูปพรรณที่ทำกันในปัจจุบันและจำหน่ายได้ดีก็คือ แหวน กำไล สร้อยคอ ปากกา ถ้าทำเป็นรูปพรรณชิ้นใหญ่จะจำหน่ายได้ยากเพราะมีราคาแพง

การที่บทบาทและประโยชน์ใช้สอยของเครื่องถมลดความสำคัญลง ความต้องการของผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องถมก็ลดน้อยลงด้วย เมื่อเครื่องถมจำหน่ายไม่ได้ก็ส่งผลกระทบต่อทำให้ช่างไม่ม้งานและเลิกทำงานถมไป จนปัจจุบันช่างฝีมือที่มีความชำนาญลดน้อยลงมาก กระบวนการทำงานถมที่ช่างได้รับการถ่ายทอดมาจากช่างในอดีต ซึ่งเป็นสูตรหรือเคล็ดลับ ที่สามารถทำให้งานถมมีความงดงามและโดดเด่นมากขึ้นนั้น ก็จะสูญหายไปกับช่างเพราะไม่ได้มีการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีช่างมาสืบทอดงานช่างถม ช่างถมที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันจึงไม่ทราบถึงเคล็ดลับหรือสูตรต่างๆ

ในการทำเครื่องถมอีกทั้งช่างรุ่นใหม่บางคนไม่ใส่ใจในการเรียนรู้ทำงานถมเพื่อจำหน่ายเท่านั้น ไม่ได้มีความรักมุ่งมั่นในการทำงานช่าง

จึงควรเร่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ขั้นตอนและเคล็ดลับต่างๆ ในการทำเครื่องถมจากช่างที่มีความชำนาญด้านงานถม เพื่อเป็นการรักษาภูมิปัญญาช่างถมไม่ให้สูญหาย อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ช่างถมรุ่นใหม่ได้ฝึกฝน ให้สามารถผลิตงานถมที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของเครื่องถมเมืองนคร และยังสามารถเผยแพร่เป็นความรู้แก่ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับงานถม ได้นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

2. ด้านการฟื้นฟูการส่งเสริมการขายและการตลาด

เครื่องถมเมืองนครเป็นหัตถกรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาตั้งแต่ในอดีต เครื่องถมเมืองนครมีให้เห็นมากและจำหน่ายได้มากในช่วงที่มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2531 ประกอบกับเป็นช่วงที่เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง และราคาทองคำยังไม่สูงมากนัก นับว่าเป็นช่วงที่ตลาดการจำหน่ายเครื่องถมเฟื่องฟูมาก มีช่างถมเกิดขึ้นจำนวนมากเพื่อรองรับความต้องการของตลาด และต่อมาเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำลง การส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรมของไทยก็ไม่ได้ได้รับความสำคัญมากนัก ตลาดเครื่องถมก็ตกต่ำลงด้วยอย่างรุนแรง

ในปัจจุบันรสนิยมและความต้องการของผู้บริโภคก็เปลี่ยนไป ผู้คนส่วนใหญ่รู้จักเครื่องถมน้อยลง รูปพรรณเครื่องถมก็มีให้เห็นน้อยลงด้วย จึงควรมีการส่งเสริม รมรงค์ให้มีการเลือกใช้สินค้าไทย ศิลปหัตถกรรมของไทย มีการจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในงานถมแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลโดยทั่วไป เป็นการส่งเสริมการขายให้ตลาดเครื่องถมกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้งหนึ่ง

3. ด้านการส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์นับเป็นหัวใจของการขาย ปัจจุบันเครื่องถมไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายเช่นในอดีต เพราะบทบาทความจำเป็นและประโยชน์ใช้สอยที่เปลี่ยนไป รวมไปถึงรสนิยมที่เปลี่ยนไปของผู้คนด้วย การประชาสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างกระแสนิยมให้เครื่องถมกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง

จึงควรเร่งประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ทั้งแผ่นพับ หนังสือแนะนำสินค้า มีการสาธิต ขั้นตอนและกระบวนการทำเพื่อสร้างสีสันและแรงจูงใจแก่ลูกค้า ประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการท่องเที่ยว อธิบายถึงที่มาและคุณค่าของงานถมแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปได้ จัดเป็นโครงการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังถึงมรดกและภูมิปัญญาของบรรพชนให้นักท่องเที่ยวและคนทั่วไปได้เห็นถึงที่มาและกระบวนการทำชิ้นงาน รวมไปถึงการทำรูปพรรณ

รูปแบบต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อสร้างแรงจูงใจ ความน่าสนใจ และเผยแพร่งานมาให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

4. สรุปแนวทางการฟื้นฟูเครื่องมืองนคร

จากการศึกษาความเป็นมา ประเด็นปัญหาทัศนคติของช่างมือง ร้านจำหน่ายเครื่องมือง และความต้องการของผู้บริโภคภาคผลิตภัณฑ์เครื่องมืองนคร สรุปได้ว่าในปัจจุบันเครื่องมืองเมืองนครไม่เป็นที่ยอมรับเหมือนในอดีต ความต้องการของผู้บริโภคลดน้อยลง ส่งผลให้ช่างมืองลดน้อยลงด้วย อีกทั้งเยาวชนรุ่นใหม่ไม่สนใจเรียนรู้ในวิชามือง จึงขาดผู้สืบทอด ภูมิปัญญา เคล็ดลับ หรือสูตร ที่ช่างโบราณที่มีความชำนาญได้คิดค้นไว้ก็จะสูญหายไปพร้อมช่าง จึงควรเร่งฟื้นฟูเครื่องมืองเมืองนครอย่างจริงจัง โดยมีแนวทางในการฟื้นฟูเครื่องมืองเมืองนครดังนี้

1. พัฒนาช่างมืองให้สามารถผลิตชิ้นงานได้อย่างมีคุณภาพ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ตลอดจนเคล็ดลับ หรือสูตรต่างๆ ของช่างโบราณที่มีความชำนาญได้คิดค้นไว้
3. เผยแพร่ข้อมูล กระบวนการทำเครื่องมือง เพื่อให้ผู้ที่สนใจ นักท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไปได้ศึกษา
4. ส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมไทย และเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาไทย เลือกรับและสนับสนุนสินค้าไทย
5. มีการจัดงานแสดงสินค้า และจำหน่ายสินค้า ในโอกาสหรือเทศกาลต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
6. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ทั้งแผ่นพับ หนังสือแนะนำสินค้า และนำเสนอผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
7. สนับสนุนควบคู่กับการท่องเที่ยว
8. จัดเป็นโครงการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
9. สาธิตขั้นตอนและกระบวนการทำในโอกาสต่างๆ ที่มีการแสดงสินค้า หรือที่ร้านจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ความรู้และสร้างแรงจูงใจต่างๆ ให้แก่ผู้บริโภค

แนวทางในการพัฒนาเครื่องมืองเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องมืองเมืองนครแล้ว ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา กระบวนการผลิตเครื่องมือง รูปพรรณเครื่องมืองในรูปแบบต่างๆ และปัจจัยปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องมืองเมืองนคร จากการสัมภาษณ์ช่างมือง กลุ่มผู้ประกอบการและร้านจำหน่ายเครื่องมือง และการสำรวจทัศนคติและความต้องการของกลุ่มประชากรผู้บริโภคจากการทำ

แบบสอบถาม จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและแนวทางในการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

1. ด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเครื่องถม

ปัจจุบันบุคลากรช่างถมมีน้อย เนื่องจากเครื่องถมเป็นงานศิลปะที่มีความประณีตสูง ผู้ที่จะเป็นช่างถมต้องมีความรักในศิลปะแขนงนี้ อีกทั้งจะต้องมีความอดทน เรียนรู้ประสบการณ์ที่ถ่ายทอดจากช่างรุ่นก่อนๆ ระบบการเรียนการสอนในสถาบันมีผู้สนใจศึกษาน้อยลง เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจเรียนวิชาการทำเครื่องถม หรือที่เรียนจบแล้วก็ได้ประกอบอาชีพช่างถม จึงควรมีการสำรวจผู้ที่สนใจในการทำเครื่องถม และเปิดการสอนวิชาถม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องถมในรูปแบบต่างๆ สร้างความภาคภูมิใจในอาชีพให้แก่ช่างเพื่อที่จะได้ผลิตชิ้นงานที่มีคุณภาพ สร้างชื่อเสียงให้เมืองนครต่อไป การเรียนการสอนผู้สนใจเรียนอาจไม่ต้องจบการศึกษา ก็สามารถมาเรียนมาฝึกฝนได้ เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสนใจเรียนรู้อย่างจริงจัง ผู้ที่เรียนและฝึกฝนด้วยความสนใจจะเป็นกลุ่มที่ยึดการทำเครื่องถมเป็นอาชีพ มากกว่าการศึกษาในระบบ

อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาด้านบุคลากรช่างถม จึงควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดูแล เข้ามาแก้ไขปัจจัยปัญหาในด้านต่างๆ ของช่างอย่างจริงจัง ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือช่างถมในการพัฒนาเครื่องถมในด้านต่างๆ ทั้งบุคลากร การตลาด การผลิต และรูปแบบของรูปพรรณ เพื่อคงรักษาวิชาชีพถมที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองนครให้อยู่คู่กับเมืองนครศรีธรรมราชต่อไป

2. ด้านการส่งเสริมการขายและการตลาด

ผลิตภัณฑ์เครื่องถมเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ฐานะความเป็นอยู่ของผู้คน ความเจริญรุ่งเรืองของยุคสมัย รวมทั้งความคิดเห็นและแนวทางการดำรงชีวิตของผู้คนในแต่ละยุคแต่ละสมัย เดิมการผลิตเครื่องถมมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อการใช้สอยในชีวิตประจำวันสำหรับใช้ภายในครอบครัว ต่อมาจึงมีการพัฒนากรรมวิธีในการผลิตและคัดเลือกรูปแบบให้แปลกแตกต่างออกไป เช่นการทำเป็นเครื่องประดับ อาทิ แหวน กำไล เข็มกลัด ปากกา เมื่อได้รับความนิยมจึงมีการผลิตเพิ่ม ส่วนในปัจจุบันเครื่องถมที่นิยมเป็นรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับเท่านั้น เนื่องมาจากมาตรฐานการครองชีพที่เปลี่ยนไป ราคาเงินและทองคำมีราคาสูงขึ้นกว่าเดิมมาก รูปพรรณเครื่องถมก็มีราคาสูงขึ้นตามไปด้วย รวมไปถึงวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป การเปลี่ยนไปใช้สิ่งของเครื่องใช้สมัยใหม่ ส่งผลให้ประโยชน์ของเครื่องถมลดลงและความนิยมก็ลดลงด้วย การที่เครื่องถมลดบทบาทลงผู้คนที่รู้จักเครื่องถมน้อยลง ทำให้ตลาดเครื่องถมยิ่งแคบลงอีก จำนวนเครื่องถมที่ผลิตขึ้นมีไม่มากนักจะมีให้เห็นทั่วไป ก็เป็นแหวนกลม กำไลกลม เพราะยังสามารถจำหน่ายได้อยู่ ส่วนรูปพรรณจำพวกเครื่องใช้หาได้ยากขึ้น จะมีบ้างก็เป็นสินค้าวางแสดงเป็นตัวอย่งที่ร้าน

ไม่กี่ชิ้น เพราะงานจำพวกนี้ไม่ได้ผลิตขึ้นมาวางจำหน่ายนอกจากลูกค้าสนใจและสั่งทำเท่านั้น เพราะใช้ต้นทุนในการผลิตสูง บุคคลส่วนใหญ่ทั้งนักทอเทียวกและคนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องถนน้อย บางคนอาจไม่รู้จักงานประเภทนี้เลย จึงเป็นสาเหตุให้การจำหน่ายเครื่องถนมีไม่มากนักในตลาดปัจจุบัน

เครื่องถนส่วนใหญ่ที่ผลิตจะจำหน่ายในประเทศ โดยเฉพาะการจำหน่ายแก่กลุ่มนักทอเทียว ดังนั้นการพัฒนาตลาดเครื่องถนจึงควรศึกษาความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค ผลิตินค้าให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ขนาดชิ้นงานไม่ใหญ่และราคาไม่สูงมากนัก ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องถนเป็นข้อมูลเชิงความรู้ถึงที่มาและกระบวนการทำแก่นักทอเทียวและบุคคลโดยทั่วไป เพื่อให้ได้ทราบและเล็งเห็นถึงคุณค่า ประโยชน์ ความสะดวก และความทนทาน อีกทั้งข้อแตกต่างของงานเครื่องถนกับรูปพรรณประเภทอื่นๆ ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีโอกาสได้สัมผัสถึงกระบวนการและวิธีการทำโดยมีตัวอย่างการสาธิตผลงานให้นักทอเทียวและบุคคลโดยทั่วไปได้ชม เพื่อส่งเสริมงานเครื่องถน สร้างแรงจูงใจในการเลือกซื้อสินค้า และเป็นการประชาสัมพันธ์เครื่องถนเมืองนครให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

อย่างไรก็ตามหากเครื่องถนกลับมาได้รับความนิยมและสามารถขยายตลาดได้มากขึ้น อาจส่งผลถึงการขยายตลาดการส่งออกต่อไป จึงควรมีการบริหารจัดการและมีหน่วยงานของรัฐที่มีความเกี่ยวข้อง เข้ามาสำรวจตลาดความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค เมื่อได้ข้อมูลและสรุปข้อมูลแล้วจึงถ่ายทอดความรู้สู่กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมเครื่องถน เพื่อเป็นการพัฒนาต่อไป

3. ด้านการพัฒนากระบวนการผลิตและรูปแบบรูปพรรณเครื่องถน

การทำเครื่องถนเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือและความละเอียดประณีตสูง ซึ่งต้องผลิตชิ้นงานด้วยมือไม่ได้ใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วย ทำให้ต้องเสียเวลาในการผลิตชิ้นงาน ผลงานแต่ละชิ้นใช้เวลาในการทำนาน บางชิ้นกินเวลาเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน ส่งผลให้เครื่องถนผลิตออกมาได้จำนวนน้อย และมีค่าแรงในการทำสูงกว่ารูปพรรณจำพวกเครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง รูปพรรณเครื่องถนทำจากโลหะเงินผสม (เงินร้อยละ 95 ทองแดงร้อยละ 5 โดยน้ำหนัก) ทำให้เครื่องถนมีราคาแพง หากเป็นถนทองก็จะต้องเคลือบโลหะเงินด้วยทองคำบริสุทธิ์ที่เรียกว่า เปียกทอง หรือ ทาทอง ดังนั้นจึงทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องถนมีต้นทุนการผลิตสูง ราคาขึ้นอยู่กับราคาเงินและทองคำคิดตามน้ำหนักของชิ้นงาน อีกทั้งเครื่องถนส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิมเช่นเคยทำกันมา ทั้งรูปพรรณจำพวกเครื่องใช้ และรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับ ส่งผลให้ความนิยมของเครื่องถนลดน้อยลงเพราะมีรูปแบบให้เลือกน้อย และรูปพรรณไม่ได้พัฒนาตามสมัยนิยม

จากผลการศึกษาในข้างต้น จึงควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตและรูปแบบรูปพรรณเครื่องถน ดังเช่น ในขั้นตอนการผลิตบางกระบวนการที่สามารถนำเครื่องทุ่นแรงเข้ามาช่วยได้

เช่น ขั้นตอนการขึ้นรูป การรีด การขัด เป็นต้น สามารถช่วยให้แต่ละขั้นตอนใช้เวลาน้อยลง วิธีการนี้เหมาะสำหรับการผลิตในจำนวนมาก แต่ต้องให้ข้อมูลตามความเป็นจริงแก่ลูกค้าถึงขั้นตอนการทำงานของแต่ละขั้นที่ใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วย กับงานที่ช่างทำด้วยมือทั้งหมด เพราะอาจมีกลุ่มลูกค้าที่ชื่นชอบและอนุรักษ์ในการทำเครื่องมือนิยมนิยามผลิตภัณฑ์เครื่องมือนำเครื่องจักรเข้ามาช่วยให้ลูกค้ามีความเข้าใจถึงข้อแตกต่างของชิ้นงาน และความแตกต่างด้านราคาของสินค้า เพราะการที่ช่างทำงานด้วยมือทั้งหมดชิ้นงานละเอียด ประณีตสวยงามมีคุณภาพราคาย่อมสูงขึ้นไป นอกจากกระบวนการผลิตแล้วควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องมือนิยามในรูปแบบใหม่ๆ มีความทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มในยุคปัจจุบัน โดยมีหน่วยงานในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ สํารวจตลาดเพื่อให้ได้รูปแบบที่ตลาดต้องการ ซึ่งจะแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่เคยผลิตมาแต่ดั้งเดิม ผลิตภัณฑ์อาจทำขึ้นเป็นของใช้ที่มีความจำเป็นในยุคปัจจุบัน มีรูปแบบ ขนาด น้ำหนักเหมาะสำหรับการใช้งานและราคาไม่สูงเกินไป ส่วนรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับควรพัฒนารูปแบบตามสมัยนิยม มีตัวเลือกที่หลากหลาย ตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าในช่วงของวัยและเพศ ตามความเหมาะสมจากผลของการสำรวจ นอกจากเครื่องใช้และเครื่องประดับแล้วอาจพัฒนารูปแบบในลักษณะของ ของที่ระลึก ของชำร่วย เป็นต้น ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ทั้งช่างม ุ่ ร้านจำหน่าย และหน่วยงานที่รับผิดชอบ อีกทั้งประชาสัมพันธ์สร้างความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อเครื่องมือนิยามแก่กลุ่มประชากรผู้บริโภค เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาและพัฒนาเครื่องมือนิยามสู่อนาคตต่อไป

4. ด้านการพัฒนาเครื่องมือนิยามเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันบทบาทและประโยชน์ใช้สอยของเครื่องมือนิยามได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ตามความนิยม จากการผลิตเพื่อนำมาใช้สอยในครัวเรือน ความนิยมก็เปลี่ยนไป เนื่องมาจากเครื่องมือนิยามทำจากวัสดุที่มีค่า และมีราคาแพง รูปพรรณขึ้นใหญ่ที่สิ้นเครื่องใช้จึงไม่เป็นที่นิยม ในปัจจุบันเครื่องมือนิยามที่ได้รับความนิยมจึงเป็นรูปพรรณจำพวกเครื่องประดับ จากความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันทำให้ทราบถึง ข้อมูลในด้านพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องมือนิยามเมืองนคร ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เครื่องมือนิยามมีความจำเป็นน้อยในปัจจุบัน ควรพัฒนาเครื่องมือนิยามให้ตอบสนองการใช้สอยในยุคปัจจุบัน และพัฒนารูปแบบของเครื่องมือนิยามให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน

5. สรุปแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือนิยามเมืองนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร การสัมภาษณ์ช่างม ุ่ ร้านจำหน่ายเครื่องมือนิยาม สํารวจทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องมือนิยามเมืองนคร สรุปได้ว่า ปัจจุบันเครื่องมือนิยามเมืองนครไม่เป็นที่นิยมเหมือนในอดีต ความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องมือนิยามลดลง

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เครื่องมืองานเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูง มีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เลือกน้อย และไม่สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน ควรมีการพัฒนาแบบให้สอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความคิดเห็นว่าควรส่งเสริมให้เป็นอาชีพแก่ชาวบ้าน และมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากขึ้น โดยมีแนวทางในการพัฒนาเครื่องมืองานนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบันดังนี้

1. พัฒนาฝีมือช่างมืองาน โดยผลิตรูปพรรณในรูปแบบที่แตกต่าง ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

2. สำรวจผู้ที่สนใจในการเรียนรู้วิชามืองานเพื่อประกอบอาชีพ และเปิดสอนวิชามืองานแก่ผู้สนใจ

3. ศึกษาความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค

4. สำรวจตลาด ความต้องการ รสนิยม ผลิตภัณฑ์เครื่องมืองานของผู้บริโภค

5. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องมืองานตามความต้องการของผู้บริโภค

6. ผลิตสินค้าในรูปแบบที่หลากหลายและมีความทันสมัย

7. พัฒนาเครื่องมืองานให้ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน

8. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องมืองานให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน

จากแนวทางในการพัฒนาเครื่องมืองานนครให้สอดคล้องกับอุปสงค์ในปัจจุบัน ประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนา คือสำรวจความต้องการของผู้บริโภค จึงควรมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อเร่งศึกษาสำรวจความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค เพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องมืองานนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาช่างฝีมือในการผลิตเครื่องมืองาน จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันช่างมืองานที่มีความชำนาญงานมืองานน้อยลงมาก อีกทั้งยังไม่มีช่างรุ่นใหม่เรียนรู้ฝึกฝนเพื่อนำมาสานต่อวิชาช่างมืองาน ควรมีการสำรวจผู้ที่สนใจเรียนรู้งานมืองานอย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป โดยไม่จำกัดเพศ วัย และวุฒิทางการศึกษา เปิดการอบรม ฝึกฝน ช่างรุ่นใหม่ขึ้นอย่างมีคุณภาพ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญงานมืองานมาถ่ายทอดความรู้ เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาด้านงานช่างมืองานสูญหายไป

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการผลิตงานถม และกระบวนการในการถ่ายทอดวิชาช่างถมแก่ผู้สนใจเรียนรู้ แล้วรวบรวมข้อมูลเป็นหนังสือหรือเอกสาร เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร ทั้งกระบวนการทำ เคล็ดลับหรือสูตรที่ช่างในอดีต ได้ค้นคว้าและทดลองจนทำให้งานถมมีความสวยงาม ที่ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของงานถมนคร เพื่อไม่ให้ความรู้สูญหายไป และเป็นการเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้สนใจต้องการศึกษาเป็นความรู้ต่อไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรมเครื่องถมเมืองนคร ต้องเร่งสนับสนุนในด้านการสำรวจความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอย ราคาสินค้า และรสนิยมของผู้บริโภค เพื่อการพัฒนารูปพรรณเครื่องถมให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน

4. ควรมีการส่งเสริมด้านการตลาด จะต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ทั้งแผ่นพับ หนังสือแนะนำสินค้า มีการสาธิตขั้นตอนและกระบวนการทำเพื่อสร้างสีสันและแรงจูงใจแก่ลูกค้า ประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการท่องเที่ยว อธิบายถึงที่มาและคุณค่าของงานถมแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปได้ จัดเป็นโครงการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในด้านการจำหน่าย ตลอดจนการอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาด้านงานถมให้เป็นที่รู้จักสืบไป

5. ช่างถมและผู้จำหน่ายรูปพรรณเครื่องถมต้องเน้นการผลิตรูปพรรณที่ได้มาตรฐาน ทั้งคุณภาพ ส่วนผสม ความประณีตสวยงาม ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคสินค้า ไว้วางใจในรูปพรรณเครื่องถมเมืองนคร

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ นิลเพชร. (2549). การตลาดและการส่งออกศิลปหัตถกรรม. *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 21* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ด้านสุนธาการพิมพ์.
- กรมศิลปากร. (2543). *นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กิตติพันธุ์ อุดมเศรษฐ์. (2551). *หัตถกรรมไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 24 กันยายน 2551, เข้าถึงได้จาก <http://www.prc.ac.th/newart/webart/thaihandicraft01.html>.
- เกสียพันธ์ ขจรผดุงกิตติ. (2546). *การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมเพื่อสร้างงานแก่คนในท้องถิ่น กรณี การพัฒนาและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์จากใบตาลของจังหวัดเพชรบุรี*. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- จิราวรรณ ฉายสุวรรณ. (2542). *การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการใช้เครื่องประดับอัญมณีไทย*. คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐวิทย์ คงศรีชาย. (2550). *การศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องถมประเภทเครื่องประดับ สำหรับสุขภาพสตรี*. ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เทศบาลทุ่งสง. (2552). *เครื่องถม จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วันที่ค้นข้อมูล 11 พฤศจิกายน 2552, เข้าถึงได้จาก http://www.tungsong.com/NakhonSri/Nakhon_slogan/Nielloware/niello.
- ตฤณ สุขนวน และวิเชียร ไทยเจริญ. (2549). *อัตลักษณ์ช่างถมเมืองนครศรีธรรมราช*. *วารสารจังหวัดนครศรีธรรมราช*, (36) 11. หน้า 37-47.
- ประทุม ชุมเพ็งพันธ์. (2548). *ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฐม มณีโรจน์. (2518). *ความหมายของการพัฒนา*. วันที่ค้นข้อมูล 13 พฤศจิกายน 2552, เข้าถึงได้จาก <http://library.uru.ac.th/bookonline/books>.

- พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ. (2548). *เครื่องเบญจรงค์ไทยในปัจจุบัน กรณีศึกษาเครื่องเบญจรงค์
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตจังหวัดสมุทรสาคร*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ ส่วนการวิจัยและพัฒนา สถาบันวัฒนธรรมศึกษา.
- พิสิฏฐ์ บุญไชย. (2541). *การพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม: สถาบันวิจัย
ศิลปวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิพิธภัณฑ์เครื่องถม. (2554). *ภาพเครื่องถม*. วันที่ค้นข้อมูล 1 มีนาคม 2554, เข้าถึงได้จาก
<http://paktai.tarad.com>
- มาโนช กงกะนันท์. (2531). *หัตถกรรมพื้นบ้าน, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 13
(พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์ การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- ละม่อม โอชกะ และมนตรี จันทพันธ์. (2539). *เครื่องถม, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 21
(พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: ด่านสุนทรการพิมพ์ จำกัด.
- วิรัช นิภาวรรณ. (2551). *ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียงและแนวคิดพื้นฐาน
ของการพัฒนา*. วันที่ค้นข้อมูล 13 พฤศจิกายน 2552, เข้าถึงได้จาก <http://www.wiruch.com>
- วิไลศรี ชำนาญกิจ. (2549). *อาชีพการทำเครื่องถม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาศิลปศึกษาและการออกแบบสื่อ,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2545). *การออกแบบเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (2545). *การศึกษาปัญหาและแนวโน้มด้านมาตรการกีดกันทางการค้า
ที่มีใช้ภายใต้ที่มีต่ออุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับไทย*. คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). *การพัฒนาชุมชน*. เข้าถึงได้จาก วันที่ค้นข้อมูล 13 พฤศจิกายน 2552,
เข้าถึงได้จาก <http://opac.phuket.psu.ac.th/BibDetail>.
- สุดาพร สิริ โกลากิจ. (2552). *ปัญหาทางการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องเงินไทย*. โครงการจัดทำ
ข้อมูลงานศึกษาวิจัยด้านศิลปหัตถกรรมของไทย. การตลาดผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์กรมหาชน).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ใบขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์สุชาติ เถาทอง

สาขาวิชาจิตรกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ภรดี พันธุภากร

สาขาวิชาเซรามิก คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร. เกียรติศักดิ์ เขียวมั่ง

สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ที่ ศร 6620.1/ 0257

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

๒๓ มีนาคม 2553

เรื่อง ขอลาความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ช่างผู้ผลิตเครื่องถมเมืองนคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวปริดา ศรีเตัง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร ในความควบคุมดูแลของ ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขอลาความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถมเมืองนคร โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 22 มีนาคม ถึงวันที่ 30 เมษายน 2553 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับ ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์สมาน สรรพศรี)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 0-3810-2519

โทรสาร 0-3839-1042

ผู้วิจัยโทร. 081-401-1319

ที่ ศบ 6620.1/ 0258

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี 20131

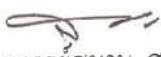
๘๖ มีนาคม 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน กลุ่มผู้ประกอบการเครื่องถมเมืองนคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวปริตา ศรีเต็ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร ในความควบคุมดูแลของ ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มผู้ประกอบการเครื่องถมเมืองนคร โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 22 มีนาคม ถึงวันที่ 30 เมษายน 2553 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์สมาน สรรพศรี)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
โทรศัพท์ 0-3810-2519
โทรสาร 0-3839-1042
ผู้วิจัยโทร. 081-401-1319

ภาคผนวก ข

1. แบบสัมภาษณ์กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถมเมืองนคร
2. แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร
3. แบบสอบถามพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร

แบบสัมภาษณ์กลุ่มช่างผู้ผลิตเครื่องถมเมืองนคร

1. ชื่อ.....อายุ.....ปี เพศ.....อาชีพหลัก.....
2. ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....
3. ได้รับการถ่ายทอดจากใคร.....
4. สมาชิกในครอบครัวมีกี่คน.....
5. สมาชิกในครอบครัวคนใดทำเครื่องถมเป็นบ้าง แล้วทำเป็นอาชีพหรือไม่ อย่างไร.....
6. ต้องใช้ระยะเวลาเท่าไรในการฝึกฝน เทคนิคและวิธีการทำเครื่องถม.....
7. มีผู้รับการสืบทอดหรือไม่ อย่างไร.....
8. ผลงานที่ทำมีอะไรบ้าง.....
9. เครื่องถมประเภทใดมีการสั่งทำมากที่สุด และรองลงมา.....
10. เพราะเหตุใดเครื่องถมประเภทดังกล่าวจึงมีการสั่งทำมากที่สุด.....
11. ระยะเวลาในการผลิตเครื่องถมแต่ละชิ้น.....
12. เทคนิคและวิธีการในการผลิตเครื่องถมแต่ละรูปแบบ.....
13. ใครเป็นผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องถม.....
14. ความยากง่ายของการผลิตเครื่องถมแต่ละแบบมีความแตกต่างกันอย่างไร.....
15. สนใจที่จะได้รับการพัฒนาตนเองในด้านการออกแบบหรือไม่ มีความคิดเห็นอย่างไร.....
16. ปัญหาที่พบในการผลิตและขายเครื่องถม.....
17. มีแนวทางการแก้ปัญหาในการผลิตและขายเครื่องถมอย่างไร.....
18. ต้องการพัฒนาเครื่องถมในเรื่องใด.....
19. ความพึงพอใจในค่าตอบแทนของเครื่องถมที่ขายได้.....
20. ต้นทุนในการผลิตเครื่องถม.....
21. กำไรจากการขายเครื่องถมแต่ละชิ้น.....
22. รู้จักองค์กร หรือหน่วยงานใดบ้างที่ให้การสนับสนุนเครื่องถมเมืองนคร.....
23. หน่วยงานหรือองค์กรดังกล่าวเข้ามาสนับสนุนอย่างไร.....
24. ปัจจุบันมีการสนับสนุนผลิตภัณฑ์เครื่องถมในเรื่องใดบ้าง อย่างไร.....
25. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเครื่องถมในปัจจุบัน.....

26. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการฟื้นฟูเครื่องม.....
27. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องม.....
28. ในการฟื้นฟูกับพัฒนาควรทำอย่างไรก่อน และเริ่มจากที่ใด.....
29. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่นของเครื่องมเมืองนครที่ท่านได้ผลิต.....
30. ท่านต้องการพัฒนารูปแบบ ลวดลาย และรูปทรงของเครื่องมหรือไม่ อย่างไร.....

แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร

- ชื่อร้าน.....
1. ชื่อ.....อายุ.....ปี เพศ.....
 2. ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....
 3. เริ่มธุรกิจขายเครื่องถมตั้งแต่เมื่อไหร่.....
 4. ช่วงเวลาที่ตลาดเครื่องถมเฟื่องฟูที่สุด.....
 5. ปัจจัยใดที่ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์เครื่องถมขายดี ในช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น.....
 6. ช่วงเวลาที่การขายเครื่องถมประสบปัญหาที่สุด.....
 7. ปัจจัยใดที่ส่งผลให้การขายเครื่องถมประสบปัญหาที่สุด ในช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น.....
 8. ทางร้านมีช่างผู้ผลิตเครื่องถมของร้านหรือรับงานจากช่างถมอื่น.....
 9. ปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์เครื่องถมภายในร้าน และปริมาณการขายผลิตภัณฑ์เครื่องถม
ภายในร้าน เฉลี่ยต่อสัปดาห์.....
 10. เครื่องถมประเภทใดที่เป็นที่นิยมมากที่สุดและระดับรองลงมา.....
 11. เพราะเหตุใดเครื่องถมประเภทดังกล่าวจึงเป็นที่นิยมมากที่สุด.....
 12. ในปัจจุบันอัตราการซื้อเครื่องถมเพิ่มขึ้นหรือลดลง.....
 13. อัตราการซื้อเครื่องถมเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร.....
 14. เพราะเหตุใดเครื่องถมประเภทดังกล่าวยังได้รับความนิยมอยู่.....
 15. ใครเป็นผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องถม.....
 16. ปัญหาที่พบในการขายเครื่องถม.....
 17. มีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไร.....
 18. ต้นทุนการของผลิตภัณฑ์เครื่องถม.....
 19. กำไรจากการขายผลิตภัณฑ์เครื่องถม.....
 20. รู้จักองค์กร หรือหน่วยงานใดบ้างที่ให้การสนับสนุนเครื่องถมเมืองนคร.....
 21. หน่วยงานหรือองค์กรดังกล่าวเข้ามาสนับสนุนอย่างไร.....
 22. ปัจจุบันมีการสนับสนุนผลิตภัณฑ์เครื่องถมในเรื่องใดบ้าง อย่างไร.....
 23. มีการเข้าร่วมกลุ่ม หรือรวมกลุ่มระหว่างผู้จำหน่ายหรือไม่ อย่างไร.....
 24. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเครื่องถมในปัจจุบัน.....
 25. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการฟื้นฟูเครื่องถม.....

26. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องถม.....
27. ในการฟื้นฟูกับพัฒนาควรทำอย่างไรก่อน และเริ่มจากที่ใด.....
28. ท่านต้องการพัฒนารูปแบบ ลวดลาย และรูปทรงของเครื่องถมหรือไม่ อย่างไร.....
29. ร้านมีจุดเด่นในการดึงดูดลูกค้าอย่างไร.....
30. ต้องการพัฒนาระบบการจัดวางการตั้งโชว์ผลิตภัณฑ์ภายในร้านและหน้าร้านหรือไม่ อย่างไร.....

แบบสอบถามพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องถมเมืองนคร

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภค บริเวณหน้าและในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีศึกษา "ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาเครื่องถมเมืองนคร" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้ศึกษาจึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพื่อเป็นข้อมูลในเชิงวิชาการต่อไป

อนึ่ง ข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามฉบับนี้ ผู้ศึกษาจะนำไปใช้ในเชิงวิชาการ ซึ่งจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่าน และขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง

1.) แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2. พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ส่วนที่ 3. ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

2.) โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่กำหนด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 25 ปี

อายุ 25-30 ปี

อายุ 30-39 ปี

อายุ 40-49 ปี

อายุ 50-60 ปี

อายุ 61 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา (ป.ว.ช)

อนุปริญญา (ป.ว.ส.)

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

นักเรียนนักศึกษา

เจ้าของกิจการ

ผู้จัดการหรือผู้บริหาร

ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

พนักงานบริษัท

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
☐ ต่ำกว่า 15,000 บาท	☐ 15,001-20,000 บาท
☐ 20,001-25,000 บาท	☐ 25,001-30,000 บาท
☐ 30,001 บาทขึ้นไป	

ส่วนที่2 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม

6. ท่านเคยซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอมประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ชันน้ำพานรอง
 - ประเภทเครื่องเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล
 - ประเภทเครื่องใช้ประดับตกแต่ง เช่น กรอบรูป แจกัน
 - ประเภทของฝากของที่ระลึก
7. ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องถนอมที่ต้องการซื้อมากที่สุด 3 อันดับแรก (เติมหมายเลข 1,2,3 ลงในช่องคำตอบ)
- ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ชันน้ำพานรอง
 - ประเภทเครื่องเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล
 - ประเภทเครื่องใช้ประดับตกแต่ง เช่น กรอบรูป แจกัน
 - ประเภทของฝากของที่ระลึก
 - อื่นๆ.....
8. ถ้าท่านคิดจะซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถนอม(สินค้า 3 อันดับที่ดีที่สุด) ท่านจะซื้อจากที่ได้
- ห้างสรรพสินค้า
 - Catalog หรือ Direct Sale
 - ร้านค้าทั่วไป
 - สั่งจากช่างผู้ผลิต
 - Internet
 - อื่นๆ.....

9. เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

เหตุผล	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. รูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ทันสมัย					
2. คุณภาพสินค้ามีมาตรฐาน					
3. ราคาเหมาะสม					
4. สะดวก หาซื้อง่าย					
5. ความจำเป็น					
6. เป็นของประดับตกแต่งบ้านเรือน					
7. เป็นของฝาก ของกำนัล					
8. เป็นของที่ระลึก					
9. เป็นของสะสม					
10. ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว					
11. การโฆษณาประชาสัมพันธ์					
12. อื่น(ระบุ).....					

10. ใครเป็นผู้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

- ตนเอง สมาชิก/ภรรยา ร่วมกันตัดสินใจ
 อื่นๆ ระบุ

11. ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม (สินค้า 3 อันดับที่เลือก)

- ทุกสัปดาห์ ทุก 1 เดือน 3 เดือนขึ้นไป
 2-3 สัปดาห์ ทุก 1-2 เดือน

12. ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องถม เฉลี่ย / ครั้ง

- ต่ำกว่า 1,000 บาท 3,000-4,000 บาท 6,000 บาทขึ้นไป
 2,000-3,000 บาท 4,000-5,000 บาท

ส่วนที่3 ความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

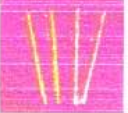

13. ระดับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องถม

13.1 ระดับความคิดเห็นต่อราคา ความคิดเห็นต่อรูปแบบและวัตถุประสงค์การซื้อ

ผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ลำดับ ที่	ผลิตภัณฑ์	ราคา	ความคิดเห็นต่อราคา			ความคิดเห็นต่อรูปแบบ		จุดประสงค์ การซื้อ	
			ถูก ไป	เหมาะ สม	แพง ไป	คงเดิม	พัฒนา	ใช้ เอง	ของ ฝาก
1	 แหวนถมเงินฝังหินใหญ่ สายสร้อยประจำชาย	300 บาท							
2	 กำไลถมเงิน	2000 บาท							
3	 กรอบรูปถมทอง	12000 บาท							
4	 มีดพับถมเงิน	1500 บาท							
5	 กระเป๋าทอมถมเงิน	33000 บาท							
6	 ปากกาทอม	3000 บาท							
7	 ชุดแก้วน้ำ และฝาครอบ ชุดแก้วน้ำถม	ชุดแก้วน้ำ และฝาครอบ 6500 บาท							
8	 ช้อนส้อมถมเงิน	4700 บาท							
9	 ชามถมเงิน	8800 บาท							
10	 จานรองถมเงิน	7700 บาท							

13.2 ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน และการส่งเสริมและ
พัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถม

ลำดับ ที่	ผลิตภัณฑ์	ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริม เป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้าน				ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริม และพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องถม			
		เห็นด้วย			ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย			ไม่เห็น ด้วย
		มาก	ปาน กลาง	น้อย		มาก	ปาน กลาง	น้อย	
1	 แหวนเพชรฝังดัดใหญ่ ลายดอกใบจำปา								
2	 กำไลทองเงิน								
3	 กรอบรูปโลหะ								
4	 ไม้ค้ำพระเงิน								
5	 พระปิ่นหลาเสลดัดถมทอง								
6	 ปากกาทถม								
7	 ตุ๊กตาคู่บ้าน								
8	 ช้อนตักถมเงิน								
9	 ขันถมเงิน								
10	 จานรองถมเงิน								

ภาคผนวก ก

1. รายนามช่างถมที่ได้สัมภาษณ์
2. รายนามร้านจำหน่ายเครื่องถมที่ได้สัมภาษณ์
3. ภาพถ่ายจากการสัมภาษณ์ช่างถมและร้านจำหน่ายเครื่องถม

รายนามช่างถมที่ได้สัมภาษณ์

- ช่างนิคม นกอักษร
- ช่างยงยุทธ บัวแก้ว
- ช่างจริญทร์ สายควรเกษ
- ช่างอุดม ขวัญสงค์
- ช่างโกปน ทองสุข
- ช่างชาติ จำพันธ์

รายนามร้านจำหน่ายเครื่องถมที่ได้สัมภาษณ์

- ร้านนครหัตถกรรม
- ร้านอิงดาวเครื่องเงิน
- ร้านเครื่องถมพิมพ์นคร สาขาอินเทอร์เน็ต
- ร้านน้องดา
- ร้านราชวดีเครื่องเงิน
- ร้านทองบุญรัตน์

ภาพถ่ายจากการสัมภาษณ์ช่างถมและร้านจำหน่ายเครื่องถม

ภาพตัวอย่างกระบวนการและขั้นตอนในการทำเครื่องถม

ภาพที่ 30 อุปกรณ์ในการทำเครื่องถม

ภาพที่ 31 อุปกรณ์ในการขึ้นรูป

ภาพที่ 32 ขั้นตอนการแผ่รีดขั้นตอนการตกแต่ง
ลาย

ภาพที่ 33 ชี้นรูปและตอกลายแล้ว

ภาพที่ 34 ชี้นรูปและตอกลายแล้ว

ภาพที่ 35 ปลอกปากกาที่ลงฉลแล้ว

ภาพที่ 36 กำไลอมที่ทาทองแล้ว

ภาพตัวอย่างรูปพรรณเครื่องถม

ภาพที่ 37 แหวนถมจากร้าน
อิงดาวเครื่องเงิน

ภาพที่ 38 จี้ถมและกำไลถม
จากร้านนครหัตถกรรม

ภาพที่ 39 กรอบพระและกำไลถม
จากร้านนครหัตถกรรม

ภาพที่ 40 กำไลถมทองจากร้านทอง
บุญรัตน์

ภาพที่ 41 กำไลถมเงินและกำไลถมทอง
จากร้านทองบุญรัตน์

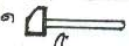

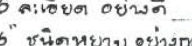

ภาพที่ 42 กิ๊บติดผมถมทองจากร้านทอง
บุญรัตน์

ภาคผนวก ง

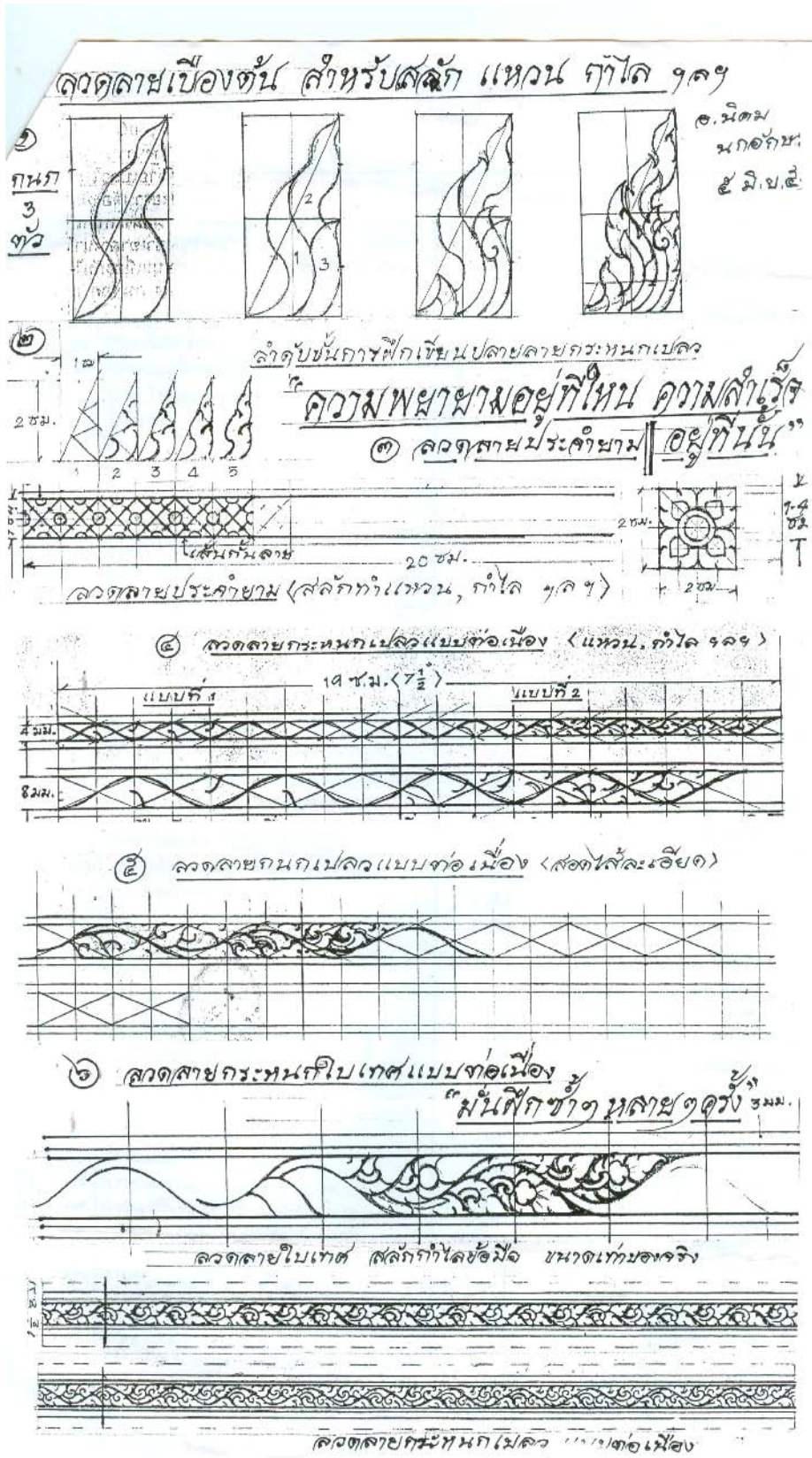
1. เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำเครื่องถม
2. ลวดลายเบื้องต้นที่ใช้ในการทำเครื่องถม
3. ลักษณะการเรียงงานถม

รายละเอียดเครื่องมืออุปกรณ์ทำเครื่องถม

ชื่อ.....

ที่	รายการ เครื่องมืออุปกรณ์	จำนวน	หน่วยล:	เป็นเงิน	ใช้ประโยชน์
๑.	โต๊ะปฏิบัติงานพร้อมเก้าอี้	1	ชุด		-โต๊ะ: หนึ่งงาน ๑
๒.	เครื่องเป่าลมขนาดเล็ก หัวไฟขนาดใหญ่	1	ชุด		- ใช้เป่าความร้อน
๓.	ทั้งหัวคอนขนาดใหญ่ (ต่อท่อลมพร้อมไมรอง)	1	ชุด		- ใช้รองแม่รีด
๔.	ถาดอะลูมิเนียม ขนาด 8x12" 	1	ใบ		- ใช้ใส่เศษขี้โลหะ
๕.	ปากกาจุ่มขี้เหล็ก ขนาด 5" (แม่เหล็ก)	1	อัน		- ใช้สำหรับกัดกรี
๖.	เล้าแหลมเหล็กขนาดยาว 12"	1	อัน		- ใช้เคาะ: ปรับแผ่น
๗.	เล้ากำไลไม้ขนาดยาว 18"	1	อัน		- ใช้เคาะ: รบที่ใด
๘.	รูของเล้า	1	อัน		- รวรับเล้าแผ่น
๙.	สิ่วชัก ชุดละ 10 ทิว	1	ชุด		- สกัดกลดเศษ
๑๐.	สิ่วตุน ชุดละ 10 ทิว	1	ชุด		- ตุน หรือ โย
๑๑.	ค้อนสลัก 	1	อัน		- สกัด, ตุน
๑๒.	ค้อนแฉก ขนาด 600 กรัม 	1	อัน		- ตีแม่ รีดโลหะ
๑๓.	ค้อนแฉก ขนาด 800 กรัม 	1	อัน		- ตีแม่ รีดโลหะ
๑๔.	ค้อนเก็บรูป เหล็ก หรือ สังกะสี 	1	อัน		- ตีแม่ รีดโลหะ
๑๕.	ค้อนเคาะขมรูปหัวมนขนาดต่าง ๆ 	5-10	อัน		- เคาะ: เก็บขี้เหล็กใน
๑๖.	คีมปากกลม ขนาด 5" 	1	อัน		- ใช้สำหรับปรับให้ได้
๑๗.	คีมปากแบน ขนาด 5" 	1	อัน		- ใช้สำหรับกดค้ำให้
๑๘.	คีมจับร้อนขนาด 	1	อัน		- ใช้สำหรับจับ, จับ ๑
๑๙.	ตะไบหางหนูขนาด ๗"	1	อัน		- ใช้สำหรับปรับผิว
๒๐.	ตะไบฐานเหลี่ยม ขนาด 5"	1	อัน		- ใช้สำหรับปรับผิว
๒๑.	ตะไบทองบึง ขนาด 6" เลื่อย ๐ ขยับดี	1	อัน		- ใช้สำหรับปรับผิว
๒๒.	ตะไบทองบึง ขนาด 6" ชนิดหยานอย่างกลาง	1	อัน		- ใช้สำหรับปรับผิว
๒๓.	ตะไบแบน ขนาด 8" 	1	อัน		- ใช้สำหรับปรับผิว
๒๔.	ตะไบแบน ขนาด 4" 	1	อัน		- ใช้สำหรับปรับผิว
๒๕.	คีมตัดไม้แดง 	1	อัน		- ใช้สำหรับตัด
๒๖.	เหล็กขูดผิวโลหะ (เหล็กสามเหลี่ยม)	1	อัน		- ใช้สำหรับขูดผิวโลหะ
๒๗.	กรรไกรตัดโลหะ ขนาด ๗"	1	อัน		- ใช้สำหรับตัดโลหะ
๒๘.	ไมบรรทัดเหล็ก ขนาด ๑๒"	1	อัน		- ใช้สำหรับวัด
๒๙.	โครงเลือกขูดขนาด 	1	อัน		- ใช้สำหรับเลือก
๓๐.	ลูกตุ้มจับเคาะโลหะพร้อมยางรอง	1	ชุด		- ใช้สำหรับเคาะโลหะ
๓๑.	แปรงทองเหลือง ขนาด ๗ นิ้ว	1	อัน		- ใช้สำหรับทำความสะอาด
๓๒.	แหงจานหลอมโลหะ ขนาด ϕ 3" 	1	อัน		- ใช้สำหรับหลอมโลหะ
๓๓.	แหงจานหลอมโลหะ ขนาด ϕ 4" 	1	อัน		- ใช้สำหรับหลอมโลหะ
๓๔.	กระดาษพันไฟ ชนิดหนา 1 ซม.	1	แผ่น		- ใช้สำหรับพัน
๓๕.	แปรงทาสี ขนาด 2"	1	อัน		- ใช้สำหรับทาสี
๓๖.	หัวไฟเครื่องเป่าลมขนาดเล็ก	1	อัน		- ใช้สำหรับเป่าลม
๓๗.	หัวไฟเครื่องเป่าลมขนาดใหญ่	1	อัน		- ใช้สำหรับเป่าลม
๓๘.	กระดาษพันไฟชนิดบาง 1/2 ซม.	1	แผ่น		- ใช้สำหรับพัน
๓๙.	แผ่นชั้นรองสลัก ขนาด 5x10"	1	แผ่น		- ใช้สำหรับรอง
๔๐.	แผ่นทองเหลืองฝึกสลักกลดเศษ	1	แผ่น		- ใช้สำหรับฝึก
๔๑.	เซตปัตกรีเงิน ทองเหลือง ทองแดง	1	แผ่น		- ใช้สำหรับปัตกรี
๔๒.	ยาถม	1	มาก		- ใช้สำหรับยาถม
๔๓.	กระดาษ: อันชนิดเข้มขึ้น	1	ลิตร		- ใช้สำหรับกระดาษ
๔๔.	วงเวียนเหล็กขนาดเล็ก	1	อัน		- ใช้สำหรับวงกลม
๔๕.	เบอร์ดัด ขนาดตามแบบ อันเป็นของ	1	วง		- ใช้สำหรับดัด
๔๖.	เครื่องวัด	1	อัน		- ใช้สำหรับวัด

ภาพที่ 43 เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำเครื่องถม

ภาพที่ 44 ลวดลายเบื้องต้นที่ใช้ในการทำเครื่องถม

ลักษณะเส้นแรงงา

1. ลวดลายหวานและที่โดดเด่น

2. ลวดลายที่ไล่ชั้นเดียว

เส้นแรงงาทุกเส้นจะเรียงไปมาไล่ชั้น

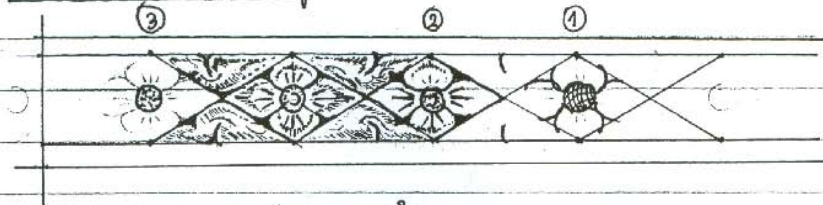

3. ลวดลายที่ไล่ 2 ชั้น

ส่วนแรกไล่ชั้นที่ 1 ส่วนที่เหลือไล่ชั้นที่ 2

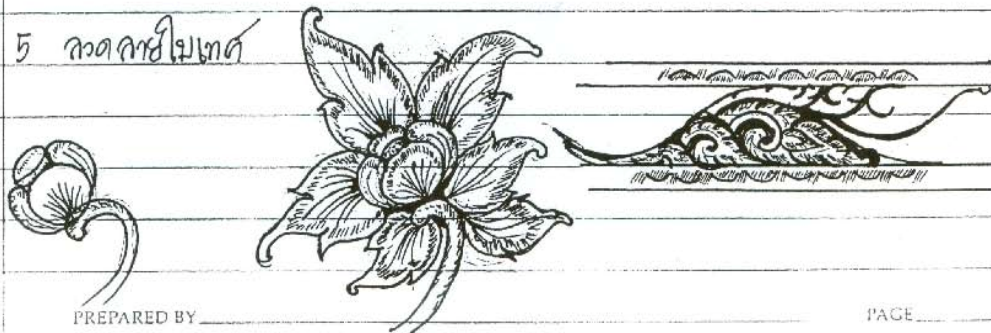

4. ลวดลายประจักษ์ภาพที่มุม

ภาพดอกไม้สอดแทรกได้ 3 แบบ

5. ลวดลายไม้ทวด

PREPARED BY

PAGE

ภาพที่ 45 ลักษณะการแรงงานถม